

RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

**Telah disediakan seperti mana diperuntukan di bawah
Akta Perancangan Bandar dan Desa 1976 (Akta 172)**

Telah mendapatkan Nasihat Majlis Perancang Fizikal Negara
(MPFN) Bil. 3/2017 pada 30 Oktober 2017

Telah dipersetujui di dalam Mesyuarat Jawatankuasa Perancang Negeri (JPN) Bil.11/2017
bertarikh 23 November 2017

Dipersetujui oleh Pihak Berkuasa Negeri di dalam Kertas Mesyuarat
Majlis Mesyuarat Kerajaan Negeri No. 2957/2017 bertarikh 13 Disember 2017

Diwartakan dalam warta kerajaan pada 15 Mac 2018 No Warta : 142

Disediakan Oleh:
Pengarah
PLANMalaysia@Negeri Sembilan
(Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Sembilan)

NEGERI SEMBILAN

Warta Kerajaan
DITERBITKAN DENGAN KUASA
GOVERNMENT OF NEGERI SEMBILAN GAZETTE
PUBLISHED BY AUTHORITY

15 MAC 2018

No. Warta : 142

AKTA PERANCANGAN BANDAR DAN DESA 1976 (AKTA 172)

**PEMBERITAHUAN PERSETUJUAN PIHAK BERKUASA NEGERI KEPADA
DRAF RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045**

Menurut subseksyen 10(7) Akta Perancangan Bandar Dan Desa 1976 [Akta 172], adalah diberitahu bahawa Pihak Berkuasa Negeri telah memberi persetujuannya pada 13 Disember 2017 kepada:-

Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045
--

1. Draf Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045 itu sekarang dikenali sebagai Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045 dan boleh diperiksa di dalam waktu pejabat di PLANMalaysia@Negeri Sembilan (Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Sembilan).
2. Maka oleh demikian Pihak Berkuasa Negeri dengan ini membatalkan *Warta* Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2001-2020 yang disediakan terdahulu seperti mana berikut :-

JADUAL

Nama Rancangan

Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2001-2020
[RUJ : JPPD.N 1(R) 36/6375/15 Jld.3; PU/NS (SW) 38]

W.K.N.S. 668
bertarikh 16 Ogos 2007

Dibuat oleh PLANMalaysia@Negeri Sembilan (Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Sembilan) dalam mesyuaratnya pada 23 November 2017.

TPr. HASNAN BIN IBERAHIM
Pengarah,
PLANMalaysia@Negeri Sembilan
(Jabatan Perancangan Bandar dan Desa)
Negeri Sembilan

Disahkan oleh Pihak Berkuasa Negeri dalam mesyuaratnya pada 13 Disember 2017.

MOHD AMIN BIN LUDIN
Setiausaha Majlis Mesyuarat Kerajaan Negeri

NEGERI SEMBILAN

Warta Kerajaan
DITERBITKAN DENGAN KUASA
GOVERNMENT OF NEGERI SEMBILAN GAZETTE
PUBLISHED BY AUTHORITY

15 MARCH 2018

No. Warta : 142

TOWN AND COUNTRY PLANNING ACT 1976 (Act 172)

**NOTIFICATION OF THE STATE AUTHORITY'S ASSENT TO
THE DRAFT OF NEGERI SEMBILAN STATE STRUCTURE PLAN 2045**

Pursuant to subsection 10(7) of the Town and Country Planning Act 1976 [Act 172], it is notified that the State Authority of Negeri Sembilan has given its assent on 13 December 2017 to the:-

Negeri Sembilan State Structure Plan 2045
--

1. The Draft of Negeri Sembilan State Structure Plan 2045 is now identified as the Negeri Sembilan State Structure Plan 2045 and can be inspected during office hours at the PLANMalaysia@Negeri Sembilan (Department of Town and Country Planning Negeri Sembilan).
2. Now therefore the State Authority hereby revoke the *Gazette* notification of Negeri Sembilan State Structure Plan 2001-2020 established previously as follow:-

SCHEDULE

Name of Plans

Negeri Sembilan State Structure Plan 2001-2020

N.S.G.G. : No. 668

dated 16 August 2007

[RUJ : JPPD.N 1(R) 36/6375/15 Jld.3; PU/NS (SW) 38]

Prepared by PLANMalaysia@Negeri Sembilan (Department of Town and Country Planning Negeri Sembilan) in the meeting on 23 November 2017.

TPr. HASNAN BIN IBERAHIM

Director,

PLANMalaysia@Negeri Sembilan

(Department of Town and Country Planning Negeri Sembilan)

Confirmed by the State Authority in the meeting on 13 December 2017.

MOHD AMIN BIN LUDIN

Clerk of the Executive Council

Negeri Sembilan

SENARAI KANDUNGAN

1.0	PENDAHULUAN	
1.1	Pengenalan	1-1
1.2	Keperluan Penyediaan Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045	1-2
1.3	Asas Perundangan dan Sistem Rancangan Pemajuan	1-3
1.4	Proses Penyediaan Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045	1-5
1.4.1	Peringkat 1 : Mobilisasi	1-5
1.4.2	Peringkat 2 : Penyediaan Laporan Tinjauan	1-5
1.4.3	Peringkat 3 : Penyediaan Draf Rancangan Struktur	1-5
1.4.4	Peringkat 4 : Kelulusan Rancangan Struktur	1-5
1.5	Kandungan Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045	1-7
1.6	Profil Kawasan Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045	1-8
2.0	ASAS PEMBENTUKAN STRATEGI PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN	
2.1	Peruntukan Peringkat Negara	2-1
2.1.1	Wawasan 2020	2-2
2.1.2	Program Transformasi Kerajaan	2-2
2.1.3	Model Ekonomi Baru	2-3
2.1.4	Program Transformasi Ekonomi	2-4
2.1.5	Strategi Lautan Biru Kebangsaan	2-4
2.1.6	Rancangan Malaysia Ke-10 (RMke-10)	2-5
2.1.7	Rancangan Malaysia Ke-11 (RMke-11)	2-7
2.1.8	Rancangan Fizikal Negara Ke-3 (RFN Ke-3)	2-10
2.1.9	Dasar Perbandaran Negara Ke 2 (DPN 2)	2-14
2.1.10	Dasar Perancangan Fizikal Desa Negara (DPF Desa Negara)	2-17
2.2	Peruntukan Peringkat Negeri	2-18
2.3	Rumusan Penemuan Utama Laporan Tinjauan Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045	2-20
2.3.1	Kedudukan Negeri Sembilan Bersebelahan Konurbasi Nasional	2-21
2.3.2	Negeri Sembilan di Dalam Konteks Negeri Bersempadan	2-23
2.3.3	Penubuhan Jawatankuasa Perancang Wilayah (JPW)	2-27
2.3.4	Seremban Sebagai Majlis Bandaraya	2-27
2.3.5	Perancangan <i>Malaysia Vision Valley 2045</i> (MVV 2045)	2-28

2.3.6	Pengiktirafan Port Dickson Sebagai Bandar Pantai Peranginan Negara, Zon ' <i>Wellness</i> ' dan Bandar Tentera Darat	2-29
2.3.7	Cadangan Keretapi Berkelajuan Tinggi (<i>HSR</i>) Kuala Lumpur – Singapura	2-30
2.3.8	Jaringan Jalan Raya Efisien	2-33
2.3.9	Guna Tanah Negeri Sembilan Tahun 2014	2-35
2.3.10	Kesediaan Tanah Untuk Pembangunan	2-37
2.3.11	Kadar Perbandaran Negeri Sembilan	2-39
2.3.12	Penggalakan Pertambahan Jumlah Penduduk Negeri Sembilan Menjelang Tahun 2045	2-40
2.3.13	Pengukuhan KDNK Negeri Sembilan	2-41
2.3.14	Meningkatkan Bilangan Tenaga Buruh Berpengetahuan, Mahir dan Separuh Mahir Melalui Sektor Pekerjaan Bernilai Tambah	2-43
2.3.15	Sektor Pekerjaan Utama Tahun 2045	2-44
2.3.16	Kepelbagaian Produk Pelancongan	2-47
2.3.17	Potensi Produk Warisan Diwartakan Sebagai Warisan Kebangsaan	2-48
2.3.18	Pembangunan Berteraskan Ilmu	2-50
2.3.19	Potensi Pertanian Untuk Pasaran Lembah Klang	2-51
2.3.20	Pemeliharaan Hutan Simpan Kekal	2-53
2.4	Analisis Tahap Pelaksanaan Dan Keberkesanan Dasar Sedia Ada	2-56

3.0 ARAH TUJU PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

3.1	Matlamat Pembangunan Negeri Sembilan 2045	3-1
3.2	Konsep Pembangunan Negeri Sembilan 2045	3-2
3.2.1	Teras 1 : Pembangunan <i>MVV</i>	3-3
3.2.2	Teras 2 : Pembangunan Agropolis	3-6
3.2.3	Teras 3 : Pembangunan Biodiversiti	3-10

4.0 STRATEGIK PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

4.1	Asas Pembentukan Pelan Strategik Pembangunan	4-2
4.2	Pelan Strategik Pembangunan Negeri Sembilan 2045	4-3
4.2.1	Gambar rajah Utama	4-3
4.2.2	Hierarki Petempatan	4-3
4.2.3	Kawasan Tindakan Pembangunan	4-7
4.2.4	Kawasan Strategik Pelaburan	4-9
4.2.5	Sistem Perhubungan dan Pengangkutan Utama	4-11
4.2.6	Pembangunan Sektor Pelancongan	4-13
4.2.7	Kawasan Pembangunan Terkawal	4-15
4.2.8	Kawasan Pengekalan dan Pemeliharaan	4-15
4.2.9	Rangkaian Infrastruktur dan Utiliti Utama	4-15

5.0	DASAR PERANCANGAN STRATEGIK NEGERI SEMBILAN	
5.1	Dasar Perancangan Utama dan Dasar Strategik Pelaksanaan Negeri Sembilan 2045 : Objektif 1	5-4
5.1.1	Dasar Perancangan Utama 1: Pembangunan Guna Tanah Secara Terancang Bagi Menggalakkan Kemasukan Pelabur dan Meningkatkan Tahap Ekonomi	5-8
5.1.2	Dasar Perancangan Utama 2 : Membangunkan 'Malaysia Vision Valley' (MVV) Sebagai Wilayah Transformasi Perbandaran Primer Nasional	5-15
5.1.3	Dasar Perancangan Utama 3 : Pengurusan Pembangunan Tanah Adat Yang Efisien dan Bermanfaat	5-20
5.1.4	Dasar Perancangan Utama 4 : Pembangunan Perumahan Berkualiti, Mencukupi dan Mampu Milik	5-23
5.1.5	Dasar Perancangan Utama 5 : Memelihara Karektor dan Identiti Kawasan Luar Bandar Sebagai Aset Negeri Sembilan	5-31
5.1.6	Dasar Perancangan Utama 6 : Penyediaan Kemudahan Masyarakat Yang Mencukupi, Berkualiti dan Mudah Sampai Oleh Semua Lapisan Masyarakat	5-34
5.1.7	Dasar Perancangan Utama 7 : Menyedia dan Membangunkan Kemudahan Perhubungan dan Pengangkutan Bagi Menggalakkan Pertumbuhan Ekonomi Serta Peningkatan Kualiti Hidup Masyarakat	5-62
5.1.8	Dasar Perancangan Utama 8 : Penyediaan Sistem Infrastruktur Yang Berkesan Bagi Menyokong Pembangunan Negeri Sembilan	5-66
5.2	Dasar Perancangan Utama dan Dasar Strategik Pelaksanaan Negeri Sembilan 2045 : Objektif 2	5-77
5.2.1	Dasar Perancangan Utama 9 : Pengukuhan Asas Ekonomi Negeri Yang Berdaya Saing Berasaskan Sumber Berpotensi Bagi Mencapai KDNK Per Kapita Melebihi RM98,000 Pada Tahun 2045	5-79
5.2.2	Dasar Perancangan Utama 10 : Memperkukuhkan Pembangunan Perdagangan dan Perkhidmatan Mengikut Hierarki Pusat Petempatan Yang Ditetapkan	5-83

5.2.3	Dasar Perancangan Utama 11 : Memperkukuhkan Pembangunan Perindustrian di Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson Khususnya Melalui Pembangunan Bersepadu ' <i>Malaysia Vision Valley</i> ' dan Sokongan Padu Industri Sokongan Berasaskan Konsep Agropolis dan Biodiversiti Dari Lain-Lain Daerah di Negeri Sembilan	5-87
5.2.4	Dasar Perancangan Utama 12 : Membangunkan Produk dan Perkhidmatan Pelancongan Negeri Sembilan Secara Bersepadu di Koridor Perbandaran Seremban-Nilai-Port Dickson dan Koridor Luar Bandar Negeri Sembilan	5-93
5.2.5	Dasar Perancangan Utama 13 : Daerah Jempol, Tampin, Rembau dan Kuala Pilah Dibangun Berteraskan Konsep Agropolitan	5-110
5.3	Dasar Perancangan Utama dan Dasar Strategik Pelaksanaan Negeri Sembilan 2045 : Objektif 3	5-121
5.3.1	Dasar Perancangan Utama 14 : Pengurusan Alam Sekitar Melalui Perlindungan, Pemeliharaan dan Pengawalan Aktiviti Pembangunan Guna Tanah dan Fizikal	5-122
5.4	Dasar Perancangan Utama dan Dasar Strategik Pelaksanaan Negeri Sembilan 2045 : Objektif 4	5-136
5.4.1	Dasar Perancangan Utama 15 : Sasaran Penduduk Negeri Sembilan 2.95 Juta Orang Pada Tahun 2045	5-137
5.5	Dasar Perancangan Utama dan Dasar Strategik Pelaksanaan Negeri Sembilan 2045 : Objektif 5	5-143
5.5.1	Dasar Perancangan Utama 16 : Pemantapan Sistem Pentadbiran Negeri dan Mekanisme Pelaksanaan dan Pemantauan RS Bagi Mencapai Matlamat Pembangunan Negeri Sembilan	5-14

6.0 CADANGAN PROJEK BERIMPAK TINGGI

6.1	Kenaboi World Biodiversity Centre Di Taman Alam Liar Negeri, Hutan Simpan Kenaboi	6-1
6.2	Negeri Sembilan Cultural Centre	6-3
6.3	Negeri Sembilan Food Valley	6-7
6.4	International Coastal Sport & Tourism	6-13
6.5	Rembau Halal Hub	6-15
6.6	Pembangunan Semula Wet World Air Panas, Pedas	6-17

SENARAI JADUAL

1.1	Kandungan Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045	1-7
1.2	Senarai Daerah di Negeri Sembilan	1-10
2.1	Peruntukan RFN Ke-3 Yang Berkaitan Dengan Negeri Sembilan	2-11
2.2	Senarai Pekan di Negeri Sembilan Berdasarkan DPF Desa Negara	2-17
2.3	Hubungan Daerah di Negeri Sembilan Dengan Daerah di Negeri Bersempadan	2-23
2.4	Impak Dari Cadangan Pembangunan <i>HSR</i> Kuala Lumpur – Singapura	2-31
2.5	Hubungan Fizikal Antara Negeri Sembilan Dan Pusat-Pusat Bandar Utama Negara	2-33
2.6	Corak Guna Tanah Negeri Sembilan Tahun 2014	2-35
2.7	Kadar Perbandaran Mengikut Negeri, Malaysia, 2000-2010	2-39
2.8	Saiz dan Pertumbuhan Penduduk Mengikut Daerah, Negeri Sembilan, 2000-2010	2-40
2.9	Unjuran Penduduk Mengikut Daerah, Negeri Sembilan, 2015-2045	2-41
2.10	KDNK Negeri Sembilan Berbanding Malaysia, 2005-2013 (RM juta)	2-42
2.11	KDNK Negeri Sembilan, 2005-2013	2-42
2.12	Unjuran Tenaga Buruh, Negeri Sembilan, 2015-2045	2-43
2.13	Tahap Pendidikan Penduduk Bekerja Mengikut Jantina, Negeri Sembilan, 2013	2-44
2.14	Taburan Pekerjaan Mengikut Sektor Ekonomi, Negeri Sembilan, 2000-2013	2-45
2.15	Unjuran Pekerjaan Mengikut Sektor Ekonomi, 2015-2045	2-46
2.16	Taburan Produk Pelancongan Negeri Sembilan Mengikut Daerah, 2015	2-47
2.17	Taburan Produk Bersejarah dan Warisan Mengikut Daerah	2-48
2.18	Hutan Simpan Kekal Negeri Sembilan	2-53
2.19	Pengkelasan HSK Negeri Sembilan	2-55
2.20	Sektor Pembangunan di Peringkat Akhir Proses Pelaksanaan	2-56
2.21	Penilaian Pelaksanaan Dasar dan Langkah Oleh Agensi Pelaksana	2-57
2.22	Senarai Dasar Strategik Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2001-2020 Yang Menyelesaikan Isu Semasa di Tahap Lemah	2-58
3.1	Tanaman Utama di Kawasan Pembangunan Agropolis	3-6
3.2	Penternakan Utama di Kawasan Pembangunan Agropolis	3-7
3.3	Senarai Hutan Simpanan Kekal, Hutan Lipur dan Empangan Utama di Kawasan Pembangunan Agropolis	3-8
3.4	Taburan Produk Bersejarah di Daerah Kuala Pilah	3-8

4.1	Hierarki Petempatan Negeri Sembilan 2045	4-6
5.1	Rangka Kerja Dasar-dasar Pembangunan Objektif 1	5-4
5.2	Keluasan Tanah Adat Berbanding Dengan Keluasan Kawasan Kajian Mengikut Daerah Tahun 2014	5-20
5.3	Unjuran Keperluan Sekolah Rendah	5-42
5.4	Unjuran Keperluan Sekolah Menengah	5-44
5.5	Unjuran Keperluan Katil	5-46
5.6	Unjuran Keperluan Balai Polis	5-48
5.7	Unjuran Keperluan Balai Bomba	5-50
5.8	Unjuran Keperluan Masjid	5-52
5.9	Unjuran Keperluan Tanah Perkuburan	5-54
5.10	Unjuran Keperluan Dewan Serbaguna	5-56
5.11	Unjuran Keperluan Tanah Lapang dan Rekreasi (Kategori A)	5-61
5.12	Rangka Kerja Dasar-dasar Pembangunan Objektif 2	5-77
5.13	Senarai Produk Warisan Yang Berpotensi Untuk Didaftar di Bawah JWN	5-109
5.14	Rangka Kerja Dasar-dasar Pembangunan Objektif 3	5-121
5.15	Rangka Kerja Dasar-dasar Pembangunan Objektif 4	5-135
5.16	Unjuran Penduduk Mengikut Daerah, Negeri Sembilan, 2015-2045	5-136
5.17	Kadar Kemiskinan dan Kemiskinan Tegar Mengikut Negeri dan Strata, 2009 dan 2012	5-140
5.18	Rangka Kerja Dasar-dasar Pembangunan Objektif 5	5-143

SENARAI RAJAH

1.1	Proses Penyediaan Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045	1-6
1.2	Lokasi Negeri Sembilan dan Kawasan Bersempadanan	1-9
1.3	Kedudukan Daerah dan Pihak Berkuasa Tempatan di Negeri Sembilan	1-11
1.4	Kedudukan Parlimen dan Dewan Undangan Negeri Tahun 2013	1-12
2.1	Rangka Pertumbuhan Spatial Negeri Sembilan Berdasarkan RFN Ke-3	2-13
2.2	Hierarki Petempatan Negeri Sembilan Berdasarkan Dasar Perbandaran Negara Ke-2	2-16
2.3	Konurbasi, Zon Promosi Pembangunan dan Pusat Katalis Semenanjung Malaysia	2-22
2.4	Taburan Daerah di Negeri Sembilan dan Daerah Negeri Lain Yang Bersempadanan	2-26
2.5	Sistem Perhubungan dan Rangkaian Pengangkutan Negeri Sembilan	2-34
2.6	Taburan Guna Tanah Negeri Sembilan 2014	2-36

2.7	Kesediaan Tanah Negeri Sembilan	2-38
2.8	Taburan Kawasan Pertanian dan Penternakan di Negeri Sembilan	2-52
2.9	Taburan Hutan Simpanan Kekal dan Jenis Pengkelasan	2-54
3.1	Konsep Pembangunan Integrasi Negeri Sembilan 2045	3-2
3.2	Konsep Pembangunan <i>MVV</i>	3-5
3.3	Konsep Pembangunan Agropolis	3-9
3.4	Wilayah Pembangunan Biodiversiti	3-11
4.1	Gambarajah Utama Negeri Sembilan 2045	4-4
4.2	Hierarki Petempatan Negeri Sembilan 2045	4-5
4.3	Kawasan Tindakan Pembangunan Negeri Sembilan 2045	4-8
4.4	Kawasan Strategik Pelaburan Negeri Sembilan 2045	4-10
4.5	Rangkaian Sistem Perhubungan dan Pengangkutan Negeri Sembilan	4-12
4.6	Koridor Pelancongan Negeri Sembilan 2045	4-14
4.7	Kawasan Pembangunan Terkawal Negeri Sembilan	4-16
4.8	Kawasan Pengekalan dan Pemeliharaan Negeri Sembilan	4-17
5.1	Rumusan Senarai Dasar Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045	5-3
5.2	Pembangunan Guna Tanah dan Perbandaran Negeri Sembilan 2045	5-10
5.3	Kawasan Risiko Bencana Negeri Sembilan	5-14
5.4	Taburan Kampung dan Pekan di Wilayah <i>Malaysia Vision Valley</i>	5-18
5.5	Potensi Pembangunan Tanah Adat Negeri Sembilan	5-22
5.6	Zon Mitigasi Banjir Negeri Sembilan	5-70
5.7	Koridor Pembangunan Perindustrian Negeri Sembilan 2045	5-90
5.8	Taburan Produk Warisan di Negeri Sembilan	5-107
5.9	Kluster Pembangunan Pertanian Negeri Sembilan 2045	5-113
5.10	Kawasan Persisiran Pantai Negeri Sembilan	5-128
5.11	Hutan Simpan Kekal dan Jenis Pengkelasan	5-132

SENARAI SINGKATAN

Akta 172	Akta Perancangan Bandar Dan Desa 1976
APB	Amalan Pertanian Baik
ASEAN	Persatuan Negara-Negara Asia Tenggara / <i>Association Of Southeast Asian Nations</i>
ATM	Angkatan Tentera Malaysia
ATV	<i>All-Terrain Vehicle</i>
BEC	Komuniti Ekonomi Bumiputera / <i>Bumiputera Economic Community</i>
CBD	Pusat Perdagangan Daerah / <i>Central Business District</i>
CDP MVV	<i>Comprehensive Development Plan</i> Malaysia Vision Valley
CFS	Lingkar hutan Tengah / <i>Central Forest Spine</i>
CIQ	Kompleks Kastam, Imigresen dan Kuarantin / <i>Customs, Immigration and Quarantine Complex</i>
CPTED	Pencegahan Jenayah Melalui Reka Bentuk Persekitaran / <i>Crime Prevention Through Environmental Design</i>
CTT	Catuan Tebangan Tahunan
DPF Desa Negara	Dasar Perancangan Fizikal Desa Negara
DPN2	Dasar Perbandaran Negara Kedua
DPU	Dasar Perancangan Utama
DSP	Dasar Strategik Pelaksanaan
EIA	Penilaian Impak Alam Sekitar / <i>Environmental Impact Assessment</i>
EKS	Enterpris Kecil Sederhana
ELITE	Lebuhraya Utara Selatan Lingkar Tengah / <i>The North-South Expressway Central Link</i>
EM.	Mikrob Berfaedah / <i>Effective Microorganisms</i>
EPP	Projek Penggerak Ekonomi / <i>Entry Point Projects</i>
ESA	Kawasan Sensitif Alam Sekitar / <i>Environmentally Sensitive Area</i>
ETP	Program Transformasi Ekonomi / <i>Economic Transformation Programme</i>
ETS	Perkhidmatan Tren Elektrik / <i>Electric Train Service</i>
FAMA	Lembaga Pemasaran Pertanian Persekutuan / <i>Federal Agricultural Marketing Authority</i>
FELDA	Lembaga Kemajuan Tanah Persekutuan / <i>Federal Land Development Authority</i>
GKU	Golongan Kurang Upaya
HSBB	Jalur Lebar Berkelajuan Tinggi / <i>High Speed Broadband</i>
HSK	Hutan Simpan Kekal
HSR	Rel Berkelajuan Tinggi / <i>High Speed Rail</i>
ICT	Teknologi Maklumat dan Komunikasi / <i>Information and Communications Technology</i>
IPK	Ibu Pejabat Kontinjen
IPT	Institut Pengajian Tinggi
IPTA	Institut Pengajian Tinggi Awam
IPTS	Institut Pengajian Tinggi Swasta

IT	<i>Information Technology</i>
ITD	<i>Integrated Transport District</i>
JAKIM	Jabatan Kemajuan Islam Malaysia
JAKOA	Jabatan Kemajuan Orang Asli
JAS	Jabatan Alam Sekitar
JKKK	Jawatankuasa Kemajuan dan Keselamatan Kampung
JKM	Jabatan Kemajuan Masyarakat
JKR	Jabatan Kerja Raya
JMG	Jabatan Mineral dan Geosains Malaysia
JPBD	Jabatan Perancang Bandar dan Desa
JPN	Jawatankuasa Perancang Negeri
JPS	Jabatan Pengairan dan Saliran
JPSPN	Jabatan Pengurusan Sisa Pepejal Negara
JPW	Jawatankuasa Perancang Wilayah
JPWMKL	Jawatankuasa Perancang Wilayah Metropolitan Kuala Lumpur
JWN	Jabatan Warisan Negara
KAFA	Kelas Asas Fardhu Ain
KDNK	Keluaran Dalam Negara Kasar
KEMAS	Jabatan Kemajuan Masyarakat
KLIA	Lapangan Terbang Antarabangsa Kuala Lumpur / Kuala Lumpur International Airport
KPKT	Kementerian Kesejahteraan Bandar, Perumahan dan Kerajaan Tempatan
KSAS	Kawasan Sensitif Alam Sekitar
KTM	Kereta Api Tanah Melayu
KTN	Kanun Tanah Negara
KWBC	Kenaboi <i>World Biodiversity Centre</i>
LA21	Local Agenda 21
LEKAS	Lebuhraya Kajang - Seremban
LOS	Tahap Perkhidmatan / <i>Level of Service</i>
LPP	Lembaga Pertubuhan Peladang
LPPKN	Lembaga Penduduk dan Pembangunan Keluarga Negara
LRA	Loji Rawatan Air
MARA	Majlis Amanah Rakyat
MARDI	Institut Penyelidikan dan Pembangunan Pertanian Malaysia / <i>Malaysian Agricultural Research and Development Institute</i>
MSMA	Manual Saliran Mesra Alam
MGD	Juta Gelin Sehari / Million Gallons Per Day
MICE	Mesyuarat, Insentif, Konvensyen dan Pameran / <i>Meetings, Incentives, Conventions and Exhibitions</i>
MIDA	Lembaga Pembangunan Pelaburan Malaysia / <i>Malaysian Investment Development Authority</i>
MITI	Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri / Ministry of International Trade and Industry

MNC	Syarikat Multinasional / <i>Multinational Company</i>
MPFN	Majlis Perancang Fizikal Negara
MPPD	Majlis Perbandaran Port Dickson
MPS	Majlis Perbandaran Seremban
MSC	Koridor Raya Multimedia / <i>Multimedia Super Corridor</i>
MVV	Malaysia Vision Valley
MyNDS	Strategi Pembangunan Nasional Malaysia
NBOS	Strategi Lautan Biru Kebangsaan / <i>National Blue Ocean Strategy</i>
NGO	Badan Bukan Kerajaan / <i>Non-governmental Organization</i>
NGDWQ	Garis Panduan Piawaian Kualiti Air Minum Kebangsaan / <i>National Guidelines for Drinking Water Quality</i>
NGV	Kenderaan Gas Asli / <i>Natural Gas Vehicle</i>
NKEA	Bidang Ekonomi Utama Negara / <i>National Key Economic Area</i>
NKRA	Bidang Keberhasilan Utama Negara / <i>National Key Results Areas</i>
NRW	Air Tidak Terakaun / <i>Non-Revenue Water</i>
NSSDC	Pusat Pembangunan Kemahiran Negeri Sembilan / Negeri Sembilan Skill Development Centre
ODAS	<i>Outdoor Distributed Antennae System</i>
OKU	Orang Kurang Upaya
OSD	<i>On-Site Detention</i>
PBN	Pihak Berkuasa Negeri
PBPT	Pihak Berkuasa Perancang Tempatan
PBT	Pihak Berkuasa Tempatan
PERHILITAN	Jabatan Perlindungan Hidupan Liar dan Taman Negara
PIH	Pusat Ikan Hiasan
PKNNS	Perbadanan Kemajuan Negeri, Negeri Sembilan
PLUS	Projek Lebuhraya Utara Selatan
PMU	Pencawang Masuk Utama
PPD	Pusat Pertumbuhan Desa
PPS	Pelan Pengurusan Spatial Negara
PWT	Pantai Peranginan Negara, Zon 'Wellness' dan Bandar Tentara Darat
R&D	Penyelidikan dan Pembangunan / <i>Research and Development</i>
RFN	Rancangan Fizikal Negara
RFN Ke-3	Rancangan Fizikal Negara Ketiga
RIL	Sistem Pengusahaan Berimpak Rendah / <i>Reduced Impact Logging</i>
RKK	Rancangan Kawasan Khas
RM	Ringgit Malaysia
RMKe-10	Rancangan Malaysia Kesepuluh
RMKe-11	Rancangan Malaysia Kesebelas
RS	Rancangan Struktur
RSN	Rancangan Struktur Negeri
RSNS	Rancangan Struktur Negeri Sembilan
RT	Rancangan Tempatan
RTB	Rancangan Tebatan Banjir

RTC	Pusat Transformasi Luar Bandar / <i>Rural Transformation Centre</i>
SAIDI	Sistem Indeks Purata Tempoh Gangguan / <i>System Average Interruption Duration Index</i>
SAINS	Syarikat Air Negeri Sembilan
SIA	Penilaian Impak Sosial / <i>Sosial Impact Assessment</i>
SIRIM	Institut Penyelidikan Saintifik dan Industri Malaysia / <i>Scientific and Industrial Research Institute of Malaysia</i>
SKLIA	Lebuhraya Paroi - Senawang – KLIA – Salak Tinggi
SMIDEC	Perbadanan Pembangunan Industri Kecil dan Sederhana / <i>Small and Medium Industries Development Corporation</i>
SOP	Prosedur Operasi Piawai / <i>Standard Operation Procedure</i>
SPAD	Suruhanjaya Pengangkutan Awam Darat
SSL	Tahap Sara Diri / <i>Self Sufficiency Level</i>
SUBB	<i>Sub-Urban Broadband</i>
TIA	Penilaian Impak Trafik / <i>Traffic Impact Assessment</i>
TNB	Tenaga Nasional Berhad
TOD	Pembangunan Berasaskan Transit / <i>Transit Oriented Development</i>
TRX	Tun Razak Exchange
TVET	Latihan Teknik dan Vokasional / <i>Technical and Vocational Education and Training</i>
UKAS	Unit Kerjasama Awam & Swasta
UPEN	Unit Perancang Ekonomi Negeri
USIM	Universiti Sains Islam Malaysia
USD	<i>United States Dollar</i>
USP	Pemberian Perkhidmatan Sejagat / <i>Universal Service Provision</i>
UTC	Pusat Transformasi Bandar / <i>Urban Tranformation Centre</i>
WBC	<i>World Biodiversity Centre</i>
WCE	Lebuhraya Pantai Barat / <i>West Coast Expressway</i>
YTM	Yang Teramat Mulia
ZPP	Zon Promosi Pembangunan

PENDAHULUAN

PENDAHULUAN

1

1.1 PENGENALAN

Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045 (RSNS 2045) merupakan dokumen perancangan yang memandu dan mengawal pembangunan fizikal seluruh Negeri Sembilan sehingga tahun 2045. Rancangan Struktur (RS) ini menyediakan dasar dan cadangan-cadangan am Pihak Berkuasa Negeri (PBN) berkenaan beberapa perkara seperti berikut:

- i. Cadangan pemajuan dan penggunaan tanah.
- ii. Langkah-langkah untuk mempertingkatkan sistem perhubungan dan pengurusan lalu lintas.
- iii. Usaha untuk memperkukuhkan kesejahteraan dan meningkatkan tahap sosioekonomi penduduk.
- iv. Cadangan menggalakkan pertumbuhan ekonomi negeri.
- v. Melaksanakan pemajuan secara mampan.

RS ini disediakan berdasarkan peruntukan Bahagian III, Akta Perancangan Bandar Dan Desa 1976 (Akta 172) bertujuan melengkapkan sistem perancangan fizikal dan menterjemahkan dasar-dasar Rancangan Fizikal Negara (RFN) ke peringkat Negeri Sembilan. Sistem rancangan pemajuan di Malaysia dibahagikan kepada empat peringkat iaitu:

RANCANGAN FIZIKAL NEGARA

Satu pernyataan bertulis yang merumuskan dasar-dasar strategik bagi menentukan arah tuju pemajuan fizikal dan pemuliharaan bagi seluruh Malaysia.

RANCANGAN STRUKTUR

Satu dokumen yang mengemukakan strategi, dasar dan cadangan-cadangan am sebagai garis panduan dalam pemajuan dan penggunaan tanah secara keseluruhan bagi sesebuah negeri.

RANCANGAN TEMPATAN

Satu dokumen yang mengandungi cadangan-cadangan yang lebih terperinci mengenai aktiviti pemajuan dan penggunaan tanah bagi sesebuah daerah.

RANCANGAN KAWASAN KHAS

Satu rancangan pemajuan yang disediakan bagi kawasan yang mempunyai kepentingan khusus kepada PBPT dalam masa yang singkat untuk tujuan pelaksanaan.

Penyediaan RSNS 2045 ini juga selaras dengan Arahan Mesyuarat Jawatankuasa Perancang Negeri (JPN) Bil. 4/2012 bertarikh 17 April 2012 bagi menggantikan Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2001-2020 yang telah diwartakan pada tahun 2007.

1.2 KEPERLUAN PENYEDIAAN RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

RSNS 2045 disediakan berasaskan kepada keperluan berikut:

- i. Berdasarkan Seksyen 8, Akta 172, Pengarah Jabatan Perancangan Bandar dan Desa (JPBD) Negeri dipertanggungjawab untuk menyediakan RS bagi kawasannya apabila memikirkan perlu suatu pemeriksaan dilakukan bagi negerinya atau apabila menerima arahan daripada JPN atau Majlis Perancang Fizikal Negara (MPFN).
- ii. Selaras dengan peruntukan Seksyen 11, Akta 172 berkaitan pengubahan atau kajian semula kepada sesuatu RS hendaklah dibuat setiap 5 tahun seiring dengan penyediaan rancangan pembangunan lima tahun negeri.
- iii. Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2001-2020 yang diwartakan pada tahun 2007 kini telah mengalami banyak perubahan terhadap corak guna tanah dan perancangan fizikal di Negeri Sembilan. Ianya perlu dikaji semula bagi mengukuhkan lagi dasar dan hala tuju pembangunan Negeri Sembilan sehingga tahun 2045.
- iv. Menyelaras dokumen RSNS 2045 agar selari dengan dasar, pelan induk pembangunan, garis panduan dan piawaian perancangan terkini di peringkat negeri dan negara.
- v. Merancang secara mampan berdasarkan potensi sebenar mengikut daerah agar sesuai dengan perubahan guna tanah dan tren pembangunan semasa.
- vi. Penyelarasan dengan pembangunan mega / berskala besar yang telah dirancang dan sedang dibangunkan terutama di Daerah Seremban dan Port Dickson.
- vii. Meningkatkan kualiti hidup dan kesejahteraan rakyat Negeri Sembilan melalui peluang pekerjaan, kemudahan dan infrastruktur.
- viii. Menyediakan dokumen RS untuk tempoh perancangan 30 tahun ke hadapan bagi memandu hala tuju pembangunan di peringkat negeri dan daerah.

1.3 ASAS PERUNDANGAN DAN SISTEM RANCANGAN PEMAJUAN

Akta 172 merupakan satu perundangan yang menyeluruh berkaitan pengawalan dan perancangan pembangunan guna tanah. Akta ini bertujuan untuk memastikan keseragaman dasar, peraturan dan kawalan bagi perancangan bandar dan desa dalam kawasan Pihak Berkuasa Perancang Tempatan (PBPT) di Semenanjung Malaysia.

PERUNTUKAN PENTING AKTA 172

- i. Penubuhan MPFN.
- ii. Penubuhan Jawatankuasa Perancang Negeri (JPN).
- iii. Penubuhan Jawatankuasa Perancang Wilayah (JPW).
- iv. Memberi mandat kepada Ketua Pengarah JPBD untuk menyediakan RFN.
- v. Memberi mandat kepada Pengarah JPBD Negeri untuk menyediakan RS dan kepada PBPT untuk menyediakan Rancangan Tempatan (RT).
- vi. Memperuntukkan bahawa RT hendaklah menepati RS. Walau bagaimanapun, selepas sesuatu RT berkuatkuasa, akta ini memberi mandat kepada PBN untuk mengisytiharkan bahawa RT tersebut mengatasi RS setelah PBN berpuas hati bahawa RS itu tidak lagi relevan.
- vii. Memberi mandat kepada Pengarah JPBD Negeri atau PBPT untuk menyediakan satu Rancangan Kawasan Khas.
- viii. Larangan melaksanakan pemajuan tanpa kebenaran merancang.
- ix. Keperluan mengemukakan Laporan Cadangan Pemajuan kepada PBPT untuk permohonan kebenaran merancang.
- x. Penguatkuasaan terhadap pemajuan yang tidak bersesuaian dengan kebenaran merancang atau kelulusan pelan bangunan.
- xi. Pemungutan bayaran pemajuan.
- xii. Memberikan hak kepada tuan tanah yang terlibat untuk menyerahkan notis beli kepada PBT supaya membayar sejumlah nilai bagi tanah yang diambil.

MPFN adalah Majlis tertinggi yang bertanggungjawab ke atas perancangan bandar dan desa di Semenanjung Malaysia. MPFN diwujudkan adalah untuk menyelaraskan semua dasar dan aktiviti berkaitan perancangan bandar dan desa bagi memastikan penggunaan sumber dan pembangunan yang lebih seimbang dan mampan di peringkat negeri dan negara.

JPW ditubuhkan melibatkan gabungan beberapa negeri bersempadan mengikut wilayah. Fungsi utama JPW adalah untuk menasihati dan membantu JPN dan PBPT mengenai rancangan pemajuan yang sesuai bagi wilayah itu selaras dengan, dasar negara. JPW juga membuat dasar dan merangka suatu rancangan wilayah yang komprehensif untuk memandu dan menyelaraskan pemajuan wilayah, merancang penyediaan infrastruktur dan kemudahan, mewujudkan proses dan tatacara yang seragam untuk digunakan oleh Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri serta PBT yang berkenaan. JPW turut mengawasi pelaksanaan piawai, garis panduan dan tatacara dalam memudahkan pemajuan dan menjalankan penyelidikan yang perlu bagi perancangan wilayah itu.

Penyediaan RSNS 2045 ini selaras dengan peruntukan Seksyen 8, Akta 172 yang menyatakan bahawa Pengarah Negeri hendaklah, dalam tempoh yang ditentukan oleh MPFN atau JPN, menyediakan dan mengemukakan kepada Jawatankuasa suatu Laporan Tinjauan di bawah Seksyen 7 dan pada masa yang sama menyediakan dan mengemukakan suatu Draf RS menurut Subseksyen 8 (3) bagi negeri itu kepada JPN bagi kelulusannya.

**PERUNTUKAN UTAMA AKTA 172
BERKAITAN PENYEDIAAN RS**

- i. Keperluan menjalankan pemeriksaan bagi keseluruhan negeri yang terlibat, di mana sebuah Laporan Tinjauan perlu disediakan. Laporan Tinjauan yang disediakan juga perlu mengambilkira RFN dan dasar-dasar utama negara yang lain berkaitan dengan ekonomi, sosial, fizikal serta pengurusan dan pemuliharaan alam sekitar.
- ii. Definisi RS dan kandungannya.
- iii. Keperluan menjalankan publisiti untuk penyertaan awam bagi Laporan Tinjauan dan keperluan menjalankan publisiti untuk bantahan awam bagi Draf RS.
- iv. Keperluan mengemukakan Laporan Tinjauan dan Draf RS kepada JPN untuk kelulusan sebelum dipublisiti.
- v. Memberi mandat kepada JPN untuk menyampaikan Draf RS yang telah diluluskan kepada PBN untuk persetujuan dan dikuatkuasakan.
- vi. Memberi mandat kepada JPN untuk mengarahkan fakta persetujuan PBN disiarkan dalam Warta Negeri.
- vii. Memperuntukkan kajian semula atau pengubahan kepada RS yang telah berkuatkuasa.

1.4 PROSES PENYEDIAAN RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Terdapat 3 peringkat utama (**Rajah 1.1**) di dalam penyediaan RSNS 2045 iaitu:

1.4.1 Peringkat 1 : Mobilisasi

Keperluan menyediakan Asas Rujukan dan dikemukakan kepada JPN untuk kelulusan serta mendapat peruntukan kewangan bagi menjalankan kajian. Seterusnya, proses pelantikan perunding bagi kajian RS dilaksanakan.

1.4.2 Peringkat 2 : Penyediaan Laporan Tinjauan

Peringkat seterusnya melibatkan penyediaan Laporan Awal dan Laporan Tinjauan. Laporan Tinjauan kemudiannya dibawa ke Mesyuarat Jawatankuasa Pemandu untuk kelulusan sebelum dipublikasikan. Laporan ini akan dipublikasikan selama 1 bulan bagi mendapatkan pandangan, ulasan dan bantahan daripada pihak awam mengenai penemuan dan cadangan awal yang disediakan. Setelah publisiti selesai dijalankan, maklum balas semua pihak akan diambil kira semasa penyediaan Draf RSNS 2045.

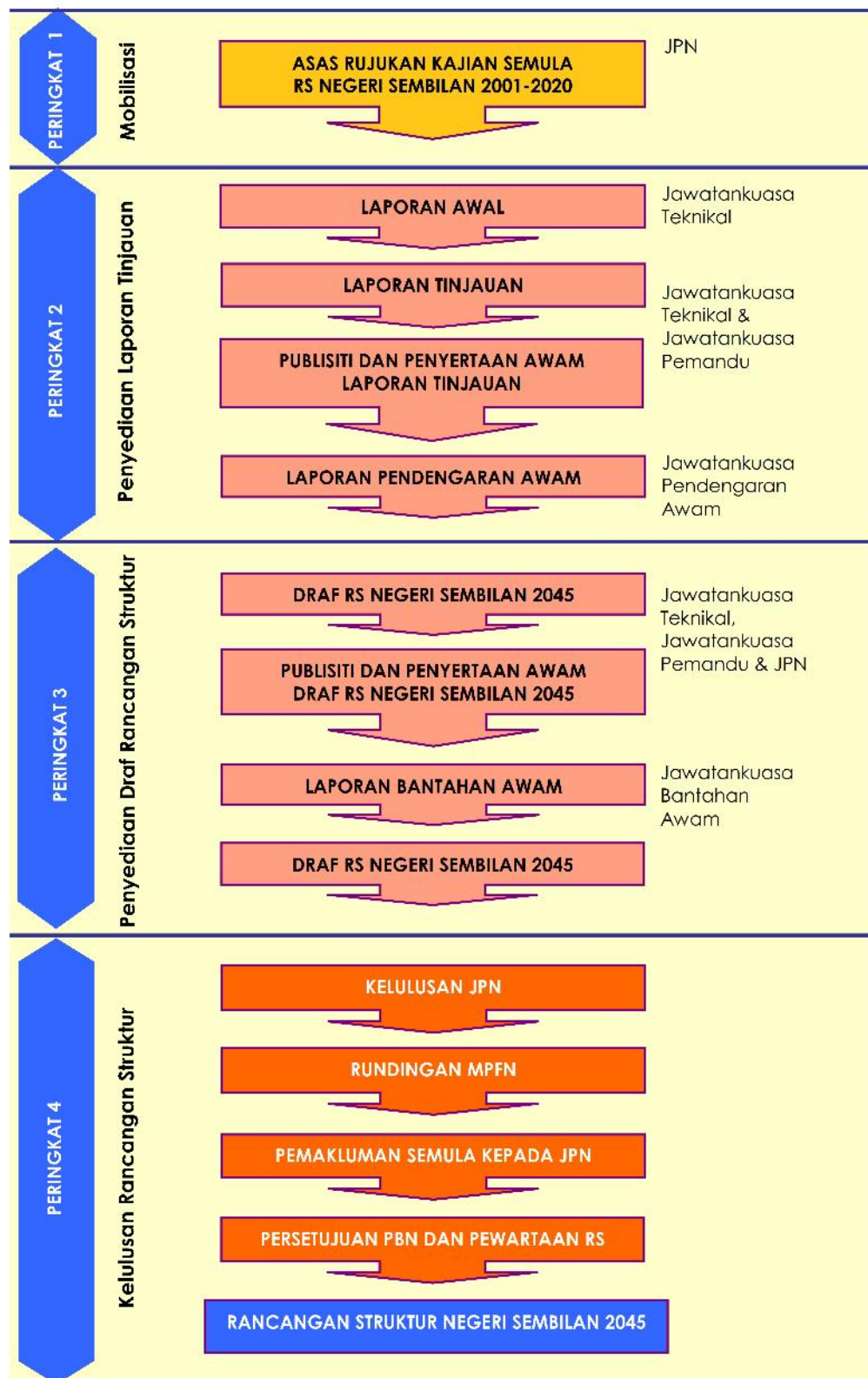
1.4.3 Peringkat 3 : Penyediaan Draf Rancangan Struktur

Draf RSNS 2045 yang telah siap disediakan akan dibentang kepada JPN bagi tujuan kelulusan sebelum publisiti. Draf RSNS 2045 akan dipublikasikan selama 1 bulan atau lebih. Maklum balas yang diterima dibentangkan pula kepada Jawatankuasa Bantahan Awam dan semua keputusan Jawatankuasa perlu diambil kira di dalam Draf RSNS 2045 .

1.4.4 Peringkat 4 : Kelulusan Rancangan Struktur

Draf RSNS 2045 yang telah mengambil kira keputusan Jawatankuasa Bantahan Awam dikemukakan ke JPN dan pindaan kepada Draf RS dijalankan berdasarkan keputusan JPN. Draf RSNS 2045 dikemukakan pula kepada MPFN bagi membolehkan semakan dengan RFN dan Dasar-Dasar Kerajaan Persekutuan dilakukan. Setelah perundingan dengan MPFN selesai, Draf RSNS 2045 dimuktamadkan dan dikemukakan semula kepada JPN untuk kelulusan akhir dan persetujuan PBN bagi tujuan penguatkuasaan dan pewartaan berdasarkan peruntukan Subseksyen 10(7) Akta 172.

Rajah 1.1:
Proses Penyediaan Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045

Sumber: Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Sembilan, 2014.

1.5 KANDUNGAN RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

RSNS 2045 merupakan sebuah dokumen yang menyediakan perancangan pembangunan jangka masa panjang dari aspek ekonomi, fizikal, sosial dan alam sekitar yang menekankan kepada pembangunan secara mampan. Kandungan RSNS 2045 adalah seperti **Jadual 1.1**.

Jadual 1.1:

Kandungan Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045

Bab		Perincian Kandungan
1	Pendahuluan	- Keperluan penyediaan RSNS 2045 dan peruntukan berdasarkan Akta 172. - Poses penyediaan RS. - Latar belakang Negeri Sembilan.
2	Asas Pembentukan Strategi Pembangunan Negeri Sembilan	- Peruntukan di peringkat nasional yang berkaitan dengan Negeri Sembilan. - Rumusan penemuan utama berdasarkan Laporan Tinjauan. - Aspek kedudukan Negeri Sembilan dan hubungan sempadan. - Aspek penduduk dan potensi pertumbuhan ekonomi. - Aspek guna tanah dan pembangunan fizikal.
3	Arah Tuju Pembangunan Negeri Sembilan	- Matlamat dan objektif pembangunan Negeri Sembilan. - Konsep dan strategi pembangunan integrasi Negeri Sembilan 2045.
4.	Pelan Strategik Pembangunan Negeri Sembilan	- Gambar rajah Utama Negeri Sembilan 2045. - Panduan pembangunan berdasarkan konsep pembangunan, hierarki petempatan dan keperluan guna tanah sehingga tahun 2045. - Penyediaan pelan kawasan tindakan pembangunan, kawasan pembangunan terkawal dan kawasan pengekalan / pemeliharaan Negeri Sembilan 2045.

Bab			Perincian Kandungan
5.	Dasar Perancangan Strategik Negeri Sembilan	➔	- Pernyataan dasar berdasarkan matlamat dan objektif pembangunan Negeri Sembilan 2045. - Perincian dasar melalui dasar strategik, langkah-langkah pencapaian, inisiatif pembaharuan strategik dan pihak pelaksana yang berkaitan. - Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045 sebagai panduan kepada pemantauan tahap pencapaian pembangunan Negeri Sembilan sepanjang tempoh pelaksanaan RS mengikut fasa. - Cadangan projek dan program.
6.	Projek Berimpak Tinggi	➔	Perincian mengenai projek berimpak tinggi (langkah-langkah pencapaian, komponen pembangunan, kos dan kaedah pelaksanaan).

Sumber: Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

1.6 PROFIL KAWASAN RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Dalam konteks negara, Negeri Sembilan terletak di bahagian pantai barat Semenanjung Malaysia dan bersempadan dengan Negeri Selangor, Pahang, Johor dan Melaka (**Rajah 1.2**). Negeri Sembilan berada dalam radius 60 km dari Bandaraya Kuala Lumpur. Kedudukan yang bersebelahan dengan Lembah Klang dan 'Greater' KL telah memberi kesan limpahan pembangunan kepada Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson.

RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Rajah 1.2
LOKASI NEGERI SEMBILAN DAN KAWASAN BERSEMPADANAN

Petunjuk :

- Bandar Utama / Pekan
- Pelabuhan Utama
- Terminal Jeti Penumpang Utama
- Lapangan Terbang Antarabangsa
- Lapangan Terbang Domestik
- Jalan Raya Utama
- Lebuhraya Utama
- Laluan Keretapi
- Negeri Sembilan
- Negeri Semenanjung Malaysia

Negeri Sembilan dengan keluasan 665,635.85 hektar (6,656.35 km²) terbahagi kepada tujuh daerah iaitu Seremban, Jempol, Kuala Pilah, Rembau, Jelevu, Tampin dan Port Dickson (**Rajah 1.3**).

Bandar Seremban merupakan ibu negeri yang berperanan sebagai Pusat Pentadbiran Kerajaan Negeri Sembilan. Terdapat lapan Pihak Berkuasa Tempatan (PBT) di Negeri Sembilan yang berfungsi sebagai pentadbir bagi kawasan masing-masing (**Jadual 1.2**).

Dari segi pentadbiran politik, Negeri Sembilan terdiri daripada 8 kawasan parlimen dan 36 dewan undangan negeri (**Rajah 1.4**).

Jadual 1.2 :
Senarai Daerah di Negeri Sembilan

Bil.	Daerah	Keluasan (Hektar)	Pihak Berkuasa Tempatan
1.	Seremban	95,360.71	• Majlis Perbandaran Seremban • Majlis Perbandaran Nilai
2.	Port Dickson	58,065.21	• Majlis Perbandaran Port Dickson
3.	Jempol	148,458.42	• Majlis Daerah Jempol
4.	Rembau	40,592.79	• Majlis Daerah Rembau
5.	Kuala Pilah	102,667.00	• Majlis Daerah Kuala Pilah
6.	Tampin	85,137.45	• Majlis Daerah Tampin
7.	Jelevu	135,354.27	• Majlis Daerah Jelevu
Jumlah		665,635.85	

Sumber: JUPEM Negeri Sembilan, 2016.

RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045

Rajah 1.3
KEDUDUKAN DAERAH DAN PIHAK BERKUASA TEMPATAN DI NEGERI SEMBILAN

Petunjuk :

- Daerah Seremban
PBT - Majlis Perbandaran Seremban dan Majlis Perbandaran Nilai
- Daerah Port Dickson
PBT - Majlis Perbandaran Port Dickson
- Daerah Tampin
PBT - Majlis Daerah Tampin
- Daerah Kuala Pilah
PBT - Majlis Daerah Kuala Pilah
- Daerah Rembau
PBT - Majlis Daerah Rembau

- Daerah Jempol
PBT - Majlis Daerah Jempol
- Daerah Jelebu
PBT - Majlis Daerah Jelebu

Lain - Lain Petunjuk :

- Jalan Raya Utama
- Lebuhraya Utama
- Laluan Keretapi
- Bandar / Pokan
- Sempadan Negeri
- Sempadan Daerah

RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Rajah 1.4
KEDUDUKAN PARLIMEN DAN DEWAN UNDANGAN NEGERI TAHUN 2013

Petunjuk :

Parlimen	Dewan Undangan Negeri
P126 Jelebu	N1 Chennah, N2 Pertang, N3 Sungai Lui, N4 Klawang
P127 Jempol	N5 Serting, N6 Palong, N7 Jeram Padang, N8 Bahau
P128 Seremban	N9 Lenggen, N10 Nilai, N11 Lobak, N12 Temiang, N13 Sikamat, N14 Ampangan
P129 Kuala Pilah	N15 Juasseh, N16 Seri Menanti, N17 Senaling, N18 Pilah, N19 Johol

Parlimen	Dewan Undangan Negeri
P130 Rasah	N20 Labu, N21 Bukit Kepayang, N22 Rahang, N23 Mambau, N24 Senawang
P131 Rembau	N25 Paroi, N26 Chembong, N27 Rantau, N28 Kota
P132 Telok Kemang	N29 Chuah, N30 Lukut, N31 Bagan Pinang, N32 Linggi, N33 Port Dickson
P133 Tampin	N34 Gemas, N35 Gemencheh, N36 Repah

ASAS PEMBENTUKAN STRATEGI PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

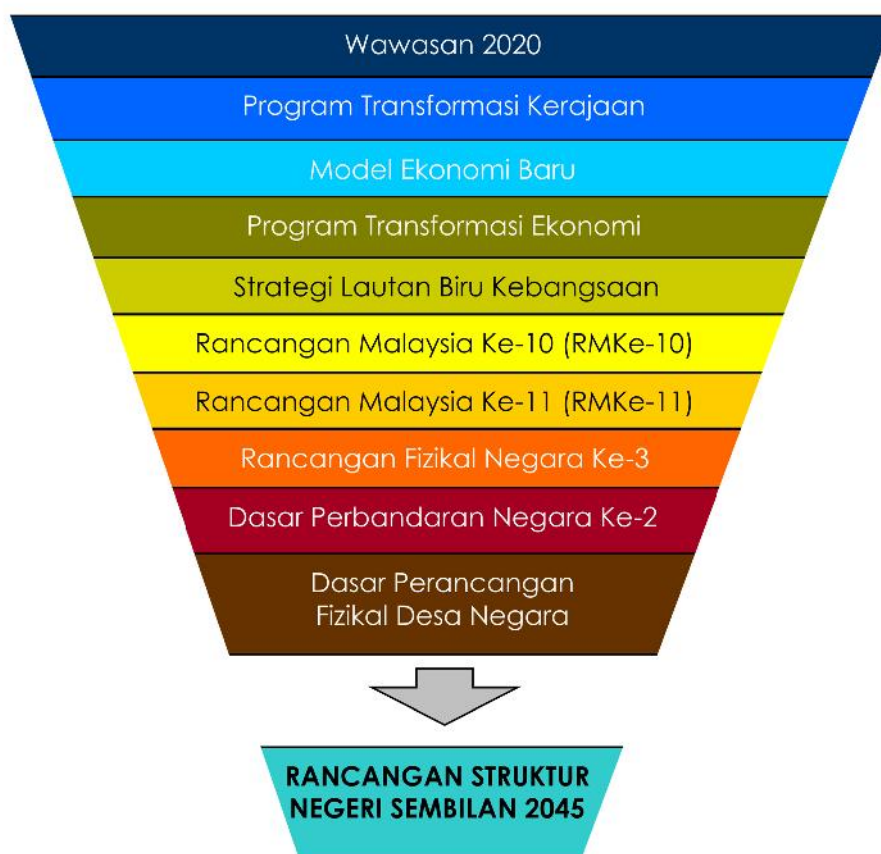
ASAS PEMBENTUKAN STRATEGI PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

2

Asas utama yang telah diambil kira di dalam penyediaan RSNS 2045 ini adalah peruntukan peringkat negara, negeri dan rumusan penemuan utama Laporan Tinjauan RSNS 2045.

2.1 PERUNTUKAN PERINGKAT NEGARA

Sepuluh aspek utama di peringkat negara yang diambil kira bersama adalah:

2.1.1 Wawasan 2020

Wawasan 2020 bermatlamat menjadikan Malaysia sebuah negara maju pada tahun 2020 yang berteraskan kepada pembangunan ekonomi, infrastruktur dan sosial melalui pembentukan satu masyarakat bangsa Malaysia yang mempunyai nilai akhlak dan adat resam yang tinggi, bertoleransi, demokratik, liberal, adil, berfikiran terbuka, progresif, makmur, aktif dan berdaya tahan. Berdasarkan sembilan cabaran utama yang membentuk teras Wawasan 2020, beberapa implikasi terhadap perancangan fizikal Negeri Sembilan ialah:

- i. Pengurangan ketidakseimbangan di dalam kumpulan wilayah.
- ii. Pengekalan pertumbuhan ekonomi yang tinggi dengan memperkukuhkan sumber pertumbuhan institusi kewangan dan korporat.
- iii. Peningkatan daya saing untuk menghadapi cabaran globalisasi dan liberalisasi.
- iv. Pembangunan ekonomi berasaskan pengetahuan sebagai satu langkah strategik untuk meningkatkan nilai tambah bagi semua sektor ekonomi.
- v. Mengoptimumkan daya pemikiran rakyat dan pengukuhan pembangunan sumber manusia untuk menghasilkan tenaga kerja yang cekap, produktif dan berpengetahuan.

2.1.2 Program Transformasi Kerajaan

Program Transformasi Kerajaan diperkenalkan untuk meningkatkan tahap penyampaian perkhidmatan, bertanggungjawab atas keberhasilan yang menjadi keutamaan kepada rakyat dan memacu Malaysia ke arah melahirkan masyarakat yang maju, bersatu padu dan saksama. Ini sejajar dengan misi nasional ke arah mencapai Wawasan 2020. Bagi mencapai segala yang telah dirancang, enam Bidang Keberhasilan Utama Negara (NKRA) diperkenalkan iaitu:

- i. Mengurangkan jenayah.
- ii. Membanteras rasuah.
- iii. Mempertingkatkan pencapaian pelajar.
- iv. Meningkatkan taraf kehidupan isi rumah berpendapatan rendah.
- v. Mempertingkatkan infrastruktur asas luar bandar.
- vi. Mempertingkatkan pengangkutan awam bandar.

2.1.3 Model Ekonomi Baru

Model Ekonomi Baru adalah merupakan satu tonggak utama yang akan melonjakkan Malaysia ke arah status negara maju sejajar dengan matlamat Wawasan 2020. Sehubungan itu, lapan Inisiatif Pembaharuan Strategik yang akan menjadi asas bagi langkah dasar yang relevan telah dilancarkan. Inisiatif pembaharuan strategik tersebut merangkumi:

- i. Memacu ekonomi domestik dengan kepekaan persekitaran luar negara.
- ii. Memanfaat dan meluaskan faktor kepelbagaian etnik sebagai satu elemen kejayaan di arena antarabangsa.
- iii. Mentransformasi negara ke arah pendapatan tinggi menerusi pengkhususan.
- iv. Menjayakan pertumbuhan diterajui oleh produktiviti dan inovasi.
- v. Memupuk, menarik dan mengekalkan modal insan unggul.
- vi. Memastikan peluang yang saksama dan melindungi golongan mudah terjejas.
- vii. Pertumbuhan bertumpu, pembangunan inklusif.
- viii. Menyokong perkongsian pintar yang efektif.
- ix. Menghargai khazanah alam sekitar.
- x. Kerajaan umpama syarikat yang berdaya saing.

Di dalam konteks RSNS 2045, tumpuan akan diberikan kepada inisiatif untuk:

- i. Memacu ekonomi domestik melalui galakan pembangunan ekonomi setempat (*Local Economic Development*).
- ii. Pengkhususan fungsi bandar-bandar utama bagi merangsang pertumbuhan ekonomi dan pengkhususan aktiviti perindustrian mengikut kawasan.
- iii. Menggalakkan aktiviti ekonomi berasaskan penyelidikan dan pembangunan (*R&D*).
- iv. Mempelbagaikan insentif bagi menarik kemasukan pelabur dan penyediaan peluang pekerjaan terutama di daerah kurang maju.
- v. Memulihara kepelbagaian sumber-sumber semula jadi.

2.1.4 Program Transformasi Ekonomi

Program Transformasi Ekonomi (ETP) adalah satu program yang dilancarkan di bawah Model Ekonomi Baru. ETP adalah satu usaha bagi menjadikan Malaysia sebuah negara berpendapatan tinggi menjelang tahun 2020. Sasarannya ialah peningkatan pendapatan negara kasar per kapita daripada RM23,700 (tahun 2009) kepada lebih RM48,000 pada tahun 2020 dan mewujudkan 3.3 juta peluang pekerjaan.

Untuk tujuan tersebut, ETP memberi fokus kepada 12 Bidang Ekonomi Utama Negara (NKEA) termasuklah cadangan *Greater* Kuala Lumpur. NKEA ditakrif sebagai pemacu aktiviti ekonomi yang berpotensi menyumbang secara signifikan kepada pertumbuhan ekonomi bagi mencapai sasaran ETP. Susulan daripada 12 NKEA ini, sebanyak 131 projek penggerak ekonomi (EPP) sebagai permulaan telah disediakan bagi membangunkan ekonomi. Di antara EPP yang memberi impak positif kepada Negeri Sembilan ialah cadangan HSR Kuala Lumpur-Singapura yang telah mengenal pasti Labu, Seremban sebagai salah satu hab perhentian.

2.1.5 Strategi Lautan Biru Kebangsaan

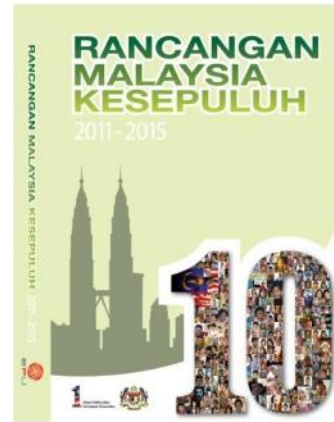
Strategi Lautan Biru Kebangsaan (NBOS) adalah satu inisiatif kerajaan menuju ke arah sebuah negara membangun, berpendapatan tinggi, harmoni dan sejahtera dalam semua aspek. Ia

ia dilaksanakan bagi meningkatkan sistem penyampaian kerajaan kepada rakyat dengan projek-projek yang kreatif melalui kesepakatan antara pelbagai kementerian, jabatan atau agensi persekutuan, negeri, PBT serta pihak swasta. Di antara projek yang telah dilaksanakan ialah penubuhan Pusat Transformasi Luar Bandar (RTC) untuk menambah nilai pertanian di luar bandar dan penubuhan Pusat Transformasi Bandar (UTC) bagi menempatkan perkhidmatan kerajaan setempat. NBOS yang ketujuh ialah melaksanakan program Kejiranan Indah yang meliputi aspek keselamatan kejiranan, kebersihan dan pengindahan dan membaikpulih perumahan awam. Program-program ini melibatkan penduduk setempat dan agensi kerajaan.

2.1.6 Rancangan Malaysia Ke-10 (RMKe-10)

RMKe-10 merupakan rancangan lima tahun pembangunan Malaysia bagi tempoh 2011-2015. Ia mengandungi aspirasi Program Transformasi Kerajaan dan Model Ekonomi Baru yang mensasarkan Malaysia sebagai sebuah negara berpendapatan tinggi menjelang tahun 2020. Dalam tempoh lima tahun, RMKe-10 menjadi satu panduan melonjakkan negara ke arah ekonomi berpendapatan tinggi.

Bidang-bidang yang mempunyai perkaitan secara langsung dengan Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045 ialah:

- i. Mewujudkan persekitaran untuk menjayakan pertumbuhan ekonomi yang diterajui sektor swasta.
- ii. Mewujudkan persekitaran ke arah meningkatkan kualiti hidup.
- iii. Pertumbuhan ekonomi akan diperengkap dengan strategi untuk meningkatkan kualiti hidup rakyat yang sepadan dengan status negara berpendapatan tinggi.

Bagi mewujudkan persekitaran yang menjayakan pertumbuhan ekonomi, 10 anjakan strategik program transformasi ekonomi telah dicadangkan. 4 anjakan strategik yang mempunyai perkaitan secara langsung di dalam menentukan hala tuju pembangunan Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045 adalah:

- i. Menyokong pertumbuhan yang diteraju oleh inovasi dengan membentuk ekosistem yang menyokong inovasi, mewujudkan peluang dan menyediakan pembiayaan inovasi. Penekanan yang diberikan ialah:
 - Pendidikan dan latihan industri.
 - Perluasan infrastruktur teknologi maklumat dan komunikasi (ICT) secara agresif.
 - Pembangunan inovasi dan infrastruktur enterpris kecil sederhana (EKS) berasaskan pengetahuan (K-SME).
 - Penyelidikan dan pembangunan (R&D).

ii. Menyediakan infrastruktur bertaraf dunia untuk pertumbuhan dan meningkatkan produktiviti. Tindakan di bawah anjakan strategik ini ialah:

- Meningkatkan penembusan jalur lebar.
- Meneruskan usaha menaik taraf infrastruktur fizikal untuk menambah baik akses dan perhubungan melalui pembangunan rangkaian pengangkutan pelbagai mod, pembangunan rel bagi meningkatkan kecekapan pengangkutan penumpang dan kargo, infrastruktur maritim dan pembangunan lapangan terbang.
- Menjamin pemerolehan dan pembekalan tenaga yang efektif.
- Bekalan tenaga yang andal, berkualiti tinggi dan kos yang efektif adalah penting untuk menarik pelaburan baru serta menggalakkan perkembangan industri sedia ada dalam aktiviti nilai ditambah yang tinggi. Rancangan Dasar Baru Tenaga (2011-2015) memberi penekanan kepada jaminan bekalan tenaga, kecekapan daripada segi ekonomi serta pemuliharaan alam sekitar dan sosial.

iii. Menumpukan kepada jentera pertumbuhan utama melalui aglomerasi bandar, menumpukan pembangunan koridor mengikut kluster dan membangunkan NKEA.

Anjakan strategik ini memberi tumpuan kepada pertumbuhan dalam bidang berpotensi tinggi yang memberi impak kepada ekonomi. Ke arah mencapai matlamat ini, keutamaan akan diberi kepada pembangunan aglomerasi bandar. Aglomerasi aktiviti ekonomi di kawasan bandar membolehkan syarikat mendapat faedah daripada ekonomi berskala dan menikmati kesan jaringan. Aktiviti ekonomi yang lebih khusus juga diperhatikan wujud di kawasan padat penduduk dan berhubungkait secara langsung dengan prestasi ekonomi yang lebih baik.

iv. Mewujudkan persekitaran ke arah meningkatkan kualiti hidup. RMKe-10 juga telah mengenal pasti anjakan strategik mewujudkan persekitaran ke arah meningkatkan kualiti hidup seperti berikut:

- Membangunkan kawasan kediaman yang berdaya maju dan menarik untuk didiami, bekerja dan beriadah.
- Membangunkan sistem pengangkutan awam yang mengutamakan rakyat.
- Memastikan pelaburan yang berterusan dalam infrastruktur supaya pengangkutan awam menjadi pilihan utama.

- Mentransformasikan penjagaan kesihatan untuk mempertingkatkan kualiti dan menyediakan akses sejagat.
- Meningkatkan sistem penyampaian dan beralih daripada strategi yang menekankan rawatan kepada pencegahan penyakit dan gaya hidup sihat.
- Menyediakan akses kepada perumahan yang berkualiti dan mampu milik.
- Menyediakan utiliti dan perkhidmatan awam yang lebih cekap.
- Mengutamakan kecekapan dan produktiviti dalam penyediaan perkhidmatan bekalan air, sistem pembetulan, bekalan elektrik dan jalur lebar.
- Memperkukuh dan meningkatkan pengurusan sisa pepejal dan pembersihan awam.
- Menjadikan jalan dan masyarakat lebih selamat.
- Mengurangkan jenayah dan meningkatkan rasa selamat di kalangan rakyat.
- Menghargai khazanah alam sekitar negara.
- Memastikan rakyat Malaysia memainkan peranan mengurus dengan berhemat dan memulihara sumber sedia ada untuk generasi akan datang.

Anjakan-anjakan strategik ini diambil kira di dalam merangka hala tuju pembangunan dan dasar-dasar Rancangan Struktur ini terutama yang melibatkan sektor guna tanah, perumahan, pengangkutan awam, infrastruktur dan bekalan utiliti serta pemuliharaan alam sekitar.

2.1.7 Rancangan Malaysia Ke-11 (RMKe-11)

RMKe-11 merupakan rancangan pembangunan lima tahun terakhir ke arah merealisasikan matlamat Wawasan 2020. RMKe-11 berteraskan prinsip "Bangsa Malaysia" yang progresif dan bersatu serta berkongsi cita-cita dan komitmen yang sama dalam meningkatkan lagi kemakmuran negara untuk rakyat. Penyediaan RMKe-11 berpandukan Strategi

Pembangunan Nasional Malaysia (MyNDS) yang memberi tumpuan kepada pembangunan ekonomi berteraskan rakyat dan ekonomi berasaskan modal dengan pelaksanaan program dan projek berimpak tinggi, boleh dilaksanakan dengan pantas serta kos yang rendah kepada kerajaan.

RMKe-11 merupakan pelan strategik bertemakan “pertumbuhan berpaksikan rakyat” yang menggariskan komitmen kerajaan untuk memenuhi aspirasi rakyat. Terdapat enam pemacu perubahan bagi mengubah pertumbuhan ekonomi negara dengan ketara iaitu:

- i. Meningkatkan potensi produktiviti.
- ii. Meningkatkan taraf isi rumah B40 ke arah masyarakat kelas menengah.
- iii. Mengupayakan pendidikan dan latihan teknikal dan vokasional (TVET) yang diterajui industri.
- iv. Melaksanakan pertumbuhan hijau.
- v. Menjana kekayaan melalui inovasi.
- vi. Melabur dalam bandar berdaya saing.

RMKe-11 menggariskan enam teras strategik bagi memenuhi pelbagai keperluan rakyat dan negara secara menyeluruh. Teras strategik ini juga berkait secara langsung dengan RSNS 2045 iaitu:

- i. Memperkukuh inklusiviti ke arah masyarakat yang saksama
 - Membina masyarakat yang produktif dan sejahtera.
 - Mentransformasi luar bandar.
 - Memperkukuh peluang Komuniti Ekonomi Bumiputera (BEC) untuk meningkatkan pemilikan kekayaan.
 - Mempercepat pertumbuhan wilayah ke arah keseimbangan geografi yang lebih baik.
 - Meningkatkan taraf isi rumah B40 ke arah masyarakat kelas menengah.
- ii. Meningkatkan kesejahteraan rakyat
 - Mencapai akses sejagat kepada penjagaan kesihatan berkualiti.
 - Menyediakan perumahan mampu milik yang mencukupi dan berkualiti.
 - Mewujudkan persekitaran hidup yang lebih selamat untuk masyarakat yang berdaya maju dan sejahtera.
 - Meningkatkan keselamatan jalan raya dan perkhidmatan kecemasan untuk mengurangkan fataliti.
 - Membudayakan semangat 1 Malaysia untuk memperkukuhkan kesepaduan sosial dan perpaduan nasional.
 - Menggiatkan sukan untuk kehidupan yang sihat dan memupuk perpaduan.

- iii. Meningkatkan pembangunan modal insan untuk negara maju
 - Menambah baik kecekapan pasaran buruh bagi meningkatkan ekonomi.
 - Mentransformasi TVET untuk memenuhi permintaan industri.
 - Memperkukuh pembelajaran sepanjang hayat untuk peningkatan kemahiran.
 - Menambah baik kualiti pendidikan untuk meningkatkan kualiti keluaran pelajar dan kecemerlangan institusi.
- iv. Menuju ke arah pertumbuhan hijau bagi meningkatkan kemampanan dan daya tahan
 - Memperkukuh daya tahan terhadap perubahan iklim dan bencana alam.
 - Memperkukuh persekitaran yang menyokong pertumbuhan hijau.
 - Mengguna pakai konsep penggunaan dan pengeluaran mampan.
 - Memulihara sumber asli untuk generasi masa kini dan masa hadapan.
- v. Memperkukuh infrastruktur bagi menyokong pertumbuhan ekonomi
 - Menggalakkan penggunaan tenaga secara mampan.
 - Menjana pertumbuhan logistik dan meningkatkan fasilitasi perdagangan.
 - Menambah baik liputan dan kualiti serta kemampuan langganan infrastruktur.
 - Meneruskan peralihan kepada rangka kerja baharu industri perkhidmatan air.
 - Membangunkan sistem pengangkutan bersepadu berdasarkan keperluan.
- vi. Merekayasa pertumbuhan ekonomi untuk peningkatan kemakmuran
 - Mentransformasikan sektor perkhidmatan.
 - Memperkukuhkan sektor pembuatan.
 - Memodenkan sektor pertanian.
 - Mentransformasikan sektor pembinaan.

Enam teras strategik dan enam pemacu perubahan ini diambil kira di dalam hala tuju pembangunan dan dasar-dasar RS ini terutama yang melibatkan sektor guna tanah, perumahan, pengangkutan awam, infrastruktur dan bekalan utiliti serta pemuliharaan alam sekitar.

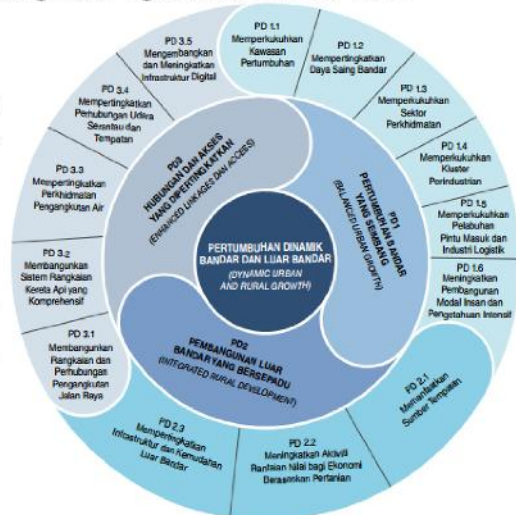
2.1.8 Rancangan Fizikal Negara Ke-3 (RFN Ke-3)

Matlamat RFN Ke-3 memberi fokus pada pencapaian NEGARA MAMPAN, BERDAYA TAHAN dan BERDAYA HUNI bagi memastikan pembangunan yang berterusan selepas tahun 2020. Matlamat perancangan fizikal negara yang berdaya tahan dan berdaya huni menjelang 2040 ini disokong oleh tiga teras utama iaitu:

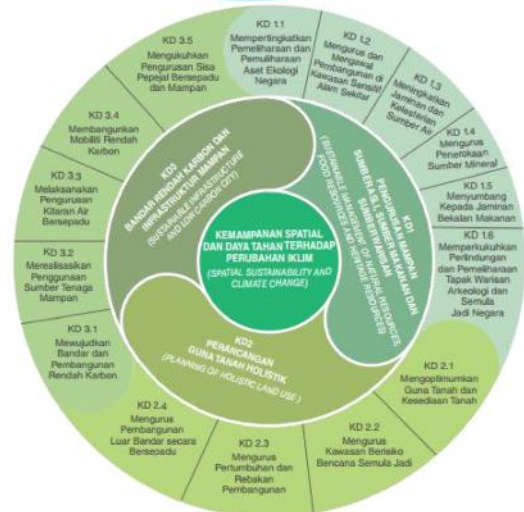
Teras 1 : Pertumbuhan Dinamik Bandar dan Luar Bandar

Bandar – Kesyinambungan pertumbuhan bandar dan luar bandar akan merangsang pembangunan ekonomi dan sosial yang lebih dinamik dan seimbang. Teras ini akan memperkukuhkan peranan bandar sebagai pemangkin utama serta membantu dalam meningkatkan keupayaan dan daya saing kawasan luar bandar dalam pembangunan ekonomi negara.

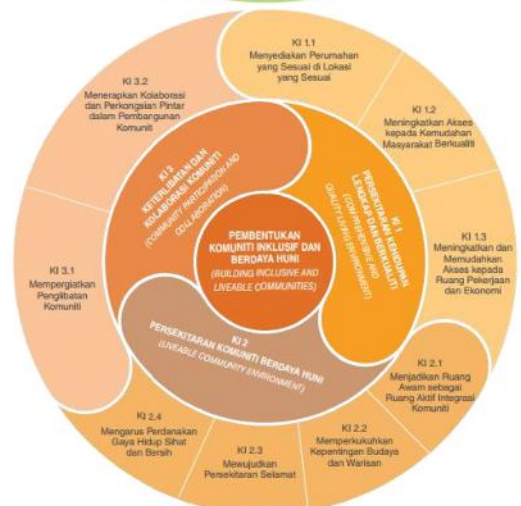
Teras 2 : Kemampuhan Spasial dan Daya Tahan Terhadap Perubahan Iklim

Terhadap Perubahan Iklim – Membentuk sebuah negara yang berdaya tahan terhadap perubahan iklim melalui pengurusan spasial yang mampan. Ini bagi mengimbangi kesan pembangunan yang dijangka pesat dan mewujudkan pembangunan yang sensitif dan peka terhadap kesan kepada perubahan iklim, selaras dengan aspirasi sebuah negara berdaya tahan.

Teras 3 : Pembentukan Komuniti Inklusif dan Berdaya Huni

Komuniti Inklusif dan Berdaya Huni – Komuniti yang inklusif dan berdaya huni merupakan indikator utama dalam membentuk negara progresif. Pembangunan komuniti ini mensasarkan komuniti yang inklusif dalam persekitaran yang berkualiti dan berdaya huni serta semangat perpaduan dan keterlibatan komuniti yang dipupuk melalui kolaborasi yang efektif.

Tiga teras disokong oleh hala tuju strategik yang berbentuk 'goal oriented' melalui strategi dan tindakan dalam usaha mencapai matlamat RFN Ke-3. Selain itu, RFN Ke-3 juga menyediakan Pelan Pengurusan Spatial Negara (PPPS) yang menterjemah hala tuju strategik dalam aspek ketersediaan spatial dan pengurusan pembangunan yang strategik di peringkat nasional dan negeri. Berdasarkan PPPS ini, peruntukan yang berkaitan dengan Negeri Sembilan adalah seperti **Jadual 2.1** dan **Rajah 2.1**.

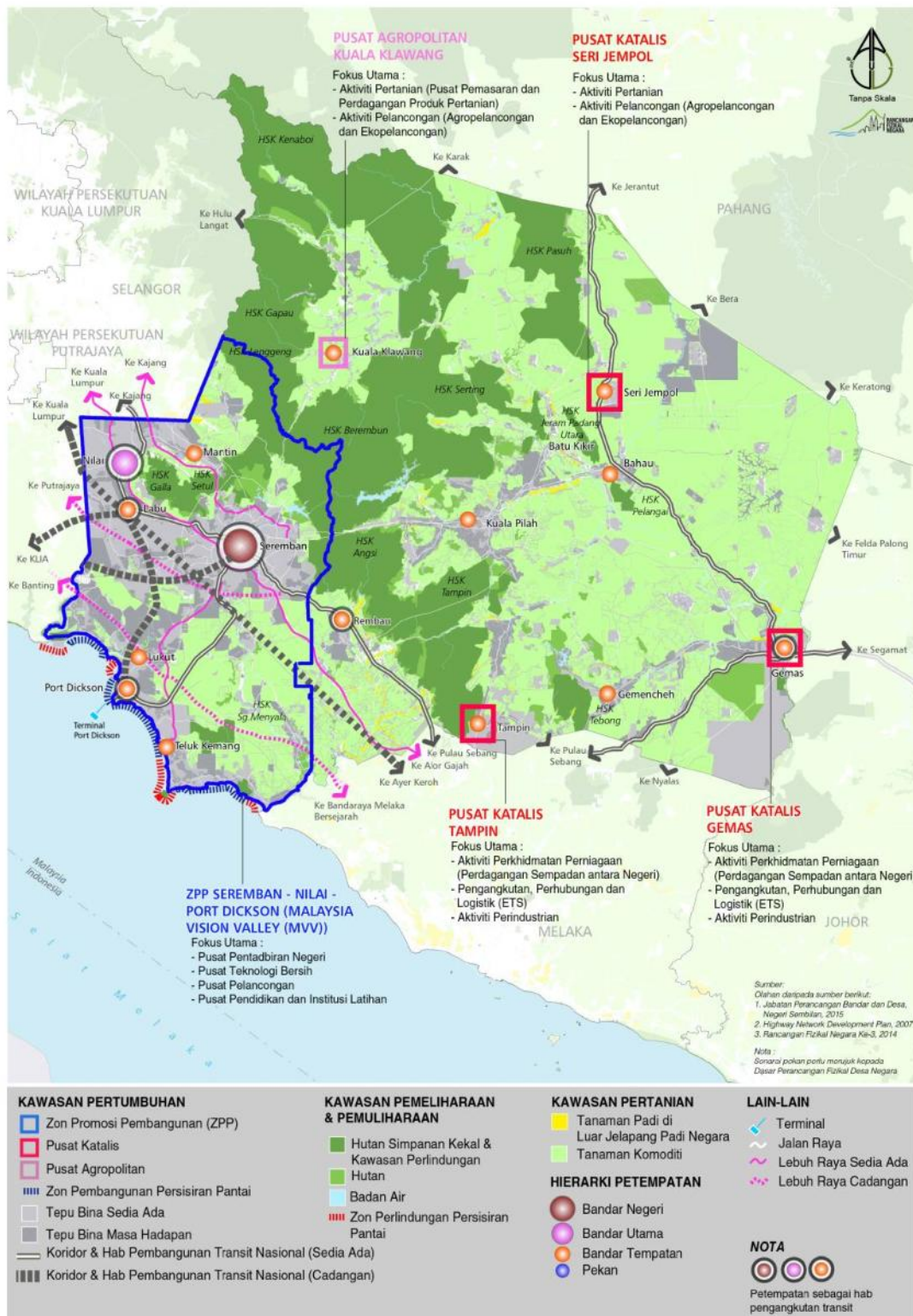
Jadual 2.1:
Peruntukan RFN Ke-3 Yang Berkaitan Dengan Negeri Sembilan

Peruntukan RFN Ke-3	Perincian Peruntukan	Perkaitan Dengan Negeri Sembilan
Konurbasi Nasional	• Kawasan pertumbuhan perbandaran ekonomik yang merangkumi bandaraya dan bandar-bandar utama. • Kawasan perbandaran yang bercantum secara fizikal. • Mempunyai hubungan ekonomi. • Mengalami pertumbuhan penduduk. • Membentuk satu kawasan tepu bina secara berterusan.	• Terletak bersebelahan dengan Konurbasi Nasional (Konurbasi Kuala Lumpur) dan memberi kesan limpahan pembangunan terutama di Daerah Seremban dan Port Dickson.
Zon Promosi Pembangunan (ZPP)	• Kawasan aglomerasi bandar yang mempunyai hubungan kait ekonomi yang berpotensi untuk berkembang dengan pesat. • Kawasan ini akan digalakkan untuk pembangunan dan pertumbuhan penduduk.	• Seremban – Nilai – Port Dickson (<i>Malaysia Vision Valley</i>) merupakan antara 17 ZPP di Malaysia yang diberi keutamaan dalam pembangunan di peringkat negara. ZPP <i>Malaysia Vision Valley</i> akan mengukuhkan aktiviti ekonomi, perbandaran, sosial dan pentadbiran Negeri Sembilan. • Fokus utama adalah perdagangan dan perindustrian, pelancongan, pendidikan, kesihatan dan <i>sustainable living</i>.

Peruntukan RFN Ke-3	Perincian Peruntukan	Perkaitan Dengan Negeri Sembilan
Pusat Katalis	Terdiri daripada bandar sederhana dan kecil yang mempunyai lokasi strategik bagi memandu pertumbuhan perbandaran kawasan sekitarnya dan berpotensi menjadi hab dengan fungsi khusus.	- Bandar Seri Jempol, Gemas dan Tampin antara 45 bandar di Malaysia yang dijadikan sebagai Pusat Katalis Negara. - Pusat ini mempunyai fungsi dan kepentingan di dalam pembangunan ekonomi tempatan dan berpotensi dieksploitasi untuk pulangan yang lebih lumayan. - Fokus utama adalah perdagangan sempadan antara negeri, perindustrian, pertanian, pelancongan eko dan agro.
Pusat Agropolitan	Pusat petempatan desa yang berpotensi untuk memperkembangkan kegiatan pembangunan pertanian dengan rantai nilai yang lebih tinggi.	- Kuala Klawang antara 21 Pusat Agropolitan di Malaysia yang berfungsi sebagai pusat khidmat pertanian utama dengan kemudahan dan infrastruktur lengkap. - Pusat Agropolitan ini berpotensi menjadi pusat pemasaran dan dagangan pertanian bagi Kuala Klawang dan Daerah Jelevu serta kawasan sekitarnya. - Pusat ini berpotensi menyediakan pusat latihan tempatan dan pusat pemerosesan hasil pertanian untuk dipasarkan ke seluruh Negeri Sembilan dan Lembah Klang. - Fokus utama adalah pusat pemasaran dan perdagangan produk pertanian serta pelancongan eko dan agro.

Sumber: Rancangan Fizikal Negara Ke-3, JPBD, 2015.

Rajah 2.1:
Rangka Pertumbuhan Spatial Negeri Sembilan Berdasarkan RFN Ke-3

Sumber: Rancangan Fizikal Negara Ke-3, JPBD, 2015.

2.1.9 Dasar Perbandaran Negara Ke-2 (DPN 2)

DPN 2 merupakan dasar yang memandu dan menyelaras perancangan dan pembangunan perbandaran negara supaya lebih efisien dan sistematik, khususnya untuk mengurus peningkatan jumlah penduduk bandar pada tahun 2020 dengan penekanan terhadap keseimbangan pembangunan sosial, ekonomi dan fizikal dalam bandar.

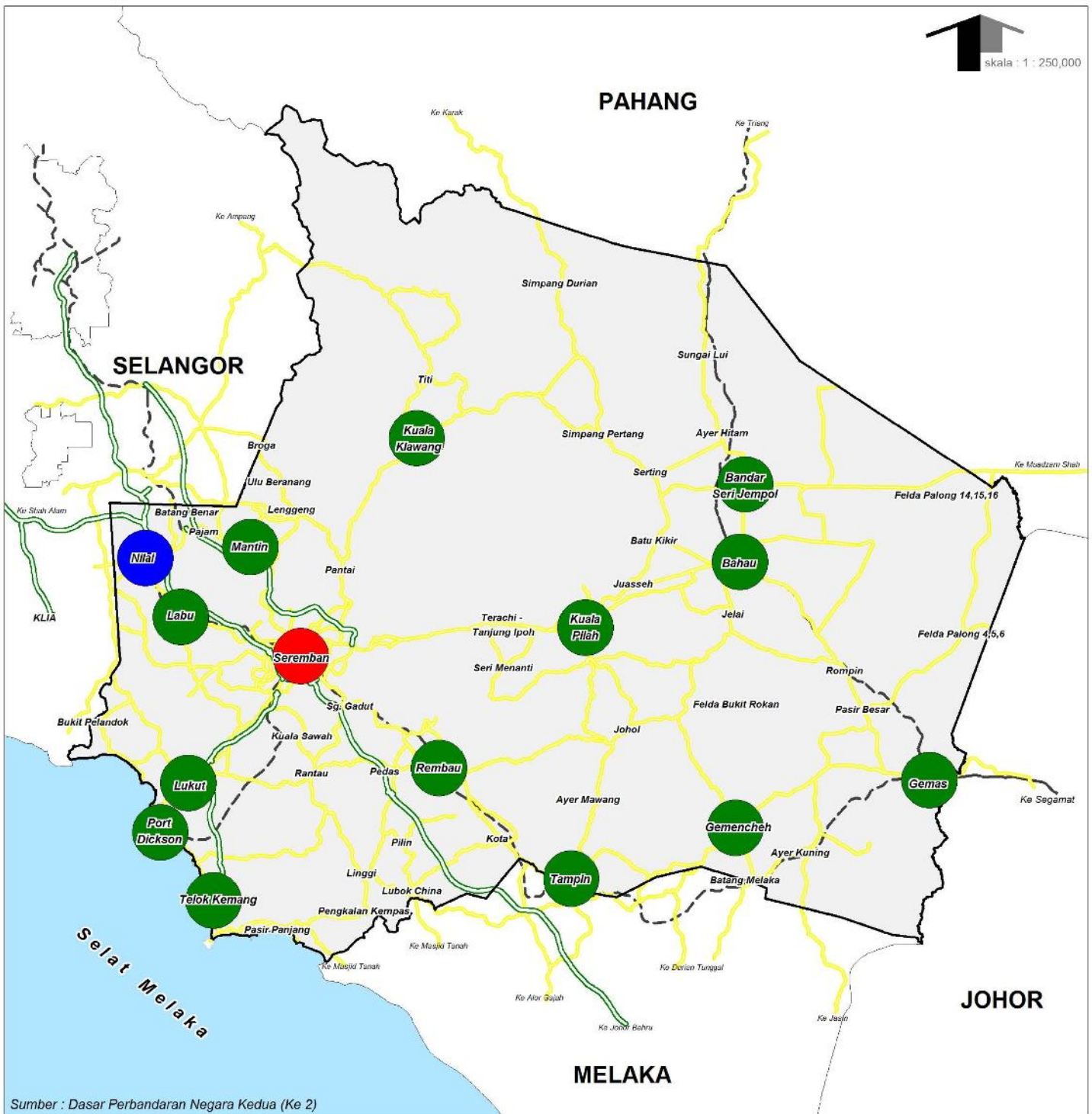
Visi DPN 2 ialah “Bandar Yang Mampan Untuk Kesejahteraan Rakyat”. Prinsip dan objektif DPN 2 yang berkaitan dengan Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045 adalah:

PRINSIP 1 TADBIR URUS BANDAR YANG BAIK	OBJEKTIF	i. Penentuan sempadan bandar. ii. Penerapan nilai-nilai akauntabiliti dan integriti di dalam perancangan, pembangunan dan pengurusan bandar ke arah pembangunan mampan. iii. Pengurusan aset secara efisien dan sistematik. iv. Penglibatan masyarakat dalam projek dan program pembangunan. v. Pengukuhan komunikasi dan kerjasama yang bersepadu dalam kalangan semua agensi kerajaan persekutuan, kerajaan negeri, PBT dan badan berkanun. vi. Pelaksanaan program LA21 dan inisiatif mampan yang lebih efektif.
PRINSIP 2 BANDAR YANG BERDAYA HUNI	OBJEKTIF	i. Penyediaan rumah mampu milik yang mencukupi, berkualiti dan komprehensif untuk semua lapisan masyarakat. ii. Pemerkasaan sistem pengangkutan awam yang komprehensif, mampan, bersepadu, efisien dan mampu tanggung. iii. Perkhidmatan infrastruktur, utiliti dan kemudahan perbandaran yang efisien dan bersepadu. iv. Pelaksanaan reka bentuk bandar yang selamat dan beridentiti. v. Peningkatan gaya hidup sihat dan rendah karbon. vi. Masyarakat bandar yang bersatu-padu, penyayang dan prihatin. vii. Persekitaran bandar yang selamat.
PRINSIP 3 EKONOMI BANDAR YANG BERDAYA SAING	OBJEKTIF	i. Peningkatan daya saing dan kepadatan ekonomi bandar. ii. Peningkatan produktiviti modal insan. iii. Penyediaan sistem komunikasi yang cekap dan efektif. iv. Pengintegrasian perancangan pembangunan kampung dalam bandar.

PRINSIP 4 PEMBANGUNAN BANDAR YANG INKLUSIF DAN KESAKSAMAAN	OBJEKTIF	i. Tumpuan program yang khusus untuk kebajikan isi rumah B40. ii. Peningkatan pendapatan isi rumah B40. iii. Penglibatan Bumiputera dalam pembangunan ekonomi. iv. Peningkatan keupayaan golongan belia untuk menyumbang dan menerima faedah pembangunan bandar. v. Penyediaan keperluan golongan warga emas dan orang kurang upaya (OKU) dalam pembangunan bandar yang pelbagai.
PRINSIP 5 PEMBANGUNAN HIJAU DAN PERSEKITARAN BERSIH	OBJEKTIF	i. Penerapan elemen hijau dalam pembangunan bandar. ii. Penggunaan tenaga yang lebih efisien dan mampan. iii. Peningkatan kualiti gaya hidup sihat dan udara yang bersih dalam bandar. iv. Pengurusan badan air yang efisien dan mampan. v. Penambahan saiz, kualiti dan bilangan kawasan lapang. vi. Penambahan saiz dan kualiti kawasan hijau. vii. Pengurusan sisa pepejal yang efektif bagi memastikan bandar yang bersih.

Hierarki petempatan yang ditetapkan di dalam DPN 2 untuk Negeri Sembilan (**Rajah 2.2**) adalah seperti berikut:

i.	Bandar Negeri	Seremban
ii.	Bandar Utama	Nilai
iii.	Bandar Tempatan	Port Dickson, Telok Kemang, Bahau, Rembau, Lukut, Mantin, Kuala Pilah, Gemencheh, Bandar Seri Jempol, Gemas, Kuala Klawang, Tampin, Labu.

Rajah 2.2
HIERARKI PETEMPATAN BERDASARKAN DASAR PERBANDARAN NEGARA KE-2

Hierarki Dasar Perbandaran Negara Ke-2

- Bandar Negeri
- Bandar Utama
- Bandar Tempatan
- Lain - Lain Petunjuk :**
- Jalan Raya Utama
- Lebuhraya Utama
- Laluan Keretapi
- Sempadan Negeri

2.1.10 Dasar Perancangan Fizikal Desa Negara (DPF Desa Negara)

Penyediaan DPF Desa Negara ini adalah selaras dengan langkah pertama berdasarkan Pelan Indikatif 9 di dalam RFN Ke-2 yang menyatakan keperluan terhadap sebuah Dasar Pembangunan Desa Negara bagi tujuan mewujudkan rangka kerja secara bersepadu di kawasan luar bandar. Visi penyediaan DPF Desa Negara adalah “Desa Sejahtera Negara Sejahtera” dengan teras pembangunan seperti berikut:

- Teras 1 - Pengurusan mampan alam sekitar desa
- Teras 2 - Pengukuhan hubungan simbiotik bandar – desa
- Teras 3 - Pengukuhan daya huni desa
- Teras 4 - Memperkasa ekonomi desa
- Teras 5 - Pengurusan desa berdaya laksana

Berdasarkan DPF Desa Negara, terdapat 1,096 buah kampung, 387 JKKK dan 48 buah pekan (**Jadual 2.2**) di Negeri Sembilan yang diambil kira di dalam kajian ini.

Jadual 2.2:
Senarai Pekan di Negeri Sembilan Berdasarkan DPF Desa Negara

Daerah	Nama Pekan
Seremban	Ulu Beranang, Pantai, Kuala Sawah, Mantin & Lenggeng
Port Dickson	Pasir Panjang, Sunggala, Chuah, Siliu, Linggi, Bukit Pelandok, Sungai Nipah & Pengkalan Kempas
Kuala Pilah	Juasseh, Johol, Bukit Gelugor, Kepis, Terachi, Ayer Mawang, Senaling, Seri Menanti, Tanjung Ipoh, Dangi & Padang Lebar
Rembau	Pedas, Lubok China, Chengkau & Kota
Tampin	Gedok, Ayer Kuning, Pasir Besar, Repah, Sungai Dua & Bukit Rokan
Jelevu	Pertang, Titi, Petaling, Simpang Pertang, Simpang Durian, Chennah & Durian Tipus
Jempol	FELDA Air Hitam, FELDA Seriting Hilir, Rompin, FELDA Palong 14, 15, FELDA Palong 9,10,11, FELDA Palong 7,8 & Batu Kikir

Sumber: DPF Desa Negara, JPBD, 2017.

Beberapa cadangan utama DPF Desa Negara yang berkaitan dengan RS ini adalah:

- i. Menjadikan desa kawasan yang menarik dan selamat untuk didiami dan bekerja.
- ii. Mengukuhkan hubungan bandar - desa (*urban - rural link*) dalam memastikan pembangunan desa yang berdaya saing melalui pengukuhan fungsi pekan.
- iii. Mengoptimumkan sumber jaya desa dengan mengeksplotasi sumber sedia ada ke arah pembangunan mampan dan menjadi penggerak utama ekonomi desa.
- iv. Meningkatkan kemudahan penduduk desa dengan penyediaan pengangkutan alternatif.
- v. Menyediakan suasana kehijauan semula jadi dan pengekalan kawasan pertanian sebagai 'custodian' kepada kawasan desa.
- vi. Memelihara dan memulihara warisan ketara dan warisan tidak ketara di desa dan dibangunkan sebagai sumber ekonomi penduduk.
- vii. Menaik taraf kemudahan ICT, pengurusan pembentungan dan sisa pepejal di kawasan desa.
- viii. Mengukuhkan mekanisme pembangunan desa melalui penstrukturan semula peranan setiap institusi dengan mewujudkan sistem penyelarasan dan pelaksanaan projek pembangunan desa.

2.2 PERUNTUKAN PERINGKAT NEGERI

Dalam memastikan RS ini disediakan dengan efisien, rujukan terhadap Rancangan Struktur Negeri, Rancangan Tempatan Daerah dan Rancangan Kawasan Khas sedia ada dijalankan bermula dari penyediaan Laporan Awal, Laporan Tinjauan dan Draf RS. Selain itu, rujukan terhadap beberapa peruntukan dan perancangan di peringkat negeri juga diambil kira di dalam penyediaan RS ini iaitu:

- i. Rangka Rancangan Jangka Panjang Negeri Sembilan Moden 2045 disediakan oleh Unit Perancang Ekonomi Negeri (UPEN) Negeri Sembilan. Pelan ini memberi fokus kepada pembangunan bandar sebagai asas pengukuhan ekonomi dan desa pula sebagai pusat ilmu dan tempat yang selesa serta eksklusif untuk didiami.

- ii. Pelan Strategik Pembangunan Ekonomi Negeri Sembilan 2010-2020 yang disediakan oleh UPEN Negeri Sembilan dengan penekanan kepada sektor pertanian, pembangunan industri herba dan bioteknologi, pelancongan, pembuatan dan pembangunan hartanah.
- iii. Dasar Perumahan Negeri Sembilan (2015) bertujuan meningkatkan kemampuan pemilikan perumahan dalam kalangan masyarakat, memastikan pembangunan perumahan yang seimbang di antara daerah dan mengutamakan keharmonian / perpaduan dalam pembangunan perumahan.
- iv. Hala Tuju Sektor Pertanian Negeri Sembilan 2020 yang disediakan oleh Jabatan Pertanian Negeri Sembilan bertujuan meningkatkan penghasilan produk makanan, penggunaan teknologi dan penyelidikan secara lebih optimum, penggalakan program pengeluaran makanan ternakan dan penyediaan langkah pembangunan tanah rizab kerajaan / tanah pertanian terbiar.
- v. Hala Tuju Pelancongan Negeri Sembilan disediakan bertujuan menjadikan Negeri Sembilan sebagai negeri pelancongan unik untuk dikunjungi. Penekanan diberikan untuk meningkatkan jumlah kedatangan pelancong dan tempoh inapan di Negeri Sembilan bagi meningkatkan KDNK negeri.
- vi. Data Penting Negeri Sembilan yang disediakan setiap tahun oleh pihak UPEN Negeri Sembilan.
- vii. Blueprint PWT (Pantai Peranginan Negara, Zon 'Wellness' dan Bandar Tentera Darat) yang difokuskan kepada pembangunan di Port Dickson.
- viii. Rancangan Pembangunan Semula Port Dickson yang melibatkan cadangan penambakan laut bagi tujuan naik taraf kemudahan pelancongan dan infrastruktur di persisiran pantai Port Dickson.
- ix. *Integrated Shoreline Management Plan* yang disediakan oleh JPS Semenanjung Malaysia khusus untuk kawalan pembangunan persisiran pantai di Port Dickson.
- x. Kajian Perancangan Jeti Laut di Negeri Sembilan yang disediakan oleh pihak PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan) bertujuan menyediakan dasar dan perancangan yang sesuai untuk pembangunan jeti laut di Port Dickson.
- xi. *Comprehensive Development Plan Malaysia Vision Valley (CDP MVV) 2045*.
- xii. Pelan Hala Tuju Luar Bandar Negeri Sembilan 2015-2045.

2.3 RUMUSAN PENEMUAN UTAMA LAPORAN TINJAUAN RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Selain peruntukan di peringkat negara dan negeri, 20 penemuan utama dari Laporan Tinjauan RS Negeri Sembilan 2045 juga diambil kira di dalam penghasilan RS ini iaitu:

1	Kedudukan Negeri Sembilan Bersebelahan Konurbasi Nasional
2.	Negeri Sembilan di Dalam Konteks Negeri Bersempadan
3.	Penubuhan Jawatankuasa Perancangan Wilayah
4.	Seremban Sebagai Majlis Bandaraya
5.	Perancangan <i>Malaysia Vision Valley</i>
6.	Cadangan Keretapi Berkelajuan Tinggi (<i>HSR</i>) Kuala Lumpur–Singapura
7.	Jaringan Jalan Raya Efisien
8.	Guna Tanah Negeri Sembilan Tahun 2014
9.	Kedapatan Tanah Untuk Pembangunan
10	Kadar Perbandaran Negeri Sembilan
11	Pengukuhan KDNK Negeri Sembilan
12	Peningkatan Bilangan Tenaga Buruh Berpengetahuan, Mahir dan Separuh Mahir Melalui Sektor Pekerjaan Bernilai Tambah
13	Pengiktirafan Port Dickson Sebagai Bandar Pantai Peranginan Negara, Zon 'Wellness' dan Bandar Tentera Darat
14	Penggalakan Pertambahan Jumlah Penduduk Negeri Sembilan Menjelang Tahun 2045
15	Sektor Pekerjaan Utama Tahun 2045
16	Kepelbagaian Produk Pelancongan
17	Potensi Produk Warisan Diwartakan Sebagai Warisan Kebangsaan
18	Pembangunan berteraskan ilmu di seluruh Negeri Sembilan
19	Potensi Pertanian Untuk Pasaran Lembah Klang
20	Pemeliharaan Hutan Simpanan Kekal

2.3.1 Kedudukan Negeri Sembilan Bersebelahan Konurbasi Nasional

Konurbasi Nasional (**Rajah 2.3**) merupakan wilayah pertumbuhan utama negara yang paling pesat membangun. Ia meliputi kawasan seluas 10,808.281 kilometer persegi. Kawasan yang termasuk di dalam konurbasi ini ialah Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur, Wilayah Persekutuan Putrajaya dan beberapa daerah di Negeri Selangor.

Kewujudan pusat dan kawasan pembangunan di sekitar Bandaraya Kuala Lumpur terutama di dalam wilayah Lembah Klang, luar Lembah Klang dan koridor Seremban-Nilai-Port Dickson menyediakan ruang yang luas untuk terus berkembang dan disepadukan di bawah konsep '*Greater Kuala Lumpur*'. Pembangunan Putrajaya, Cyberjaya, KLIA dan KLIA2 memangkin perkembangan pembangunan ke arah Daerah Sepang dan sekitarnya. Manakala, koridor Seremban-Nilai telah lama berperanan sebagai bandar domitari di bahagian selatan yang menyokong Bandaraya Kuala Lumpur. Hubungan lebuh raya dan rel yang baik antaranya menggalakkan pergerakan harian ulang-alik golongan pekerja dari Seremban-Nilai ke Kuala Lumpur.

Cadangan had sempadan dicadangkan berdasarkan kepada dua kriteria seperti berikut:

- i. Jarak masa perjalanan dan kawasan tumpuan pembangunan.
- ii. Kawasan yang boleh diakses dengan kenderaan dalam masa 45 minit (67.5 km) dari Ibu Negara Kuala Lumpur.

Cadangan had sempadan ini meliputi Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur, Wilayah Persekutuan Putrajaya, Daerah Petaling, Daerah Klang, Daerah Kuala Langat, Daerah Hulu Langat, Daerah Kuala Selangor dan Daerah Sepang.

Sehubungan itu, Daerah Seremban dan Port Dickson menerima impak pembangunan secara langsung dan keperluan terhadap perancangan pembangunan yang bersepadu perlu disediakan agar sesuai dengan potensi yang ada. Pembangunan di dua daerah ini akan meningkatkan kemajuan dan tahap ekonomi Negeri Sembilan secara keseluruhan.

Rajah 2.3 :
Konurbasi, Zon Promosi Pembangunan dan Pusat Katalis Semenanjung Malaysia

Sumber: Rancangan Fizikal Negara Ke-3, JPBD, 2015.

2.3.2 Negeri Sembilan di Dalam Konteks Negeri Bersempadan

Isu dan potensi pembangunan bersempadan bukan sahaja melibatkan Konurbasi Nasional dan Negeri Selangor, malah negeri-negeri lain yang bersempadan dengan Negeri Sembilan seperti Melaka, Johor dan Pahang (**Rajah 2.4**) juga mempunyai isu dan potensi tersendiri yang perlu dilihat agar langkah-langkah penyelarasan pembangunan bersempadan dapat diambil. Ini penting bagi mewujudkan kesan-kesan positif kepada pembangunan antara negeri dan meminimumkan persaingan serta pertindihan (**Jadual 2.3**).

Jadual 2.3 :

Hubungan Daerah di Negeri Sembilan Dengan Daerah di Negeri Bersempadan

Daerah di Negeri Sembilan	Daerah di Negeri Bersempadan
Seremban	SEPANG, SELANGOR - Bahagian selatan <i>Greater Kuala Lumpur</i>. - Membentuk kawasan Konurbasi Nasional bersama Seremban. - KLIA, KLIA2, Cyberjaya, Salak Tinggi membentuk kawasan pertumbuhan utama. - Koridor Cyberjaya – Salak Tinggi - Nilai dan KLIA - Nilai dikenal pasti sebagai koridor utama. - Cadangan Lebuhraya Seremban - KLIA akan meningkatkan tahap kesampaian antara daerah. - Potensi kawasan Lenggeng sebagai sumber bekalan air baru di dalam Lembangan Sungai Langat untuk Negeri Sembilan, Kuala Lumpur, KLIA, Putrajaya dan Cyberjaya.
	HULU LANGAT, SELANGOR - Lebuhraya LEKAS berfungsi sebagai hubungan utama antara kedua-dua daerah. - Koridor perbandaran Kajang – Semenyih – Pajam - Mantin terbentuk berteraskan Lebuhraya LEKAS. - Potensi kawasan Lenggeng sebagai sumber bekalan air baru di dalam Lembangan Sungai Langat untuk kawasan Bangi, Kajang dan Semenyih. - Pembangunan di Bandar Baru Bangi, Kajang, Semenyih dan Beranang memberi kesan limpahan pembangunan di sekitar Daerah Seremban seperti Mantin.
Port Dickson	SEPANG, SELANGOR - KLIA dan KLIA 2 berfungsi sebagai pintu masuk udara ke pusat peranginan pantai Port Dickson. - Membentuk kawasan Konurbasi Nasional bersama Port Dickson sebagai pusat pelancongan dan peranginan pantai taraf antarabangsa.

Daerah di Negeri Sembilan	Daerah di Negeri Bersempadan
	- Pembangunan koridor persisiran pantai bermula dari Bagan Lalang – Sungai Pelek – Bukit Pelandok – Port Dickson – Linggi. - Langkah bersama untuk mengawal pencemaran pantai dan sungai dari aktiviti penternakan, memelihara hutan paya bakau Sungai Sepang dan mengawal pembinaan jeti / pengkalan haram.
	ALOR GAJAH, MELAKA - Pembinaan Jambatan Sungai Linggi telah mewujudkan sistem pengangkutan yang baik dari Linggi ke Bandar Masjid Tanah dan ke Bandaraya Melaka Bersejarah. - Cadangan projek pelabuhan maritim dan CIQ Kuala Linggi akan memberi kesan positif kepada pembangunan ekonomi kedua-dua daerah. - Cadangan pembangunan Empangan Sungai Jernih memerlukan langkah pemeliharaan kawasan KSAS secara tegas bagi kedua-dua belah daerah. - Langkah bersama untuk: - Memelihara hutan paya bakau. - Mempromosi produk pelancongan dan ekonomi di Sungai Linggi. - Mengawal pembinaan jeti / pengkalan haram. - Memajukan sub sektor perikanan sungai dan akuakultur. - Menjaga kualiti air Lembangan Sungai Linggi.
Jelevu	HULU LANGAT, SELANGOR - Pembangunan Lembah Bio, Jelevu akan memberi faedah kepada pembangunan daerah dan negeri bersempadan di dalam sektor pembuatan, perubatan dan pertanian. - Kerjasama Daerah Jelevu dan Hulu Langat di dalam usaha pemuliharaan kawasan hutan dan alam semula jadi menerusi pengurusan dan pemeliharaan hutan sebagai sumber ekonomi secara berkesan adalah perlu untuk mengukuhkan potensi kawasan bersempadan yang berkaitan sebagai kawasan pelancongan eko dan agro. - Kepentingan Empangan Semenyih memerlukan langkah pemeliharaan kawasan KSAS secara tegas bagi kedua-dua belah daerah.
	BENTONG, PAHANG Pembangunan Lembah Bio, Jelevu akan memberi manfaat kepada pembangunan daerah dan negeri bersempadan di dalam sektor pembuatan, perubatan dan pertanian.

Daerah di Negeri Sembilan	Daerah di Negeri Bersempadan
	- Daerah Jelevu berpotensi sebagai pintu masuk alternatif utama di kalangan pelancong dari Konurbasi Nasional ke Daerah Bentong dan seterusnya bahagian Pahang Barat. - Kerjasama Daerah Jelevu dan Bentong di dalam membangunkan sektor eko dan agro pelancongan.
Jempol	BERA, PAHANG - Jempol berpotensi sebagai pintu masuk alternatif utama di kalangan pelancong dari Konurbasi Nasional ke Daerah Bera dan seterusnya bahagian Pahang Barat / Pantai Timur. SEGAMAT, JOHOR - Pembangunan Gemas perlu dibangunkan sebagai Pusat Perkhidmatan Utama dan diintegrasikan dengan mengambil kira pembangunan di dalam Daerah Segamat
Tampin	ALOR GAJAH, MELAKA - Langkah bersama diperlukan untuk mengintegrasikan pembangunan Bandar Tampin dan Pulau Sebang sebagai pusat pertumbuhan dan perkhidmatan utama di sempadan kedua-dua negeri. - Potensi pembangunan perindustrian dan perbandaran secara bersama dengan Alor Gajah dan meningkatkan penawaran peluang pekerjaan kepada penduduk Negeri Sembilan. JASIN, MELAKA - Merancang pembangunan secara bersama dengan Daerah Jasin terutama kawasan-kawasan yang terkeluar dari koridor utama negara seperti Batang Melaka, Nyalas, Selandar dan lain-lain. MUAR, JOHOR - Merancang pembangunan secara bersama dengan Daerah Muar terutaman kawasan-kawasan yang terkeluar dari koridor utama negara seperti Tangkak. SEGAMAT, JOHOR - Pembangunan Gemas perlu dibangunkan sebagai Pusat Pertumbuhan Daerah, hub pengangkutan utama dan pembangunan perindustrian yang diintegrasikan dengan lain-lain pembangunan perbandaran di Daerah Segamat.
Rembau	ALOR GAJAH, MELAKA Merancang pembangunan secara bersama dengan Daerah Alor Gajah terutama kawasan-kawasan yang terkeluar dari koridor utama negara seperti Ramuan China Besar, Ramuan China Kecil, Brisu dan Tabong Naning.

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Rajah 2.4
TABURAN DAERAH DI NEGERI SEMBILAN DAN DAERAH NEGERI LAIN YANG BERSEMPADAN

Petunjuk :

	<i>Daerah dalam Negeri Sembilan</i>
	<i>Daerah Bersempadanan</i>

Lain - Lain Petunjuk :

	<i>Sempadan Negeri</i>
	<i>Sempadan Daerah</i>
	<i>Jalan Raya Utama</i>
	<i>Lebuhraya Utama</i>
	<i>Laluan Keretapi</i>

 Daerah dalam Negeri Sembilan
 Daerah Bersempadanan

Lain - Lain Petunjuk :

 Sempadan Negeri

 Sempadan Daerah

 Jalan Raya Utama

 Lebuh Raya Utama

----- Laluan Keretapi

2.3.3 Penubuhan Jawatankuasa Perancang Wilayah (JPW)

Penubuhan JPW yang melibatkan negeri-negeri bersempadan adalah penting untuk mewujudkan kerjasama antara negeri. JPW dianggotai oleh beberapa kementerian berkaitan yang mewakili kerajaan persekutuan, pihak berkuasa negeri yang mewakili kerajaan negeri masing-masing dan pihak berkuasa tempatan bagi kawasan / daerah terlibat. JPW bagi kawasan bersempadan Negeri Sembilan, Melaka dan Johor telah ditubuhkan pada tahun 2013 yang meliputi kawasan di Lembangan Sungai Muar, Lembangan Sungai Melaka dan Lembangan Sungai Linggi (Negeri Melaka), Daerah Jempol, Rembau, Tampin dan Port Dickson (Negeri Sembilan) dan Daerah Ledang, Muar dan Segamat (Negeri Johor).

Jawatankuasa Perancang Wilayah Metropolitan Kuala Lumpur (JPWMKL) juga dicadang ditubuhkan untuk menyelaras pembangunan Konurbasi Nasional. Ia selaras dengan peruntukan Seksyen 6A, Akta 172 yang memberi kuasa kepada MPFN untuk menubuhkan suatu JPW bagi sesuatu wilayah yang terletak di dalam 2 buah negeri atau lebih. Perkara-perkara di bawah pertimbangan JPW ini termasuklah dasar-dasar pembangunan antara kawasan bersempadan, perkara-perkara mengenai rancangan pemajuan negeri-negeri bersempadan, perkara-perkara mengenai rancangan wilayah, perkara-perkara yang dirujuk oleh Kerajaan Negeri Dan Pihak Berkuasa Tempatan, perkara-perkara berkaitan garis panduan, piawaian dan penyelidikan.

2.3.4 Seremban Sebagai Majlis Bandaraya

Seremban yang akan dinaik taraf sebagai bandaraya akan melonjakkan imej dan kedudukan Seremban setaraf dengan bandaraya-bandaraya sedia ada di dalam Konurbasi Nasional seperti Bandaraya Kuala Lumpur, Shah Alam dan Petaling Jaya. Kedudukan Seremban dan lain-lain PBT yang berpotensi dinaik taraf kepada bandaraya seperti Klang, Subang Jaya, Selayang, Sepang, Ampang Jaya dan Kajang akan melonjakkan status Konurbasi Nasional sebagai Wilayah Bandaraya (*City Region*). Status ini akan meningkatkan imej dan reputasi Konurbasi Nasional di arena antarabangsa secara keseluruhan.

2.3.5 Perancangan Malaysia Vision Valley 2045

Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson sedang mengalami kadar pembangunan yang pesat. Sehubungan itu, Kerajaan Negeri Sembilan menyediakan perancangan pembangunan Malaysia Vision Valley 2045 (MVV 2045) bagi keseluruhan Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson. MVV merupakan cadangan pelan transformasi yang agresif oleh kerajaan negeri bersama pihak swasta untuk memastikan Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson menjadi salah satu agenda pembangunan utama negara. Lokasi Malaysia Vision Valley dan ringkasan aspek pembangunan CDP MVV 2045 adalah seperti berikut:

Lokasi Malaysia Vision Valley

Sumber: Kajian Rancangan Tempatan MVV 2045

KELUASAN
1,534 sq.km.
153,426 Hektar

LIPUTAN KAWASAN
1. Daerah Seremban
2. Daerah Port Dickson

2X Lebih luas daripada
SINGAPORE
(719 sq.km)

2.2 Lebih kecil daripada
GREATER KL
(3,442 sq.km)

1.5 Lebih kecil daripada
ISKANDAR MALAYSIA
(2,300 sq.km)

JUMLAH PENDUDUK
752,900 (2016)

68%
DARIPADA NEGERI SEMBILAN

Daerah Seremban	Daerah Port Dickson
Keluasan: 96,084.79 Hektar (960.8 sq.km)	Keluasan: 57,341.21 Hektar (573.4 sq.km)
Pihak Berkuasa Tempatan 1. Majlis Perbandaran Seremban 2. Majlis Perbandaran Nilai	Pihak Berkuasa Tempatan 1. Majlis Perbandaran Port Dickson
Penduduk: • 633,100 penduduk (2016) • 84 Peratus kepada penduduk MVV	Penduduk: • 119,800 penduduk (2016) • 16 Peratus kepada penduduk MVV

Ringkasan aspek pembangunan CDP MVV 2045

2.3.6 Pengiktirafan Port Dickson Sebagai Bandar Pantai Peranginan Negara, Zon Wellness dan Bandar Tentera Darat

Pada Disember 2006, Kerajaan Persekutuan telah mengiktiraf Port Dickson sebagai Bandar Pantai Peranginan Negara. Jemaah Menteri juga telah meluluskan cadangan pembangunan Zon 'Wellness' di Port Dickson pada 3 Januari 2007 dan pada 17 Januari 2007, Majlis Mesyuarat Kerajaan Negeri telah mewartakan kawasan seluas 61.38 km persegi sebagai Kawasan Pembangunan Zon 'Wellness' yang bermula dari Bandar Lukut sehingga ke Pasir Panjang. Pada 29 September 2009 pula, Y.A.B. Perdana Menteri Malaysia telah mengisytiharkan Port Dickson sebagai Bandar Tentera Darat. Ini adalah sebagai tanda pengiktirafan jasa Angkatan Tentera Malaysia (ATM) khususnya Tentera Darat yang banyak melahirkan rekrut baru di Port Dickson.

Suasana dan aktiviti di Port Dickson

2.3.7 Cadangan Keretapi Berkelajuan Tinggi (HSR) Kuala Lumpur - Singapura

Projek HSR ini adalah usahasama Kerajaan Malaysia dan Kerajaan Singapura untuk menghubungkan Kuala Lumpur dan Singapura dengan keretapi berkelajuan tinggi (*high speed rail*). Projek ini membolehkan perjalanan ekspres dari Kuala Lumpur ke Singapura dalam masa kurang daripada 90 minit.

Perkhidmatan HSR transit yang berhenti di setiap bandar perhentian pula dianggarkan mengambil masa 2 jam. Jajaran HSR di Malaysia akan melalui Wilayah Persekutuan, Kuala Lumpur, Negeri Selangor, Negeri Sembilan, Negeri Melaka dan Negeri Johor. Impak yang besar dan positif dijangka akan diterima daripada projek ini dan ianya dapat dimanfaatkan oleh semua bandar-bandar hab perhentian yang sudah dikenal pasti.

"Rangka Kerja Pembangunan Strategik Koridor HSR" sudah merangka satu rangka kerja pembangunan strategi yang akan menyemarakkan pertumbuhan inklusif dan membawa manfaat optimum ke setiap bandar-bandar HSR seperti **Jadual 2.4**. Rangka kerja ini mempunyai tiga komponen iaitu Ekonomi (*Economy*), Keterangkuman (*Inclusivity*) dan Kemampanan (*Sustainability*).

Sumber : Dokumen Rangka Kerja Pembangunan Strategi Koridor HSR

Jadual 2.4 :
Impak Dari Cadangan Pembangunan HSR Kuala Lumpur – Singapura

Hab Perhentian	Bidang Fokus	Huraian
Bandar Malaysia, Kuala Lumpur (Greater KL)	• Ekonomi Digital • Pelancongan	Pusat kepada ibu pejabat syarikat multinasional (MNC) daripada sektor kewangan dan perkhidmatan selaras dengan sasaran 100 MNC oleh InvestKL. Pembangunan <i>Tun Razak Exchange (TRX)</i> akan menjadi pemangkin kepada Kuala Lumpur sebagai pusat global yang unggul.
Putrajaya	• Ekonomi Digital • <i>Advanced Manufacturing</i>-Teknologi Pengangkutan • Pelancongan	Putrajaya yang merupakan pusat pentadbiran Kerajaan Persekutuan dan Cyberjaya sebagai Taman Cyber terunggul dari projek HSR. Di samping itu, aktiviti-aktiviti <i>Advanced Manufacturing</i> yang dijalankan di Bangi, Kajang, sekitar KLIA, Sepang dan Serdang juga berada dalam lingkungan kawasan yang mendapat manfaat daripada HSR.
Labu, Seremban	• Bioekonomi • <i>Advanced Manufacturing</i>-Teknologi Pengangkutan • Pelancongan • Kesihatan	Pembangunan MVV yang merupakan Zon Promosi Pembangunan berdasarkan RFN Ke-3 merupakan projek usahasama Kerajaan Negeri Sembilan dan pihak swasta. Pembangunan HSR akan membawa impak positif kepada industri-industri bioekonomi, <i>advanced manufacturing</i> , pelancongan dan kesihatan di kawasan sekitar stesen HSR di Labu, Seremban.
Melaka	• <i>Advanced Manufacturing</i>-Teknologi	Melaka merupakan pusat pelancongan dan pelancongan kesihatan. Dengan adanya pelbagai pusat pakar perubatan berpengalaman dan disokong dengan aset bandar warisan melonjakkan lagi potensi pembangunan di Melaka. Kedudukan yang berhampiran dengan Singapura dan Indonesia meningkatkan jumlah kemasukan pelancong setiap tahun. Melaka juga berpotensi untuk menjadi hab Teknologi Hijau, selari dengan hasrat kerajaan Melaka.

Hab Perhentian	Bidang Fokus	Huraian
Muar	• Pelancongan • Perabot	Muar yang kini merupakan hab pembuatan perabot utama negara berpotensi berkembang berasaskan aktiviti hiliran ke arah sektor reka bentuk barangan pembuatan. Ia dapat meningkatkan pengeluaran perabot di peringkat negara dan wilayah. Sektor Pelancongan Muar terutama pelancongan warisan dan makanan akan berkembang hasil pembangunan HSR.
Batu Pahat	• Pelancongan • Tekstil	Batu Pahat merupakan pusat kepada lebih 300 kilang kain dan tekstil yang mengeluarkan lebih daripada 50% eksport tekstil negara. Batu Pahat berpotensi untuk dibangunkan kepada aktiviti hiliran dan menjadi pusat reka bentuk dan pengeluaran tekstil Malaysia.
Iskandar Puteri, Johor Bharu	• Ekonomi Digital • Bioekonomi • Kesihatan	Iskandar Malaysia merupakan zon ekonomi khas yang ditubuhkan oleh Kerajaan Malaysia. Industri-industri yang menjadi fokus di Iskandar Malaysia dan yang akan menerima impak yang positif dari pelaksanaan HSR termasuk ekonomi digital, bioekonomi dan kesihatan dan pelancongan.

Sumber : Dokumen Rangka Kerja Pembangunan Strategi Koridor HSR

2.3.8 Jaringan Jalan Raya Efisien

Negeri Sembilan yang terletak berhampiran dengan Lembah Klang, KLIA, KLIA2, Putrajaya dan Cyberjaya dihubungkan melalui empat lebuh raya utama iaitu Lebuhraya Utara – Selatan (PLUS), Lebuhraya Utara Selatan Lingkaran Tengah (ELITE), Lebuhraya Kajang – Seremban (LEKAS) dan Lebuhraya Seremban – Port Dickson. Negeri Sembilan juga dihubungkan dengan Jalan Persekutuan dan Jalan Negeri. Negeri Sembilan disediakan dengan perkhidmatan KTM komuter, KTM antara bandar, tren elektrik (ETS) dari KL Sentral - Gemas dan jeti penumpang awam di Port Dickson (menghubungkan Negeri Sembilan – Dumai, Sumatera) (**Rajah 2.5**). Penggunaan jeti laut di sepanjang persisiran pantai Port Dickson juga merupakan kekuatan bagi Negeri Sembilan di mana ianya merupakan komponen sokongan kepada sektor pelancongan, perindustrian, gas dan petroleum, stesen janakuasa, pengangkutan awam dan perikanan. Hubungan fizikal antara Negeri Sembilan dan pusat-pusat bandar utama negara dapat diuraikan seperti **Jadual 2.5** berikut.

Jadual 2.5 :
Hubungan Fizikal Antara Negeri Sembilan Dan
Pusat-Pusat Bandar Utama Negara

Bandar	Fungsi Bandar	Jarak	Bentuk Hubungan Sedia Ada
Kuala Lumpur	Pusat Wilayah Negara	64 km	• Lebuhraya Utara – Selatan • ELITE • Lebuhraya LEKAS • KTM Komuter
Cyberjaya	Konurbasi Pertumbuhan Negara	58 km	• Lebuhraya Utara – Selatan • ELITE
Putrajaya	Konurbasi Pertumbuhan Negara	56 km	• Lebuhraya Utara – Selatan • ELITE
Johor Bahru	Konurbasi Pertumbuhan Wilayah	267 km	• Lebuhraya Utara - Selatan • KTM Antarabandar
Melaka	Konurbasi Pertumbuhan Separa Wilayah	85 km	• Lebuhraya Utara - Selatan
Kuantan	Konurbasi Pertumbuhan Wilayah	308 km	• Jalan Persekutuan 9, 10 11
Singapura	-	313 km	• Lebuhraya Utara – Selatan • KTM Antara Bandar
Dumai, Indonesia	-	-	• Jeti Penumpang Awam Port Dickson

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045

Rajah 2.5
SISTEM PERHUBUNGAN DAN RANGKAIAN PENGANGKUTAN NEGERI SEMBILAN

Petunjuk

- Terminal Jeti Penumpang Utama
- Lapangan Terbang Antarabangsa
- Stesen Perkhidmatan KTMB Antarabandar, KTM Komuter dan ETS
- Stesen Perkhidmatan KTMB Antarabandar dan KTM Komuter
- Stesen Perkhidmatan Keretapi KTM Komuter
- Stesen Perkhidmatan Keretapi KTMB Antarabandar
- Jalan Persekutuan
- Jalan Negeri
- Lebuhraya Utama
- Laluan Keretapi
- Sempadan Negeri

2.3.9 Guna Tanah Negeri Sembilan Tahun 2014

Majoriti guna tanah di Negeri Sembilan pada tahun 2014 adalah pertanian (62.23%) dan perhutanan (23.41%). Guna tanah tepu bina (12.25%) pula merangkumi guna tanah perumahan, perdagangan, tanah lapang dan rekreasi, institusi dan kemudahan, infrastruktur dan utiliti, industri dan pengangkutan. Ini menunjukkan masih terdapat banyak kawasan yang belum dibangunkan di Negeri Sembilan (**Jadual 2.6 dan Rajah 2.6**). Negeri Sembilan mempunyai tanah terbiar seluas 12,345.10 hektar (1.85%) yang tidak diusahakan dan kawasan ini boleh dibangunkan di masa hadapan. Kawasan berpotensi untuk pembangunan di Negeri Sembilan adalah berdasarkan tiga koridor pembangunan iaitu:

- i. Nilai – Seremban
- ii. Lukut – Port Dickson – Telok Kemang
- iii. Bahau – Bandar Seri Jempol

Jadual 2.6 :
Corak Guna Tanah Negeri Sembilan Tahun 2014

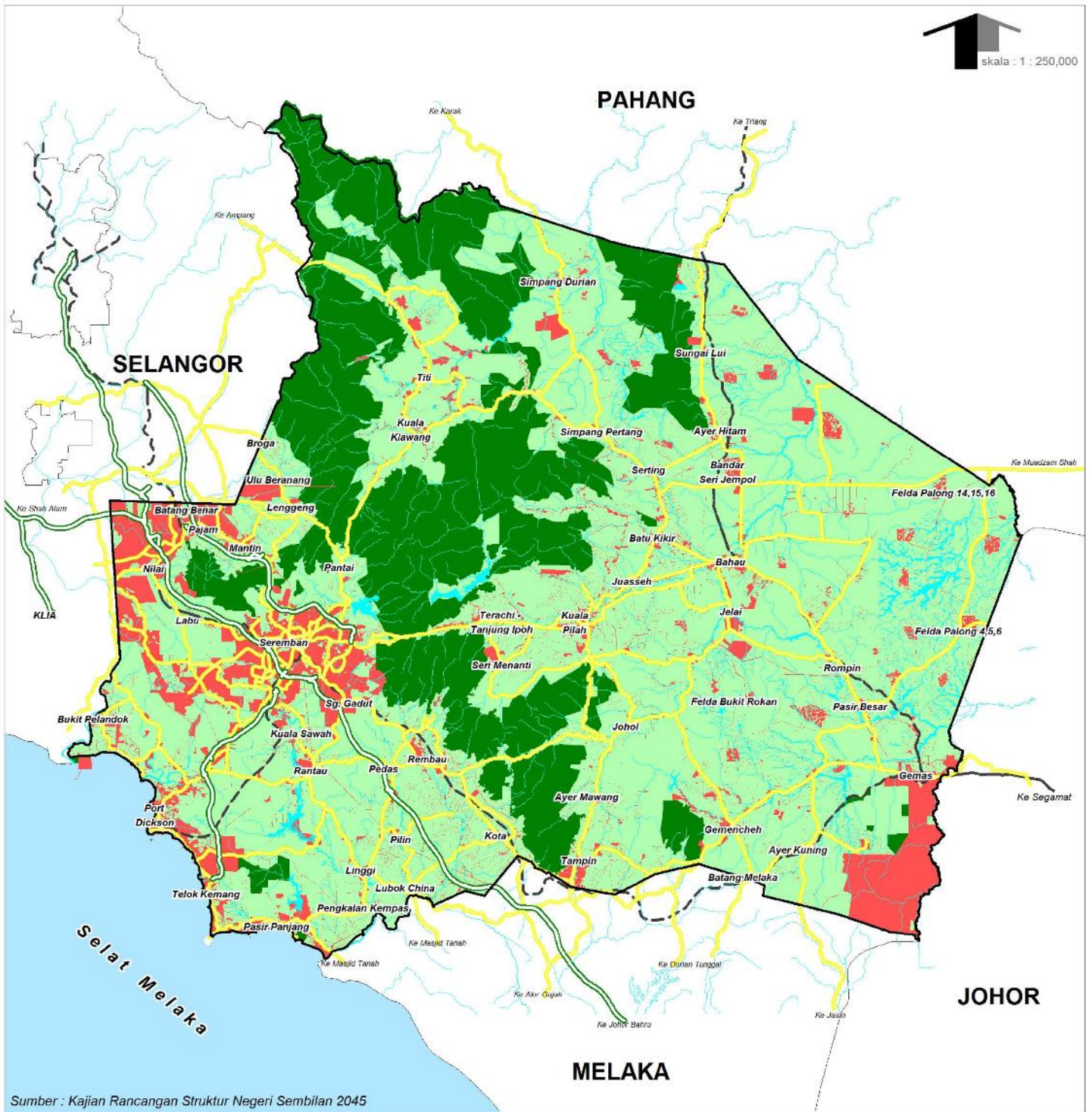
Jenis Guna Tanah	Keluasan (Hektar)	Peratus (%)
Tepu Bina	81,552.72	12.25
Pertanian	414,269.48	62.23
Hutan Simpanan Kekal	155,824.00	23.41
Badan Air / Pantai	14,062.80	2.11
Jumlah	665,709.00	100.00

Sumber: i. Berdasarkan keluasan warta dari UPEN, Negeri Sembilan, 2014.

ii. GIS9, JPBD Negeri Sembilan, 2014.

iii. Jabatan Perhutanan Negeri Sembilan dan Jabatan Pertanian Negeri Sembilan, 2014.

Nota : Jumlah keluasan Negeri Sembilan tidak termasuk 9 buah pulau di Daerah Port Dickson (12.45 hektar).

Rajah 2.6
TABURAN GUNA TANAH NEGERI SEMBILAN 2014

Jenis Guna Tanah

- Tepu Bina
- Pertanian
- Hutan Simpanan Kekal
- Badan Air

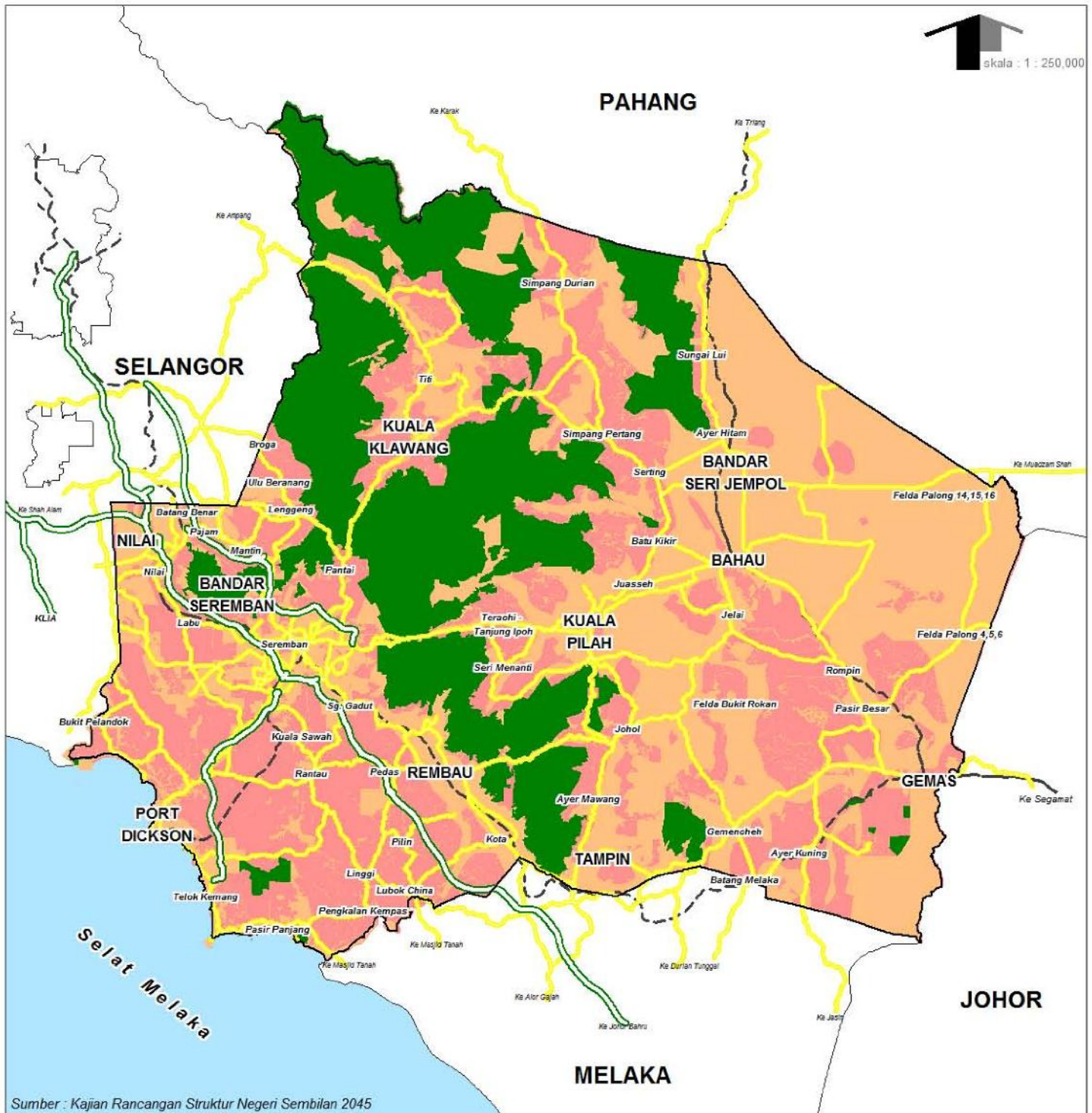
Lain - Lain Petunjuk :

- Jalan Raya Utama
- Lobuh Raya Utama
- Laluan Keretapi
- Sempadan Negeri

2.3.10 Ketersediaan Tanah Untuk Pembangunan

Berdasarkan analisis, kawasan yang tersedia untuk aktiviti pembangunan sehingga tahun 2045 adalah seluas 370,208.45 hektar (55.6%) (**Rajah 2.7**). Kawasan yang tersedia untuk aktiviti pembangunan tidak melibatkan kawasan-kawasan berikut:

- i. Kawasan tepu bina.
- ii. Pembangunan komited.
- iii. Kawasan pertanian kelas 2 (kecuali di Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson).
- iv. Kawasan yang mempunyai kecerunan melebihi 25 darjah.
- v. Kawasan yang mempunyai ketinggian melebihi 150 meter.
- vi. Badan air / saliran.
- vii. Kawasan hutan simpanan kekal.

Rajah 2.7
KESEDIAAN TANAH NEGERI SEMBILAN

Analisis Kesyediaan Tanah

- Kawasan Potensi Pembangunan
- Kawasan Terkawal Pembangunan
- Hutan Simpanan Kekal

Lain - Lain Petunjuk :

- Jalan Raya Utama
- Lebuhraya Utama
- Laluan Keretapi
- Sempadan Negeri

2.3.11 Kadar Perbandaran Negeri Sembilan

Berdasarkan Jabatan Perangkaan Malaysia, Malaysia secara keseluruhannya mengalami peningkatan jumlah penduduk yang menetap di kawasan bandar daripada 62% pada tahun 2000 kepada 71% pada tahun 2010 (**Jadual 2.7**). Ini bermakna jumlah penduduk yang menetap di kawasan luar bandar semakin mengecil ekoran proses migrasi keluar yang berterusan selain keluasan kawasan perbandaran yang semakin meluas. Antara negeri yang merekodkan kadar perbandaran yang tinggi termasuklah Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur (100%), Wilayah Persekutuan Putrajaya (100%), Selangor (91.4%), Pulau Pinang (90.8%), Melaka (86.5%) dan Wilayah Persekutuan Labuan (82.3%). Manakala Negeri Perlis mempunyai kadar perbandaran paling rendah iaitu 51%. Negeri Sembilan merekodkan kadar perbandaran di tahap sederhana iaitu daripada 53.4% (2000) kepada 66.5% (2010) dengan pertumbuhan purata pada kadar 4% setahun. Dengan adanya perancangan MVV, dijangka tahap perbandaran Negeri Sembilan akan meningkat.

Jadual 2.7 :
Kadar Perbandaran Mengikut Negeri, Malaysia, 2000-2010

Negeri	Kadar Perbandaran (%)		KPPT (%) 2000-2010
	2000	2010	
Johor	65.2	71.9	3.26
Kedah	39.3	64.6	7.11
Kelantan	34.2	42.4	3.54
Melaka	67.2	86.5	5.33
Negeri Sembilan	53.4	66.5	4.00
Pahang	42.0	50.5	3.49
Perak	58.7	69.7	3.30
Perlis	34.3	51.4	5.48
Pulau Pinang	80.1	90.8	3.46
Selangor	87.6	91.4	3.50
Terengganu	48.7	59.1	3.38
W.P. Kuala Lumpur	100.0	100.0	1.98
W.P. Labuan	68.0	82.3	3.66
W.P. Putrajaya	-	100.0	-
Sabah	48.0	54.0	3.57
Sarawak	48.1	53.8	2.94
Malaysia	62.0	71.0	3.55

Sumber : Laporan Banci Penduduk & Perumahan Malaysia 2000 & 2010, Jabatan Perangkaan Malaysia.

2.3.12 Penggalakan Pertambahan Jumlah Penduduk Negeri Sembilan Menjelang Tahun 2045

Bagi tempoh 2000-2010, jumlah penduduk di Negeri Sembilan merekodkan peningkatan daripada 829,774 (2000) kepada 986,204 (2010) dengan pertumbuhan purata pada kadar 1.74% setahun (**Jadual 2.8**). Taburan mengikut daerah mendapati tumpuan utama penduduk adalah di Daerah Seremban dengan jumlah penduduk meningkat daripada 383,530 (46.22%) pada tahun 2000 kepada 536,147 (54.36%) pada tahun 2010 dengan pertumbuhan purata pada kadar 3.41% setahun. Kadar tersebut lebih tinggi berbanding kadar di peringkat negeri. Daerah Rembau mempunyai jumlah penduduk paling rendah iaitu seramai 36,848 orang (4.44%) pada tahun 2000 dan meningkat kepada 41,988 (4.26%) pada tahun 2010 dengan kadar 1.31% setahun. Manakala Daerah Kuala Pilah merekodkan pertumbuhan penduduk paling rendah iaitu 0.05% setahun.

Jadual 2.8 :
Saiz dan Pertumbuhan Penduduk Mengikut Daerah,
Negeri Sembilan, 2000-2010

Daerah	2000	%	2010	%	KPPT 2000-2010 (%)	Perubahan (%)
Seremban	383,530	46.22	536,147	54.36	3.41	39.79
Port Dickson	106,630	12.85	110,991	11.25	0.40	4.09
Jempol	125,010	15.06	112,740	11.43	1.03	(9.81)
Rembau	36,848	4.44	41,988	4.26	1.31	13.95
Kuala Pilah	63,541	7.66	63,874	6.48	0.05	0.52
Tampin	77,021	9.28	82,165	8.33	0.65	6.68
Jelevu	37,194	4.48	38,299	3.88	0.29	2.97
Jumlah	829,774	100.00	986,204	100.00	1.74	18.85

Sumber : Laporan Banci Penduduk & Perumahan Malaysia, 2000 & 2010, Jabatan Perangkaan Malaysia.

Berasaskan alternatif pilihan iaitu berasaskan pertumbuhan penduduk secara semula jadi dan pelaksanaan projek pembangunan MVV, unjuran penduduk mengikut daerah di Negeri Sembilan adalah seperti **Jadual 2.9**. Menjelang tahun 2045, Daerah Seremban akan kekal sebagai kawasan tumpuan utama penduduk di Negeri Sembilan iaitu sejumlah 1,701,902 penduduk dengan pertumbuhan purata 3.42% setahun. Manakala Daerah Jelevu dijangka mempunyai jumlah penduduk paling rendah iaitu sejumlah 76,993 dengan pertumbuhan purata 2.18% setahun. Selain Daerah Seremban, lain-lain daerah yang akan menjadi tumpuan penduduk adalah Daerah Port Dickson (371,230), Daerah Jempol (266,179) dan Daerah Tampin (210,731). Daerah Port Dickson dijangka

merekodkan pertumbuhan penduduk paling tinggi iaitu pada kadar purata 3.86% setahun berbanding Daerah Jelevu dengan pertumbuhan penduduk paling rendah iaitu pada kadar purata 2.18% setahun.

Jadual 2.9 :
Unjuran Penduduk Mengikut Daerah, Negeri Sembilan, 2015-2045

Daerah	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	KPPT (%) 2015-2045
Seremban	620,100	801,603	991,980	1,229,192	1,488,324	1,595,465	1,701,902	3.42
Port Dickson	119,300	148,512	189,294	242,616	303,793	337,060	371,230	3.86
Jempol	115,600	124,770	155,785	193,866	232,105	248,730	266,179	2.82
Rembau	45,900	53,890	67,226	86,064	105,482	114,072	123,170	3.35
Kuala Pilah	67,100	77,121	101,185	134,742	170,616	186,874	204,312	3.78
Tampin	90,200	103,021	125,891	155,364	184,732	197,434	210,731	2.87
Jelevu	40,300	42,670	49,609	59,369	68,822	72,834	76,993	2.18
Jumlah	1,098,500	1,351,587	1,680,971	2,101,213	2,553,874	2,752,468	2,954,516	3.35

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

2.3.13 Pengukuhan KDNK Negeri Sembilan

Ekonomi Malaysia banyak dipengaruhi oleh prestasi negeri-negeri terutama saiz pelaburan modal dan pengeluaran sumber negeri. Selain dipengaruhi oleh dasar dan strategi pembangunan yang dirancang oleh kerajaan persekutuan, pertumbuhan ekonomi dan pembangunan ekonomi negeri juga bergantung kepada kegiatan ekonomi yang dilaksanakan oleh negeri-negeri berjiran. Bagi Negeri Sembilan, selain pengaruh aktiviti ekonomi negara, pembangunan ekonomi negeri juga dipengaruhi oleh pembangunan ekonomi Lembah Klang khususnya di Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur dan Negeri Selangor. Walaupun dari segi geografi negeri ini juga bersempadan dengan Melaka dan Pahang, impak ekonomi kedua-dua negeri ke atas Negeri Sembilan tidak ketara. Sehubungan itu, aktiviti ekonomi yang menjadi tumpuan di Negeri Sembilan adalah sektor pembuatan dan perkhidmatan berbanding lain-lain sektor.

Jadual 2.10 menunjukkan perbandingan KDNK Negeri Sembilan dengan Malaysia bagi tempoh RMKe-9 dan sebahagian RMKe-10. Sepanjang tempoh tersebut, KDNK Negeri Sembilan merekodkan pertumbuhan purata pada kadar 4.8% setahun dan ia hampir dengan kadar Malaysia iaitu 4.7% setahun. Secara purata, saiz KDNK Negeri Sembilan hanya meliputi 3.6% daripada jumlah KDNK Malaysia. Pada tahun 2005, KDNK Negeri Sembilan mencatatkan hasil nilai tambah

sebanyak RM 19,736 juta sahaja berbanding RM 543,578 juta bagi Malaysia iaitu bersamaan dengan 3.6% KDNK Malaysia. Pada tahun 2010 dan 2013, KDNK Negeri Sembilan meningkat kepada RM 25,177 juta dan RM 28,691 juta bersamaan dengan 3.7% dan 3.6% KDNK Malaysia.

Jadual 2.10:
KDNK Negeri Sembilan Berbanding Malaysia, 2005-2013 (RM juta)

Tahun	Negeri Sembilan	Malaysia	Nisbah Negeri Sembilan / Malaysia
2005	19,736	543,578	3.6
2010	25,177	676,653	3.7
2013	28,691	787,611	3.6
KPPT 2005-2013	4.8	4.7	-

Sumber : Jadual Penerbitan KDNK Mengikut Negeri, 2005-2013, Jabatan Perangkaan Malaysia.

Bagi tempoh 2005-2013, prestasi ekonomi Negeri Sembilan mencatatkan pertumbuhan yang berterusan seperti **Jadual 2.11**. Bagi tempoh tersebut, KDNK Negeri Sembilan meningkat pada kadar pertumbuhan purata 4.8% setahun dari RM19,736 juta (tahun 2005) kepada 28,691 juta (tahun 2013). Pertumbuhan KDNK bagi tempoh 2005-2010 adalah lebih tinggi iaitu 4.9% setahun berbanding bagi tempoh 2010-2013 iaitu sebanyak 4.4% setahun. Tahun 2006 mencatatkan kadar pertumbuhan yang tertinggi iaitu 9.2% setahun.

Jadual 2.11:
KDNK Negeri Sembilan, 2005-2013

Tahun	Nilai (RM juta)	KPPT (%)
2005	19,736	-
2006	21,554	9.2
2007	22,680	5.2
2008	23,657	4.3
2009	23,804	0.6
2010	25,177	5.8
2011	26,414	4.9
2012	27,730	5.0
2013	28,691	3.5
KPPT 2005-2010 (%)		4.9
KPPT 2010-2013 (%)		4.4

Sumber : Jadual Penerbitan KDNK Mengikut Negeri, 2005-2013, Jabatan Perangkaan Malaysia.
Nota : * Harga malar 2005

2.3.14 Meningkatkan Bilangan Tenaga Buruh Berpengetahuan, Mahir dan Separuh Mahir Melalui Sektor Pekerjaan Bernilai Tambah

Tenaga buruh Negeri Sembilan meningkat daripada 350,181 pada tahun 2000 kepada 469,900 pada tahun 2013 dengan pertumbuhan purata pada kadar 2.3% setahun. Tenaga buruh lelaki bertambah sebanyak 34% daripada 217,829 (2010) kepada 292,300 (2013) dengan pertumbuhan pada kadar 2.3% setahun. Manakala tenaga buruh perempuan merekodkan peningkatan daripada 132,352 (2000) kepada 177,700 (2013) dengan pertumbuhan pada kadar 2.3% setahun. Kadar penyertaan tenaga buruh di Negeri Sembilan merekodkan sedikit penurunan daripada 66.7% (2000) kepada 64.4% (2013). Nisbah tenaga buruh kepada jumlah penduduk merekodkan peningkatan daripada 42.2% (2000) kepada 43.9% (2013).

Unjuran tenaga buruh dibuat dengan mengandaikan kadar penyertaan tenaga buruh semasa iaitu 0.63 diunjurkan akan meningkat kepada 0.72 menjelang tahun 2045. Berdasarkan **Jadual 2.12**, jumlah tenaga buruh di Negeri Sembilan diunjurkan akan bertambah daripada 476,066 pada tahun 2015 kepada 1,373,850 pada tahun 2045 dengan pertumbuhan purata pada kadar 3.59% setahun.

Jadual 2.12 :
Unjuran Tenaga Buruh, Negeri Sembilan, 2015-2045

Tahun	Jumlah Penduduk Aktif	Jumlah Tenaga Buruh	Kadar Penyertaan
2015	751,280	476,066	0.63
2020	922,003	587,940	0.64
2025	1,088,830	739,627	0.68
2030	1,294,649	945,546	0.73
2035	1,531,112	1,162,013	0.76
2040	1,719,905	1,266,135	0.74
2045	1,902,680	1,373,850	0.72
KPPT (%) 2015-2045	3.14	3.59	-

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

Berdasarkan tahap pendidikan penduduk bekerja di Negeri Sembilan, pada tahun 2013 hanya 1.8% penduduk bekerja tiada pendidikan rasmi dan 57.2% mempunyai pendidikan menengah (**Jadual 2.13**). Tenaga kerja berkelulusan tinggi atau memperolehi pendidikan tertiar meliputi 23.7% daripada jumlah penduduk bekerja. Peratus tenaga kerja perempuan yang berkelulusan tertiar atau pendidikan tinggi adalah lebih tinggi (30.2%) berbanding lelaki (19.8%). Ini

merupakan aset kepada Negeri Sembilan dalam menghasilkan tenaga kerja mahir dan separuh mahir melalui sektor pekerjaan bernilai tambah di masa hadapan.

Jadual 2.13 :
Tahap Pendidikan Penduduk Bekerja Mengikut Jantina,
Negeri Sembilan, 2013

Pencapaian Pendidikan	Lelaki	%	Perempuan	%	Jumlah	%
Tiada Pendidikan Rasmi	4,600	1.6	3,900	2.2	8,500	1.8
Rendah	55,100	18.8	25,900	14.6	81,100	17.3
Menengah	174,700	59.8	94,100	53.0	268,800	57.2
Tertiari	57,800	19.8	53,700	30.2	111,500	23.7
Jumlah	292,200	100.0	177,700	100.0	469,900	100.0

Sumber : Laporan Penyiasatan Tenaga Buruh Mengikut Negeri, 2013, Jabatan Perangkaan Malaysia.

2.3.15 Sektor Pekerjaan Utama Tahun 2045

Bagi tempoh 2000-2013, sektor pembuatan, perdagangan borong dan runcit, restoran dan hotel serta perkhidmatan masyarakat, sosial dan persendirian menjadi penyumbang utama pekerjaan kepada penduduk di Negeri Sembilan.

Jadual 2.14 menunjukkan peratus sumbangan sektor pembuatan kepada pekerjaan negeri mengalami penurunan daripada 24.5% (2000) kepada 16.5% (2013) dengan pertumbuhan negatif iaitu 0.7% setahun. Ia berlaku ekoran perubahan struktur sektor pembuatan daripada industri berintensif tenaga buruh kepada industri berteknologi tinggi dan berintensif modal yang tidak memerlukan tenaga kerja yang tinggi.

Sumbangan sektor perdagangan borong dan runcit serta hotel dan restoran mengalami peningkatan daripada 15.1% (2000) kepada 25.5% (2013) dengan pertumbuhan positif pada kadar 6.5% setahun. Ia berkembang pesat selaras dengan peningkatan permintaan terhadap sektor perdagangan ekoran pembangunan fizikal dan sosioekonomi yang sedang pesat membangun di Negeri Sembilan, terutama di bahagian barat Negeri Sembilan. Senario yang sama berlaku kepada sektor perkhidmatan masyarakat, sosial dan persendirian yang mengalami peningkatan syer daripada 21.3% (2000) kepada 26.8% (2013) dengan pertumbuhan pada kadar 4.1% setahun.

Sebaliknya, syer sumbangan sektor primer kepada pekerjaan di Negeri Sembilan khususnya sektor pertanian mengalami penurunan yang amat ketara daripada 20.3% (2000) kepada 9.3% (2013) dengan pertumbuhan negatif pada kadar 3.7% setahun. Ia berlaku ekoran perubahan operasi pertanian berintensif teknologi kejenteraan berbanding tenaga kerja yang tinggi dan juga fenomena migrasi tenaga kerja pertanian kepada sektor ekonomi lain.

Jadual 2.14 :

Taburan Pekerjaan Mengikut Sektor Ekonomi, Negeri Sembilan, 2000-2013

Sektor Ekonomi	2000	%	2010	%	2013	%	KPPT(%)
Pertanian, Perhutanan & Perikanan	69,029	20.3	50,084	12.7	42,500	9.3	(3.7)
Perlombongan & Kuari	677	0.2	1,214	0.3	1,600	0.4	6.8
Pembuatan	82,903	24.5	66,799	16.9	75,200	16.5	(0.7)
Pembinaan	28,424	8.4	29,183	7.4	38,000	8.3	2.3
Elektrik, Gas & Air	4,737	1.4	4,330	1.1	5,300	1.2	0.9
Perdagangan Borong & Runcit, Restoran & Hotel	51,095	15.1	89,542	22.7	115,900	25.5	6.5
Pengangkutan, Penyimpanan & Perhubungan	14,550	4.3	23,906	6.2	27,800	6.1	5.1
Perkhidmatan Kewangan, Insuran, Hartanah & Perniagaan	15,227	4.5	15,008	3.8	13,200	2.9	(1.1)
Perkhidmatan Masyarakat, Sosial & Persendirian	71,736	21.3	87,326	22.1	121,800	26.8	4.1
Lain-lain Perkhidmatan	-	-	26,974	6.8	13,600	3.0	(20.4)
Jumlah	338,378	100.0	394,366	100.0	454,900	100.0	2.3

Sumber : Laporan Penyiasatan Tenaga Buruh Malaysia 2000, 2010 & 2013, Jabatan Perangkaan Malaysia.

Jadual 2.15 menunjukkan unjuran struktur pekerjaan mengikut sektor ekonomi bagi Negeri Sembilan bagi tempoh 2015-2045.

Jadual 2.15 :
Unjuran Pekerjaan Mengikut Sektor Ekonomi, 2015-2045

Sektor Ekonomi	2015		2045	
	Bil.	%	Bil.	%
Pertanian, Perhutanan & Perikanan	39,859	8.4	50,146	3.7
Perlombongan & Kuari	1,798	0.4	5,221	0.4
Pembuatan	81,336	17.1	147,002	10.7
Pembinaan	38,201	8.0	118,151	8.6
Elektrik, Gas & Air	5,206	1.1	15,112	1.1
Perdagangan Borong & Runcit, Restoran & Hotel	77,641	16.3	232,181	16.9
Pengangkutan, Penyimpanan & Perhubungan	45,281	9.5	151,123	11.0
Perkhidmatan Kewangan, Insuran, Hartanah & Perniagaan	85,187	17.9	254,162	18.5
Perkhidmatan Masyarakat, Sosial & Persendirian	101,558	21.3	400,752	29.1
Jumlah	476,066	100.0	1,373,850	100.0

Sumber: Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

2.3.16 Kepelbagaian Produk Pelancongan

Terdapat sejumlah 153 kawasan tarikan pelancongan dengan tumpuan utama kepada produk pelancongan kebudayaan, seni dan warisan (21.6%), pelancongan eko (20.3%), pelancongan pendidikan (20.2%) dan pelancongan sukan dan rekreasi (15.7%). Taburan mengikut daerah mendapati tumpuan utama kawasan tarikan pelancong adalah di Daerah Seremban (41.8%), Daerah Port Dickson (16.4%) dan Daerah Kuala Pilah (13.1%) (**Jadual 2.16**).

Istana Seri Menanti, Kuala Pilah

Hutan Lipur Ulu Bendul, Kuala Pilah

Jadual 2.16:

Taburan Produk Pelancongan Negeri Sembilan Mengikut Daerah, 2015

Produk Pelancongan	Seremban	Port Dickson	Rembau	Jempol	Kuala Pilah	Tampin	Jelebu	Jumlah	%
Pelancongan Eko	2	11	2	2	5	1	8	31	20.3
Pelancongan Agro	2	3	-	1	1	1	2	10	6.5
Pelancongan Kebudayaan, Seni & Warisan Sejarah	7	5	2	3	8	3	5	33	21.6
Pelancongan Makanan/ Membeli-Belah	17	-	1	-	1	-	-	19	12.4
Pelancongan Sukan & Rekreasi	7	3	2	6	1	5	-	24	15.7
Pelancongan Kesihatan	5	-	-	-	-	-	-	5	3.3
Pelancongan Pendidikan	24	3	-	-	4	-	-	31	20.2
Jumlah	64	25	7	12	20	10	15	153	100.0
Peratus	41.8	16.4	4.6	7.8	13.1	6.5	9.8	100.0	

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

2.3.17 Potensi Produk Warisan Diwartakan Sebagai Warisan Kebangsaan

Berdasarkan Lembaga Muzium Negeri Sembilan, terdapat 290 produk warisan di Negeri Sembilan (**Jadual 2.17**) yang kebanyakannya, tidak dipromosikan sepenuhnya bagi tujuan pelancongan warisan dan pembelajaran.

Jadual 2.17 :
Taburan Produk Bersejarah dan Warisan Mengikut Daerah

Bil	Kategori	Seremban	Port Dickson	Rembau	Kuala Pilah	Jempol	Jelebu	Tampin	Jumlah
1.	Bangunan/ Monumen	19	6	1	12	6	11	4	59
2.	Masjid	10	6	22	19	2	9	7	75
3.	Rumah	2	-	19	30	1	17	4	73
4.	Makam	11	8	12	8	-	8	6	53
5.	Tapak Bersejarah	2	-	3	20	2	2	1	30
Jumlah		44	20	57	89	11	47	22	290

Sumber: Lembaga Muzium Negeri Sembilan dan Rancangan Tempatan Daerah.

Sehingga tahun 2014, hanya sebuah tapak di Negeri Sembilan telah digazetkan sebagai warisan kebangsaan oleh Jabatan Warisan Negara iaitu Istana Seri Menanti, Kuala Pilah. Selain itu, terdapat 11 produk warisan yang merangkumi bangunan dan tapak bersejarah telah berdaftar di bawah senarai warisan Jabatan Warisan Negara iaitu:

- i. Bangunan Pejabat Daerah dan Jabatan Ukur, Seremban
- ii. Bangunan Pejabat Setiausaha Kerajaan, Seremban
- iii. Batu – Batu Megalitik (Batu Nisan) - (16 lokasi)
- iv. Istana Ampang Tinggi (Muzium Negeri)
- v. Keramat Sungai Udang, Port Dickson
- vi. Kota Lukut, Lukut
- vii. Makam Moyang Salleh, Jelevu
- viii. Masjid Jamek Seremban, Seremban
- ix. Model Rumah Negeri Sembilan, Seremban
- x. Sekolah Menengah King George V (blok lama), Jalan Za'ba, Seremban
- xi. Sekolah Rendah Kebangsaan Ampangan (blok lama), Seremban

Berdasarkan persetujuan Pihak Berkuasa Tempatan di Negeri Sembilan, masih terdapat tujuh produk warisan yang dalam permohonan untuk mendapat kelulusan pewartaan sebagai senarai warisan di Jabatan Warisan Negara iaitu:

- i. Bangunan Pejabat Tanah dan Daerah, Kuala Pilah
- ii. Bangunan Pejabat Tanah dan Daerah, Jelevu
- iii. Bangunan Sekolah Menengah Tengku Muhammad, Kuala Pilah
- iv. Bangunan Stesen Keretapi Seremban, Bandar Seremban
- v. Bangunan Stesen Keretapi Gemas, Pekan Gemas
- vi. Masjid Negeri, Seremban
- vii. Masjid Tua Kampung Tengah (Tanjung Beringin), Seri Menanti, Kuala Pilah

Model Rumah Negeri Sembilan, Seremban

Makam Moyang Salleh, Jelevu

Kota Lukut, Lukut

Sekolah Menengah King George V, Seremban

2.3.18 Pembangunan Berteraskan Ilmu

Majoriti institusi pengajian tinggi di Negeri Sembilan terletak di Daerah Seremban. Daerah Seremban mempunyai 30 buah institusi pengajian tinggi meliputi 4 buah institusi pengajian tinggi awam (IPTA), 23 buah institusi pengajian tinggi swasta (IPTS) dan 3 buah institut kemahiran yang kebanyakannya terletak di Nilai. Selain Daerah Seremban, terdapat 5 buah IPT di Daerah Kuala Pilah dan Daerah Rembau, 4 di Daerah Port Dickson, 3 di Daerah Jempol dan masing-masing 2 buah di Daerah Tampin dan Daerah Jelebu. Kewujudan institusi pendidikan tinggi bersepadu mampu meningkatkan tahap pertumbuhan ekonomi dan pembangunan fizikal Negeri Sembilan. Ini dapat memberi peluang kepada penduduk tempatan melanjutkan pelajaran ke peringkat yang lebih tinggi dan juga mewujudkan jaringan sinergi antara penyelidik daripada universiti, organisasi awam dan swasta tempatan menjalankan penyelidikan untuk pembangunan pelbagai sektor di Negeri Sembilan. Selain itu, pembangunan institusi pengajian tinggi juga berpotensi untuk mewujudkan peluang pembangunan yang dapat menjana peningkatan ekonomi setempat.

Universiti Sains Islam Malaysia, Nilai

INTI International University, Nilai

2.3.19 Potensi Pertanian Untuk Pasaran Lembah Klang

Daerah Jelevu dan Daerah Kuala Pilah merupakan kawasan tanaman buah-buahan utama Negeri Sembilan. Kedua-dua daerah ini menyumbang hampir separuh daripada jumlah tanaman buah-buahan negeri. Hasil tanaman buah-buahan menunjukkan pencapaian yang menggalakkan sebagai tanaman agro makanan utama. Kedudukan Negeri Sembilan yang bersebelahan dengan wilayah Konurbasi Nasional menyediakan ruang pasaran yang besar untuk hasil buah-buahan. Begitu juga dengan beberapa komoditi ternakan yang telah menunjukkan hasil pengeluaran yang tinggi seperti ayam daging, ayam telur dan susu segar yang mampu dipasarkan secara meluas ke luar Negeri Sembilan (**Rajah 2.8**).

Penumpuan pembangunan ternakan di kawasan zon pengeluaran ternakan, khususnya di kawasan timur dan selatan Negeri Sembilan iaitu Daerah Kuala Pilah, Daerah Jempol, Daerah Jelevu, Daerah Rembau dan Daerah Tampin. Manakala bahagian barat seperti Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson sebagai pusat pemasaran hasil ternakan.

Ladang kelapa sawit, Kuala Pilah

Ladang tebu, Jelevu

Ternakan udang galah, Jelevu

Ladang ternakan kambing boer, Serling

Rajah 2.8

 Jalan Raya Utama
 Lebuhraya Utama
 Laluan Keretapi
 Sempadan Negeri

	Kambing / Bebiri
	Lembu Tenusu
	Lembu Daging
	Ayam

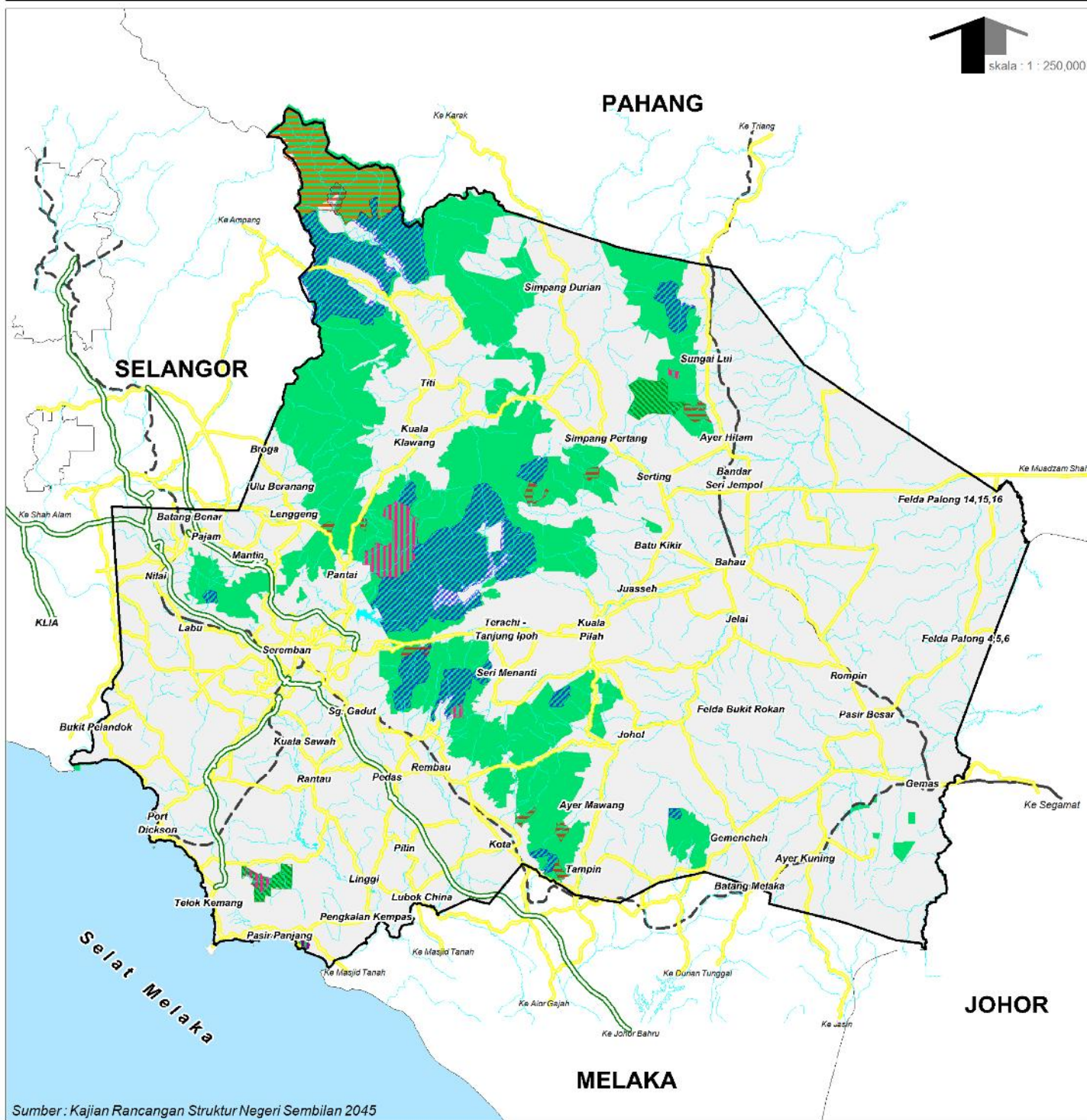
2.3.20 Pemeliharaan Hutan Simpanan Kekal

Terdapat 22 Hutan Simpanan Kekal (HSK) di Negeri Sembilan (**Jadual 2.18**) yang terdiri daripada 20 hutan darat dan 2 hutan paya laut iaitu Hutan Simpan (HS) Pulau Arang dan HS Paya Bakau. Antara HSK yang mempunyai keluasan besar termasuklah HS Kenaboi (45,112 hektar), HS Berembun (20,698 hektar), HS Pasoh (12,693 hektar), HS Angsi (12,435 hektar) dan HS Triang (11,606 hektar). **Rajah 2.9** menunjukkan taburan HSK di Negeri Sembilan.

Jadual 2.18 :
Hutan Simpanan Kekal Negeri Sembilan

Bil.	Hutan Simpan	Luas (hektar)	Jenis Hutan
1	Angsi	12,435	Hutan Darat
2	Berembun	20,698	Hutan Darat
3	Gallah	4,033	Hutan Darat
4	Gapau	5,282	Hutan Darat
5	Gemas Selatan	765	Hutan Darat
6	Johol	4,247	Hutan Darat
7	Kenaboi	45,112	Hutan Darat
8	Lenggeng	5,417	Hutan Darat
9	Pantai	34	Hutan Darat
10	Pasir Panjang	157	Hutan Darat
11	Pasoh	12,693	Hutan Darat
12	Pelangai	6,630	Hutan Darat
13	Petai	62	Hutan Darat
14	Senaling Inas	7,261	Hutan Darat
15	Setul	2,547	Hutan Darat
16	Serting	7,371	Hutan Darat
17	Sg. Menyala	1,280	Hutan Darat
18	Gunung Tampin	5,541	Hutan Darat
19	Tebong	2,552	Hutan Darat
20	Triang	11,606	Hutan darat
21	Pulau Arang	2	Hutan Paya Laut
22	Paya Bakau	99	Hutan Paya laut
Jumlah Keluasan		155,825	

Sumber : Jabatan Perhutanan Negeri Sembilan, 2014.

Rajah 2.9
TABURAN HUTAN SIMPANAN KEKAL DAN JENIS PENGKELASAN

Jenis Pengkelasan

- Hutan Tadahan Air
- Hutan Dara
- Hutan Pelajaran
- Hutan Hidupan Liar
- Hutan Penyelidikan
- Hutan Lipur

Lain - Lain Petunjuk :

- Hutan Simpanan Kekal
- Badan Air
- Jalan Raya Utama
- Lebuhraya Utama
- Laluan Keretapi
- Sempadan Negeri

Jadual 2.19 menunjukkan terdapat tujuh pengkelasan HSK Negeri Sembilan. Hutan pengeluaran kayu membentuk kawasan terbesar iaitu 95,652 hektar. Ini diikuti oleh hutan tadahan air seluas 51,020 hektar. Hutan pelajaran dan hutan perlindungan hidupan liar masing-masing berkeluasan 9,173 hektar dan 9,036 hektar. Selebihnya, terdiri daripada hutan simpanan hutan dara (3,802 hektar), hutan lipur (3,028 hektar) dan hutan penyelidikan (2,987 hektar).

Jadual 2.19 :
Pengkelasan HSK Negeri Sembilan

Bil	Kelas Hutan	Luas (Hektar)
1	Hutan pengeluaran kayu di bawah perolehan berkekalan	95,652
2	Hutan perlindungan hidupan liar	9,036
3	Hutan simpanan hutan dara	3,802
4	Hutan lipur	3,028
5	Hutan pelajaran	9,173
6	Hutan penyelidikan	2,987
7	Hutan tadahan air	51,020

Sumber : Jabatan Perhutanan Negeri Sembilan, 2014.

Selain bagi tujuan pemeliharaan biodiversiti, HSK juga penting dikekalkan terutama hutan tadahan air bagi menjamin bekalan air mencukupi dan mampan. Pembangunan perbandaran Negeri Sembilan yang dijangka pesat pada masa hadapan akan meningkatkan keperluan bekalan air. HSK juga berpotensi sebagai sumber pendapatan negeri dari aspek perhutanan, sumber air mentah dan aktiviti pelancongan eko dengan secara terkawal.

Hutan Simpan Johol, Kuala Pilah

Hutan Lipur Lenggang, Seremban

2.4 ANALISIS TAHAP PELAKSANAAN DAN KEBERKESANAN DASAR SEDIA ADA

Secara keseluruhannya, pelaksanaan Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2001-2020 berada pada tahap yang memuaskan iaitu 32% dasar berada di peringkat akhir proses pelaksanaan. 5 daripada 8 sektor pembangunan yang berada di peringkat akhir proses pelaksanaan adalah seperti **Jadual 2.20**.

Jadual 2.20:
Sektor Pembangunan di Peringkat Akhir Proses Pelaksanaan

Bil.	Perkara	Peratus (%)
1	Guna Tanah, Petempatan Bandar, Alam Sekitar dan Sumber Pantai	41.8
2	Perindustrian	40.4
3	Perdagangan dan Perkhidmatan	30.5
4	Perumahan	46.0
5	Kemudahan Masyarakat, Rekreasi, Pengangkutan, Infrastruktur dan Utiliti	38.4

Sumber : Laporan Pemantauan dan Penilaian Program Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2001-2020.

Berdasarkan penilaian oleh "Laporan Pemantauan dan Penilaian Program Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2001-2020", didapati 45% daripada dasar dalam sektor pelancongan dan 60% daripada sektor Tanah Adat tidak berkaitan dengan jabatan berkenaan. Perkara ini mempengaruhi pelaksanaan rancangan struktur ini dan secara tidak langsung mempengaruhi persepsi agensi-agensi pelaksana terhadap keupayaan rancangan struktur sebagai panduan utama untuk pembangunan negeri. **Jadual 2.21** menunjukkan penilaian pelaksanaan dasar dan langkah oleh agensi pelaksana untuk kesemua sektor dalam Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2001-2020.

Jadual 2.21 :
Penilaian Pelaksanaan Dasar dan Langkah oleh Agensi Pelaksana

Bil.	Sektor Pembangunan	Dasar Umum	Dasar Subjek	Langkah	Agensi Pelaksana	% Pematuhan & Pelaksanaan			
						0	1	2	3
1	Guna tanah, petempatan bandar, alam sekitar dan pembangunan persisiran pantai	7	26	130	31	18	11.6	28.6	41.8
2	Perindustrian	2	4	15	12	36	11.4	12.2	40.4
3	Perdagangan dan Perkhidmatan	2	4	22	12	20	26	23.5	30.5
4	Pertanian, perhutanan dan perlombongan	3	15	53	21	26	10	42	22
5	Pelancongan	3	7	77	20	45	9	18	28
6	Perumahan	1	6	26	14	22	18	14	46
7	Kemudahan Masyarakat, Rekreasi, Pengangkutan, Infrastruktur dan Utiliti	4	22	184	37	25	19.2	17.4	38.4
8	Tanah Adat	1	4	15	14	60	29	6	5
Jumlah		23	23	88	58	252 (32%)	134.2 (16%)	161.7 (20%)	252.1 (32%)

Sumber : Laporan Pemantauan dan Penilaian Program Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2001-2020.

Petunjuk peratus pematuhan pelaksanaan: 0 : Tidak Berkaitan
 1 : Awal Pelaksanaan
 2 : Pertengahan Pelaksanaan
 3 : Akhir Pelaksanaan

Bagi mengukur tahap kemampuan dasar-dasar strategik Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2001-2020 dalam menyelesaikan isu-isu semasa (2014) di Negeri Sembilan, satu analisis matrik telah dihasilkan seperti **Lampiran 1** dengan rumusan penemuan seperti berikut:

- i. 10 Dasar Subjek berjaya menyelesaikan isu-isu semasa iaitu berkaitan Alam Sekitar, Pengekalan Hutan dan Infrastruktur dan Utiliti.

- ii. 62 Dasar Subjek berkaitan dengan Guna Tanah, Ekonomi, Pertanian, Perdagangan, Penternakan, Pengekalan Hutan Simpanan Kekal, Pelancongan, Alam Sekitar, Perumahan, Pengangkutan Awam dan Infrastruktur serta Utiliti mencapai tahap sederhana dalam menyelesaikan isu-isu semasa seperti:

- Penambakan laut di Port Dickson menyebabkan hasil tangkapan nelayan terjejas.
- Pendapatan sektor pelancongan masih kecil kerana kebanyakan pelancong yang datang ke Port Dickson adalah 'day trippers'.
- Petani-petani tidak dapat meningkatkan pengeluaran padi kerana tiada sistem pengairan yang bersepadu.
- Keluasan tanah pertanian semakin berkurangan disebabkan tekanan pembangunan.
- Tiada perkhidmatan pembetungan berpusat di kawasan desa.
- Masih terdapat sistem pelupusan bukan sanitari.
- Port Dickson mengalami hakisan pantai kritikal.

Terdapat dasar-dasar yang boleh diguna pakai dengan pengukuhan langkah-langkah pelaksanaan dan agensi pelaksana. Selain itu, ada juga pernyataan dasar yang akan digabungkan menjadi dasar yang lebih strategik dan berdaya laksana.

- iii. Terdapat 16 Dasar Subjek yang berada di tahap lemah dalam menyelesaikan isu-isu semasa dan akan diubah / ditambah baik terutama terhadap langkah-langkah pelaksanaannya. Dasar Subjek yang terlibat adalah seperti **Jadual 2.22**.

Jadual 2.22:
Senarai Dasar Subjek Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2001-2020
Yang Menyelesaikan Isu Semasa di Tahap Lemah

Kod Dasar	Pernyataan Dasar
GT-DS2	MEMASTIKAN ZON PENAMPAN ATAU KAWASAN HIJAU DIBINA UNTUK MEMISAHKAN ANTARA KAWASAN PERINDUSTRIAN DENGAN KAWASAN PETEMPATAN
GT-DS3	MENGALAKKAN PEMBANGUNAN TEMPAT-TEMPAT PELANCONGAN DAN REKREASI DI KAWASAN YANG BOLEH DIBANGUNKAN DENGAN KAWALAN
GT-DS9	MENGEKALKAN KAWASAN TANAMAN INDUSTRI (KELAPA SAWIT DAN GETAH) MELAINKAN TERLETAK DI KAWASAN YANG DITETAPKAN UNTUK PEMBANGUNAN

Kod Dasar	Pernyataan Dasar
GT-DS11	PEMBANGUNAN EKONOMI PUSAT WILAYAH NEGERI SEJAJAR DENGAN POTENSI DAN SUMBER JAYA SEDIA ADA
GT-DS16	SEMUA PETEMPATAN ORANG ASLI AKAN DIWARTAKAN SEBAGAI TANAH RIZAB ORANG ASLI SECARA BERPERINGKAT DENGAN PERSETUJUAN KERAJAAN NEGERI
PN-DS2	MENG GALAKKAN SEKTOR SWASTA UNTUK BEKERJA SAMA DENGAN KERAJAAN PUSAT DAN NEGERI UNTUK MENUBUHKAN SATU 'BIO-VALLEY' DI DAERAH JELEBU YANG MELIPUTI PELAKSANAAN PROGRAM BIOTEKNOLOGI
PN-DS3	MEMPERTINGKATKAN PEMBANGUNAN INDUSTRI HILIRAN YANG BERASASKAN SUMBER DI WILAYAH TIMUR
PN-DS4	MENG GALAKKAN PEMBANGUNAN INDUSTRI PEMROSESAN MAKANAN HALAL DI DAERAH REMBAU
PB-DS1	MEMAJUKAN PERUSAHAAN BERASASKAN LEMPUNG DI JEMPOL
PR-DS6	MENGHAPUSKAN PETEMPATAN SETINGGAN TERUTAMANYA DI KAWASAN PINGGIR BANDAR DAN PEKAN SELARAS DENGAN HASRAT KERAJAAN NEGERI UNTUK MELAKSANAKAN PROGRAM SETINGGAN SIFAR PADA 2007
KM-DS5	MERANCANG DAN MENGAWAL PEMBANGUNAN TANAH KUBUR AWAM MENGIKUT JUMLAH PENDUDUK YANG BERBILANG BANGSA DAN AGAMA AGAR MENEPATI SASARAN KUANTITI DAN KUALITI SEHINGGA TAHUN 2020
KM-DS6	MEMBINA KOMPLEKS KOMUNITI BERSEPADU YANG MENGABUNGKAN KEMUDAHAN-KEMUDAHAN MASYARAKAT SETEMPAT
KM-DS7	MEMPERTINGKATKAN KUALITI PENYEDIAAN DAN PENJAGAAN RUMAH KEBAJIKAN MASYARAKAT SEPERTI RUMAH-RUMAH UNTUK GOLONGAN ISTIMEWA, WARGA EMAS, ANAK YATIM DAN PUSAT PEMULIHAN AKHLAK
KM-DS8	MENYEDIAKAN KEMUDAHAN SUKAN DAN REKREASI UNTUK MENGATASI BACK-LOG YANG SEDIA WUJUD SEJAJAR DENGAN PIAWAIAN PERANCANGAN YANG DITETAPKAN
KM-DS9	SETIAP DAERAH AKAN DISEDIAKAN DENGAN SATU TAMAN BANDARAN DAN PUSAT SUKAN KOMUNITI
KM-DS10	KAWASAN HIJAU YANG KHUSUS SEPERTI SALIRAN SUNGAI DAN PAYA AKAN DIGAZETKAN SEBAGAI TAMAN REKREASI AWAM

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

Selain daripada rumusan di atas, beberapa penemuan berkaitan dasar sedia ada adalah seperti berikut:

- i. Pernyataan Dasar Subjek tidak menyokong pencapaian Dasar Umum.
- ii. Pernyataan Dasar Subjek tidak tepat kerana berbentuk langkah-langkah pelaksanaan. Contoh, dasar-dasar berkaitan Pengangkutan dan Perhubungan, Alam Sekitar dan Perdagangan.
- iii. Terdapat pernyataan dasar yang berulang dan disyorkan digabung menjadi satu pernyataan dasar sahaja. Contoh, dasar-dasar berkaitan Kemudahan Masyarakat, Hutan Simpanan Kekal dan Pelancongan.
- iv. Dasar-dasar Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2001-2020 tidak mempunyai indikator yang berperanan untuk mengukur tahap pelaksanaan dasar.

ARAH TUJU PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

ARAH TUJU PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

3

Bagi tujuan menyediakan dasar dan strategi pembangunan Negeri Sembilan, penjelasan mengenai matlamat dan objektif pembangunan Negeri Sembilan 2045 disediakan. Ini penting dalam memastikan semua perancangan yang dibuat adalah selaras dan saling menyokong kepada kejayaan Negeri Sembilan.

3.1 MATLAMAT PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN 2045

Dalam memacu pembangunan moden Negeri Sembilan menjelang tahun 2045, matlamat pembangunan yang ditetapkan adalah “Negeri Sembilan 2045 sejahtera, inklusif dan mampan”. Matlamat ini bersesuaian untuk menjadikan Negeri Sembilan sebagai sebuah negeri yang mempunyai perancangan guna tanah, kecekapan perkhidmatan sosial, taraf sivik penduduk, kemudahan masyarakat, infrastruktur dan utiliti yang berkualiti dan setaraf dengan perletakkannya yang bersebelahan dengan Konurbasi Nasional. Negeri Sembilan juga menekankan kepada pembangunan modal insan dalam aspek pendidikan, program-program keilmuan, keagamaan, warisan dan budaya madani bagi menyokong kepada pembentukan negeri berilmu. Pemeliharaan dan pengurusan alam sekitar juga ditekankan sebagai biodiversiti semula jadi Negeri Sembilan.

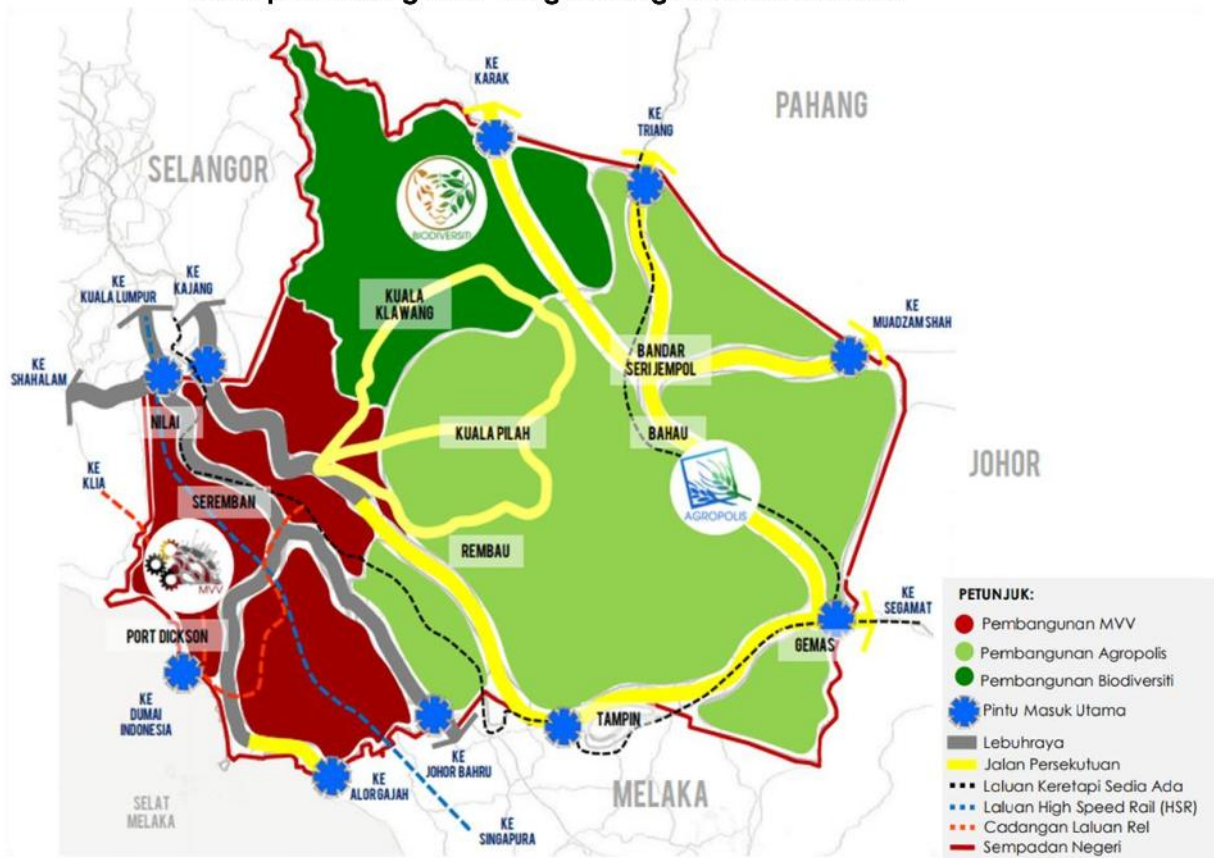

3.2 KONSEP PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

Berdasarkan kepada matlamat dan pendekatan utama pembangunan Negeri Sembilan 2045, konsep "Pembangunan Integrasi Negeri Sembilan" dijadikan sebagai asas dalam merancang pembangunan guna tanah Negeri Sembilan sehingga tahun 2045. Selain itu, konsep ini juga dibentuk bertujuan menangani masalah ketidakseimbangan pembangunan antara daerah di Negeri Sembilan. Konsep pembangunan ini menekankan kepada pembangunan seimbang mengikut acuan tersendiri, mampan, *new ruralism*, *smart growth*, pembangunan *infill*, *brownfield* dan dibangunkan secara terkawal (**Rajah 3.1**).

Rajah 3.1 :
Konsep Pembangunan Integrasi Negeri Sembilan 2045

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

Hasil daripada konsep ini, pembangunan di antara kawasan akan saling melengkapi dan memberi kesan limpahan ekonomi kepada kawasan yang lain. Tiga teras utama dibentuk iaitu Pembangunan MVV, Pembangunan Agropolis dan Pembangunan Biodiversiti. Setiap teras mempunyai tema yang tersendiri berdasarkan kepada kekuatan dan potensi sedia ada di setiap daerah bagi memastikan pembangunan masa hadapan adalah lebih khusus. Berikut adalah ilustrasi yang menunjukkan hubungan simbiotik antara teras dalam mencapai konsep pembangunan yang ditetapkan.

Berdasarkan konsep ini, fokus perbandaran utama negeri adalah di kawasan pembangunan MVV iaitu Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson. Pusat-pusat pertumbuhan daerah digalakkan dibangunkan di dalam '*urban containment boundary*'. Manakala, kawasan pertanian iaitu pembangunan Agropolis dan kawasan semula jadi iaitu pembangunan Biodiversiti akan dipelihara dan dibangunkan secara mampan. Konsep ini antara lain bertujuan untuk meminimumkan dan mengawal fenomena serakan / rebakan bandar.

Bagi mengukuhkan lagi konsep ini, konsep *new ruralism* diterapkan bagi mewujudkan hubungan simbiotik ekologi bandar-luar bandar yang efektif dan berterusan. Hubungan bandar-luar bandar yang efektif dan menyeluruh akan dipertingkatkan bagi memastikan rangkaian ekonomi tidak hanya terhad di kawasan bandar atau di daerah yang lebih maju.

Kelebihan sub sektor agro makanan Negeri Sembilan pada masa ini yang berjaya berdasarkan hasil keluaran yang tinggi dan pencapaian tahap sara diri yang memuaskan terutama buah-buahan dan penternakan perlu dipertingkatkan sebagai sumber ekonomi yang dinamik, menguntungkan dan mampu dipasarkan ke peringkat nasional dan antarabangsa.

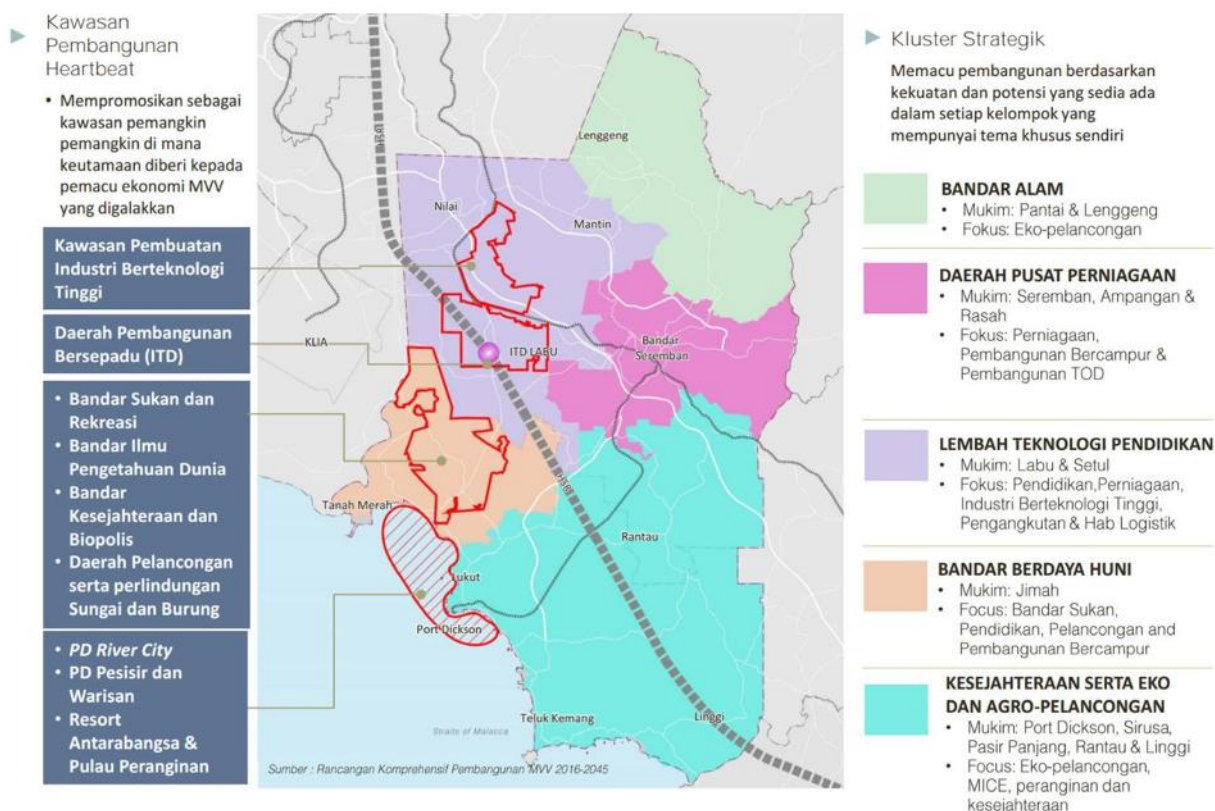
3.2.1 Teras 1 : Pembangunan MVV

MVV yang diinspirasikan oleh Kerajaan Negeri Sembilan adalah rancangan komprehensif jangka masa panjang yang melibatkan Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson. MVV adalah kesinambungan kepada *Greater KL* dan akan menjadi pemangkin pembangunan di Negeri Sembilan. Ia juga merupakan salah satu Agenda Transformasi Negara yang menggunakan pendekatan '*public-private partnership*'. Matlamat pembangunan MVV adalah membangunkan sebuah bandar metropolis bertaraf dunia yang berdaya saing, inklusif dan bersih.

i. Rangka Kerja Strategik Pembangunan MVV

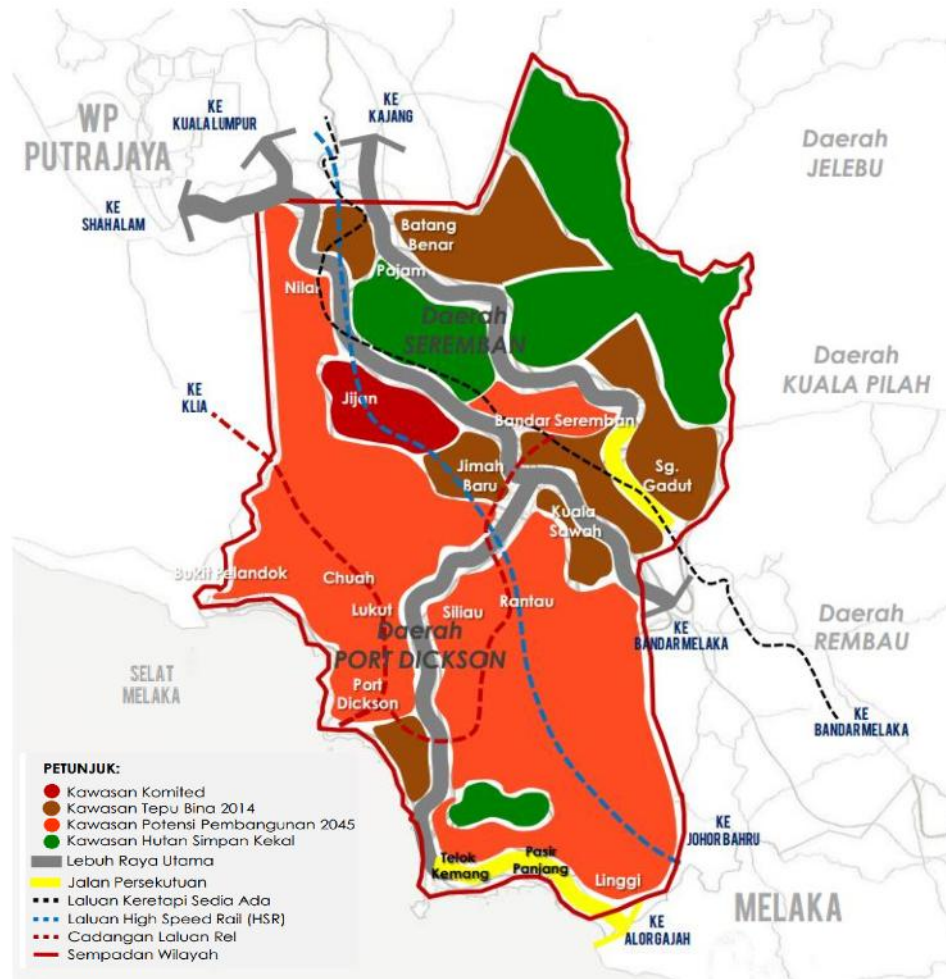
Asas utama pembangunan MVV adalah penyertaan menyeluruh (*inclusiveness*) semua pihak berkepentingan yang terdiri daripada sektor swasta, kerajaan dan orang awam, menggalakkan pertumbuhan dan pembentukan nilai serta penyediaan infrastruktur dan logistik secara komprehensif. MVV juga akan memastikan kepentingan pusat-pusat kecil, petempatan sedia ada, keperluan peniaga-peniaga kecil dan golongan berpendapatan sederhana dan rendah disediakan secukupnya. Lima paksi utama pembangunan MVV adalah perhubungan yang efektif, bandar berdaya huni, infrastruktur yang mampan, pembangunan modal insan dan pentadbiran yang cekap.

ii. Kawasan Pembangunan *Heartbeat* dan Kluster Strategik

Sumber: Rancangan Komprehensif Pembangunan MVV 2016-2045

Rajah 3.2:
Konsep Pembangunan MVV

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

Port Dickson pula yang merupakan destinasi pelancongan persisiran pantai utama di Pantai Barat Malaysia dan menjadi pilihan percutian hujung minggu bagi penduduk Lembah Klang akan difokuskan dengan aktiviti persisiran pantai hingga ke Tanjung Biru. Selain itu, fokus kepada pelancongan berasaskan sukan dan kesihatan tahap antarabangsa juga diperkukuhkan. Restoran-restoran makanan laut bermutu tinggi perlu digalakkan diusahakan oleh usahawan perikanan atau bekerjasama dengan syarikat tempatan atau antarabangsa yang berpengalaman dan mahir dalam bidang perkhidmatan restoran makanan laut kelas tinggi. Sebagai sebahagian daripada kawasan pembangunan MVV, reka bentuk bandar dan kawasan persisiran pantai Daerah Port Dickson akan dinaik taraf bagi memastikan kelestarian pembangunan Daerah Port Dickson.

3.2.2 Teras 2 : Pembangunan Agropolis

Agropolis adalah satu konsep pembangunan yang menerapkan elemen perbandaran ke sebuah petempatan desa dan dibangunkan sebagai bandar pertanian. Agropolis juga merupakan sebuah kawasan pengeluaran pertanian yang menggunakan teknologi bagi meningkatkan hasil tanaman dan boleh dibangunkan di kawasan yang mempunyai keluasan terhad.

Bagi Negeri Sembilan, konsep agropolis ini digunakan sebagai pemangkin pertumbuhan ekonomi setempat. Berdasarkan kelebihan dan kekuatan sedia ada, Daerah Jempol, Daerah Tampin, Daerah Rembau dan Kuala Pilah berpotensi untuk dibangunkan menjadi satu wilayah bandar pertanian yang dikenali sebagai agropolis yang mampan, maju, berkualiti dan produktiviti tinggi serta sejahtera didiami. Pembangunan agropolis ini terdiri daripada 30% perbandaran dan selebihnya pertanian, HSK dan badan air.

Daerah-daerah yang terlibat akan berfungsi sebagai hab lembah makanan dan menjadi pengeluar sumber makanan utama kepada Lembah Klang. Selain itu, ia juga akan menjadi pusat kecemerlangan bagi pengeluaran dan pemprosesan makanan berasaskan bioteknologi serta melaksanakan R&D pertanian melalui kerjasama antara institusi R&D awam, institusi pengajian tinggi tempatan dan sektor swasta.

Antara jenis tanaman dan penternakan utama yang diberikan fokus adalah seperti **Jadual 3.1** dan **Jadual 3.2**.

Jadual 3.1:
Tanaman Utama di Kawasan Pembangunan Agropolis

Jenis Pertanian	Jenis Tanaman	Keluasan (Hektar)
Tanaman Industri Utama	Kelapa Sawit	92,346.28
	Getah	138,553.80
Tanaman Agro Makanan Utama	Buah-buahan	3,204.06
	Sayur-sayuran	541.30
	Padi	778.20

Sumber : Jabatan Pertanian Negeri Sembilan, 2014.

Jadual 3.2:
Penternakan Utama di Kawasan Pembangunan Agropolis

Jenis Ternakan	Populasi Ternakan	Kawasan Tumpuan
Ayam Daging	11,612,162	• Daerah Jempol • Daerah Tampin
Ayam Baka	2,294,262	
Ayam Penelur	3,883,000	
Lembu Tenusu	4,876	• Daerah Tampin • Kampung Sungai Batu, Rembau • Padang Ragut Gadong, Rembau
Lembu Pedaging	38,907	• Daerah Jempol • Felda Palong • Ladang Periating Jernih • Ladang Risda Palong • Pedas, Rembau • Felda Sg Kelamah, Gemas • Felda Bukit Rokan, Gemencheh • Felda Pasir Besar, Gemas
Kambing dan Bebiri	60,232	• Serting Hilir, Bahau • Felda Lui Muda, Jempol • Chembong, Rembau • Felda Palong, Jempol
Puyuh	206,735	• Daerah Jempol • Daerah Jebeu • Daerah Kuala Pilah • Daerah Tampin

Sumber : Jabatan Veterinar Negeri Sembilan, 2014.

Penumpuan pertanian dapat dilaksanakan dengan meningkatkan keluasan tanaman melalui program pembangunan kawasan baru dan tanah terbiar. Ini dapat meningkatkan pengeluaran seperti buah-buahan bernilai tinggi seperti pisang, nangka, nanas, tembikai, durian belanda dan jambu batu. Pelaksanaan kaedah kebun integrasi pula merupakan satu kaedah dalam mengusahakan kebun dengan cara menggabungkan aktiviti tanaman, ternakan dan akuakultur yang dijalankan di dalam satu kawasan. Ia juga dapat menyumbang kepada pertanian mampan yang berupaya mengekalkan pengeluaran dan memelihara sumber-sumber untuk generasi akan datang. Wilayah ini mempunyai beberapa FELDA utama iaitu FELDA Palong, FELDA Serting Hilir dan FELDA Bukit Rokan. FELDA merupakan skim utama bagi penanaman kelapa sawit di Negeri Sembilan.

Terdapat juga hutan simpanan kekal dan empangan yang merupakan antara sumber jaya yang perlu dipelihara. Senarai hutan simpanan kekal dan senarai empangan adalah seperti **Jadual 3.3**.

Jadual 3.3 :
Senarai Hutan Simpanan Kekal, Hutan Lipur dan Empangan Utama
di Kawasan Pembangunan Agropolis

Hutan Simpanan Kekal	Hutan Lipur	Empangan
• HS Angsi (12,435 hektar) • HS Berembun (20,698 hektar) • HS Gemas Selatan (765 hektar) • HS Gunung Tampin (5,541 hektar) • HS Johol (4,247 hektar) • HS Pasir Panjang (157 hektar) • HS Pelangai (6,630 hektar) • HS Sendang Inas (7,261 hektar) • HS Serting (7,371 hektar) • HS Tebong (2,552 hektar)	• Hutan Lipur Batu Maloi, Johol • Hutan Lipur Gunung Tampin • Hutan Lipur Serting Ulu • Hutan Lipur De Bana • Hutan Lipur Jeram Tengkek • Hutan Lipur Ulu Bendul • Hutan Lipur Gunung Datuk	• Empangan Teriang, Jelebu (27.33 MGD) • Empangan Ulu Sepri, Rembau (1.07 MGD) • Empangan Pedas Lama, Rembau (1.24 MGD) • Empangan Gemencheh, Tampin (7.38 MGD) • Empangan Talang, Kuala Pilah (0.18 MGD)

Sumber : Jabatan Perhutanan Negeri Sembilan, 2014 dan Syarikat Air Negeri Sembilan, 2014.

Daerah Kuala Pilah mempunyai produk warisan tertinggi di Negeri Sembilan iaitu sebanyak 89 produk (**Jadual 3.4**). Bandar Seri Menanti sebagai Bandar DiRaja di Kuala Pilah juga merupakan ikon kepada produk warisan di daerah ini. Bagi memperkukuhkan pembangunan warisan, kawasan dan produk bersejarah akan dipulihara dan dipelihara. Selain itu, produk-produk yang berpotensi ini akan diperkenalkan melalui pakej pelancongan berasaskan warisan ke peringkat antarabangsa.

Jadual 3.4 :
Taburan Produk Bersejarah di Daerah Kuala Pilah

Kategori	Bilangan
Bangunan / Monumen	12
Masjid	19
Rumah	30
Makam	8
Tapak Bersejarah	20
Jumlah	89

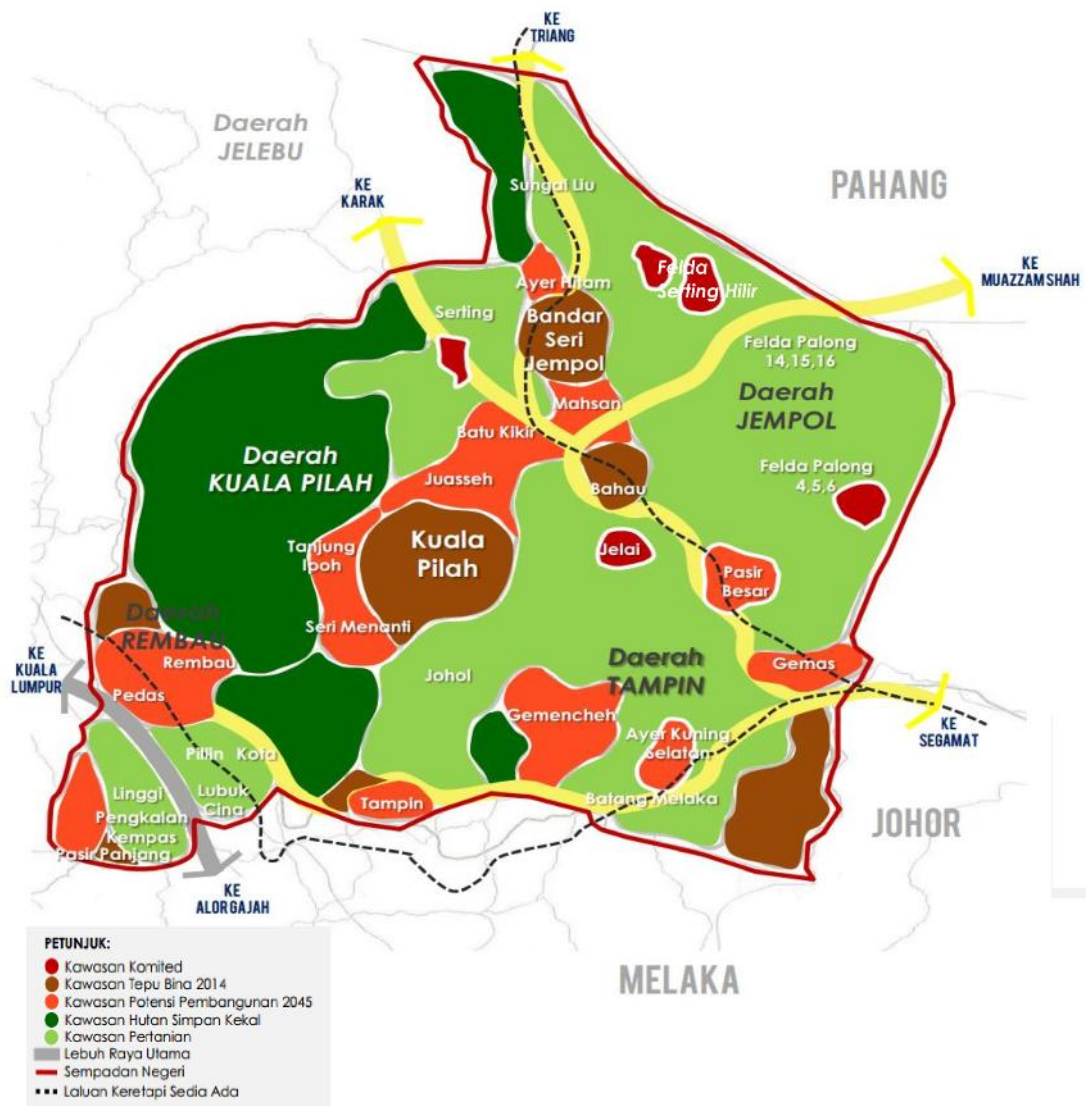
Sumber: Lembaga Muzium Negeri Sembilan, 2014 dan Rancangan Tempatan Daerah Kuala Pilah 2020

i. Logo Pembangunan Agropolis

Penggunaan simbol padi menjelaskan pembangunan agropolis yang memfokuskan kepada pembangunan berasaskan pertanian bagi menyokong pencapaian Negeri Sembilan sebagai pengeluar makanan utama kepada Lembah Klang (*Kitchen for Klang Valley*). Warna biru diguna pakai untuk menerangkan sumber ekonomi utama hasil dari produktiviti tanaman berteknologi tinggi.

Rajah 3.3:
Konsep Pembangunan Agropolis

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

ii. Cadangan Strategik Pembangunan Agropolis

Cadangan pembangunan agropolis adalah:

- Zon pengeluaran ternakan dengan teknik pengurusan ladang yang efisien dan pengeluaran hasil ternakan bermutu tinggi.
- Zon Penggalakan Tanaman Pertanian.
- Negeri Sembilan *Food Valley* di Gemas, Daerah Tampin
- Hab pengeluaran ruminan di Gemas, Daerah Tampin (*Gemas Beef Valley*).
- Pembangunan nilai tambah - Rembau Halal *Food Park*.
- IKS Berasaskan Produk Pertanian dan Hasil Hiliran.
- Amalan pengilangan baik bagi memasarkan hasil pertanian.
- Bandar Seri Jempol dan Tampin sebagai Pusat Petempatan Utama.
- Pembangunan perbandaran di Daerah Rembau kesan limpahan pembangunan MVV.
- Pengukuhan pembangunan berasaskan transit (TOD) di Gemas, Daerah Tampin
- Hab pendidikan Islam di Gemencheh, Daerah Tampin .
- Pengukuhan imej warisan khususnya di Bandar Seri Menanti dan Daerah Kuala Pilah.
- Negeri Sembilan *Cultural Centre* di Daerah Kuala Pilah.
- Membangunkan produk pelancongan berasaskan agrolancong dan produk warisan sedia ada.
- Menaik taraf Hutan Simpan Gunung Tampin sebagai Taman Wilayah.

3.2.3 Teras 3 : Pembangunan Biodiversiti

Kawasan pembangunan biodiversiti ini yang melibatkan Daerah Jelebu memainkan peranan penting sebagai elemen kestabilan biodiversiti di Negeri Sembilan dan juga sebagai sumber air utama negeri. Matlamat pembangunan biodiversiti ini adalah pembangunan dan pemeliharaan sumber semula jadi secara mampan. Pembangunan biodiversiti Negeri Sembilan ini bertujuan memperkukuhkan kedudukan kawasan HSK melalui pemeliharaan kawasan hutan dan penanaman semula pokok di kawasan hutan yang telah diterokai. Pembangunan biodiversiti terdiri daripada 20% tepu bina atau perbandaran, 30% pertanian dan 50% HSK dan badan air.

Pembangunan biodiversiti penting bagi memperkukuhkan kedudukan kawasan HSK dan perlindungan sumber serta alam sekitar hutan secara teratur dan intensif. Antara kerja-kerja pemuliharaan hutan asli yang boleh dilakukan adalah seperti rawatan silvikultur dan pengawalan industri berasaskan kayu.

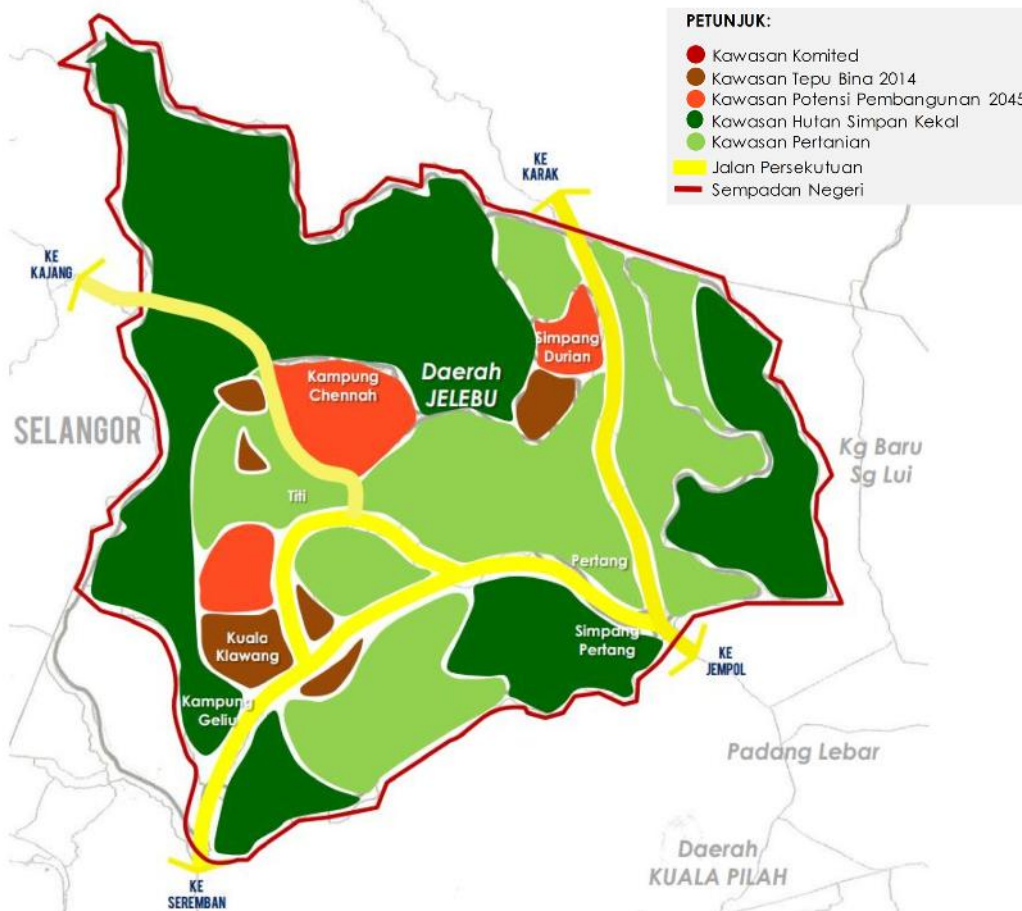
Daerah Jelevu mempunyai sebuah empangan air iaitu Empangan Triang. Kawasan hutan sekitar empangan perlu dikekalkan agar tidak menjejaskan kawasan tadahan air. Selain pemuliharaan biodiversiti, Daerah Jelevu juga aktif sebagai pengeluar hasil pertanian terutama bagi tanaman getah, kelapa sawit, buah-buahan, padi dan sayur-sayuran.

i. Logo Pembangunan Biodiversiti

Penggunaan simbol flora dan fauna pada logo ini adalah untuk menjelaskan identiti pembangunan biodiversiti yang dibangunkan secara terkawal ke arah memulihara kawasan HSK dan keseimbangan biodiversiti Negeri Sembilan. Tema hijau digunakan bagi menggambarkan sumber alam semula jadi yang terdapat di Daerah Jelevu.

Rajah 3.4:
Wilayah Pembangunan Biodiversiti

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

ii. Cadangan Strategik Pembangunan Biodiversiti

Cadangan pembangunan biodiversiti adalah:

- *World Biodiversity Centre (WBC)* di Hutan Simpan Kenaboi.
- *ASEAN Adventure Park* di Daerah Jelevu.
- Pewartaan Hutan Simpan Kenaboi sebagai Taman Negeri.
- Semua kawasan *central forest spine (CFS)* dipelihara.
- Pengurusan HSK bagi fungsi hutan lipur dan rekreasi untuk pembangunan eko pelancongan terutama di Hutan Simpan Kenaboi, Gunung Besar Antu dan Taman Alam Liar Negeri Lembah Jemaloi di Daerah Jelevu.
- Mempromosikan pelancongan Jelevu secara pakej iaitu *Adventure Tourism* 4 x 4, *Adventure Tourism*, *Jungle Tracking*, *Homestay* dan *Agro Tourism*.
- Jajaran HS Lenggeng – Galla yang bersambung dengan HS Kenaboi dan Berembun dibangunkan sebagai Taman Wilayah dan Taman Hutan Komuniti.
- Galakan perusahaan di bidang industri berasaskan kayu dan bukan kayu (buah-buahan, rotan dan herba).
- Mempertingkatkan promosi dan penggunaan hasil barangan berasaskan hutan melalui kewujudan aktiviti hiliran.
- Pemuliharaan hutan asli secara teratur (silvikultur) dan mempergiat usaha menghidupkan semula kawasan hutan yang kurang produktif.

PELAN STRATEGIK PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

STRATEGI PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN 2045

4

Bab ini menjelaskan bentuk dan kandungan Strategi Pembangunan Negeri Sembilan 2045. Strategi pembangunan ini merupakan pelan indikatif yang menggariskan secara am berhubung cadangan pemajuan dan penggunaan tanah Negeri Sembilan sepanjang tempoh perancangan yang berdasarkan konsep Pembangunan Integrasi Negeri Sembilan.

Strategi Pembangunan Negeri Sembilan 2045 memaparkan hasil terjemahan dasar dan pernyataan bertulis keseluruhan serta unjuran keperluan tanah pembangunan ke dalam bentuk spatial. Pelan pembangunan ini turut berperanan sebagai asas rujukan dan panduan di dalam melaksanakan RSNS 2045, termasuk bagi penyediaan Rancangan Tempatan Daerah, Rancangan Kawasan Khas dan Pelan Induk Pembangunan.

Kandungan bab ini adalah:

4.1 ASAS PEMBENTUKAN PELAN STRATEGIK PEMBANGUNAN

4.2 STRATEGI PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN 2045

GAMBAR RAJAH UTAMA

HIERARKI PETEMPATAN

KAWASAN PEMBANGUNAN UTAMA

KAWASAN STRATEGIK PELABURAN

SISTEM PERHUBUNGAN DAN PENGANGKUTAN UTAMA

PEMBANGUNAN SEKTOR PELANCONGAN

KAWASAN PEMBANGUNAN TERKAWAL

KAWASAN PENGEKALAN DAN PEMELIHARAAN

RANGKAIAN INFRASTRUKTUR DAN UTILITI UTAMA

4.1 ASAS PEMBENTUKAN STRATEGI PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN 2045

Pelan pembangunan ini disediakan berdasarkan kepada enam perkara utama seperti berikut:

1

Peruntukan Peringkat Negara

- Wawasan 2020
- Program Transformasi Kerajaan
- Model Ekonomi Baru
- Program Transformasi Ekonomi
- Strategi Lautan Biru Kerajaan
- Rancangan Malaysia Ke-10 (RMKe-10)
- Rancangan Malaysia Ke-11 (RMKe-11)
- Draf Rancangan Fizikal Negara Ke-3
- Draf Dasar Perbandaran Negara Ke-2
- Draf Dasar Perancangan Fizikal Desa Negara

2

Peruntukan Peringkat Negeri

- Pelan Strategik Pembangunan Ekonomi Negeri Sembilan 2010-2020
- Dasar Perumahan Negeri Sembilan
- Hala Tuju Sektor Pertanian Negeri Sembilan 2020
- Hala Tuju Pelancongan Negeri Sembilan
- Blueprint PWT (Pantai Peranginan Negara Zon 'Wellness' dan Bandar Tentera Darat)
- Pelan Pemodenan Negeri Sembilan 2045
- Comprehensive Development Plan Malaysia Vision Valley (CDP MVV) 2045
- Pelan Induk Pembangunan Luar Bandar Negeri Sembilan 2045.

3

Matlamat Pembangunan

Sejahtera, Inklusif dan Mampan

4

Rumusan Penemuan Utama

- Kedudukan Negeri Sembilan Bersebelahan Konurbasi Kuala Lumpur
- Negeri Sembilan di Dalam Konteks Negeri Bersempadan
- Penubuhan Jawatankuasa Pembangunan Wilayah
- Seremban Sebagai Majlis Bandaraya
- Perancangan *Malaysia Vision Valley*
- Cadangan Keretapi Berkelajuan Tinggi (HSR) Kuala Lumpur-Singapura
- Jaringan Jalan Raya Efisien
- Guna Tanah Negeri Sembilan Tahun 2014
- Kedapatan Tanah Untuk Pembangunan
- Kadar Perbandaran Negeri Sembilan
- Pengukuhan KDNK Negeri Sembilan
- Peningkatan Bilangan Tenaga Buruh Berpengetahuan, Mahir dan Separuh Mahir Melalui Sektor Pekerjaan Bernilai Tambah
- Pengiktirafan Port Dickson Sebagai Bandar Pantai Peranginan Negara, Zon 'Wellness' dan Bandar Tentera Darat
- Penggalakan Pertambahan Jumlah Penduduk Negeri Sembilan Menjelang Tahun 2045
- Sektor Pekerjaan Utama Tahun 2045
- Kepelbagaian Produk Pelancongan
- Potensi Produk Warisan Diwartakan Sebagai Warisan Kebangsaan
- Pembangunan berteraskan ilmu di seluruh Negeri Sembilan
- Potensi Pertanian Untuk Pasaran Lembah Klang
- Pemeliharaan Hutan Simpanan Kekal

5

Arahan daripada JPN dan MPFN

6

Input daripada penyertaan dan bantahan awam

4.2 PELAN STRATEGIK PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN 2045

4.2.1 Gambar Rajah Utama

Pelan strategik pembangunan Negeri Sembilan 2045 diterjemahkan berbentuk Gambar rajah Utama Negeri Sembilan 2045 (**Rajah 4.1**) dengan penekanan kepada empat komponen iaitu:

i.	Hierarki Petempatan
ii.	Kawasan Tindakan Pembangunan
iii.	Kawasan Pembangunan Terkawal
iv.	Kawasan Pengekalan dan Pemeliharaan

Gambar rajah utama ini juga memaparkan rangkaian jalan sedia ada dan cadangan sehingga 2045. Fungsi gambar rajah utama ini adalah untuk memandu arah pembangunan fizikal Negeri Sembilan, menggalakkan pelaburan dan pertumbuhan ekonomi di samping penekanan kepada aspek pengurusan alam sekitar dan sumber jaya asli secara mampan.

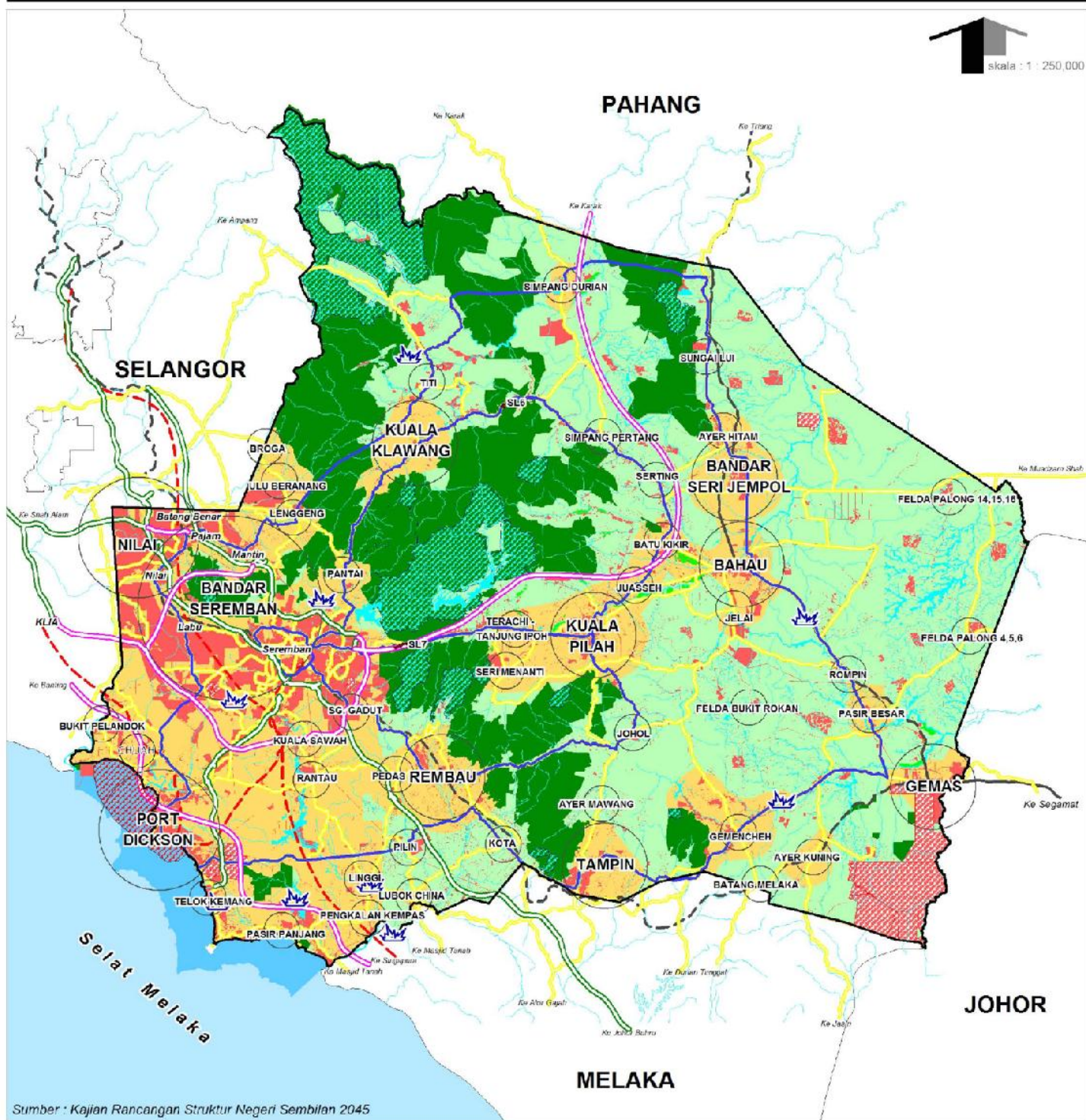
4.2.2 Hierarki Petempatan

Berdasarkan prospek pertumbuhan dan bagi mengimbangkan taburan dan hierarki pusat petempatan sehingga tahun 2045, hierarki petempatan Negeri Sembilan (**Jadual 4.1 dan Rajah 4.2**) dibahagikan kepada 4 iaitu:

i.	Bandar Negeri
ii.	Bandar Utama
iii.	Bandar Tempatan
iv.	Pekan

Pusat Pertumbuhan Desa tidak ditentukan di peringkat Rancangan Struktur kerana penentuan lokasi lebih sesuai diterjemah di peringkat daerah (Rancangan Tempatan). Bagi tujuan menentukan hala tuju pembangunan Negeri Sembilan sehingga tahun 2045, hierarki terkecil yang sesuai dengan visi memodenkan Negeri Sembilan menjelang tahun 2045 adalah Pekan. Selain itu, faktor kedudukan hierarki, fungsi, perletakan aktiviti, kemudahan dan saiz penduduk tampungan diambil kira dalam menentukan tahap kesesuaian setiap hierarki petempatan.

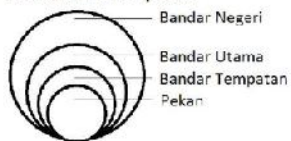
RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045

Rajah 4.1
GAMBARAJAH UTAMA NEGERI SEMBILAN 2045

Hierarki Petempatan

Petunjuk

- Kawasan Tepu Bina / Komited
- Kawasan Potensi Pembangunan 2045

Kawasan Pembangunan Terkawal

- Kawasan Keselamatan
- Kawasan Pertanian Kelas 2
- Kawasan Pesisir Pantai / Laut
- Kawasan Tanah Wetland
- Badan Air

Kawasan Pengekalan dan Pemeliharaan

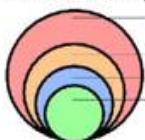
- Hutan Simpanan Kekal
- Kawasan Tadahan Air
- Kawasan Tanaman Padi
- Central Forest Spine (SL6 dan SL7)

Lain - Lain Petunjuk :

- Cadangan / Naik Taraf Jalan Raya
- Jalan Raya Utama Sedia Ada
- Cadangan Lebuhraya
- Lebuhraya Utama Sedia Ada
- Cadangan Laluan Keretapi
- Laluan Keretapi Sedia Ada
- sempadan Negeri
- Zon Pembangunan Akan Datang

Hierarki Petempatan

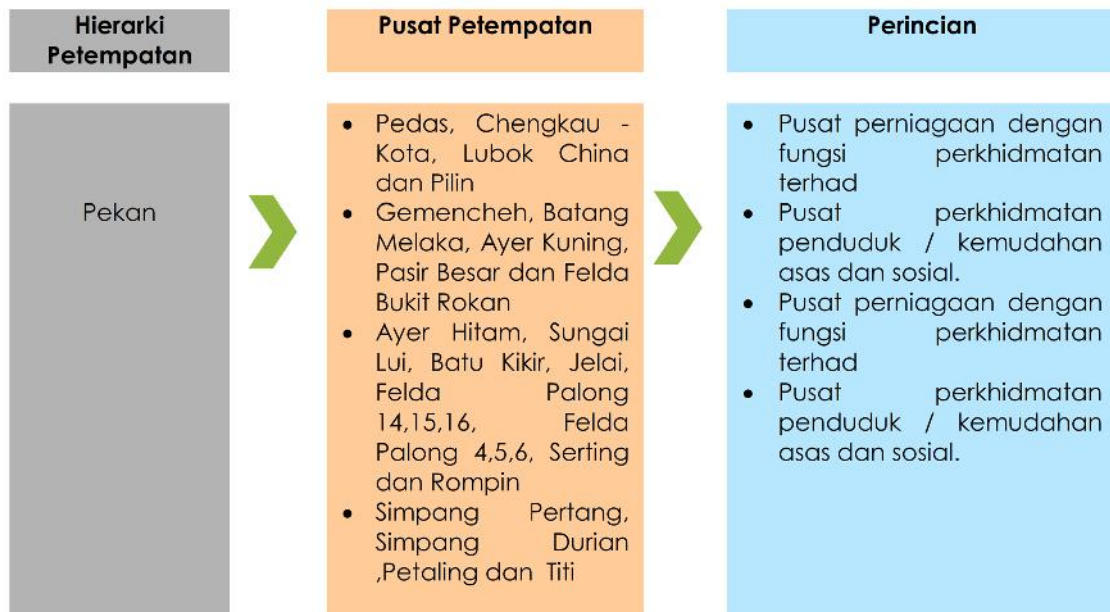

- Bandar Negeri
- Bandar Utama
- Bandar Tempatan
- Pekan

	Cadangan / Nalik Taraf Jalan Raya
	Jalan Raya Utama Sedia Ada
	Cadangan Lebuhraya
	Lebuhraya Utama Sedia Ada
	Cadangan Laluan Keretapi
	Laluan Keretapi Sedia Ada
	Sempadan Daerah
	Sempadan Negeri
	Zon Pembangunan Akan Datang

Jadual 4.1 :
Hierarki Petempatan Negeri Sembilan 2045

Hierarki Petempatan		Pusat Petempatan		Perincian
Bandar Negeri	➤	Bandaraya Seremban (termasuk Sendayan, Labu, Paroi, Senawang dan lain-lain bandar satelit sekitar Seremban)	➤	- Pusat pentadbiran negeri - Pusat perniagaan dan perkhidmatan negeri - Pusat kewangan negeri - Pusat petempatan dan perbandaran negeri - Pusat pendidikan tinggi - Pembangunan MICE dan ICT utama - Hub pengangkutan utama negeri
Bandar Utama	➤	- Nilai - Port Dickson (termasuk Lukut)	➤	- Bandar pelancongan persisiran pantai dan pusat peranginan negara - Pusat pentadbiran dan perniagaan daerah - Pusat petempatan dan perbandaran daerah
Bandar Tempatan	➤	- Kuala Pilah - Tampin - Bandar Seri Jempol - Kuala Klawang - Rembau - Gemas - Bahau	➤	- Pusat warisan dan kebudayaan Negeri Sembilan - Pusat pentadbiran dan perniagaan daerah - Pusat petempatan dan perbandaran daerah - Pusat perkhidmatan penduduk terutama dalam penyediaan kemudahan asas dan sosial.
Pekan	➤	- Seri Menanti, Terachi Tanjong Ipoh, Juasseh, Ayer Mawang, Johol - Telok Kemang, Pengkalan Kempas, Linggi, Pasir Panjang, Chuah dan Bukit Pelandok - Rantau, Lenggeng, Pantai, Broga, Ulu Beranang, Sg. Gadut dan Kuala Sawah	➤	- Pusat perniagaan dengan fungsi perkhidmatan terhad - Pusat perkhidmatan penduduk / kemudahan asas dan sosial. - Pusat perniagaan dengan fungsi perkhidmatan terhad - Pusat perkhidmatan penduduk / kemudahan asas dan sosial.

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

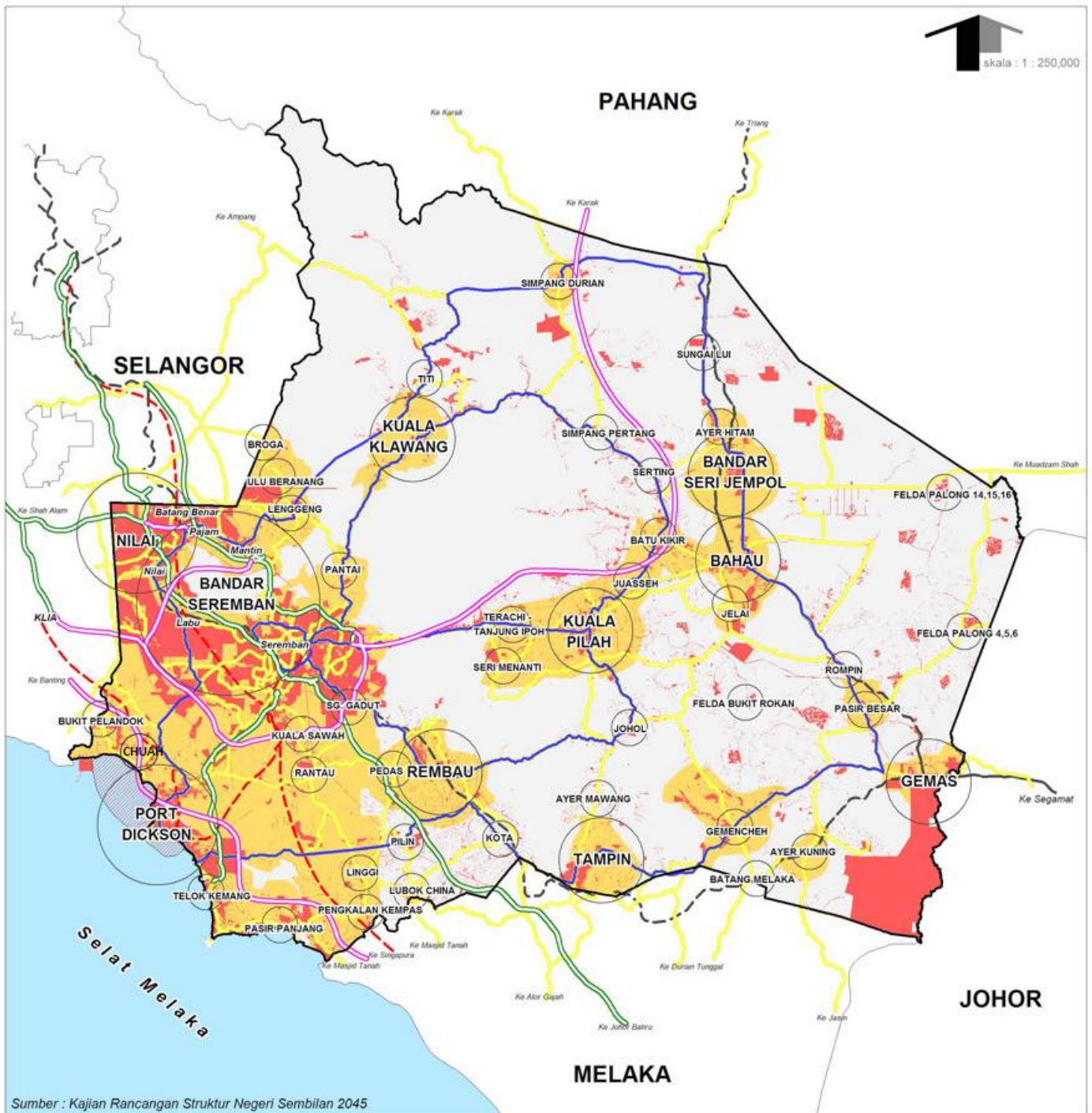
4.2.3 Kawasan Tindakan Pembangunan

Kawasan tindakan pembangunan Negeri Sembilan meliputi tepu bina sedia ada, kawasan pembangunan komited yang dikenalpasti dalam Laporan Tinjauan dan kawasan berpotensi dibangunkan sehingga tahun 2045. Bagi kawasan tepu bina, tumpuan adalah untuk mengoptimumkan penggunaan tanah dan infrastruktur sedia ada. Pembangunan masa hadapan Negeri Sembilan dijangka terus berlaku di Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson. Kawasan di dalam empat koridor pembangunan utama Negeri Sembilan turut berpotensi dibangunkan iaitu:

- i. Nilai – Seremban
- ii. Lukut – Port Dickson – Telok Kemang
- iii. Batu Kikir – Bahau – Bandar Seri Jempol
- iv. Tampin – Gemencheh – Gemas

Kesemua kawasan pembangunan ini mampu menampung keperluan pembangunan sehingga tahun 2045 (**Rajah 4.3**). Bagi kawasan usang, tanah terbiar dan tapak projek terbengkalai, tindakan perlu diambil agar kawasan ini boleh dibangunkan secara 'infill' bagi meningkatkan tahap pembangunan dan ekonomi Negeri Sembilan. Pelaksanaan pembangunan ini juga dijalankan dengan mengambil kira kawasan pemeliharaan dan pemuliharaan yang dikenalpasti agar keseimbangan pembangunan dapat dikekalkan.

RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045

Rajah 4.3
KAWASAN TINDAKAN PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN 2045

Hierarki Petempatan

Petunjuk

- Kawasan Tepu Bina / Komited
- Kawasan Potensi Pembangunan 2045

Lain - Lain Petunjuk :

- Cadangan / Naik Taraf Jalan Raya
- Jalan Raya Utama Sedia Ada
- Cadangan Lebuhraya
- Lebuhraya Utama Sedia Ada
- Cadangan Laluan Keretapi
- Laluan Keretapi Sedia Ada
- Sempadan Negeri
- Zon Pembangunan Akan Datang

4.2.4 Kawasan Strategik Pelaburan

Negeri Sembilan mempunyai 370,208.45 hektar tanah (55.6%) yang boleh dibangunkan di masa hadapan dan majoriti berada di Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson. Ini merupakan satu aset pelaburan yang baik untuk meningkatkan tahap ekonomi Negeri Sembilan. Kawasan-kawasan strategik (**Rajah 4.4**) yang dapat menggalakkan kemasukan pelaburan ke Negeri Sembilan adalah:

Pembangunan perbandaran di kawasan bersempadan dengan MVV dan pembangunan terancang di Bandar Seri Jempol – Bahau.

Pengukuhan pembangunan bandar berasaskan transit (TOD) di Gemas dan di sekitar hab perhentian HSR Kuala Lumpur – Singapura di Labu, Seremban.

Pembangunan pendidikan secara berkelompok dengan elemen pembangunan bercampur bagi mengukuhkan Lembah Ilmu berteknologi tinggi di Nilai.

Pembangunan hab pendidikan Islam di Gemencheh.

Pembangunan berasaskan pelancongan persisiran pantai Lukut-Port Dickson – Telok Kemang – Linggi – Lubok China termasuk perluasan kawasan Daerah Port Dickson.

Pengukuhan pelancongan berasaskan eko dan biodiversiti di Taman Negeri Kenaboi, Daerah Jelevu.

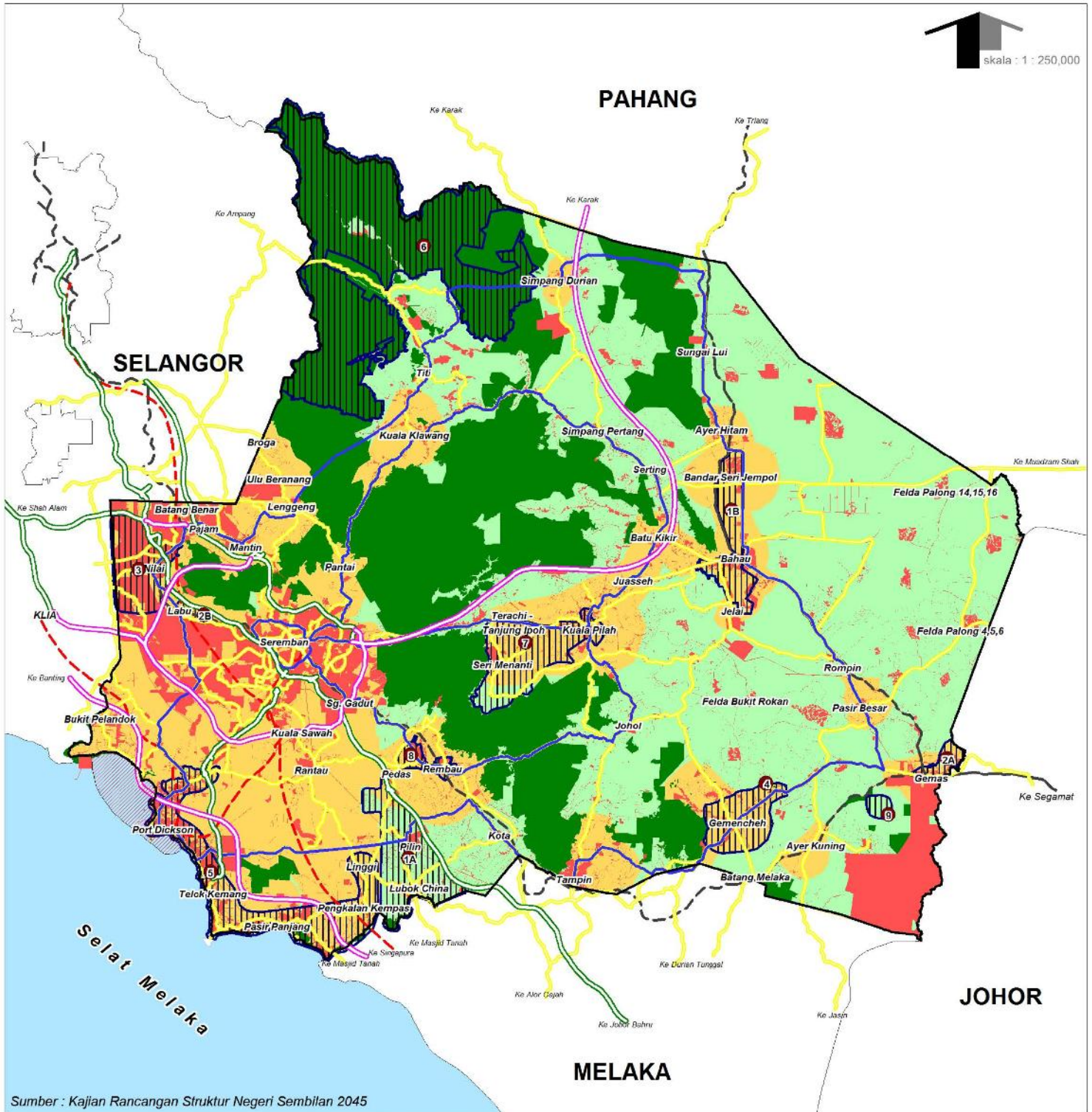
Penjenamaan semula dan pengukuhan karektor pelancongan warisan di Daerah Kuala Pilah dan Bandar DiRaja Seri Menanti.

Penjenamaan semula dan pengukuhan pembangunan Halal Food Park di Rembau.

Pembangunan hab pengeluaran ruminan di Gemas (Gemas Beef Valley).

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045

Rajah 4.4
KAWASAN STRATEGIK PELABURAN NEGERI SEMBILAN 2045

Petunjuk

- Kawasan Tepu Bina / Komited
- Kawasan Potensi Pembangunan 2045
- Kawasan Pertanian Kelas 2
- Hutan Simpanan Kekal
- Kawasan Strategik Pelaburan

Lain - Lain Petunjuk :

- Cadangan / Naik Taraf Jalan Raya
- Jalan Raya Utama Sedia Ada
- Cadangan Lebuhraya
- Lebuhraya Utama Sedia Ada
- Cadangan Laluan Keretapi
- Laluan Keretapi Sedia Ada
- Sempadan Negeri
- Zon Pembangunan Akan Datang

Kawasan Strategik Pelaburan

- 1A. Pembangunan perbandaran di kawasan yang bersempadanan dengan M.V.V.
- 1B. Pembangunan terancang di Bandar Seri Jempol - Bahau.
- 2A. Pengukuhan pembangunan bandar berasaskan transit (TOD) di Gemas.
- 2B. Pengukuhan pembangunan bandar berasaskan transit (TOD) di sekitar hab perhentian HSR Kuala Lumpur - Singapura di Labu, Seremban.
3. Pembangunan pendidikan secara berkelompok dengan elemen pembangunan bercampur bagi mengukuhkan Lembah Ilmu yang berteknologi tinggi di Nilai dan Seremban.
4. Pembangunan hab pendidikan Islam di Gemencheh.
5. Pembangunan berasaskan pelancongan persisiran pantai bermula dari Port Dickson - Telok Kemang - Linggi - Lubok China.
6. Pengukuhan pelancongan berasaskan eko dan biodiversiti di Taman Negara Kenaboi, Jekebu.
7. Penjenamaan semula dan pengukuhan karektor pelancongan warisan di Kuala Pilah dan Bandar DiRaja Seri Menanti.
8. Penjenamaan semula dan pengukuhan pembangunan Halal Food Park di Rembau.
9. Pembangunan hab pengeluaran ruminan di Gemas (Gemas Beef Valley).

4.2.5 Sistem Perhubungan dan Pengangkutan Utama

Sistem perhubungan dan pengangkutan Negeri Sembilan diterajui oleh kemudahan pengangkutan darat yang efisien. Rangkaian jaringan jalan dan lebuh raya sedia ada merupakan elemen terpenting dalam menyokong pembangunan Negeri Sembilan. Negeri Sembilan dihubungkan melalui empat lebuh raya utama iaitu Lebuhraya Utara – Selatan (PLUS), Lebuhraya Utara Selatan Lingkaran Tengah (ELITE), Lebuhraya Kajang – Seremban (LEKAS) dan Lebuhraya Seremban – Port Dickson. Negeri Sembilan juga dihubungkan dengan Jalan Persekutuan dan Jalan Negeri.

Negeri Sembilan disediakan dengan perkhidmatan KTM komuter, KTM antara bandar, tren elektrik (ETS) dari KL Sentral - Gemas – Johor Bahru (komited) dan jeti penumpang awam di Port Dickson (menghubungkan Negeri Sembilan – Dumai, Sumatera) yang secara tidak langsung meningkatkan lagi tahap perhubungan di dalam negeri dengan bandar di negeri bersebelahan.

Penggunaan jeti laut di sepanjang pesisiran pantai Port Dickson juga merupakan kekuatan bagi Negeri Sembilan di mana ianya merupakan komponen sokongan kepada sektor pelancongan, perindustrian, gas dan petroleum, stesen janakuasa, pengangkutan awam dan perikanan. Beberapa cadangan baru bagi meningkatkan kemudahsampaian di Negeri Sembilan (**Rajah 4.5**) adalah:

Cadangan Jalan Baru

- Seremban Middle Ring Road Fasa 3 (Bandar Seremban).
- Seremban Outer Ring Road (LEKAS – SKLIA).
- Penyambungan jalan baru Negeri Sembilan Outer Ring Road (Enstek – PLUS – Mantin Link).
- Negeri Sembilan Inner Ring Road.

Cadangan Lebuhraya

- Lebuhraya Pantai Barat (*West Coast Expressway*).
- Lebuhraya Seremban – Serting.
- Lebuhraya Serting – Durian Tipus – Karak / Pekan.

Cadangan Pengangkutan Rel

- Penyambungan ERL KLIA – Labu – Port Dickson.
- Penyambungan KTM komuter laluan Seremban – Port Dickson.
- HSR Kuala Lumpur – Singapura dengan sebuah stesen di Labu, Seremban.

RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045

Rajah 4.5 RANGKAIAN SISTEM PERHUBUNGAN DAN PENGANGKUTAN NEGERI SEMBILAN

Cadangan Utama

- Seremban Middle Ring Road
- Negeri Sembilan Inner Ring Road
- Negeri Sembilan Outer Ring Road
- Lebuhraya Senawang - KLIA (SKLIA)
- Lebuhraya Seremban - Serting
- Lebuhraya Pantai Barat (WCE)
- Laluan HSR Kuala Lumpur - Singapura
- Laluan ERL Port Dickson - KLIA
- Nalk Taraf Laluan KTM Komuter Seremban - Port Dickson

Lain - Lain Petunjuk :

- Jalan Persekutuan
- Jalan Negeri
- Lebuhraya Utama
- Laluan Keretapi
- Stesen Perkhidmatan KTMB Antarabandar, KTM Komuter dan ETS
- Stesen Perkhidmatan KTMB Antarabandar dan KTM Komuter
- Stesen Perkhidmatan Keretapi KTM Komuter
- Stesen Perkhidmatan Keretapi KTMB Antarabandar
- Terminal Jeti Penumpang Utama
- Lapangan Terbang Antarabangsa
- Sempadan Daerah
- Sempadan Negeri
- Zon Pembangunan Akan Datang

4.2.6 Pembangunan Sektor Pelancongan

Daripada 153 kawasan tarikan pelancongan, empat jenis pelancongan utama yang menjadi tumpuan di Negeri Sembilan adalah:

- i. Pelancongan kebudayaan, seni dan warisan sejarah
- ii. Pelancongan eko
- iii. Pelancongan pendidikan
- iv. Pelancongan sukan dan rekreasi

Kawasan utama yang mempunyai tarikan pelancongan adalah Daerah Seremban, Daerah Port Dickson dan Daerah Kuala Pilah. Perletakan kawasan tarikan yang mudah dikunjungi dan jarak perjalanan di antara destinasi yang berdekatan memudahkan program-program pakej pelancongan diatur mengikut tema dan lokasi. Aspek pengurusan sumber pelancongan yang cekap perlu diberikan penekanan untuk memastikan sektor pelancongan berupaya memberi pulangan yang tinggi kepada ekonomi Negeri Sembilan.

Kekuatan produk pelancongan kebudayaan, seni dan warisan sejarah terutama di Daerah Kuala Pilah perlu dipertingkatkan dan dipromosi dengan efisien bagi menjadikannya sebagai *niche product* dan imej pelancongan negeri yang berkesan. Kualiti perkhidmatan kemudahan sokongan juga memberi pengaruh yang tinggi kepada kejayaan produk tarikan untuk menarik pelancong menginap di dalam jangka masa yang lebih panjang. Produk tarikan yang lengkap dengan kemudahan sokongan membolehkan agensi pelancongan memasarkan produk dengan lebih mudah.

Kluster pelancongan (**Rajah 4.6**) yang dicadangkan adalah seperti berikut:

Kluster pelancongan kebudayaan, seni dan warisan sejarah
(Bandar DiRaja Seri Menanti – Kuala Pilah – Seremban – Port Dickson)

Kluster pelancongan eko dan agro
(Taman Negeri Kenaboi – Jelebu – Sungai Lui – Jempol – Gemas – Tampin)

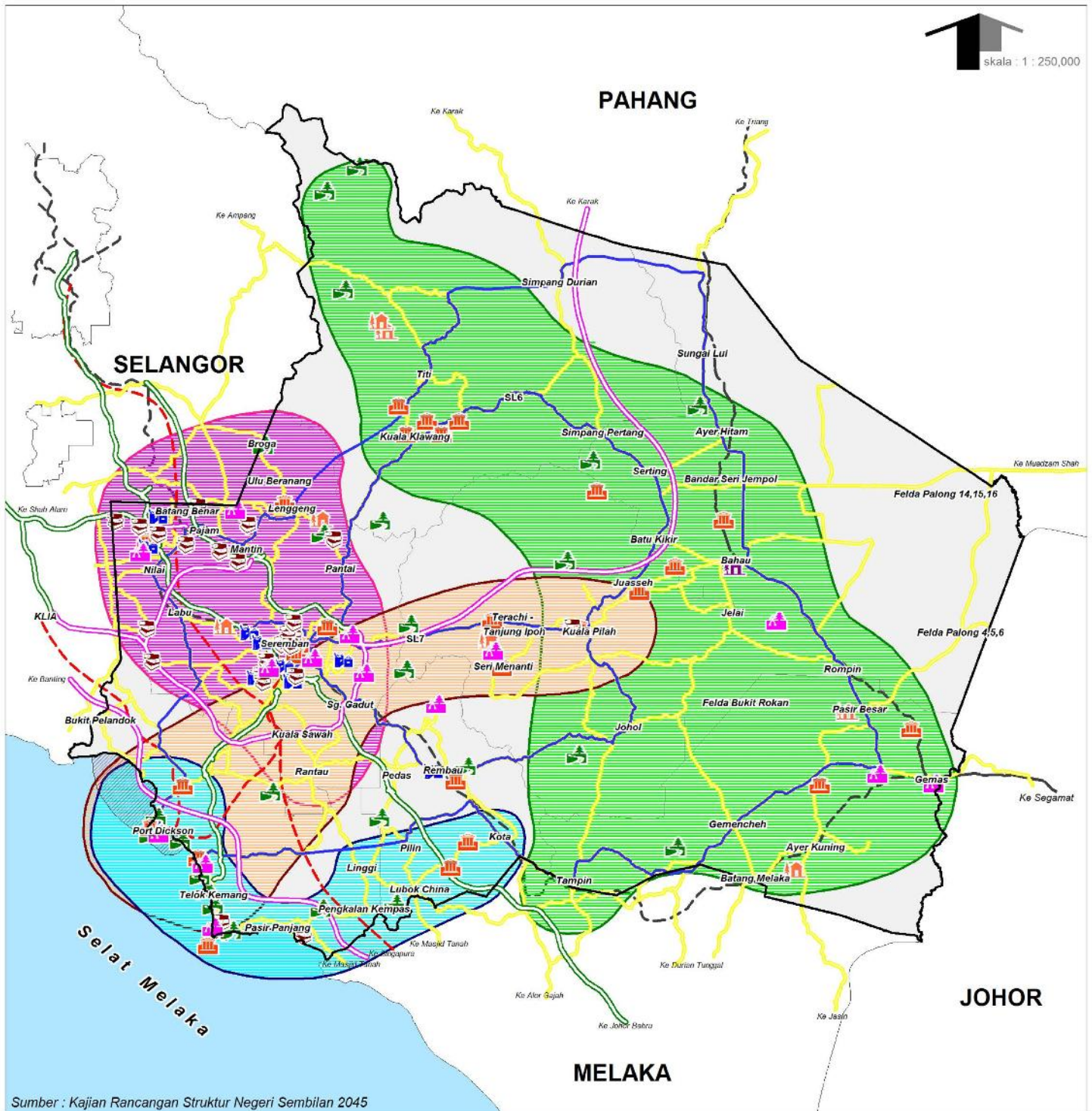

Kluster pelancongan pendidikan (Nilai – Labu – Seremban)

Kluster pelancongan persisiran pantai
(Port Dickson – Telok Kemang – Tanjung Biru – Linggi – Lubok China)

RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Rajah 4.6
KORIDOR PELANCONGAN NEGERI SEMBILAN 2045

4.2.7 Kawasan Pembangunan Terkawal

Kawasan pembangunan terkawal Negeri Sembilan merupakan kawasan yang sensitif untuk dibangunkan tetapi dibenarkan dengan kawalan yang ketat. Terdapat tujuh kategori kawasan yang ditetapkan sebagai pembangunan terkawal (**Rajah 4.7**) iaitu:

i.	Kawasan tanah pertanian Kelas 2
ii.	Pesisiran pantai / laut
iii.	Sungai / badan air / empangan
iv.	Kawasan tanah tinggi di antara 150 - 300 meter
v.	Kawasan berkecerunan di antara 25 - 35 darjah
vi.	Tapak / bangunan warisan
vii.	Kawasan keselamatan (kem tentera, balai polis, balai bomba dan institusi DiRaja).
viii.	Kawasan wetland

4.2.8 Kawasan Pengekalan dan Pemeliharaan

Kawasan pengekalan dan pemeliharaan merupakan kawasan KSAS 1 yang perlu dikekalkan dan dipelihara bagi mengekalkan keseimbangan ekologi dan biodiversiti semula jadi Negeri Sembilan. Kawasan ini adalah sensitif kepada pembangunan dan kawalan serta garis panduan khusus perlu dipatuhi. Terdapat enam kategori kawasan yang ditetapkan sebagai kawasan pengekalan dan pemeliharaan Negeri Sembilan (**Rajah 4.8**) iaitu:

i.	Hutan Simpanan Kekal
ii.	Kawasan <i>Central Forest Spine</i>
iii.	Kawasan tadahan air
iv.	Kawasan tanah tinggi melebihi 300 meter
v.	Kawasan berkecerunan melebihi 35 darjah
vi.	Kawasan tanaman padi

4.2.9 Rangkaian Infrastruktur dan Utiliti Utama

Bagi menyokong visi memodenkan Negeri Sembilan menjelang tahun 2045, penyediaan rangkaian kemudahan infrastruktur dan utiliti awam, infrastruktur perbandaran dan prasarana sokongan yang moden perlulah disediakan seiring dengan perkembangan teknologi terkini dan bersesuaian dengan tampungan penduduk sehingga tahun 2045.

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045

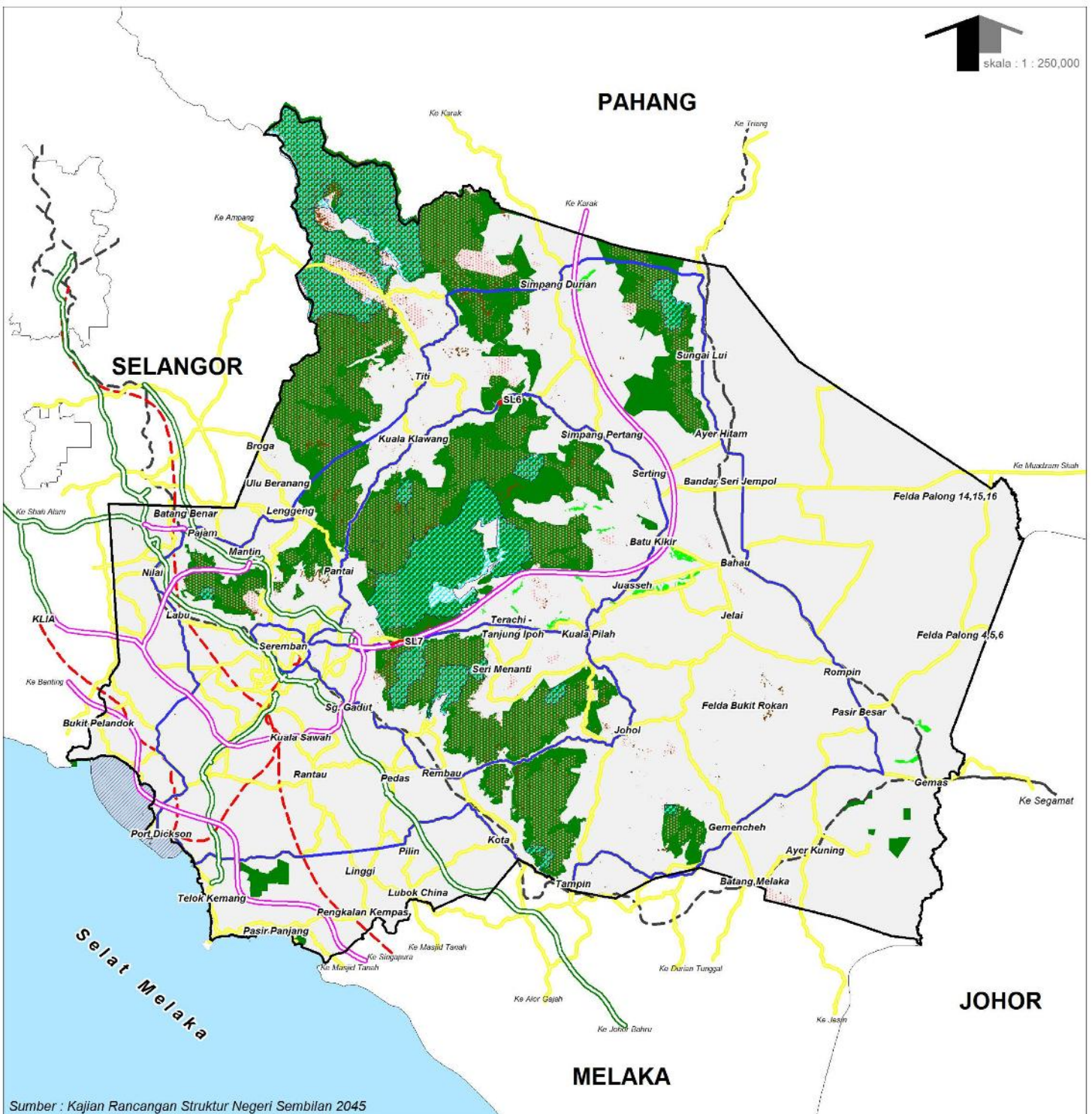
Rajah 4.7
KAWASAN PEMBANGUNAN TERKAWAL NEGERI SEMBILAN

Pembangunan Terkawal

- Kawasan Keselamatan
- Kawasan Pertanian Kelas 2
- Kawasan Tanah Bencah
- Empangan
- Kawasan Tanah Tinggi Di Antara 150 - 300 Meter
- Kawasan Berkecerunan Di Antara 25 - 35 Darjah
- Kawasan Pesisir Pantai / Laut
- Badan Air

Lain - Lain Petunjuk :

- Cadangan / Naik Taraf Jalan Raya
- Jalan Raya Utama Sedia Ada
- Cadangan Lebuhraya
- Lebuhraya Utama Sedia Ada
- Cadangan Laluan Keretapi
- Laluan Keretapi Sedia Ada
- Sempadan Negeri
- Zon Pembangunan Akan Datang

Rajah 4.8
KAWASAN PENGEKALAN DAN PEMELIHARAAN NEGERI SEMBILAN

Pengekalan dan Pemeliharaan

- Hutan Simpanan Kekal
- Kawasan Tadahan Air
- Kawasan Tanaman Padi
- Central Forest Spine (SL6 dan SL7)
- Kawasan Tanah Tinggi Melebihi 300 Meter
- Kawasan Berkecerunan Melebihi 35 Darjah

Lain - Lain Petunjuk :

- Cadangan / Naik Taraf Jalan Raya
- Jalan Raya Utama Sedia Ada
- Cadangan Lebuhraya
- Lebuhraya Utama Sedia Ada
- Cadangan Laluan Keretapi
- Laluan Keretapi Sedia Ada
- Sempadan Negeri
- Zon Pembangunan Akan Datang

5

DASAR PERANCANGAN STRATEGIK NEGERI SEMBILAN

DASAR PERANCANGAN STRATEGIK NEGERI SEMBILAN

5

Pernyataan dasar dan strategi pelaksanaan Negeri Sembilan disediakan selaras dengan matlamat pembangunan Negeri Sembilan 2045 dan diterjemahkan mengikut objektif pembangunan. Dasar ini juga disertakan dengan fakta dan justifikasi yang dirumus berdasarkan Laporan Tinjauan. Kesemua dasar diperincikan bertujuan untuk mencapai matlamat pembangunan negeri dalam konteks jangka masa panjang (perancangan 30 tahun).

Kandungan bab ini adalah:

5.1 DASAR PERANCANGAN UTAMA DAN DASAR STRATEGIK PELAKSANAAN NEGERI SEMBILAN 2045 : OBJEKTIF 1

DASAR PERANCANGAN UTAMA 1 -8

5.2 DASAR PERANCANGAN UTAMA DAN DASAR STRATEGIK PELAKSANAAN NEGERI SEMBILAN 2045 : OBJEKTIF 2

DASAR PERANCANGAN UTAMA 9-13

5.3 DASAR PERANCANGAN UTAMA DAN DASAR STRATEGIK PELAKSANAAN NEGERI SEMBILAN 2045 : OBJEKTIF 3

DASAR PERANCANGAN UTAMA 14

5.4 DASAR PERANCANGAN UTAMA DAN DASAR STRATEGIK PELAKSANAAN NEGERI SEMBILAN 2045 : OBJEKTIF 4

DASAR PERANCANGAN UTAMA 15

5.5 DASAR PERANCANGAN UTAMA DAN DASAR STRATEGIK PELAKSANAAN NEGERI SEMBILAN 2045 : OBJEKTIF 5

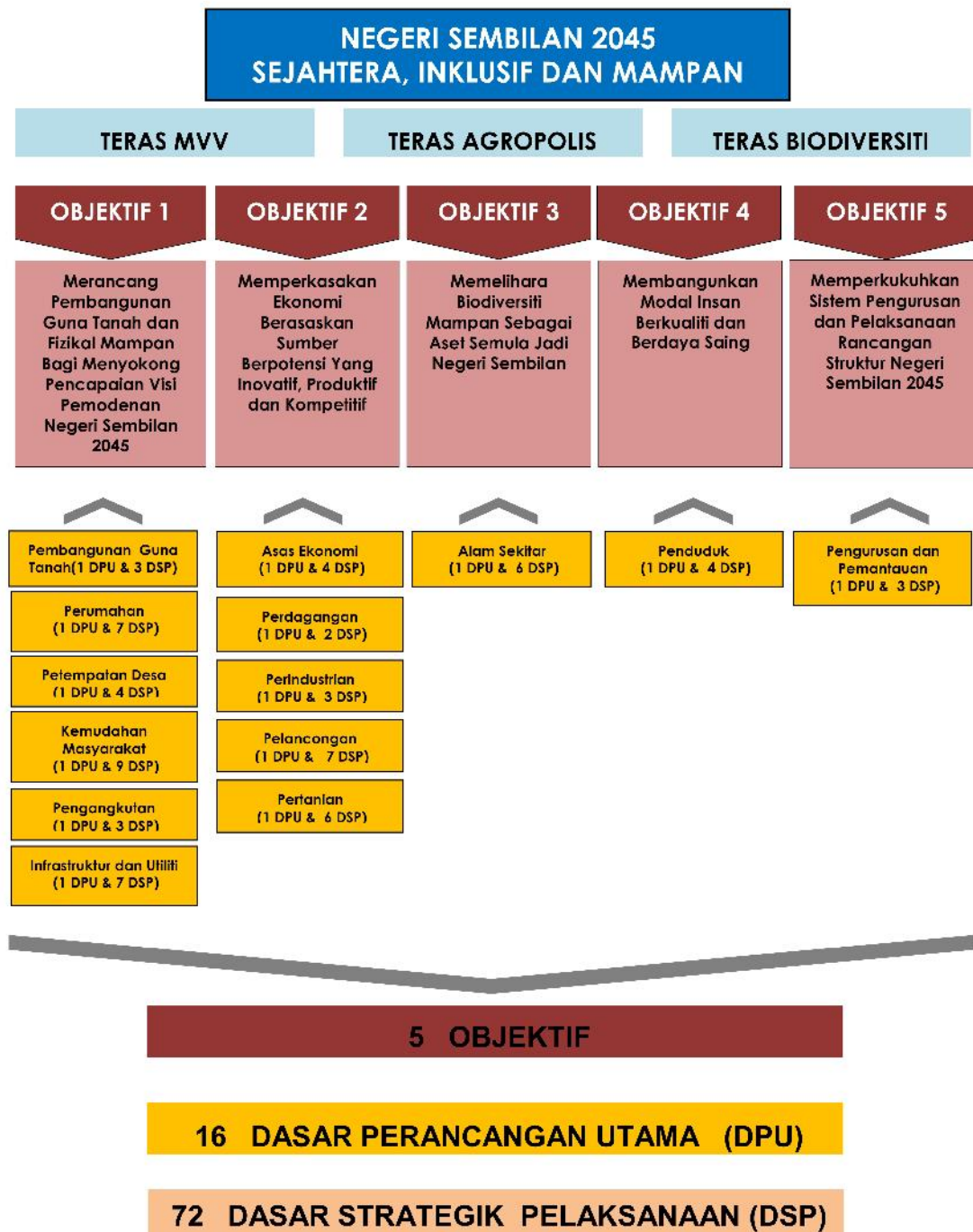
DASAR PERANCANGAN UTAMA 16

Dasar Perancangan Utama (DPU) adalah Dasar Umum dan Dasar Strategik Pelaksanaan (DSP) adalah Dasar Subjek berdasarkan Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2001-2020. Pembaharuan (*rebranding*) kepada dua kategori dasar ini bertujuan menjelaskan pembahagian struktur dasar agar lebih kukuh dalam menyediakan hala tuju perancangan Negeri Sembilan. Dasar Perancangan Utama (DPU) diterjemah dan diperincikan ke dalam bentuk Dasar Strategik Pelaksanaan (DSP) yang disediakan dengan lima elemen utama iaitu:

Keseluruhan dasar bagi RSNS 2045 adalah seperti **Rajah 5.1**.

Rajah 5.1: Rumusan Senarai Dasar Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045

5.1 DASAR PERANCANGAN UTAMA DAN DASAR STRATEGIK PELAKSANAAN NEGERI SEMBILAN 2045 : OBJEKTIF 1

Bagi memastikan Objektif 1 iaitu “Merancang pembangunan guna tanah dan fizikal mampan bagi menyokong pencapaian visi Pemodenan Negeri Sembilan 2045” dapat dicapai, sebanyak 8 DPU dan 38 DSP telah disediakan dengan perincian (**Jadual 5.1**) seperti berikut:

Jadual 5.1:
Rangka Kerja Dasar-Dasar Pembangunan Objektif 1

DPU	DSP
DPU 1: PEMBANGUNAN GUNA TANAH SECARA TERANCANG BAGI MENGGALAKKAN KEMASUKAN PELABUR DAN MENINGKATKAN TAHAP EKONOMI	DSP 1.1: Merancang pembangunan guna tanah dan aktiviti perbandaran berteraskan konsep bertumpu dan koridor utama yang bersesuaian dengan hierarki dan fungsi petempatan
	DSP 1.2: Mematuhi ketetapan rancangan pemajuan dalam pembangunan guna tanah
	DSP 1.3: Memastikan perancangan dan pembangunan guna tanah mengambil kira aspek kemungkinan risiko bencana
DPU 2: MEMBANGUNKAN ‘MALAYSIA VISION VALLEY’ (MVV) SEBAGAI WILAYAH TRANSFORMASI PERBANDARAN PRIMER NASIONAL	DSP 2.1: Membangunkan MVV berpandukan pelan pembangunan komprehensif
	DSP 2.2: Mengambil kira pembangunan pekan-pekan kecil dan petempatan sedia ada secara inklusif dengan pembangunan MVV
	DSP 2.3: Merancang pembangunan perbandaran di kawasan bersempadan dengan pembangunan MVV
DPU 3: PENGURUSAN PEMBANGUNAN TANAH ADAT YANG EFISIEN DAN BERMANFAAT	DSP 3.1: Memastikan pembangunan Tanah Adat yang berpotensi dimajukan selaras dengan perancangan pembangunan fizikal secara komprehensif
DPU 4: PEMBANGUNAN PERUMAHAN BERKUALITI, MENCUKUPI DAN MAMPU MILIK	DSP 4.1: Menguatkuasakan pelaksanaan Dasar Perumahan Negeri Sembilan bagi semua projek pembangunan hartanah
	DSP 4.2: Menyediakan perumahan mampu milik di lokasi strategik di Negeri Sembilan

DPU	DSP
	DSP 4.3: Menyediakan perumahan selaras dengan pembangunan MVV
	DSP 4.4: Menyediakan perumahan selaras dengan pembangunan agropolis dan biodiversiti
	DSP 4.5: Menyediakan reka bentuk dan persekitaran kawasan perumahan yang selesa dan selamat serta mempunyai tahap kemudahsampaian tinggi kepada kemudahan masyarakat, pengangkutan awam dan utiliti
	DSP 4.6: Menggalakkan pembangunan perumahan di koridor Nilai – Seremban , Lukut – Port Dickson – Telok Kemang – Linggi, Batu Kikir - Bahau – Bandar Seri Jempol dan Tampin – Gemencheh – Gemas
	DSP 4.7: Memastikan Negeri Sembilan mencapai sasaran setinggi sifar pada tahun 2020
DPU 5: MEMELIHARA KAREKTOR DAN IDENTITI KAWASAN LUAR BANDAR SEBAGAI ASET NEGERI SEMBILAN	DSP 5.1: Memperkukuhkan fungsi pekan sedia ada
	DSP 5.2: Mengawal rebakan bandar ke kawasan kampung di pinggir bandar
	DSP 5.3: Mengekalkan ciri-ciri kampung tradisional sebagai imej kawasan desa
	DSP 5.4: Mewartakan penempatan Orang Asli bagi memelihara hak dan kepentingan mereka
DPU 6: PENYEDIAAN KEMUDAHAN MASYARAKAT YANG MENCUKUPI, BERKUALITI DAN MUDAH SAMPAI OLEH SEMUA LAPISAN MASYARAKAT	DSP 6.1: Memastikan penyediaan tapak semua peringkat kemudahan pendidikan mencukupi dan saksama berdasarkan unjuran peningkatan jumlah penduduk sehingga tahun 2045
	DSP 6.2: Memastikan kemudahan hospital, klinik kesihatan dan klinik pergigian disediakan selaras dengan pertumbuhan penduduk Negeri Sembilan
	DSP 6.3: Memastikan penyediaan kemudahan balai polis selaras dengan pertumbuhan penduduk bagi meningkatkan tahap keselamatan setempat

DPU	DSP
	DSP 6.4: Memastikan penyediaan kemudahan bomba dan penyelamat selaras dengan pertumbuhan penduduk bagi meningkatkan kualiti keselamatan penduduk
	DSP 6.5: Mempelbagaikan fungsi kemudahan ibadat dalam menyatupadukan penduduk berbilang bangsa dan agama
	DSP 6.6: Merancang pembangunan tanah kubur awam mengikut komposisi penduduk berbilang bangsa dan agama selaras dengan pertumbuhan penduduk Negeri Sembilan sehingga tahun 2045
	DSP 6.7: Mempertingkatkan penyediaan kompleks komuniti secara bersepadu bagi memberi keselesaan kepada penduduk
	DSP 6.8: Mempertingkatkan kualiti rumah kebajikan masyarakat untuk golongan istimewa, warga emas, anak yatim dan pusat pemulihan akhlak
	DSP 6.9: Memastikan penyediaan kemudahan tanah lapang dan rekreasi selaras dengan pertumbuhan penduduk
DPU 7: MENYEDIA DAN MEMBANGUNKAN KEMUDAHAN PERHUBUNGAN DAN PENGANGKUTAN BAGI MENGGALAKKAN PERTUMBUHAN EKONOMI SERTA PENINGKATAN KUALITI HIDUP MASYARAKAT	DSP 7.1: Menyediakan kemudahan jalan yang efisien bagi mengurangkan masa perjalanan dan meningkatkan kemudahsampaian serta keselamatan pengguna
	DSP 7.2: Meningkatkan 'urban – rural link' bagi menambah baik kemudahsampaian antara bandar dan luar bandar atau pekan kecil
	DSP 7.3: Memperbaiki mutu dan meningkatkan tahap perkhidmatan pengangkutan awam secara menyeluruh, mesra pengguna dan mesra persekitaran
	DSP 7.4: Memperbaiki mutu dan meningkatkan tahap perkhidmatan kemudahan pengangkutan air.

DPU	DSP
DPU 8: PENYEDIAAN SISTEM INFRASTRUKTUR YANG BERKESAN BAGI MENYOKONG PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN	DSP 8.1: Menyediakan pembangunan dan pengurusan sumber air bersepadu dan berkesan serta program peningkatan bekalan air bersih selaras pertambahan permintaan bekalan air
	DSP 8.2: Memastikan sistem saliran dan perparitan terurus dan mampu menangani permasalahan banjir
	DSP 8.3: Menyediakan sistem pengairan yang lebih luas bagi memenuhi keperluan pengairan pertanian
	DSP 8.4: Menyediakan kemudahan bekalan elektrik dan gas yang mencukupi untuk permintaan masa hadapan
	DSP 8.5: Mempertingkatkan kemudahan teknologi maya dan jalur lebar selaras dengan perkembangan teknologi semasa bagi memenuhi permintaan pelanggan dan pembangunan masa hadapan
	DSP 8.6: Memperluaskan penggunaan loji rawatan kumbahan yang bersesuaian dengan keadaan setempat dan meningkatkan pengawalan pencemaran kualiti air
	DSP 8.7: Menyediakan pengurusan sisa pepejal bersepadu dengan sistem rawatan sisa berlandaskan teknologi dan tumpuan kepada pengawalan terhadap pencemaran

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

5.1.1 Dasar Perancangan Utama 1

Bagi menggalakkan pembangunan guna tanah dan ekonomi di Negeri Sembilan, perancangan bersepadu perlu disediakan berdasarkan isu dan potensi yang dikenal pasti. Pembangunan integrasi antara kawasan merupakan konsep pembangunan yang menjadi teras kepada perancangan guna tanah di Negeri Sembilan.

DPU 1

**PEMBANGUNAN GUNA TANAH SECARA TERANCANG
BAGI MENGGALAKKAN KEMASUKAN PELABUR DAN
MENINGKATKAN TAHAP EKONOMI**

Dasar Strategik Pelaksanaan 1.1

Berdasarkan kepada potensi pembangunan sedia ada, pembangunan di Negeri Sembilan adalah mengikut empat koridor utama iaitu:

- i. Nilai – Seremban
- ii. Lukut – Port Dickson – Telok Kemang – Linggi – Lubok China
- iii. Batu Kikir – Bahau – Bandar Seri Jempol
- iv. Tampin – Gemencheh – Gemas

Bagi mengukuhkan pembangunan guna tanah di Negeri Sembilan, perancangan pembangunan secara bertumpu dan mengikut koridor utama dipilih dan diaplikasikan di dalam merancang guna tanah dan fizikal negeri.

DSP 1.1

**MERANCANG PEMBANGUNAN GUNA TANAH DAN AKTIVITI
PERBANDARAN BERTERASKAN KONSEP BERTUMPU DAN KORIDOR
UTAMA YANG BERSESUAIAN DENGAN HIERARKI DAN FUNGSI
PETEMPATAN**

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Mengguna pakai kaedah pembangunan yang mampan, berasaskan pertumbuhan pintar, pembangunan 'infill', 'brownfield' dan pembangunan secara terkawal.

- ii. Memastikan pembangunan perbandaran bagi tanah pertanian Kelas 2 dijalankan di lokasi yang berhampiran dengan pusat bandar dan koridor utama terlebih dahulu bagi tujuan mengekalkan fungsi tanah ini sebagai sumber ekonomi utama berasaskan pertanian kepada Negeri Sembilan dan Lembah Klang (**Rajah 5.2**).
- iii. Membangunkan rangkaian pusat perbandaran secara bersepadu selaras dengan hierarki petempatan.
- iv. Memperkukuhkan pembangunan dan imej Bandar Seremban sebagai Bandar Negeri yang berperanan sebagai pusat pentadbiran dan perkhidmatan utama negeri.
- v. Memperkukuhkan pembangunan pelancongan persisiran pantai dan pusat perbandaran utama di Port Dickson agar selaras dengan fungsi sebagai Bandar Utama.
- vi. Pembangunan di kawasan perluasan Daerah Port Dickson hendaklah mengambil kira kepentingan pemeliharaan alam sekitar.
- vii. Memastikan peranan Bandar Tempatan dan pusat-pusat petempatan diperkukuhkan dengan peluang ekonomi, penyediaan kemudahan infrastruktur dan utiliti serta kemudahan masyarakat yang lengkap.
- viii. Mengukuhkan tahap pembangunan dan penyediaan kemudahan yang lengkap di kawasan luar bandar.
- ix. Mengukuhkan perancangan pembangunan bersempadan.

Cadangan Projek / Program

- i. Amalan pembangunan hijau dan peningkatan kemudahan infrastruktur tanpa wayar ('wired') di seluruh Negeri Sembilan.
- ii. Pengukuhan Pembangunan Pusat Bandar Seremban.

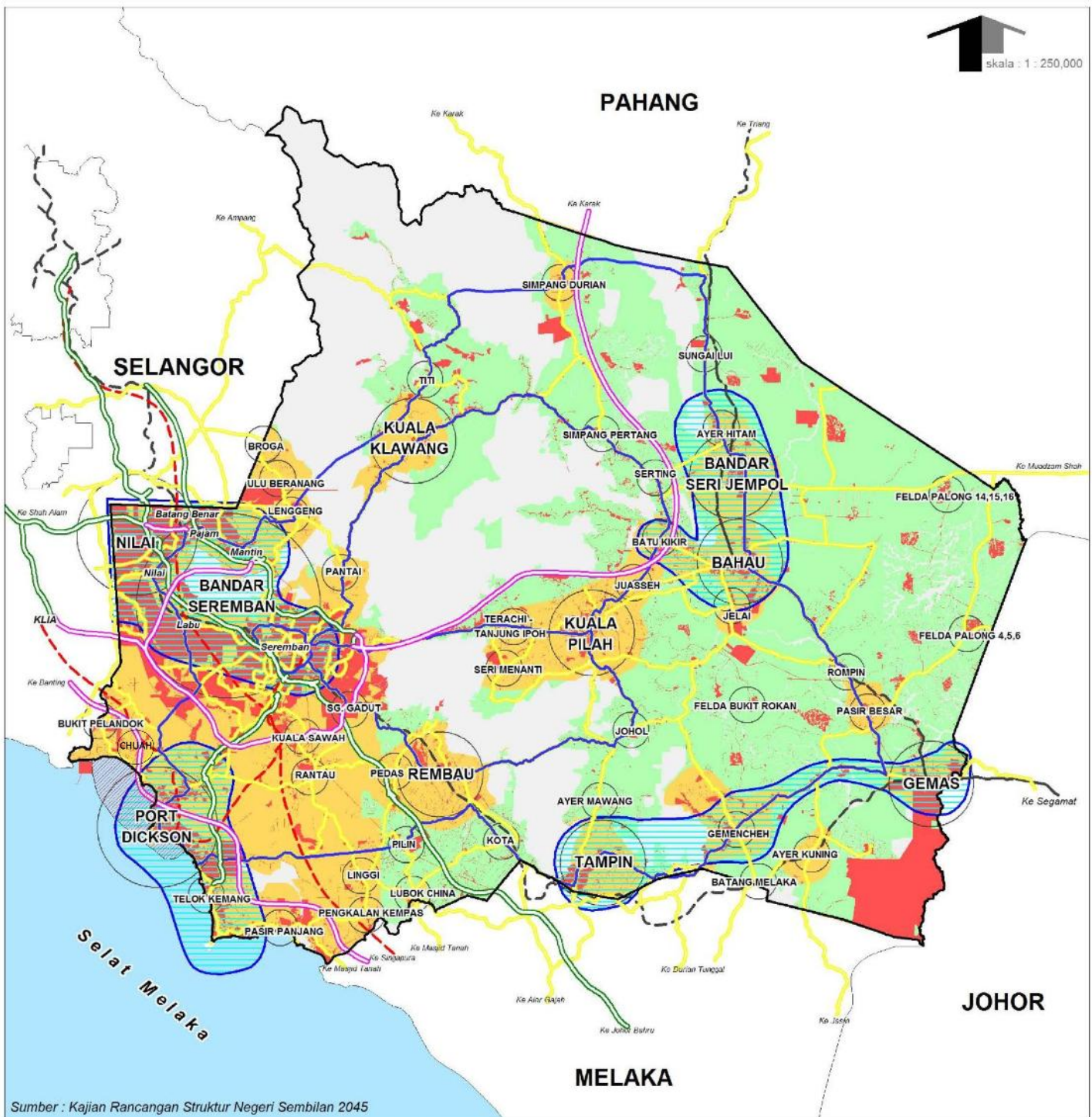
Inisiatif Pembaharuan Strategik

- i. Penyediaan Penggantian RT.
- ii. Penyediaan Pelan Induk Pembangunan Luar Bandar.
- iii. Penyediaan Pelan Pembangunan Komprehensif MVV.
- iv. Penyediaan RKK Pusat Bandar Seremban.
- v. Penyediaan Rancangan Jangka Panjang Negeri Sembilan Moden 2045.

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. Pejabat Tanah dan Daerah
- iii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iv. PBT

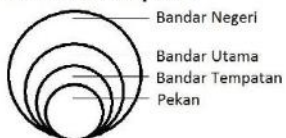
RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045

Rajah 5.2
PEMBANGUNAN GUNA TANAH DAN PERBANDARAN NEGERI SEMBILAN 2045

Hierarki Petempatan

Petunjuk

- Kawasan Tepu Bina / Komited
- Kawasan Potensi Pembangunan 2045
- Kawasan Pertanian Kelas 2
- Koridor Pembangunan Utama

Lain - Lain Petunjuk :

- Cadangan / Naik Taraf Jalan Raya
- Jalan Raya Utama Sedia Ada
- Cadangan Lebuhraya
- Lebuhraya Utama Sedia Ada
- Cadangan Laluan Keretapi
- Laluan Keretapi Sedia Ada
- Sempadan Negeri
- Zon Pembangunan Akan Datang

Dasar Strategik Pelaksanaan 1.2

Bagi tujuan mengawal pembangunan berdasarkan zon yang ditetapkan, penggunaan sepenuhnya Rancangan Tempatan dan Rancangan Kawasan Khas adalah perlu. Ini penting dalam memastikan wujudnya keseimbangan pembangunan fizikal, ekonomi, sosial, kawalan terhadap alam sekitar dan peningkatan kualiti hidup penduduk di Negeri Sembilan.

DSP 1.2

MEMATUHI KETETAPAN RANCANGAN PEMAJUAN DALAM PEMBANGUNAN GUNA TANAH

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Semua kawasan pembangunan perlu mengambil kira kategori kesesuaian tanah yang dinyatakan di dalam RT dan RKK.
- ii. Pembangunan di kawasan perbandaran adalah melalui pembangunan 'infill' dan perlu mematuhi keperluan yang ditetapkan.
- iii. Mempertimbangkan permohonan ubah syarat dan pecah sempadan tanah di kawasan yang telah dikenalpasti sebagai tumpuan pembangunan.
- iv. Di kawasan pembangunan terkawal, hanya pembangunan terpilih yang mematuhi syarat akan dibenarkan.
- v. Semua pembangunan pusat-pusat petempatan dirancang mengikut kesesuaian dengan pembangunan di kawasan bersempadan.
- vi. Penyediaan laporan khas tertakluk kepada arahan dan pertimbangan Kerajaan Negeri.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

- i. Penyediaan Penggantian RT.
- ii. Penyediaan RKK bagi kawasan yang mempunyai isu / potensi untuk pembangunan.
- iii. Penyediaan Analisis Impak Sosial (SIA).

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. Pejabat Tanah dan Daerah
- iii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iv. PBT
- v. Pihak Swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 1.3

Dalam memastikan guna tanah dirancang secara menyeluruh, komponen kepada perancangan risiko bencana turut diambil kira dan dijadikan sebagai asas pertimbangan sebelum keputusan pembangunan dibuat. Terdapat empat risiko bencana di Negeri Sembilan iaitu:

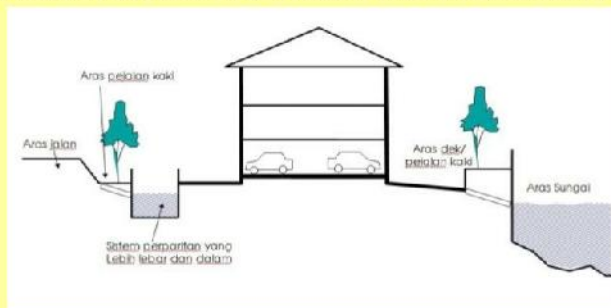
- i. Banjir
- ii. Kenaikan paras laut
- iii. Tanah runtuh
- iv. Gempa bumi

DSP 1.3

MEMASTIKAN PERANCANGAN DAN PEMBANGUNAN GUNA TANAH MENGAMBIL KIRA ASPEK KEMUNGKINAN RISIKO BENCANA

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Mengawal jenis dan reka bentuk pembangunan di kawasan yang dikenal pasti berisiko bencana (**Rajah 5.3**).
- ii. Aras bawah bangunan baru di kawasan berisiko banjir perlulah dikosongkan untuk tujuan kecemasan. Hanya tempat letak kereta dan ruang berinteraksi dibenar untuk dibina.

- iii. Memastikan perletakan kemudahan masyarakat seperti sekolah, balai raya dan dewan orang ramai di kawasan tinggi agar tidak banjir.
- iv. Kapasiti tampungan bekalan air dan kemudahan seperti tandas di bangunan sekolah, balai raya dan dewan orang ramai perlu disediakan dengan mengambil kira keperluan sekiranya dijadikan sebagai kawasan penempatan bencana alam.
- v. Memastikan rangkaian jalan raya utama yang dibina tidak tenggelam / putus ketika banjir bagi memudahkan urusan menyelamatkan mangsa.
- vi. Memastikan ketinggian jambatan mengambil kira jumlah hujan bagi 100 tahun kadar ulangan.

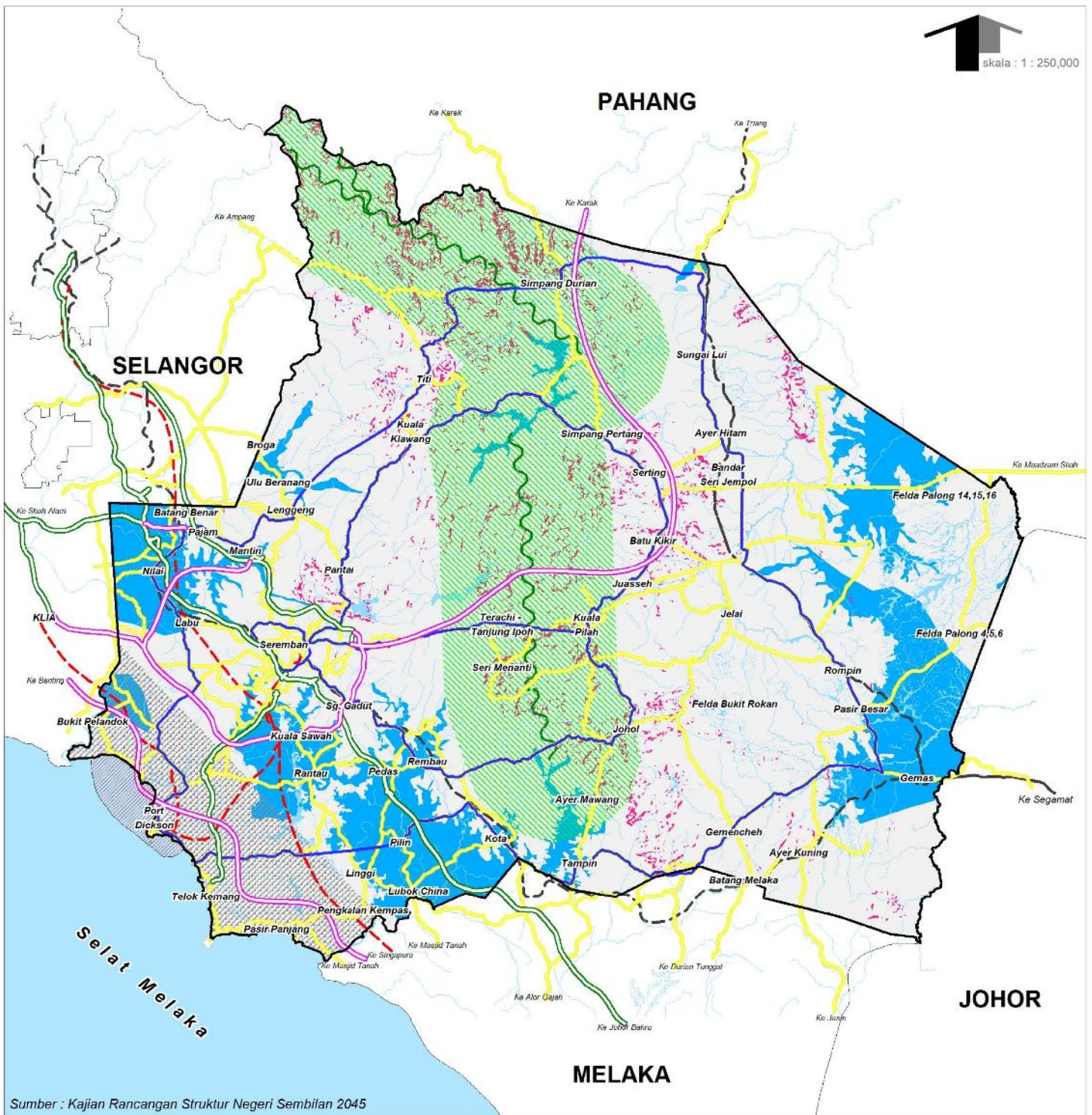
- vii. Sistem perparitan antara kiri dan kanan jalan raya utama perlu sempurna bagi mengalirkan air terutama ketika hujan lebat.
- viii. Menjalankan kerja-kerja pendalaman dan pelebaran sungai utama setiap 5 tahun.
- ix. Menyediakan kolam takungan untuk mengawal jumlah larian air hujan dan ini akan mengurangkan risiko banjir. Kolam takungan ini juga diaplikasikan secara pelbagai kegunaan iaitu sebagai kolam tadahan dan kawasan rekreasi. Kawasan ini dilandskapkan dengan baik agar dapat meningkatkan kualiti visual persekitaran.
- x. Pelan kawalan hakisan dan kelodak perlu aplikasikan kepada proses pembangunan kolam mendapan (sedimen basin / 'silt trap') dibina di kawasan pembukaan tanah seperti peruntukan EIA.
- xi. Menyediakan alat amaran bencana di lokasi berisiko.
- xii. Perancangan terperinci bagi pembangunan di pesisir pantai dan cerun / lereng bukit perlu disediakan sebelum kelulusan pembangunan diberikan dan perlulah merujuk kepada garis panduan berkaitan.
- xiii. Rujukan terhadap kenaikan paras laut perlu diambil kira sebelum sebarang kerja penambakan laut dijalankan.
- xiv. Kawalan ketinggian bangunan, reka bentuk bangunan dan pendasaran bangunan (*foundation*) bagi kawasan berpotensi bencana gempa bumi.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

- i. Menyediakan beberapa lokasi yang pelbagai fungsi dan boleh digunakan sebagai tempat berkumpul semasa bencana (kawasan lapang yang tinggi / stadium / bangunan khas / sekolah / balai raya / dewan orang ramai).
- ii. Memberikan kesedaran, penerangan dan cara-cara menghadapi bencana kepada penduduk yang tinggal di kawasan berisiko bencana.

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. Pejabat Tanah dan Daerah
- iii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iv. JPS Negeri Sembilan
- v. JMG Negeri Sembilan
- vi. Jabatan Laut Negeri Sembilan
- vii. Jabatan Perikanan Negeri Sembilan
- viii. Jabatan Bomba dan Penyelamat Negeri Sembilan
- ix. PBT
- x. Pihak swasta
- xi. Orang awam

Rajah 5.3
KAWASAN RISIKO BENCANA NEGERI SEMBILAN

Petunjuk

- Kawasan Banjir
- Kawasan Berisiko Tanah Runtuh
- Kawasan Berisiko Gempa Bumi dan Fault Line
- Kawasan Berisiko Kenaikan Paras Laut
- Badan Air

Lain - Lain Petunjuk :

- Cadangan / Naik Taraf Jalan Raya
- Jalan Raya Utama Sedia Ada
- Cadangan Lebuhraya
- Lebuhraya Utama Sedia Ada
- Cadangan Laluan Keretapi
- Laluan Keretapi Sedia Ada
- Sempadan Negeri
- Zon Pembangunan Akan Datang

5.1.2 Dasar Perancangan Utama 2

Konurbasi Nasional meliputi kawasan yang luas di Malaysia. Projek-projek berimpak besar seperti Putrajaya, Cyberjaya, KLIA, KLIA 2 dan cadangan rangkaian lebuh raya dan rel baru di dalam Konurbasi Nasional seterusnya akan memperkukuhkan pembangunan konurbasi ini dan kawasan sekitarnya. Proses limpahan ke bahagian selatan juga dinikmati oleh kawasan-kawasan seperti Bangi, Kajang, Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson. Inisiatif dan usaha proaktif kerajaan Negeri Sembilan bersama sektor swasta untuk membangunkan sebuah wilayah transformasi perbandaran primer yang dikenali *Malaysia Vision Valley (MVV)* adalah untuk menggunakan sepenuhnya potensi yang ada.

DPU 2

**MEMBANGUNKAN 'MALAYSIA VISION VALLEY' (MVV)
SEBAGAI WILAYAH TRANSFORMASI PERBANDARAN
PRIMER NASIONAL**

Dasar Strategik Pelaksanaan 2.1

Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson yang berkeluasan 153,425.92 hektar merupakan kawasan yang telah dikenalpasti sebagai kawasan MVV yang akan bersambung dengan Greater Kuala Lumpur di bahagian selatan. MVV diperkukuhkan lagi dengan perluasan kawasan Daerah Port Dickson yang akan berfungsi sebagai kawasan pertumbuhan perbandaran peringkat nasional dan seterusnya memberi impak positif kepada pembangunan Negeri Sembilan secara keseluruhan.

Pembangunan MVV perlu dirancang secara teliti dan komprehensif bagi memastikan ia dapat mencapai objektif dan hasrat kerajaan di dalam pelbagai dimensi dan komponen (ekonomi, sosial dan alam sekitar) mengikut jangka masa yang ditetapkan.

DSP 2.1

MEMBANGUNKAN MVV BERPANDUKAN PELAN PEMBANGUNAN KOMPREHENSIF

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menggubal wawasan dan strategi yang komprehensif selaras dengan hala tuju pembangunan MVV sehingga tahun 2045.
- ii. Menetapkan unjuran pembangunan dari segi struktur asas ekonomi, jumlah penduduk, keperluan perumahan, kemudahan masyarakat, rangkaian infrastruktur dan utiliti.
- iii. Menggubal pelan pembangunan yang berdaya maju dan berdaya laksana.
- iv. Mengguna pakai kaedah '*clean technology*' secara inklusif.

Cadangan Projek / Program / Strategi Kluster

- i. Perindustrian berteknologi tinggi
- ii. Pembangunan Pelancongan
- iii. Hub-Pendidikan dan Penyelidikan
- iv. Perkhidmatan Pakar
- v. *Integrated Transport District* (ITD) di Labu
- vi. Pembangunan Berkonsep *Eco-Town*

Inisiatif Pembaharuan Strategik

- i. Penyediaan Pelan Pembangunan Komprehensif MVV
- ii. Penyediaan Penggantian RT

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. Pejabat Tanah dan Daerah
- iii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iv. PBT
- v. Sekretariat MVV
- vi. Pihak swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 2.2

Pembangunan MVV juga perlu dirancang dan dipastikan akan dapat memberi manfaat kepada petempatan sedia ada termasuk pekan-pekan kecil dan kampung-kampung sedia ada. Komponen pembangunan sedia ada ini akan dipastikan tidak terpinggir, terhimpit dan lenyap oleh arus perdana pembangunan MVV.

DSP 2.2

MENGAMBIL KIRA PEMBANGUNAN PEKAN-PEKAN KECIL DAN PETEMPATAN SEDIA ADA SECARA INKLUSIF DENGAN PEMBANGUNAN MVV

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Mengenal pasti pekan-pekan kecil dan petempatan kampung yang terdapat di dalam MVV (**Rajah 5.4**).
- ii. Menggubal pelan pembangunan pekan kecil dan kampung sedia ada di dalam MVV.
- iii. Memperkukuhkan fungsi pekan-pekan kecil yang berpotensi di dalam sektor perdagangan dan perkhidmatan.
- iv. Mempertingkatkan kemudahan masyarakat dan infrastruktur petempatan sedia ada seiring dengan status dan imej MVV sebagai kawasan perbandaran premier negara.
- v. Memelihara karektor unik petempatan sedia ada.
- vi. Menggalakkan pelaburan swasta untuk membangunkan pekan-pekan kecil dan kampung-kampung sedia ada di dalam MVV.

Cadangan Projek / Program

- i. Pelan pembangunan pekan-pekan kecil dan kampung sedia ada di dalam MVV.

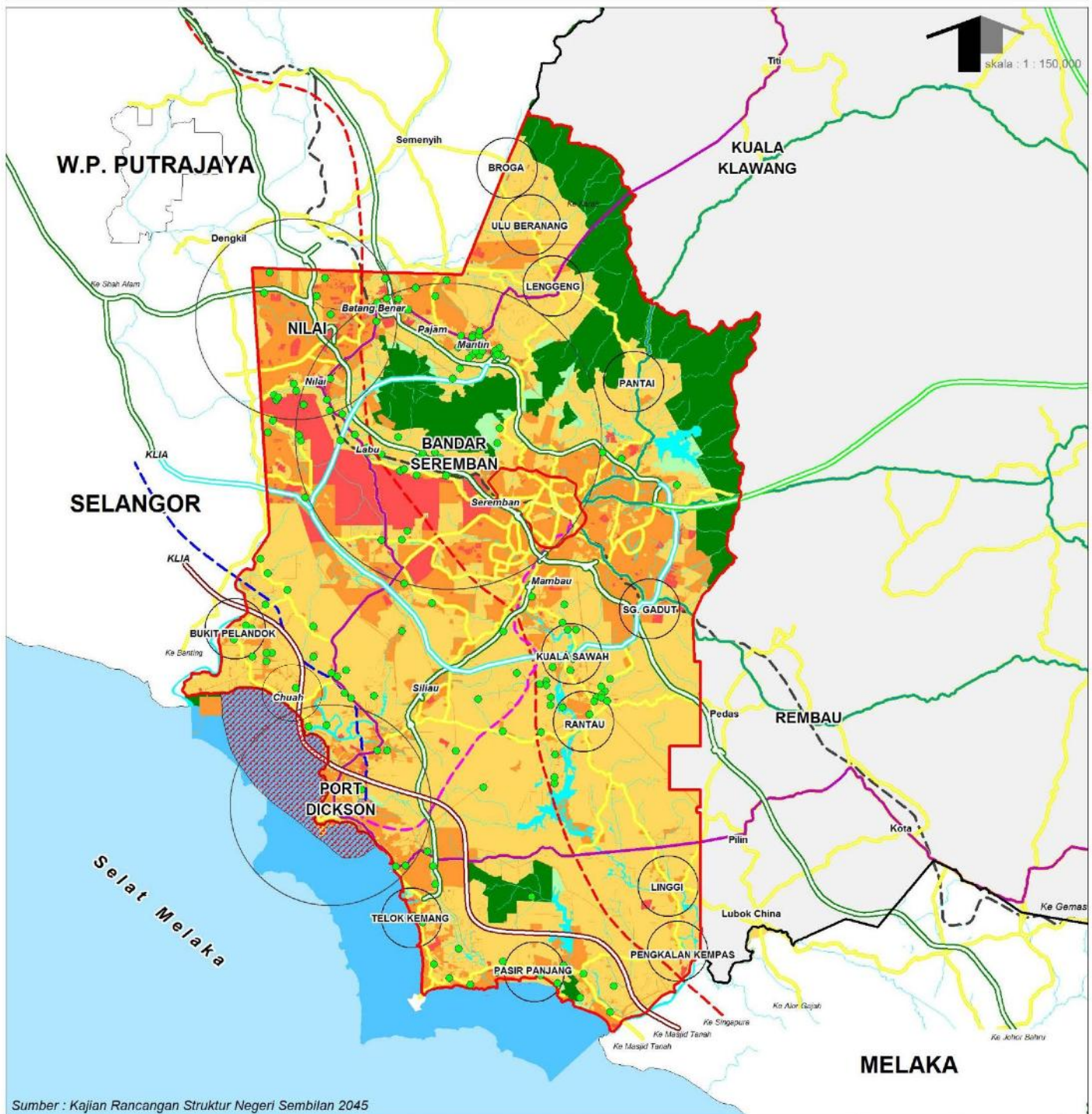
Inisiatif Pembaharuan Strategik

- i. Penentuan had sempadan perbandaran.
- ii. Penyediaan pelan taburan dan sempadan kampung.

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iii. Pejabat Tanah dan Daerah
- iv. PBT
- v. Pihak swasta

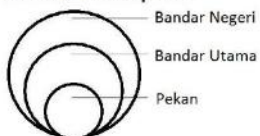
RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045

Rajah 5.4
TABURAN KAMPUNG DAN PEKAN DI WILAYAH MALAYSIA VISION VALLEY

Hierarki Petempatan

Petunjuk

- Kawasan Komited
- Kawasan Tepu Bina 2014
- Kawasan Potensi Pembangunan 2045
- Kawasan Pertanian Kelas 2
- Hutan Simpanan Kekal

Lain - Lain Petunjuk :

- Seremban Middle Ring Road
- Negeri Sembilan Inner Ring Road
- Negeri Sembilan Outer Ring Road
- Lebuhraya Senawang - KLIA (SKLIA)
- Lebuhraya Seremban - Serting
- Lebuhraya Pantai Barat (WCE)
- Laluan HSR Kuala Lumpur - Singapura
- Laluan ERL Port Dickson - KLIA
- Naik Taraf Laluan KTM Komuter Seremban - Port Dickson
- Jalan Raya Utama Sedia Ada
- Cadangan Lebuhraya
- Lebuhraya Utama Sedia Ada
- Kampung
- Sempadan Negeri
- Zon Pembangunan Akan Datang

Dasar Strategik Pelaksanaan 2.3

Potensi dan skala pembangunan MVV yang besar dijangka memberi impak tinggi kepada pembangunan bahagian barat Negeri Sembilan secara keseluruhan. Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson telah dicadang sebagai kawasan utama untuk pembangunan MVV mengikut fungsi, potensi dan kelebihan masing-masing. Limpahan pembangunan ke kawasan bersempadan MVV dijangka akan berlaku di masa hadapan.

DSP 2.3

MERANCANG PEMBANGUNAN PERBANDARAN DI KAWASAN BERSEMPADAN DENGAN PEMBANGUNAN MVV

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menggalakkan pembangunan kawasan bersempadan MVV sebagai elemen sokongan seperti perumahan, industri dan aktiviti perniagaan.
- ii. Memperkukuhkan pekan-pekan kecil yang berpotensi di dalam sektor perdagangan dan perkhidmatan.
- iii. Mempertingkatkan rangkaian infrastruktur dan perhubungan antara MVV dengan kawasan bersempadan dengan MVV.
- iv. Menggalakkan pelaburan swasta untuk membangunkan kawasan bersempadan dengan MVV.

Cadangan Projek / Program

Pembangunan perbandaran di kawasan bersempadan MVV.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

- i. Penyediaan Pelan Pembangunan Luar Bandar.
- ii. Penentuan zon perbandaran di kawasan bersempadan MVV.

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iii. Pejabat Tanah dan Daerah
- iv. PBT
- v. Pihak swasta

5.1.3 Dasar Perancangan Utama 3

Keluasan Tanah Adat di Negeri Sembilan hanya 44,198 hektar iaitu merangkumi 6.64% daripada keseluruhan Negeri Sembilan. Daerah yang mempunyai keluasan tanah adat tertinggi adalah di Daerah Kuala Pilah iaitu melebihi 55% daripada keluasan tanah daerah masing-masing. Daerah Rembau juga mempunyai keluasan Tanah Adat yang tinggi iaitu sebanyak 8.30% berbanding keluasan daerah.

Jadual 5.2:
Keluasan Tanah Adat Berbanding Dengan Keluasan Daerah Tahun 2014

Daerah	Keluasan Daerah (Hektar)	Keluasan Tanah Adat (Hektar)	Peratus (%) Berbanding Keluasan Daerah
Jempol	148,560.25	5,707	3.84
Kuala Pilah	40,589.87	22,520	55.48
Tampin	102,716.70	3,345	3.26
Jelebu	85,141.19	1,386	1.63
Rembau	135,451.22	11,240	8.30
Jumlah Keluasan Tanah Adat		44,198	-

Sumber: GIS9, JPBD Negeri Sembilan, 2014.

Kebanyakan Tanah Adat digunakan bagi tujuan pertanian iaitu merangkumi 79.89% daripada keluasan keseluruhan Tanah Adat di Negeri Sembilan.

DPU 3

**PENGURUSAN PEMBANGUNAN TANAH ADAT YANG
EFISIEN DAN BERMANFAAT**

Dasar Strategik Pelaksanaan 3.1

Terdapat sebahagian daripada Tanah Adat terletak di dalam koridor pembangunan utama terutama di Daerah Rembau dan Daerah Kuala Pilah (**Rajah 5.5**). Kebanyakan Tanah Adat ini berada di kawasan pekan / bandar. Tanah ini mempunyai potensi dibangunkan dengan pelbagai jenis pembangunan fizikal dan ekonomi mengikut kesesuaian lokasi dan jenis tanah.

DSP 3.1

PEMBANGUNAN TANAH ADAT YANG BERPOTENSI DIMAJUKAN SELARAS DENGAN PERANCANGAN PEMBANGUNAN FIZIKAL SECARA KOMPREHENSIF

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menggalakkan pemilik Tanah Adat membangunkan tanah mereka terutama bagi tanah yang terletak di jalan utama dan koridor pembangunan utama dengan pembangunan yang lebih bernilai tinggi secara komprehensif.
- ii. Menyediakan khidmat pra-runding bagi pihak yang ingin membangunkan Tanah Adat.
- iii. Menggalakkan pembangunan Tanah Adat yang terbiar dengan projek pertanian bernilai tambah tinggi seperti tanaman sayur-sayuran yang menghasilkan pengeluaran dan pendapatan tinggi dalam tempoh jangka pendek.

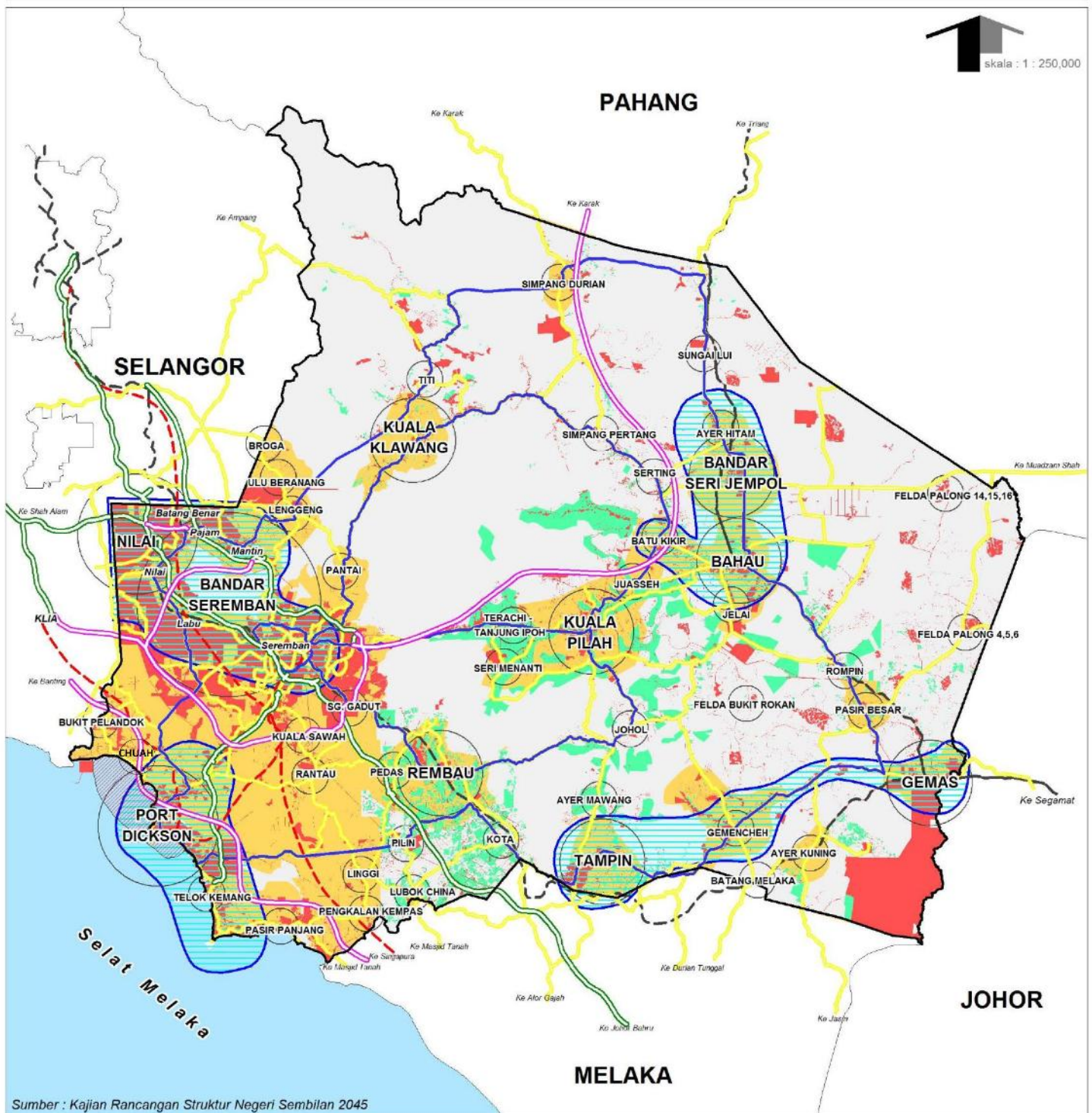
Inisiatif Pembaharuan Strategik

- i. Mewujudkan sebuah Jawatankuasa Pembangunan Tanah Adat.
- ii. Menyediakan sistem maklumat pemilikan Tanah Adat.

Agensi Pelaksana

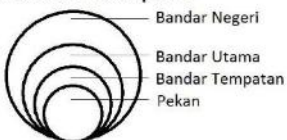
- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PBT
- iii. Pejabat Tanah dan Galian Negeri Sembilan
- iv. Pejabat Tanah dan Daerah
- v. Institusi Undang / Penghulu Luak
- vi. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)

RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Rajah 5.5
POTENSI PEMBANGUNAN TANAH ADAT NEGERI SEMBILAN

Hierarki Petempatan

Petunjuk

- Kawasan Tepu Bina / Komited
- Kawasan Potensi Pembangunan 2045
- Kawasan Tanah Adat
- Koridor Pembangunan Utama

Lain - Lain Petunjuk :

- Cadangan / Naik Taraf Jalan Raya
- Jalan Raya Utama Sedia Ada
- Cadangan Lebuhraya
- Lebuhraya Utama Sedia Ada
- Cadangan Laluan Keretapi
- Laluan Keretapi Sedia Ada
- Sempadan Negeri
- Zon Pembangunan Akan Datang

5.1.4 Dasar Perancangan Utama 4

Pembangunan kawasan perumahan yang berkualiti, mampu milik, moden dan selamat merupakan antara elemen penting bagi pembangunan perumahan di Negeri Sembilan. Perancangan reka bentuk dan susun atur perumahan serta perletakan di lokasi sesuai akan menggalakkan permintaan daripada penduduk. Sasaran Negeri Sembilan yang menggalakkan kemasukan penduduk dari luar untuk menetap di negeri ini dapat dicapai melalui penyediaan perumahan yang memenuhi permintaan semua lapisan masyarakat.

DPU 4

PEMBANGUNAN PERUMAHAN BERKUALITI, MENCUKUPI DAN MAMPU MILIK

Dasar Strategik Pelaksanaan 4.1

Kerajaan Negeri Sembilan telah melancarkan Dasar Perumahan Negeri di mana penyediaan perumahan mampu milik dalam kawasan pembangunan perumahan ditetapkan sebanyak 50% bagi keluasan tanah pembangunan melebihi 10 ekar dan 30% perumahan mampu milik bagi kawasan pembangunan berkeluasan 5-10 ekar. Ini menunjukkan bahawa Kerajaan Negeri Sembilan amat prihatin dan serius dalam menyediakan rumah mampu milik agar penduduknya berpeluang untuk memiliki rumah sendiri.

DSP 4.1

MENGUATKUASAKAN PELAKSANAAN DASAR PERUMAHAN NEGERI SEMBILAN BAGI SEMUA PROJEK PEMBANGUNAN HARTANAH

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Semua permohonan pemajuan diselaraskan dengan Dasar Perumahan Negeri Sembilan.
- ii. Memastikan semua rancangan tempatan daerah menterjemah Dasar Perumahan Negeri Sembilan dalam pelan cadangan guna tanah.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Daerah	Unit Perumahan/ Tahun					
	2020	2025	2030	2035	2040	2045
Seremban	189,504	234,511	290,589	351,850	377,178	402,341
Port Dickson	35,109	44,750	57,356	71,819	79,683	87,761
Tampin	24,355	29,761	36,729	43,672	46,675	49,818
Rembau	12,740	15,893	20,346	24,937	26,967	29,118
Jempol	29,496	36,829	45,831	54,871	58,801	62,926
Kuala Pilah	18,232	23,921	31,854	40,335	44,178	48,301
Jejebu	10,087	11,728	14,035	16,270	17,218	18,202

Agensi Pelaksana

- i. Unit Perumahan
- ii. UPEN Negeri Sembilan
- iii. Pejabat Tanah dan Daerah
- iv. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- v. PBT

Dasar Strategik Pelaksanaan 4.2

Negeri Sembilan pada masa kini mempunyai sebanyak 238,306 unit rumah. Pada tahun 2045, Negeri Sembilan perlu mempunyai sebanyak 698,467 unit rumah. Bilangan tersebut memastikan permintaan stok perumahan sentiasa mencukupi. Pada masa kini, Negeri Sembilan mempunyai kekurangan stok perumahan sebanyak 21,387 unit rumah. Stok perumahan di Daerah Seremban mencatatkan jumlah tertinggi iaitu 70%. Ini menunjukkan Daerah Seremban yang bersempadan dengan Negeri Selangor mengalami pembangunan hartanah pesat disebabkan oleh faktor-faktor berikut:

- i. Tahap kemudahsampaian yang baik melalui Lebuhraya Utara-Selatan, LEKAS dan tren KTM Komuter ke Lembah Klang menyebabkan ramai penduduk memilih untuk tinggal di Daerah Seremban dan bekerja di Lembah Klang.
- ii. Banyak institusi pengajian tinggi telah didirikan di selatan Lembah Klang seperti Universiti Sains Islam Malaysia, Kolej Stafford, Kolej Tuanku Jaafar, Universiti Antarabangsa Manipal, Universiti Antarabangsa INTI dan lain-lain. Ini menyebabkan permintaan perumahan dari populasi pelajar dan tenaga pengajar amat tinggi.
- iii. Hartanah di Seremban dan Nilai menjadi lokasi pilihan penduduk yang bekerja di Lembah Klang untuk memiliki rumah kerana harganya yang masih kompetitif dan mampu dimiliki.

DSP 4.2

MENYEDIA DAN MEMASTIKAN PERUMAHAN MAMPU MILIK DI LOKASI STRATEGIK DI NEGERI SEMBILAN**Langkah-langkah Pencapaian**

- i. Menyediakan perumahan mampu milik selaras dengan Dasar Perumahan Negeri Sembilan.
- ii. Memantau, mengawal selia dan mengagihkan perumahan mampu milik secara lebih bersepadu agar memberi manfaat kepada golongan sasaran.
- iii. Memastikan lokasi pembangunan rumah mampu milik berdekatan dengan pusat perkhidmatan penduduk dan dihubung oleh pengangkutan awam dengan baik.

Cadangan Projek / Program

Pembangunan projek perumahan mampu milik di seluruh Negeri Sembilan

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Melaksanakan sepenuhnya Dasar Perumahan Negeri Sembilan

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Daerah	Unit Perumahan/ Tahun					
	2020	2025	2030	2035	2040	2045
Seremban	189,504	234,511	290,589	351,850	377,178	402,341
Port Dickson	35,109	44,750	57,356	71,819	79,683	87,761
Tampin	24,355	29,761	36,729	43,672	46,675	49,818
Rembau	12,740	15,893	20,346	24,937	26,967	29,118
Jempol	29,496	36,829	45,831	54,871	58,801	62,926
Kuala Pilah	18,232	23,921	31,854	40,335	44,178	48,301
Jejebu	10,087	11,728	14,035	16,270	17,218	18,202

Agensi Pelaksana

- i. Unit Perumahan, Negeri Sembilan
- ii. UPEN Negeri Sembilan
- iii. Pejabat Tanah dan Daerah
- iv. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- v. PBT
- vi. Pemaju

Dasar Strategik Pelaksanaan 4.3

MVV adalah cadangan bagi mengatasi kesan limpahan pembangunan daripada Lembah Klang yang melibatkan bahagian barat Negeri Sembilan meliputi Daerah Seremban, Daerah Port Dickson dan tambahan bahagian barat Daerah Rembau.

DSP 4.3

MENYEDIAKAN PERUMAHAN SELARAS DENGAN PEMBANGUNAN MVV

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menyedia dan memastikan perumahan mampu milik selaras dengan Dasar Perumahan Negeri Sembilan.
- ii. Menggalakkan pembangunan bercampur dikawasan MVV

Cadangan Projek / Program

Pembangunan projek perumahan mampu milik di kawasan MVV

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Daerah	Unit Perumahan/ Tahun					
	2020	2025	2030	2035	2040	2045
Seremban	189,504	234,511	290,589	351,850	377,178	402,341
Port Dickson	35,109	44,750	57,356	71,819	79,683	87,761
Tampin	24,355	29,761	36,729	43,672	46,675	49,818
Rembau	12,740	15,893	20,346	24,937	26,967	29,118
Jempol	29,496	36,829	45,831	54,871	58,801	62,926
Kuala Pilah	18,232	23,921	31,854	40,335	44,178	48,301
Jelevu	10,087	11,728	14,035	16,270	17,218	18,202

Agensi Pelaksana

- i. Unit Perumahan Negeri Sembilan
- ii. UPEN Negeri Sembilan
- iii. Pejabat Tanah dan Daerah
- iv. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- v. PBT
- vi. Pihak swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 4.4

Selain MVV, penumpuan cadangan juga difokuskan kepada petempatan-petempatan utama di kawasan pembangunan Agropolis dan Biodiversiti. Penyediaan pembangunan perumahan mencukupi di pusat tumpuan dan koridor pembangunan utama dapat memberi kemudahan kepada penduduk di kawasan ini.

DSP 4.4

MENYEDIAKAN PERUMAHAN SELARAS DENGAN PEMBANGUNAN AGROPOLIS DAN BIODIVERSITI

Langkah-langkah Pencapaian

- Melaksanakan dasar Kerajaan Negeri dalam penyediaan perumahan mampu milik.
- Melaksanakan pembangunan perumahan berdensiti rendah kerana kedua-dua kawasan pembangunan ini mempunyai banyak kawasan sensitif alam sekitar (rizab hutan dan bukit-bukau), sumber bekalan air utama dan kawasan pertanian serta ternakan di Negeri Sembilan.
- Memantau, mengawal selia dan mengagihkan perumahan mampu milik secara lebih bersepadu agar pembinaannya benar-benar memberi manfaat kepada golongan sasaran.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Daerah	Unit Perumahan/ Tahun					
	2020	2025	2030	2035	2040	2045
Seremban	189,504	234,511	290,589	351,850	377,178	402,341
Port Dickson	35,109	44,750	57,356	71,819	79,683	87,761
Tampin	24,355	29,761	36,729	43,672	46,675	49,818
Rembau	12,740	15,893	20,346	24,937	26,967	29,118
Jempol	29,496	36,829	45,831	54,871	58,801	62,926
Kuala Pilah	18,232	23,921	31,854	40,335	44,178	48,301
Jejebu	10,087	11,728	14,035	16,270	17,218	18,202

Agensi Pelaksana

- Unit Perumahan, UPEN Negeri Sembilan
- PBT
- Pejabat Tanah dan Daerah
- PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- Pihak Swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 4.5

Garis panduan dan piawaian perancangan dalam pembangunan skim perumahan daripada segi keluasan kawasan binaan, bilangan bilik tidur, penyediaan kawasan lapang, program landskap dan penyediaan pelbagai kemudahan awam mestilah digunapakai dan dikuatkuasakan bagi meningkatkan kualiti persekitaran perumahan. Selain itu, beberapa garis panduan fizikal seperti garisan anjakan bangunan, jarak antara bangunan dan laluan masuk perlu dikuatkuasakan semasa proses kelulusan kebenaran merancang.

DSP 4.5

MENYEDIAKAN REKA BENTUK DAN PERSEKITARAN KAWASAN PERUMAHAN YANG SELESA DAN SELAMAT SERTA MEMPUNYAI TAHAP KEMUDAHSAMPAIAN TINGGI KEPADA KEMUDAHAN MASYARAKAT, PENGANGKUTAN AWAM DAN UTILITI

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Mematuhi keperluan saiz minimum rumah berdasarkan Dasar Perumahan Negeri Sembilan.
- ii. Memberi keutamaan kepada pembangunan perumahan di kawasan yang mempunyai infrastruktur dan utiliti serta kemudahsampaian yang baik kepada kemudahan masyarakat.
- iii. Melaksanakan garis panduan dan piawaian perancangan perumahan dari segi garis anjakan bangunan, kepadatan, jarak antara bangunan, laluan masuk, sirkulasi dalaman, keperluan penyediaan kemudahan infrastruktur, utiliti, kemudahan masyarakat dan keperluan kawasan lapang dan landskap.
- iv. Mematuhi keperluan yang ditetapkan di dalam garis panduan yang berkaitan dengan pembangunan perumahan.

Agensi Pelaksana

- i. Unit Perumahan Negeri Sembilan
- ii. UPEN Negeri Sembilan
- iii. Pejabat Tanah dan Daerah
- iv. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- v. PBT
- vi. Pihak Swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 4.6

Bagi memenuhi keperluan penambahan perumahan disebabkan unjuran penduduk yang tinggi menjelang tahun 2045, akan melibatkan penerokaan kawasan pertanian. Bagi mencapai hasrat Kerajaan Negeri Sembilan untuk menjadi '*kitchen for Klang Valley*', usaha perlu dibuat agar pembangunan projek perumahan yang melibatkan penukaran kegunaan pertanian dikawal. Pembangunan projek perumahan terancang perlu ditumpukan di kawasan yang sesuai di dalam koridor utama pembangunan.

DSP 4.6

MENGALAKKAN PEMBANGUNAN PERUMAHAN DI KORIDOR NILAI – SEREMBAN, LUKUT – PORT DICKSON – TELOK KEMANG - LINGGI, BATU KIKIR - BAHAU – BANDAR SERI JEMPOL DAN TAMPIN – GEMENCHEH - GEMAS

Langkah-langkah Pencapaian

- Menggalakkan pembangunan perumahan di kawasan yang mempunyai keupayaan kemudahan masyarakat, infrastruktur dan utiliti.
- Pembangunan '*infill*' di dalam koridor pembangunan utama (**Rajah 5.2**), di petempatan utama dan kecil dibenarkan sekiranya mempunyai keupayaan infrastruktur dan utiliti yang sesuai.
- Mengawal pembangunan perumahan di luar koridor utama pembangunan khususnya di kawasan pembangunan terkawal (**Rajah 4.7**).
- Menyediakan pelbagai kemudahan infrastruktur dan utiliti serta kemudahan masyarakat bagi meningkatkan kualiti hidup penduduk.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Mengezonkan pembangunan perumahan di koridor utama pembangunan di dalam rancangan tempatan setiap daerah.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Daerah	Unit Perumahan/ Tahun					
	2020	2025	2030	2035	2040	2045
Seremban	189,504	234,511	290,589	351,850	377,178	402,341
Port Dickson	35,109	44,750	57,356	71,819	79,683	87,761
Tampin	24,355	29,761	36,729	43,672	46,675	49,818
Rembau	12,740	15,893	20,346	24,937	26,967	29,118
Jempol	29,496	36,829	45,831	54,871	58,801	62,926
Kuala Pilah	18,232	23,921	31,854	40,335	44,178	48,301
Jejebu	10,087	11,728	14,035	16,270	17,218	18,202

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. Pejabat Tanah dan Daerah
- iii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iv. PBT
- v. Pihak swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 4.7

Pada tahun 2014, terdapat sebanyak 320 unit rumah setinggan di atas tanah kerajaan / tanah rizab kerajaan di Negeri Sembilan (187 di Daerah Seremban, 46 di Daerah Port Dickson dan 87 di Daerah Jempol). Masalah perumahan setinggan berkait rapat dengan ciri pekerjaan penduduk dan ketidakupayaan untuk memiliki rumah terancang. Selain terdedah kepada pelbagai risiko keselamatan dan kesihatan, kawasan setinggan turut menjejaskan kualiti kehidupan penghuni dan persekitaran fizikal kawasan perbandaran. Menjelang tahun 2020, Negeri Sembilan perlu bebas daripada isu setinggan.

DSP 4.7**MEMASTIKAN NEGERI SEMBILAN MENCAPAI SASARAN SETINGGAN SIFAR PADA TAHUN 2020****Langkah-langkah Pencapaian**

- i. Membangunkan perumahan rakyat bagi menyelesaikan masalah setinggan.
- ii. Kawalan dan penguatkuasaan yang lebih ketat perlu dilakukan bagi menangani kewujudan kawasan setinggan baru.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Bilangan Rumah Setinggan (Semasa)	2020	2025	2030	2035	2040	2045
320	0	0	0	0	0	0

Agensi Pelaksana

- i. Unit Perumahan Negeri Sembilan
- ii. UPEN Negeri Sembilan
- iii. Pejabat Tanah dan Daerah
- vii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iv. Pihak awam dan swasta

5.1.5 Dasar Perancangan Utama 5

Kawasan luar bandar merupakan kawasan selain daripada kawasan bandar yang terdiri daripada petempatan meliputi semua jenis kampung, pekan dan petempatan kecil lain yang kurang daripada 10,000 orang penduduk. Kawasan luar bandar kebiasaannya bercirikan pertanian serta kaya dengan sumber alam semula jadi. Bagi tujuan memastikan kawasan luar bandar juga diberi penumpuan terhadap perancangan di dalam RSNS 2045 ini, beberapa dasar berkaitan disediakan agar karektor kawasan luar bandar dapat dikekalkan.

DPU 5

MEMELIHARA KAREKTOR DAN IDENTITI KAWASAN LUAR BANDAR SEBAGAI ASET NEGERI SEMBILAN

Dasar Strategik Pelaksanaan 5.1

Peranan pekan perlu diperkukuhkan kerana kepentingannya kepada penduduk sekitar untuk mendapatkan barangan keperluan, perkhidmatan kesihatan seperti klinik desa, klinik pergigian, perkhidmatan pos dan lain-lain. Pekan juga menjadi 'venue' bagi penduduk kampung menjual hasil-hasil pertanian, produk kraf tangan dan sebagainya yang dipanggil pekan sehari atau pasar malam. Contoh-contoh pekan yang terdapat di Negeri Sembilan ialah Pasir Panjang, Simpang Pertang, Pedas, Broga, Linggi, Juasseh, Johol dan Seri Menanti.

DSP 5.1

MEMPERKUKUHKAN FUNGSI PEKAN SEDIA ADA

Langkah-langkah Pencapaian

- Meningkatkan 'urban-rural link' antara pekan dan bandar terdekat melalui perkhidmatan awam yang efisien.
- Menyediakan kemudahan masyarakat yang berkualiti di pekan untuk keselesaan penduduk mendapatkan perkhidmatan.
- Bagi kampung-kampung yang terletak jauh dari pekan, dicadangkan untuk ditubuhkan Pusat Pertumbuhan Desa (PPD) bagi memberi perkhidmatan kepada penduduk.

Cadangan Projek / Program

Pembangunan projek perumahan dan kemudahan masyarakat baru berdekatan pekan.

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. Pejabat Tanah dan Daerah
- iii. PBT
- iv. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)

Dasar Strategik Pelaksanaan 5.2 & 5.3

Berdasarkan taburan kampung di Negeri Sembilan, terdapat kampung-kampung yang terletak di pinggir bandar dan kini sedang mengalami tekanan pembangunan yang pesat. Sekiranya tiada kawalan yang diambil, pembangunan perbandaran akan menjejaskan karektor kawasan kampung sedia ada terutama bagi kampung tradisional.

DSP 5.2

MENGAWAL REBAKAN BANDAR KE KAWASAN KAMPUNG DI PINGGIR BANDAR

DSP 5.3

MENGEKALKAN CIRI-CIRI KAMPUNG TRADISIONAL SEBAGAI IMEJ KAWASAN DESA

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menetapkan had sempadan bandar.
- ii. Memastikan pembangunan baru adalah bersesuaian dengan karektor kawasan kampung (kawalan ketinggian bangunan, kesesuaian aktiviti guna tanah dan kepadatan pembangunan).
- iii. Memelihara rumah-rumah kampung yang mempunyai ciri-ciri seni bina Melayu Tradisional.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Menentukan sempadan bandar.

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iii. Pejabat Tanah dan Daerah
- iv. PBT

Dasar Strategik Pelaksanaan 5.4

Berdasarkan Jabatan Kemajuan Orang Asli (JAKOA) Negeri Sembilan, terdapat sebanyak 68 petempatan Orang Asli di Negeri Sembilan pada tahun 2014. JAKOA merupakan badan kerajaan yang menjaga kebajikan Orang Asli di samping menyediakan kemudahan asas ke kampung Orang Asli. Kebiasaannya, kampung Orang Asli terletak jauh di kawasan pedalaman yang sukar dihubungi oleh sistem pengangkutan. Corak petempatan adalah berselerak mengikut suku kaum.

DSP 5.4

MEWARTAKAN PENEMPATAN ORANG ASLI BAGI MEMELIHARA HAK DAN KEPENTINGAN MEREKA

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Mewartakan penempatan Orang Asli secara berperingkat dengan penekanan diberikan kepada penempatan yang terletak berdekatan dengan bandar / pekan.
- ii. Mengekalkan karektor dan imej penempatan Orang Asli.
- iii. Meningkatkan kemudahan awam dan infrastruktur / utiliti termasuk jalan perhubungan bagi memastikan keselesaan penduduk Orang Asli.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Pewartaan penempatan Orang Asli secara berperingkat

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. Pejabat Tanah dan Daerah
- iii. JAKOA
- iv. PBT

5.1.6 Dasar Perancangan Utama 6

Penyediaan kemudahan masyarakat yang mencukupi akan meningkatkan keselesaan dan kualiti hidup penduduk. Bagi mencapai matlamat pembangunan Negeri Sembilan, penyediaan kemudahan berkualiti adalah penting.

DPU 6

PENYEDIAAN KEMUDAHAN MASYARAKAT YANG MENCUKUPI, BERKUALITI DAN MUDAH SAMPAI OLEH SEMUA LAPISAN MASYARAKAT

Dasar Strategik Pelaksanaan 6.1 – 6.7

Penyediaan kemudahan masyarakat seperti kemudahan pendidikan, kesihatan, keselamatan dan kemudahan awam dapat memudahkan aktiviti harian masyarakat termasuk golongan kurang upaya (GKU). Selain penyediaan kemudahan masyarakat yang mencukupi, lokasinya juga perlu berada di kawasan yang strategik bagi memudahkan masyarakat. Secara keseluruhan, penyediaan kemudahan masyarakat di Negeri Sembilan perlu dipertingkatkan seiring dengan pertumbuhan penduduk sehingga tahun 2045. Kemudahan masyarakat sedia ada juga digalakkan untuk dinaik taraf dan penyelenggaraan perlu dilakukan dari masa ke semasa untuk memberi keselesaan kepada penduduk / pengguna.

DSP 6.1

PENYEDIAAN TAPAK KEMUDAHAN PENDIDIKAN PERLU MENCUKUPI DAN SAKSAMA BERDASARKAN UNJURAN PENINGKATAN JUMLAH PENDUDUK SEHINGGA TAHUN 2045

Langkah-langkah Pencapaian

- Menggalakkan pembangunan institusi pengajian tinggi secara bersepadu (industri kampus) di lokasi yang sesuai untuk memberi peluang kepada remaja mengikuti latihan kemahiran bagi meningkatkan taraf sosioekonomi mereka.
- Menyediakan cadangan penambahan dan naik taraf sekolah rendah dan menengah di lokasi yang sesuai selaras dengan jumlah penduduk.
- Menaik taraf kemudahan orang kurang upaya di setiap sekolah.
- Membina kompleks sekolah (gabungan sekolah rendah dan sekolah menengah) di lokasi sesuai terutama di kawasan berkepadatan tinggi.

- v. Mengukuhkan peranan Nilai – Labu – Seremban sebagai Lembah Ilmu di Negeri Sembilan.
- vi. Membangunkan Gemencheh sebagai pusat pendidikan Islam.
- vii. Memastikan semua sekolah rendah baru menyediakan pra sekolah dan sekolah terpilih menyediakan kelas khas untuk kanak-kanak istimewa dan kurang upaya.
- viii. Menggalakkan pembangunan kursus dan kemahiran berasaskan teknologi pertanian dan Pendidikan Teknikal dan Vokasional (TVET) di peringkat pengajian tinggi.

Cadangan Projek / Program

- i. Mewujudkan Institusi pendidikan di kawasan yang bersesuaian mengikut teras pembangunan.
- ii. Pusat Penyelidikan dan Pembangunan berasaskan pertanian.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Pembangunan institusi yang berasaskan agroteknologi, bioteknologi dan hospitaliti.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

- i. Sila rujuk **Jadual 5.3** – Unjuran Keperluan Sekolah Rendah di muka surat 5-44
- ii. Sila rujuk **Jadual 5.4** – Unjuran Keperluan Sekolah Menengah di muka surat 5-46

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. Jabatan Pelajaran Negeri
- iii. Kementerian Pengajian Tinggi
- iv. Kementerian Pendidikan Malaysia
- v. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- vi. Pejabat Tanah dan Daerah
- vii. PBT

DSP 6.2

MEMASTIKAN KEMUDAHAN HOSPITAL, KLINIK KESIHATAN DAN KLINIK PERGIGIAN DISEDIAKAN SELARAS DENGAN PERTUMBUHAN PENDUDUK NEGERI SEMBILAN

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menaik taraf kemudahan kesihatan selaras dengan pertambahan penduduk sehingga tahun 2045.
- ii. Meningkatkan penyediaan klinik kesihatan dan perkhidmatan kesihatan di kawasan yang masih belum mencapai tahap piawaian semasa.
- iii. Menyediakan Klinik 1 Malaysia bagi memudahkan penduduk yang berpendapatan rendah dan tidak berkemampuan.
- iv. Menyediakan fasiliti hospital di setiap daerah bagi keperluan penduduk.
- v. Menaik taraf dan menyelenggara bangunan klinik kesihatan bagi keperluan penduduk terutama di kawasan luar bandar.
- vi. Memperluaskan perkhidmatan tele-kesihatan kepada rakyat secara *outreach* melalui klinik kesihatan/ pakar bergerak, klinik/ makmal pergigian bergerak di setiap daerah .
- vii. Meningkatkan aksesibiliti kepada perkhidmatan kesihatan, khususnya di kawasan luar bandar.
- viii. Menyediakan perkhidmatan dan fasiliti yang berkaitan untuk Pakar Perubatan Keluarga dan Pakar Perubatan Kesihatan Awam di semua daerah termasuk menaik taraf perkhidmatan *Promotive, Preventive* dan *Rehabilitative* kepada komuniti.
- ix. Memperluaskan perkhidmatan dan fasiliti berkaitan pergigian primer dan kepakaran di semua klinik kesihatan dan hospital.

Cadangan Projek / Program

- i. Membina hospital di Nilai (USIM) dengan 500 katil (RMK12), Hospital Gemas dengan 300 katil (RMK13).
- ii. Menaik taraf hospital sedia ada di Daerah Tampin, Jempol dan Jelevu kepada hospital dengan 7-14 bidang kepakaran serta hospital di Daerah Port Dickson, Daerah Kuala Pilah dan Daerah Seremban dengan 14-23 bidang kepakaran manakala Hospital Tuanku Jaafar di Seremban dengan 35-40 bidang kepakaran melalui konsep *Hospital Cluster*.
- iii. Mempromosikan Port Dickson (MVV) sebagai destinasi '*Wellness Tourism*'.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Menggalakkan hubungan strategik dengan pusat perubatan terkemuka.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Sila rujuk **Jadual 5.5** – Unjuran Keperluan Katil dan populasi di muka surat 5-48.

Agensi Pelaksana

- i. Jabatan Kesihatan Negeri Sembilan
- ii. PBT
- iii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iv. UPEN Negeri Sembilan
- v. Pejabat Tanah dan Daerah
- vi. Lembaga Pelancongan Negeri Sembilan

DSP 6.3

MEMASTIKAN PENYEDIAAN KEMUDAHAN BALAI POLIS DAN PERKHIDMATAN KEPOLISIAN SELARAS DENGAN PERTUMBUHAN PENDUDUK BAGI MENINGKATKAN TAHAP KESELAMATAN

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menyediakan dan menambah balai polis mengikut piawaian, khususnya di kawasan pembangunan baru bagi meningkatkan tahap keselamatan dan mengurangkan kes jenayah.
- ii. Memastikan cadangan balai polis berada di lokasi yang sesuai untuk meningkatkan kecekapan memberi perkhidmatan kepada penduduk.
- iii. Melaksana dan memperluaskan konsep *Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED)* bagi mengurangkan kadar jenayah.
- iv. Menggalakkan penglibatan badan sukarela dalam mengawal keselamatan penduduk di kawasan bandar dan luar bandar.
- v. Menggalakkan perkhidmatan aduan secara *online* bagi memudahkan masyarakat.
- vi. Meningkatkan bilangan rondaan dan kehadiran polis peronda di kawasan tumpuan orang ramai.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Sistem merekod kes jenayah mengikut kawasan perumahan bagi proses pemantauan.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Sila rujuk **Jadual 5.6** – Unjuran Keperluan Balai Polis di muka surat 5-50.

Agensi Pelaksana

- i. IPK Negeri Sembilan
- ii. PBT
- iii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iv. UPEN Negeri Sembilan
- v. Pejabat Tanah dan Daerah

DSP 6.4

MEMASTIKAN PENYEDIAAN KEMUDAHAN BOMBA DAN PENYELAMAT SELARAS DENGAN PERTUMBUHAN PENDUDUK BAGI MENINGKATKAN KUALITI KESELAMATAN PENDUDUK

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menyediakan dan menambah balai bomba mengikut piawaian, khususnya di kawasan pembangunan baru bagi meningkatkan tahap perkhidmatan dan kawasan tampungan.
- ii. Memastikan cadangan balai bomba berada di lokasi yang sesuai untuk meningkatkan kecekapan memberi perkhidmatan kepada penduduk.
- iii. Memastikan pasukan bomba suka rela diwujudkan di kawasan luar bandar dan jauh daripada perkhidmatan bomba tetap.

Cadangan Projek / Program

Membina 7 buah balai bomba termasuk di Gemencheh, Seri Menanti dan Rantau.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Sistem merekod kes kecemasan yang melibatkan kes kebakaran, penyelamatan dan kes khidmat kemanusiaan bagi proses pemantauan dan peningkatan tahap perkhidmatan.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Sila rujuk **Jadual 5.7** – Unjuran Keperluan Balai Bomba di muka surat 5-52.

Agensi Pelaksana

- i. Jabatan Bomba dan Penyelamat Negeri Sembilan
- ii. PBT
- iii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iv. UPEN Negeri Sembilan
- v. Pejabat Tanah dan Daerah

DSP 6.5

MEMPELBAGAIKAN FUNGSI KEMUDAHAN IBADAT DALAM MENYATUPADUKAN PENDUDUK BERBILANG BANGSA DAN AGAMA**Langkah-langkah Pencapaian**

- i. Menjadikan masjid sebagai pusat komuniti kepada masyarakat dengan penyediaan pusat ICT, perpustakaan / pusat sumber, gelanggang permainan, tadika, kelas KAFA, dewan dan lain-lain.
- ii. Penyediaan kemudahan ibadat bagi agama-agama lain tertakluk kepada keperluan.
- iii. Memastikan perletakan tapak tempat ibadat Islam dan bukan Islam mudah dikunjungi.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Sila rujuk **Jadual 5.8** – Unjuran Keperluan Masjid di muka surat 5-54.

Agensi Pelaksana

- i. Jabatan Agama Islam Negeri Sembilan
- ii. PBT
- vi. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iii. UPEN Negeri Sembilan
- iv. Pejabat Tanah dan Daerah

DSP 6.6

MERANCANG PEMBANGUNAN TANAH KUBUR AWAM MENGIKUT KOMPOSISI PENDUDUK BERBILANG BANGSA DAN AGAMA SELARAS DENGAN PERTUMBUHAN PENDUDUK NEGERI SEMBILAN SEHINGGA TAHUN 2045

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menyediakan kemudahan kubur yang mencukupi mengikut unjuran penduduk sehingga tahun 2045.
- ii. Memastikan semua tanah perkuburan sedia ada yang terlibat dengan pembangunan semula digantikan dengan tapak baru.
- iii. Memastikan tempat pembakaran mayat dan pembuangan abu di kawasan yang sesuai dari segi penggunaan guna tanah.
- iv. Memastikan perletakan tanah perkuburan bersesuaian dengan guna tanah persekitaran.
- v. Menyediakan kemudahan utiliti di tapak perkuburan.
- vi. Memastikan tapak perkuburan dijaga dan diselenggara dengan baik.
- vii. Mengawal penyediaan tanah perkuburan supaya tidak dibina di kawasan berpotensi pelancongan.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Sila rujuk **Jadual 5.9** – Unjuran Keperluan Tanah Perkuburan di muka surat 5-56.

Agensi Pelaksana

- i. Jabatan Agama Islam Negeri Sembilan
- ii. Persatuan Agama Berkaitan
- iii. PBT
- iv. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- v. UPEN Negeri Sembilan
- vi. Pejabat Tanah dan Daerah
- vii. Pihak swasta

DSP 6.7

MEMPERTINGKATKAN PENYEDIAAN KOMPLEKS KOMUNITI SECARA BERSEPADU BAGI MEMBERI KESELESAAN KEPADA PENDUDUK**Langkah-langkah Pencapaian**

- i. Menyediakan kompleks komuniti (gabungan kemudahan dewan, perpustakaan dan pusat ICT secara bersepadu) bagi menggalakkan pembangunan secara berpusat.
- ii. Menyediakan kemudahan untuk orang kelainan upaya (OKU) dan warga emas.
- iii. Kompleks komuniti ini perlulah dibangunkan di lokasi sesuai dan merupakan kawasan tumpuan penduduk.
- iv. Perlu disediakan mengikut keperluan berdasarkan jumlah penduduk mengikut daerah.

Cadangan Projek / Program

- i. Kompleks Komuniti Bersepadu
- ii. Pusat Tranformasi Luar Bandar(RTC)

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Sila rujuk **Jadual 5.10** – Unjuran Keperluan Dewan Serbaguna di muka surat 5-58.

Agensi Pelaksana

- i. Perbadanan Perpustakaan
- ii. Kemas
- iii. PBT
- viii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iv. UPEN Negeri Sembilan
- v. Pejabat Tanah dan Daerah

Jadual 5.3 :
Unjuran Keperluan Sekolah Rendah

Daerah		Unjuran (Unit)						Unit Perlu Ditambah (2015 – 2045)	Tambahan Luas (Hektar)
		Semasa (2015)	2020	2025	2030	2035	2040	2045	
Seremban*	Penduduk	620100	801603	991980	1229192	1488324	1595465	1701902	-
	Jumlah Diperlukan	138	178	220	273	331	355	378	-
	Jumlah Disediakan	108	138	178	220	273	331	355	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 30	(-) 40	(-) 42	(-) 53	(-) 58	(-) 24	(-) 23	-
Port Dickson*	Tambahan Luas (Hektar)	90.0	120.0	126.0	159.0	174.0	72.0	69.0	810.00
	Penduduk	119300	148512	189294	242616	303793	337060	371230	-
	Jumlah Diperlukan	27	33	42	54	68	75	83	-
	Jumlah Disediakan	50	52	52	52	54	68	75	-
Jempol**	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 23	(+) 19	(+) 10	(-) 2	(-) 14	(-) 7	(-) 8	31
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	6.0	42.0	21.0	24.0	93.00
	Penduduk	115600	124770	155785	193866	232105	248730	266179	-
	Jumlah Diperlukan	39	42	52	65	77	83	89	-
Kuala Pilah**	Jumlah Disediakan	50	50	50	52	65	77	83	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 11	(+) 8	(-) 2	(-) 13	(-) 12	(-) 6	(-) 6	39
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	6.0	39.0	36.0	18.0	18.0	117.00
	Penduduk	67100	72121	101185	134742	170616	186874	204312	-
	Jumlah Diperlukan	22	24	34	45	57	62	68	-
	Jumlah Disediakan	48	48	48	48	48	57	62	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 26	(+) 24	(+) 14	(+) 5	(-) 9	(-) 5	(-) 6	20
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	27.0	15.0	18.0	60.00

Daerah		Unjuran (Unit)						Unit Perlu Ditambah (2015 – 2045)	Tambahan Luas (Hektar)
		Semasa (2015)	2020	2025	2030	2035	2040	2045	
Tampin**	Penduduk	90200	103021	125891	155364	184732	197434	210731	-
	Jumlah Diperlukan	30	34	42	52	62	66	70	-
	Jumlah Disediakan	39	39	39	42	52	62	66	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 9	(+) 5	(-) 3	(-) 10	(-) 10	(-) 4	(-) 4	-
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	9.0	30.0	30.0	12.0	12.0	93.00
Jelebu**	Penduduk	40300	42670	49609	59369	68822	72834	76993	-
	Jumlah Diperlukan	13	14	17	20	23	24	26	-
	Jumlah Disediakan	24	27	27	27	27	27	27	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 11	(+) 13	(+) 10	(+) 7	(+) 4	(+) 3	(+) 1	-
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	-	-	-	-
Rembau**	Penduduk	45900	53890	67226	86064	105482	114072	123170	-
	Jumlah Diperlukan	15	18	22	29	35	38	41	-
	Jumlah Disediakan	30	30	30	30	30	35	38	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 15	(+) 12	(+) 8	(+) 1	(-) 5	(-) 3	(-) 3	-
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	15.0	9.0	9.0	33.00
Jumlah Perlu Ditambah		30	40	47	78	108	49	50	1206.00

Sumber: Garis Panduan Perancangan Kemudahan Masyarakat

Nota: * Piawaian Sekolah Rendah Kategori A (1: 4500) beserta keluasan 3 hektar

** Piawaian Sekolah Rendah Kategori B (1: 3000) beserta keluasan 3 hektar

Jadual 5.4 :
Unjuran Keperluan Sekolah Menengah

Daerah		Unjuran (Unit)						Unit Perlu Ditambah (2015 – 2045)	Tambahan Luas (Hektar)
		Semasa (2015)	2020	2025	2030	2035	2040	2045	
Seremban*	Penduduk	620100	801603	991980	1229192	1488324	1595465	1701902	-
	Jumlah Diperlukan	62	80	99	123	149	160	170	-
	Jumlah Disediakan	47	62	80	99	123	149	160	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 15	(-) 18	(-) 19	(-) 24	(-) 26	(-) 11	(-) 10	-
Port Dickson*	Tambahan Luas (Hektar)	67.5	81.0	85.5	108.0	117.0	49.5	45.0	553.50
	Penduduk	119300	148512	189294	242616	303793	337060	371230	-
	Jumlah Diperlukan	12	15	19	14	30	34	37	-
	Jumlah Disediakan	13	12	15	19	19	30	34	-
Jempol**	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 1	(-) 3	(-) 4	(+) 5	(-) 11	(-) 4	(-) 3	25
	Tambahan Luas (Hektar)	4.0	13.5	18.0	-	49.5	18.0	13.5	112.5
	Penduduk	115600	124770	155785	193866	232105	248730	266179	-
	Jumlah Diperlukan	13	14	17	22	26	28	30	-
Kuala Pilah**	Jumlah Disediakan	17	14	14	17	22	26	28	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 4	-	(-) 3	(-) 5	(-) 4	(-) 2	(-) 2	16
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	13.5	22.5	18.0	9.0	9.0	72.00
	Penduduk	67100	72121	101185	134742	170616	186874	204312	-
Kuala Pilah**	Jumlah Diperlukan	7	8	11	15	19	21	23	-
	Jumlah Disediakan	16	13	13	13	15	19	21	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 9	(+) 5	(+) 2	(-) 2	(-) 4	(-) 2	(-) 2	10
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	9.0	18.0	9.0	9.0	45.00

BAB 5 PELAN STRATEGIK PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

Daerah		Unjuran (Unit)						Unit Perlu Ditambah (2015 – 2045)	Tambahan Luas (Hektar)
		Semasa (2015)	2020	2025	2030	2035	2040	2045	
Tampin**	Penduduk	90200	103021	125891	155364	184732	197434	210731	-
	Jumlah Diperlukan	10	11	14	17	21	22	23	-
	Jumlah Disediakan	12	12	12	14	17	21	22	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 2	(+) 1	(-) 2	(-) 3	(-) 4	(-) 1	(-) 1	11
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	9.0	13.5	18.0	4.5	4.5	49.5
Jejebu**	Penduduk	40300	42670	49609	59369	68822	72834	76993	-
	Jumlah Diperlukan	4	5	6	7	8	8	9	-
	Jumlah Disediakan	8	8	8	8	8	8	8	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 4	(+) 3	(+) 2	(+) 1	-	-	(-) 1	1
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	-	-	4.5	4.5
Rembau**	Penduduk	45900	53890	67226	86064	105482	114072	123170	-
	Jumlah Diperlukan	5	6	7	10	12	13	14	-
	Jumlah Disediakan	11	11	11	11	10	12	13	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 6	(+) 5	(+) 4	(+) 1	(-) 2	(-) 1	(-) 1	4
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	9.0	4.5	4.5	18.0
Jumlah Perlu Ditambah		15	21	28	34	51	21	20	190
									855.00

Sumber: Garis Panduan Perancangan Kemudahan Masyarakat

Nota: * Piawaian Sekolah Menengah Kategori A (1: 10000) beserta keluasan 4.5 hektar

** Piawaian Sekolah Menengah Kategori B (1: 9000) beserta keluasan 4.5 hektar

Jadual 5.5 :
Unjuran Keperluan Katil

Daerah		Unjuran (Katil)						Katil Perlu Ditambah (2015 – 2045)
		2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045
Seremban	Penduduk	620100	801603	991980	1229192	1488324	1595465	1701902
	Jumlah Katil Diperlukan	1,550	2,004	2,480	3,073	3,721	3,987	4,255
	Jumlah Katil Disediakan	1,022	1,022	1,022	1,522	1,522	1,522	1,522
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 528	(-) 982	(-) 1,458	(-) 1,551	(-) 2,199	(-) 2,465	(-) 2,733
Port Dickson	Penduduk	119300	148512	189294	242616	303793	337060	371230
	Jumlah Katil Diperlukan	298	371	473	607	760	843	928
	Jumlah Katil Disediakan	110	110	110	110	110	110	110
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 188	(-) 261	(-) 363	(-) 497	(-) 650	(-) 733	(-) 818
Jempol	Penduduk	115600	124770	155785	193866	232105	248730	266179
	Jumlah Katil Diperlukan	289	312	389	485	580	622	665
	Jumlah Katil Disediakan	108	108	108	108	108	108	108
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 181	(-) 204	(-) 281	(-) 377	(-) 472	(-) 514	(-) 557
Kuala Pilah	Penduduk	67100	72121	101185	134742	170616	186874	204312
	Jumlah Katil Diperlukan	168	193	253	337	427	467	511
	Jumlah Katil Disediakan	314	314	314	314	314	314	314
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 146	(+) 121	(+) 61	(-) 23	(-) 113	(-) 153	(-) 197
Tampin	Penduduk	90200	103021	125891	155364	184732	197434	210731
	Jumlah Katil Diperlukan	226	258	315	388	462	494	527
	Jumlah Katil Disediakan	108	108	108	108	408	408	408
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 118	(-) 150	(-) 207	(-) 280	(-) 54	(-) 86	(-) 119
								1,014

BAB 5 PELAN STRATEGIK PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

Daerah		Unjuran (Katil)							Katil Perlu Ditambah (2015 – 2045)
		2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	
Jelebu	Penduduk	40300	42670	49609	59369	68822	72834	76993	-
	Jumlah Katil Diperlukan	101	107	124	148	172	182	192	-
	Jumlah Katil Disediakan	76	76	76	76	76	76	76	
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 25	(-) 31	(-) 48	(-) 72	(-) 96	(-) 106	(-) 116	494
Rembau	Penduduk	45900	53890	67226	86064	105482	114072	123170	-
	Jumlah Katil Diperlukan	115	135	168	215	264	285	308	-
	Jumlah Katil Disediakan	-	76	76	76	76	76	76	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 115	(-) 59	(-) 92	(-) 139	(-) 188	(-) 209	(-) 232	1,034
Jumlah Perlu Ditambah		1155	1687	2449	2939	3772	4266	4772	21,040

Sumber: Garis Panduan Jabatan Kesihatan Negeri, Negeri Sembilan

Nota: P'rawaian Bilangan Katil (2.5 katil/ 1,000 penduduk)

Jadual 5.6 :
Unjuran Keperluan Balai Polis

Daerah		Unjuran (Unit)						Unit Perlu Ditambah (2015 – 2045)	Tambahan Luas (Hektar)
		2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	
Seremban*	Penduduk	620100	801603	991980	1229192	1488324	1595465	1701902	-
	Jumlah Diperlukan	16	20	25	31	37	40	43	-
	Jumlah Disediakan	15	16	20	25	31	37	40	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 1	(-) 4	(-) 5	(-) 6	(-) 6	(-) 3	(-) 3	-
	Tambahan Luas (Hektar)	2.0	8.0	10.0	12.0	12.0	6.0	6.0	56.00
Port Dickson**	Penduduk	119300	148512	189294	242616	303793	337060	371230	-
	Jumlah Diperlukan	8	10	13	16	20	22	25	-
	Jumlah Disediakan	8	8	10	13	16	20	22	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	-	(-) 2	(-) 3	(-) 3	(-) 4	(-) 2	(-) 3	-
	Tambahan Luas (Hektar)	-	4.0	6.0	6.0	8.0	4.0	6.0	34.00
Jempol**	Penduduk	115600	124770	155785	193866	232105	248730	266179	-
	Jumlah Diperlukan	8	8	10	13	15	17	18	-
	Jumlah Disediakan	6	8	8	10	13	15	17	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 2	-	(-) 2	(-) 3	(-) 2	(-) 2	(-) 1	-
	Tambahan Luas (Hektar)	4.0	-	4.0	6.0	4.0	4.0	2.0	24.00
Kuala Pilah***	Penduduk	67100	72121	101185	134742	170616	186874	204312	-
	Jumlah Diperlukan	4	5	7	9	11	12	14	-
	Jumlah Disediakan	7	7	7	7	9	11	12	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 3	(+) 2	-	(-) 2	(-) 2	(-) 1	(-) 2	-
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	4.0	4.0	2.0	4.0	14.00

BAB 5 PELAN STRATEGIK PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

Daerah		Unjuran (Unit)						Unit Perlu Ditambah (2015 – 2045)	Tambahhan Luas (Hektar)
		2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	
Tampin**	Penduduk	90200	103021	125891	155364	184732	197434	210731	-
	Jumlah Diperlukan	6	7	8	10	12	13	14	-
	Jumlah Disediakan	4	6	7	8	10	12	13	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 2	(-) 1	(-) 1	(-) 2	(-) 2	(-) 1	(-) 1	10
	Tambahan Luas (Hektar)	4.0	2.0	2.0	4.0	4.0	2.0	2.0	20.00
Jelebu**	Penduduk	40300	42670	49609	59369	68822	72834	76993	-
	Jumlah Diperlukan	3	3	3	4	5	5	5	-
	Jumlah Disediakan	6	6	6	6	6	6	6	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 3	(+) 3	(+) 3	(+) 2	(+) 1	(+) 1	(+) 1	-
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	-	-	-	-
Rembau**	Penduduk	45900	53890	67226	86064	105482	114072	123170	-
	Jumlah Diperlukan	3	4	4	6	7	8	8	-
	Jumlah Disediakan	4	4	4	4	6	7	8	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 1	-	-	(-) 2	(-) 1	(-) 1	-	4
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	4.0	2.0	2.0	-	8.00
Jumlah Perlu Ditambah		5	7	11	18	17	10	10	78
									156.00

Sumber: Garis Panduan Perancangan Kemudahan Masyarakat

Nota: * Piawaian Balai Polis Kategori B (1: 40 000) beserta keluasan 2 hektar

** Piawaian Balai Polis Kategori D (1: 15 000) beserta keluasan 2 hektar

Jadual 5.7 :
Unjuran Keperluan Balai Bomba

Daerah		Unjuran (Unit)						Unit Perlu Ditambah (2015 – 2045)	Tambahan Luas (Hektar)
		2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	
Seremban*	Penduduk	620100	801603	991980	1229192	1488324	1595465	1701902	-
	Jumlah Diperlukan	8	11	13	16	20	21	23	-
	Jumlah Disediakan	5	8	11	13	16	20	21	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 3	(-) 3	(-) 2	(-) 3	(-) 4	(-) 1	(-) 2	18
	Tambahan Luas (Hektar)	6.0	6.0	4.0	6.0	8.0	2.0	4.0	36.00
Port Dickson**	Penduduk	119300	148512	189294	242616	303793	337060	371230	-
	Jumlah Diperlukan	2	3	4	5	6	7	7	-
	Jumlah Disediakan	2	2	3	4	5	6	7	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	-	(-) 1	(-) 1	(-) 1	(-) 1	(-) 1	-	5
	Tambahan Luas (Hektar)	-	2.0	2.0	2.0	2.0	2.0	-	10.00
Jempol**	Penduduk	115600	124770	155785	193866	232105	248730	266179	-
	Jumlah Diperlukan	2	2	3	4	5	5	5	-
	Jumlah Disediakan	2	2	2	3	4	5	5	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	-	-	(-) 1	(-) 1	(-) 1	-	-	3
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	2.0	2.0	2.0	-	-	6.00
Kuala Pilah***	Penduduk	67100	72121	101185	134742	170616	186874	204312	-
	Jumlah Diperlukan	1	1	2	3	3	4	4	-
	Jumlah Disediakan	1	1	1	2	3	3	4	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	-	-	(-) 1	(-) 1	-	(-) 1	-	3
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	2.0	2.0	-	2.0	-	6.00

BAB 5 PELAN STRATEGIK PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

Daerah		Unjuran (Unit)						Unit Perlu Ditambah (2015 – 2045)	Tambahan Luas (Hektar)
		2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	
Tampin**	Penduduk	90200	103021	125891	155364	184732	197434	210731	-
	Jumlah Diperlukan	2	2	3	3	4	4	4	-
	Jumlah Disediakan	2	2	2	3	3	4	4	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	-	-	(-) 1	-	(-) 1	-	-	2
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	2.0	-	2.0	-	-	4.00
Jelebu**	Penduduk	40300	42670	49609	59369	68822	72834	76993	-
	Jumlah Diperlukan	1	1	1	1	1	1	2	-
	Jumlah Disediakan	2	2	2	2	2	2	2	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 1	(+) 1	(+) 1	(+) 1	(+) 1	(+) 1	-	-
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	-	-	-	-
Rembau**	Penduduk	45900	53890	67226	86064	105482	114072	123170	-
	Jumlah Diperlukan	1	1	1	2	2	2	2	-
	Jumlah Disediakan	5	5	5	5	5	5	5	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 4	(+) 4	(+) 4	(+) 3	(+) 3	(+) 3	(+) 3	-
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	-	-	-	-
Jumlah Perlu Ditambah		3	4	6	6	7	3	2	62.00

Sumber: Garis Panduan Perancangan Kemudahan Masyarakat
Nota: * Piawaian Balai Bomba Kawasan Kategori A (1: 75 000) beserta keluasan 2 hektar
** Piawaian Balai Bomba Kawasan Kategori B (1: 50 000) beserta keluasan 2 hektar

Jadual 5.8 :
Unjuran Keperluan Masjid

Daerah		Unjuran (Unit)						Unit Perlu Ditambah (2015 – 2045)	Tambahan Luas (Hektar)
		2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	
Seremban*	Penduduk	620100	801603	991980	1229192	1488324	1595465	1701902	-
	Jumlah Diperlukan	88	115	142	176	213	228	243	-
	Jumlah Disediakan	59	88	115	142	176	213	228	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 29	(-) 27	(-) 27	(-) 34	(-) 37	(-) 15	(-) 15	-
	Tambahan Luas (Hektar)	29.0	27.0	27.0	34.0	37.0	15.0	15.0	184.00
Port Dickson**	Penduduk	119300	148512	189294	242616	303793	337060	371230	-
	Jumlah Diperlukan	30	37	47	61	76	84	93	-
	Jumlah Disediakan	23	30	37	47	61	76	84	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 7	(-) 7	(-) 10	(-) 14	(-) 15	(-) 8	(-) 9	70
	Tambahan Luas (Hektar)	7.0	7.0	10.0	14.0	15.0	8.0	9.0	70.00
Jempol**	Penduduk	115600	124770	155785	193866	232105	248730	266179	-
	Jumlah Diperlukan	29	31	39	48	58	62	67	-
	Jumlah Disediakan	42	42	42	42	48	58	62	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 13	(+) 11	(+) 3	(-) 6	(-) 10	(-) 4	(-) 5	25
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	6.0	10.0	4.0	5.0	25.00
Kuala Pilah***	Penduduk	67100	72121	101185	134742	170616	186874	204312	-
	Jumlah Diperlukan	17	18	25	34	43	47	51	-
	Jumlah Disediakan	68	68	68	68	68	68	68	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 51	(+) 50	(+) 43	(+) 34	(+) 25	(+) 21	(+) 17	-
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	-	-	-	-

BAB 5 PELAN STRATEGIK PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

Daerah		Unjuran (Unit)						Unit Perlu Ditambah (2015 – 2045)	Tambahan Luas (Hektar)
		2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	
Tampin**	Penduduk	90200	103021	125891	155364	184732	197434	210731	-
	Jumlah Diperlukan	23	26	31	39	46	49	53	-
	Jumlah Disediakan	32	32	32	32	39	46	49	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 9	(+) 6	(+) 1	(+) 7	(+) 7	(+) 3	(+) 4	-
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	-	-	-	-
Jelebu**	Penduduk	40300	42670	49609	59369	68822	72834	76993	-
	Jumlah Diperlukan	10	11	12	15	17	18	19	-
	Jumlah Disediakan	28	28	28	28	28	28	28	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 18	(+) 17	(+) 16	(+) 13	(+) 11	(+) 10	(+) 9	-
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	-	-	-	-
Rembau**	Penduduk	45900	53890	67226	86064	105482	114072	123170	-
	Jumlah Diperlukan	11	13	17	22	26	29	31	-
	Jumlah Disediakan	42	42	42	42	42	42	42	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 31	(+) 29	(+) 25	(+) 20	(+) 16	(+) 13	(+) 11	-
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	-	-	-	-
Jumlah Perlu Ditambah		36	34	37	54	62	27	29	279.00

Sumber: Garis Panduan Perancangan Masjid dan Surau

Nota: * Andaian bagi Daerah Seremban - Pawaian Masjid (1:7,000) beserta keluasan 1 hektar

** Andaian bagi daerah-daerah lain - Pawaian Masjid (1:4,000) beserta keluasan 1 hektar

Jadual 5.9 :
Unjuran Keperluan Tanah Perkuburan

Daerah		Unjuran Keluasan (Hektar)							Tambahan Luas (Hektar)
		2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	
Seremban*	Penduduk	620100	801603	991980	1229192	1488324	1595465	1701902	-
	Jumlah Diperlukan	124.02	160.32	198.40	245.84	297.66	319.09	340.38	-
	Jumlah Disediakan	688.11	688.11	688.11	688.11	688.11	688.11	688.11	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 564.1	(+) 527.79	(+) 489.71	(+) 442.27	(+) 390.45	(+) 369.02	(+) 347.73	
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	-	-	-	-
Port Dickson**	Penduduk	119300	148512	189294	242616	303793	337060	371230	-
	Jumlah Diperlukan	39.77	49.50	63.10	80.87	101.26	112.35	123.74	-
	Jumlah Disediakan	81.83	81.83	81.83	81.83	81.83	101.26	112.35	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 42.06	(+) 32.33	(+) 18.73	(+) 0.96	(-) 19.43	(-) 11.09	(-) 11.39	
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	19.43	11.09	11.39	41.91
Jempol**	Penduduk	115600	124770	155785	193866	232105	248730	266179	-
	Jumlah Diperlukan	38.53	41.59	51.93	64.62	77.37	82.91	88.73	-
	Jumlah Disediakan	71.89	71.89	71.89	71.89	71.89	77.37	82.91	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 33.36	(+) 30.3	(+) 19.96	(+) 7.27	(-) 5.48	(-) 5.54	(-) 5.82	
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	5.48	5.54	5.82	16.84
Kuala Pilah**	Penduduk	67100	72121	101185	134742	170616	186874	204312	-
	Jumlah Diperlukan	22.37	24.04	33.73	44.91	56.87	62.29	68.10	-
	Jumlah Disediakan	290.46	290.46	290.46	290.46	290.46	290.46	290.46	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 268.09	(+) 266.42	(+) 256.73	(+) 245.55	(+) 233.59	(+) 228.17	(+) 222.36	
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	-	-	-	-

BAB 5 PELAN STRATEGIK PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

Daerah		Unjuran Keluasan (Hektar)						Tambahan Luas (Hektar)	
		2015	2020	2025	2030	2035	2040		2045
Tampin**	Penduduk	90200	103021	125891	155364	184732	197434	210731	-
	Jumlah Diperlukan	30.07	34.34	41.96	51.79	61.58	65.81	70.24	-
	Jumlah Disediakan	138.39	138.39	138.39	138.39	138.39	138.39	138.39	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 108.32	(+) 104.05	(+) 96.43	(+) 86.60	(+) 76.81	(+) 72.58	(+) 68.15	
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	-	-	-	-
Jelebu**	Penduduk	40300	42670	49609	59369	68822	72834	76993	-
	Jumlah Diperlukan	13.43	14.22	16.54	19.79	22.94	24.28	25.66	-
	Jumlah Disediakan	932.97	932.97	932.97	932.97	932.97	932.97	932.97	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 919.54	(+) 918.75	(+) 916.43	(+) 904.18	(+) 910.03	(+) 908.69	(+) 907.31	
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	-	-	-	-
Rembau**	Penduduk	45900	53890	67226	86064	105482	114072	123170	-
	Jumlah Diperlukan	15.30	17.96	22.41	28.69	35.16	38.02	41.06	-
	Jumlah Disediakan	110.74	110.74	110.74	110.74	110.74	110.74	110.74	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 95.44	(+) 92.78	(+) 88.33	(+) 82.05	(+) 75.58	(+) 72.72	(+) 69.68	
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	-	-	-	-
Jumlah Perlu Ditambah		-	-	-	-	24.91	16.63	17.21	58.75

Sumber: Garis Panduan Perancangan Tanah Perkuburan & Krematorium

Nota: * Piawaian berdasarkan 1 hektar bagi 8,000 penduduk

** Andaian bagi Daerah Seremban - Piawaian (1: 5,000) beserta keluasan 1 hektar

*** Andaian bagi daerah-daerah lain – Piawaian (1: 3,000) beserta keluasan 1 hektar

Jadual 5.10 :
Unjuran Keperluan Dewan Serbaguna

Daerah		Unjuran (Unit)						Unit Perlu Ditambah (2015 – 2045)	Tambahkan Luas (Hektar)
		2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	
Seremban	Penduduk	620100	801603	991980	1229192	1488324	1595465	1701902	-
	Jumlah Diperlukan	41	53	66	82	99	106	113	-
	Jumlah Disediakan	19	41	53	66	82	99	106	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 22	(-) 12	(-) 13	(-) 16	(-) 17	(-) 7	(-) 7	-
	Tambahan Luas (Hektar)	13.2	7.2	7.8	9.6	10.2	4.2	4.2	56.40
Port Dickson	Penduduk	119300	148512	189294	242616	303793	337060	371230	-
	Jumlah Diperlukan	8	10	13	16	20	22	25	-
	Jumlah Disediakan	2	8	10	13	16	20	22	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 6	(-) 2	(-) 3	(-) 3	(-) 4	(-) 2	(-) 3	-
	Tambahan Luas (Hektar)	3.6	1.2	1.8	1.8	2.4	1.2	1.8	13.80
Jempol	Penduduk	115600	124770	155785	193866	232105	248730	266179	-
	Jumlah Diperlukan	8	8	10	13	15	17	18	-
	Jumlah Disediakan	4	8	8	10	13	15	17	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(-) 4	-	(-) 2	(-) 3	(-) 2	(-) 2	(-) 1	-
	Tambahan Luas (Hektar)	2.4	-	1.2	1.8	1.2	1.2	0.6	8.40
Kuala Pilah	Penduduk	67100	72121	101185	134742	170616	186874	204312	-
	Jumlah Diperlukan	4	5	7	9	11	12	14	-
	Jumlah Disediakan	9	9	9	9	9	11	12	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 5	(+) 4	(+) 2	-	(-) 2	(-) 1	(-) 2	-
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	1.2	0.6	1.2	3.00

BAB 5 PELAN STRATEGIK PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

Daerah		Unjuran (Unit)						Unit Perlu Ditambah (2015 – 2045)	Tambahan Luas (Hektar)
		2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	
Tampin	Penduduk	90200	103021	125891	155364	184732	197434	210731	-
	Jumlah Diperlukan	6	7	8	10	12	13	14	-
	Jumlah Disediakan	10	10	10	10	10	12	13	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 4	(+) 3	(+) 2	-	(-) 2	(-) 1	(-) 1	4
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	1.2	0.6	0.6	2.40
Jelebu	Penduduk	40300	42670	49609	59369	68822	72834	76993	-
	Jumlah Diperlukan	3	3	3	4	5	5	5	-
	Jumlah Disediakan	3	3	3	3	4	5	5	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	-	-	-	(-) 1	(-) 1	-	-	2
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	0.6	0.6	-	-	1.20
Rembau	Penduduk	45900	53890	67226	86064	105482	114072	123170	-
	Jumlah Diperlukan	3	4	4	6	7	8	8	-
	Jumlah Disediakan	12	12	12	12	12	12	12	-
	Lebihan (+) / Kekurangan (-)	(+) 9	(+) 8	(+) 8	(+) 6	(+) 5	(+) 4	(+) 4	-
	Tambahan Luas (Hektar)	-	-	-	-	-	-	-	-
Jumlah Perlu Ditambah		32	14	18	23	28	13	14	142
									85.20

Sumber: Garis Panduan Perancangan Kemudahan Masyarakat
Nota: Peta Dewan Serbaguna (1:15,000) beserta keluasan 0.6 hektar

DSP 6.8

**MEMPERTINGKATKAN KUALITI RUMAH KEBAJIKAN MASYARAKAT
UNTUK GOLONGAN ISTIMEWA, WARGA EMAS, ANAK YATIM DAN
PUSAT PEMULIHAN AKHLAK**

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Memantau selia rumah kebajikan masyarakat dengan baik mengikut keperluan penduduk berlandaskan dasar / akta / peraturan / garis panduan semasa.
- ii. Menggalakkan penglibatan individu / komuniti / sektor swasta / NGO dalam meningkatkan sistem kualiti pengurusan dan pengoperasian institusi kebajikan.
- iii. Meningkatkan dan menambah baik sistem prasarana bagi kemudahan golongan OKU / warga emas.

Agensi Pelaksana

- i. Jabatan Kebajikan Masyarakat
- ii. Jabatan Perpaduan Negara
- iii. PBT
- ix. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iv. UPEN Negeri Sembilan
- v. Pejabat Tanah dan Daerah
- vi. NGO

Dasar Strategik Pelaksanaan 6.9

Kemudahan rekreasi dan sukan di Negeri Sembilan perlu disediakan dengan mengambil kira keperluan dan keselesaan penduduk. Terdapat pelbagai sumber kemudahan rekreasi yang menjadi tarikan penduduk setempat dan pelancong seperti sumber semula jadi pantai, bukit, sungai dan sebagainya. Terdapat tiga kategori tanah lapang dan rekreasi yang digunakan di Negeri Sembilan iaitu:

Kategori A	Kategori B	Kategori C
Tanah Lapang Awam	Kemudahan Rekreasi Awam	Kawasan Rekreasi Awam
Definisi		
Tanah lapang dalam skim-skim pembangunan yang diserahkan kepada PBN yang mana tertakluk di bawah peruntukan Seksyen 2(1), Akta 172 dan Seksyen 5 dan 62, Kanun Tanah Negara.	Kemudahan yang dibangunkan untuk digunakan bagi tujuan awam tertakluk di bawah peruntukan perundangan selain Akta 172 dan KTN yang terletak di dalam kawasan operasi Pihak Berkuasa Tempatan (PBT).	Kawasan yang terletak di dalam kawasan operasi Pihak Berkuasa Tempatan (PBT) yang dibenarkan untuk diguna oleh orang awam bagi tujuan rekreasi aktif dan pasif tertakluk di bawah peruntukan perundangan selain Akta 172 dan KTN.
Komponen kawasan lapang awam yang diambil kira		
• Taman awam • Taman tempatan • Taman kejiranan • Padang permainan dan sukan awam • Lot permainan • Tanah lapang dalam skim perumahan • Taman bunga awam • Laman rekreasi	• Stadium negeri • Kompleks sukan negeri • Kompleks rakan muda / kompleks sukan komuniti (peringkat daerah) • Padang polo • Padang bola sepak • Gelanggang permainan (badminton, tenis, futsal dll.) • Lapang sasaran • Kolam renang	• Taman botani • Hutan bandar • Hutan lipur (kawasan yang dimajukan sahaja) • Rizab sungai (bagi tujuan rekreasi) • Rizab pantai (bagi tujuan rekreasi) • Kolam takungan dan tadahan air yang digunakan bagi tujuan rekreasi aktif dan pasif (tidak termasuk kolam takungan atau tadahan sahaja)

Sumber: PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan), 2014.

DSP 6.9

MEMASTIKAN PENYEDIAAN KEMUDAHAN TANAH LAPANG DAN REKREASI SELARAS DENGAN PERTUMBUHAN PENDUDUK

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Memastikan 10% daripada keseluruhan kawasan pembangunan baru disediakan sebagai kawasan lapang untuk menampung aktiviti rekreasi penduduk.
- ii. Menyediakan kemudahan dan kelengkapan alat rekreasi yang mencukupi, lengkap dan mesra pengguna.
- iii. Menyediakan dan meningkatkan kemudahan aktiviti rekreasi berdasarkan aset semula jadi seperti kemudahan aktiviti mendaki, berkhemah dan sukan air.
- iv. Menaik taraf kemudahan pusat sukan sedia ada dengan pelbagai kemudahan sukan.
- v. Menaik taraf dan membaik pulih kemudahan tanah lapang dan rekreasi sedia ada termasuk prasarana sokongan.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Sila rujuk **Jadual 5.11** – Unjuran Keperluan Tanah Lapang dan Rekreasi (Kategori A) di muka surat 5-63.

Agensi Pelaksana

- i. Jabatan Belia dan Sukan
- ii. PBT
- iii. Pemaju

Jadual 5.11 :
Unjuran Keperluan Tanah Lapang dan Rekreasi (Kategori A)

Daerah		Sedia Ada (Tahun 2014)	Keperluan Tahun 2015	Keperluan Tahun 2020	Keperluan Tahun 2025	Keperluan Tahun 2030	Keperluan Tahun 2035	Keperluan Tahun 2040	Keperluan Tahun 2045	Tambahan Keluasan (Hektar) 2014-2045
Seremban	Bil. Penduduk	557,700	620,100	801,603	991,980	1,229,192	1,488,324	1,595,465	1,701,902	-
	Keluasan	641.18	1,240.20	1,603.21	1,983.96	2,458.38	2,976.65	3,190.93	3,403.80	2,762.62
	Lebihan (+)/Kekurangan (-)		-599.02	-363.01	-380.75	-474.42	-518.27	-214.28	-212.87	
Port Dickson	Penduduk	117,100	119,300	148,512	189,294	242,616	303,793	337,060	371,230	-
	Keluasan	98.31	238.60	297.02	378.59	485.23	607.59	674.12	742.46	644.15
	Lebihan (+)/Kekurangan (-)		-140.29	-58.42	-81.57	-106.64	-122.36	-66.53	-68.34	
Jelebu	Penduduk	40,100	40,300	42,670	49,609	59,369	68,822	72,834	76,993	
	Keluasan	121.79	80.60	85.34	99.22	118.74	137.64	145.67	153.99	32.20
	Lebihan (+)/Kekurangan (-)		+41.19	+4.74	-13.88	-19.52	-18.90	-8.03	-8.32	
Jempol	Penduduk	118,300	115,600	124,770	155,785	193,866	232,105	248,730	266,179	
	Keluasan	129.66	231.20	249.54	311.57	387.73	464.21	497.46	532.36	402.70
	Lebihan (+)/Kekurangan (-)		-101.54	-18.34	-62.03	-76.16	-76.48	-33.25	-34.90	
Kuala Pilah	Penduduk	66,800	67,100	77,121	101,185	134,742	170,616	186,874	204,312	
	Keluasan	30.61	134.20	154.24	202.37	269.48	341.23	373.75	408.62	378.01
	Lebihan (+)/Kekurangan (-)		-103.59	-20.04	-48.13	-67.11	-71.75	-32.52	-34.87	
Rembau	Penduduk	43,700	45,900	53,890	67,226	86,064	105,482	114,072	123,170	
	Keluasan	78.24	91.80	107.78	134.45	172.13	210.96	228.14	246.34	168.10
	Lebihan (+)/Kekurangan (-)		-13.56	-15.98	-26.67	-37.68	-38.83	-17.18	-18.20	
Tampin	Penduduk	86,100	90,200	103,021	125,891	155,364	184,732	197,434	210,731	
	Keluasan Tanah Lapang	42.43	180.40	206.04	251.78	310.73	369.46	394.87	421.46	379.03
	Lebihan (+)/Kekurangan (-)		-137.97	-25.64	-45.74	-58.95	-58.73	-25.41	-26.59	
Jumlah Keluasan (Hektar)		1,142.22	2,197.00	2,703.17	3,361.94	4,202.42	5,107.74	5,504.94	5,909.03	

Sumber: Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045 dan Garis Panduan Tanah Lapang dan Rekreasi, JPBD 2010.
Nota: 1,000 orang / 2.0 hektar.

5.1.7 Dasar Perancangan Utama 7

Bagi mencapai wawasan pembangunan Negeri Sembilan 2045, sistem pengangkutan dan pengurusan lalu lintas merupakan elemen penting yang perlu disediakan dengan efisien agar pembangunan yang dijalankan dapat meningkatkan tahap kemudahsampaian.

DPU 7

MENYEDIA DAN MEMBANGUNKAN KEMUDAHAN PERHUBUNGAN DAN PENGANGKUTAN BAGI MENGGALAKKAN PERTUMBUHAN EKONOMI SERTA PENINGKATAN KUALITI HIDUP MASYARAKAT

Dasar Strategik Pelaksanaan 7.1

Secara keseluruhannya, Negeri Sembilan mempunyai rangkaian jalan raya yang baik. Ia dihubungkan melalui Lebuhraya, Jalan Persekutuan dan Jalan Negeri. Namun begitu, perancangan rangkaian jalan raya perlu dipertingkatkan lagi mengikut keperluan semasa bagi menyokong pertumbuhan guna tanah mampan dan ekonomi di Negeri Sembilan. Hal ini juga penting dalam memastikan rangkaian jalan raya yang efisien, berkualiti, selamat dan mampan.

DSP 7.1

MENYEDIAKAN KEMUDAHAN JALAN YANG EFISIEN BAGI MENGURANGKAN MASA PERJALANAN DAN MENINGKATKAN KEMUDAHSAMPAIAN SERTA KESELAMATAN PENGGUNA

Langkah-langkah Pencapaian

- Membina jalan-jalan baru dan menaik taraf rangkaian jalan sedia ada bagi meningkatkan kemudahsampaian ke seluruh Negeri Sembilan.
- Menaik taraf jalan-jalan yang telah melebihi taraf perkhidmatan (LOS) E.
- Memperingkatkan program penyelenggaraan dan baik pulih jalan bagi keselesaan dan keselamatan pengguna.
- Memastikan Kajian Kesan Lalulintas / 'Traffic Impact Assessment' (TIA) disediakan oleh pihak pemaju bagi pembangunan baru sebagai syarat kelulusan projek (mengikut saiz dan skala pembangunan).
- Mewujudkan lorong motosikal di laluan utama antara bandar sebagai langkah keselamatan kepada penunggang motosikal.

Cadangan Projek / Program

- i. Pembinaan Lebuhraya Paroi – Senawang – KLIA
- ii. Cadangan lebuhraya menghubungkan Seremban hingga ke Jempol.

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. JKR Negeri
- iii. JKR Daerah
- iv. JKR Malaysia
- v. Lembaga Lebuhraya Malaysia
- vi. UKAS
- vii. Pihak swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 7.2

Sistem pengangkutan dan perhubungan merupakan elemen penting dalam menghubungkan bandar dan luar bandar atau pekan kecil. Kemudahan pengangkutan dan perhubungan yang baik akan meningkatkan kemudahsampaian penduduk luar bandar untuk ke bandar atau pekan kecil atau bandar untuk mendapatkan kemudahan asas.

DSP 7.2

MENINGKATKAN 'URBAN – RURAL LINK' BAGI MENAMBAH BAIK KEMUDAHSAMPAIAN ANTARA BANDAR DAN LUAR BANDAR ATAU PEKAN KECIL

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Mempertingkatkan jalan tempatan dan jalan kampung selaras dengan pembangunan rangkaian jalan raya di peringkat daerah.
- ii. Menaik taraf jalan kampung sedia ada bagi memudahkan penduduk untuk mendapatkan kemudahan asas.
- iii. Menjadikan pekan kecil sebagai '*transit point*' bagi menghubungkan penduduk dari bandar ke luar bandar dan sebaliknya.
- iv. Memantau pembangunan rangkaian jalan yang ditetapkan.
- v. Mempertingkatkan kemudahan pengangkutan awam di kawasan luar bandar.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

'Urban – Rural Link' sebagai penghubung bandar dan luar bandar

Agensi Pelaksana

- i. JKR Negeri
- ii. JKR Daerah
- iii. PBT
- iv. Pejabat Tanah dan Daerah
- v. Pihak Swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 7.3

Pengangkutan awam utama yang terdapat di Negeri Sembilan terdiri daripada perkhidmatan bas, teksi, rel dan perkhidmatan pengangkutan air yang lebih tertumpu kepada aktiviti pelancongan. Pengangkutan awam yang efisien, selamat dan mesra pengguna penting bagi penjana aktiviti dan pergerakan penduduk di Negeri Sembilan.

DSP 7.3

MEMPERBAIKI MUTU DAN MENINGKATKAN TAHAP PERKHIDMATAN PENGANGKUTAN AWAM SECARA MENYELURUH, MESRA PENGGUNA DAN MESRA

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menyusun semula laluan rangkaian bas henti-henti dan menyediakan hentian sebelah (*lay-by*) yang mencukupi.
- ii. Memperluaskan kawasan dan laluan perkhidmatan bas awam terutama di kawasan pinggir bandar dan luar bandar.
- iii. Menambah kekerapan perjalanan bas di kawasan yang berkepadatan tinggi.
- iv. Menggantikan bas yang berusia 10 tahun ke atas dengan bas baru yang menggunakan NGV / elektrik untuk mengurangkan pencemaran udara.
- v. Menaik taraf hentian bas dan stesen bas bagi meningkatkan keselesaan pengguna.
- vi. Melaksanakan '*Integrated Ticketing System*' oleh pengusaha bas dengan KTMB iaitu antara pengangkutan rel dan bas bagi meningkatkan modal split pengangkutan awam (contoh: penggunaan *Touch n Go*).
- vii. PBT dan KTMB perlu mengukuhkan integrasi kemudahan antara pengangkutan rel dan jalan raya.
- viii. Meningkatkan penyediaan prasarana bagi mengukuhkan kedudukan semasa perkhidmatan jeti penumpang di Port Dickson.
- ix. Meningkatkan perkhidmatan teksi dan pengangkutan alternatif di bandar dan luar bandar.
- x. Menaik taraf dan meningkatkan kemudahan sokongan di stesen dan terminal.

- xi. Memastikan reka bentuk kemudahan sokongan adalah mesra pengguna termasuk golongan orang kurang upaya, warga emas dan kanak-kanak.
- xii. Meningkatkan perkhidmatan teksi dan pengangkutan alternatif di bandar dan luar bandar.
- xiii. Menaik taraf dan meningkatkan kemudahan sokongan di stesen dan terminal.
- xiv. Memastikan reka bentuk kemudahan sokongan adalah mesra pengguna termasuk golongan orang kurang upaya, warga emas dan kanak-kanak.

Agensi Pelaksana

- i. SPAD
- ii. KTMB
- iii. UPEN Negeri Sembilan
- iv. PBT
- v. Jabatan Laut Negeri Sembilan
- vi. Pihak Swasta

DSP 7.4

MEMPERBAIKI MUTU DAN MENINGKATKAN TAHAP PERKHIDMATAN PENGANGKUTAN AIR

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Membangunkan sebuah pelabuhan "dedicated". Cadangan Jeti Komersial di Tanjung Agas dan Cadangan Jeti Nelayan di Lukut.
- ii. Meningkatkan penyediaan prasarana bagi mengukuhkan kedudukan semasa perkhidmatan jeti penumpang di Port Dickson.
- iii. Menjalankan kajian profil pengguna feri di Port Dickson bagi mengenalpasti potensi, masalah serta mengemukakan cadangan yang bersesuaian bagi mengawalkan perkembangan perkhidmatan feri.

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PBT
- iii. Jabatan Laut Negeri Sembilan
- iv. Jabatan Perikanan Negeri
- v. Pihak Swasta

5.1.8 Dasar Perancangan Utama 8

Kemudahan infrastruktur dan utiliti yang berkesan dan teratur merupakan kemudahan asas dan penting dalam memberi kelesaan kepada penduduk dan juga sebagai rangsangan kepada aktiviti pembangunan masa hadapan. Pencapaian pembangunan fizikal, ekonomi dan sosial adalah dibantu oleh sistem infrastruktur dan utiliti yang cekap, teratur dan mencukupi.

DPU 8

PENYEDIAAN SISTEM INFRASTRUKTUR YANG BERKESAN BAGI MENYOKONG PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

Dasar Strategik Pelaksanaan 8.1

Hampir separuh daripada bekalan air diperolehi melalui empangan-empangan yang telah dibina dan selainnya terus daripada sungai-sungai utama. Perancangan pembangunan seperti MVV akan meningkatkan permintaan terhadap bekalan air. Dengan itu, ianya hendaklah diuruskan secara baik serta berkesan.

DSP 8.1

PEMBANGUNAN DAN PENGURUSAN SUMBER AIR BERSEPADU DAN BERKESAN SERTA PROGRAM PENINGKATAN BEKALAN AIR BERSIH SELARAS PERTAMBAHAN PERMINTAAN BEKALAN AIR

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Meningkatkan keupayaan kapasiti reka bentuk keseluruhan loji daripada 948.63 juta meter padu sehari kepada sekurang-kurangnya 1,700 juta meter padu sehari pada tahun 2045.
- ii. Mengurangkan kadar *Non Revenue Water* (NRW) daripada 35% kepada 15% pada tahun 2045.
- iii. Mengekalkan margin rizab sekurang-kurangnya 20% di antara permintaan dan keupayaan.
- iv. Menggantikan paip-paip lama sedia ada bagi mengatasi masalah kehilangan air.
- v. Naik taraf paip-paip sedia ada di seluruh Negeri Sembilan.
- vi. Melaksanakan program pemulihan yang bersepadu ke atas sungai-sungai yang tercemar.
- vii. Memastikan air terawat yang dibekalkan adalah mematuhi Garis Panduan Kebangsaan Untuk Kualiti Bekalan Air Minuman (*National Guidelines for Drinking Water Quality, NGDWQ*) oleh Kementerian Kesihatan.

- viii. Merancang dan mengkaji kemungkinan memajukan sumber-sumber bekalan air baru khususnya untuk bekalan air.
- ix. Sumber air bawah tanah yang berpotensi perlu dikaji untuk dimanfaatkan sebagai sumber bekalan air alternatif.
- x. Amalan hijau seperti penyuatan air hujan digalakkan untuk tujuan bukan minuman.
- xi. Setiap sungai yang telah dinaik taraf tidak dibenarkan bagi aktiviti perlombongan / pengorekan dan pengambilan pasir.
- xii. Melaksanakan program kualiti air melalui Projek *Living River* secara berperingkat. Projek ini telah dimulakan di Sungai Temiang. Ia melibatkan proses rawatan air sungai bagi memperbaiki kualiti air supaya lebih baik.
- xiii. Penyelenggaraan sungai (runtuhan tebing, membuang kelodak, pembersihan rizab) di seluruh negeri secara berkala berasaskan peruntukan semasa.
- xiv. Mewartakan rizab sungai di bawah Seksyen 62, Kanun Tanah Negara untuk sungai-sungai yang belum diwartakan.

Cadangan Projek / Program

Program pemeliharaan sungai / badan air tercemar.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2030	2045
Kapasiti reka bentuk keupayaan loji (juta liter/hari)	993	1143	1500	1700
Kapasiti keupayaan pengeluaran loji (juta liter/hari)	833	977	1290	1500
Kadar kehilangan air	35%	23%	20%	15%

Agensi Pelaksana

- i. SAINS
- ii. UPEN Negeri Sembilan
- iii. JAS Negeri Sembilan
- iv. JPS Negeri Sembilan
- v. Badan Kawal Selia Air Negeri Sembilan
- vi. PBT

Dasar Strategik Pelaksanaan 8.2

Banjir boleh dibahagikan kepada dua kategori iaitu banjir kilat disebabkan kegagalan sistem perparitan dan banjir akibat daripada limpahan air sungai. Kejadian banjir akibat limpahan keluar air sungai di daerah seperti Daerah Tampin dan Daerah Rembau telah dikurangkan melalui projek-projek melurus, mendalam dan melebar sungai. Selain itu, terdapat kolam-kolam takungan sebagai penyelesaian kepada masalah banjir.

Dalam melaksanakan pengurusan banjir ini, dua langkah utama ialah langkah struktur dan langkah bukan struktur. Langkah Struktur adalah melalui pelaksanaan projek-projek fizikal seperti pembinaan kolam takungan banjir, lencongan, melebar dan mendalam sungai, pembinaan ban / benteng tebing sungai dan sebagainya yang boleh mengurangkan kekerapan kejadian banjir. Selain daripada langkah struktur, langkah bukan struktur juga penting dalam pengurusan banjir, meliputi:

- Penyediaan pelan induk pengurusan banjir yang melibatkan kajian lembangan sungai / dataran banjir dan kajian pelan induk saliran.
- Pelan risiko banjir dan peta pemindahan banjir.
- Pematuhan kepada undang-undang, akta dan garis panduan.
- Kempen kesedaran dan program pendidikan.
- Sistem ramalan dan amaran banjir.
- Pengurusan kawasan tadahan air.
- Penempatan semula penduduk.
- Pengkalisan banjir (*flood proofing*).

DSP 8.2

MEMASTIKAN SISTEM SALIRAN DAN PERPARITAN TERURUS DAN MAMPU MENANGANI PERMASALAHAN BANJIR

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Merancang Rancangan Tebatan Banjir (RTB) dan dilaksanakan secara berperingkat bagi mengatasi masalah banjir akibat limpahan air sungai ke kawasan sekitar.
- ii. Pembinaan kolam takungan banjir dalam projek RTB juga dapat mengurangkan limpahan air di waktu puncak dengan mengawal kuantiti dan kadar alirnya, seperti pembinaan kolam takungan banjir di projek RTB Sungai Linggi.
- iii. Penyediaan pelan induk pengurusan banjir yang melibatkan kajian lembangan sungai / dataran banjir dan kajian pelan induk saliran.
- iv. Penyediaan Zon Mitigasi Banjir (**Rajah 5.6**).

- v. Memastikan setiap projek pembangunan mematuhi kehendak Manual Mesra Alam (MASMA). Ini termasuk mewajibkan kolam tadahan atau rekreasi, *on-site detention* (OSD) di setiap unit rumah / premis, parit ekoloji serta sistem *rain harvester*.
- vi. Sungai-sungai perlu dinaik taraf untuk meningkatkan keupayaan menghadapi banjir.
- vii. Perangkap kelodak dan perangkap sampah perlu dipasang di sepanjang sungai dan parit besar serta diselenggara dengan baik.
- viii. Pembinaan jalan raya dan jalan keretapi dengan menyediakan pembetung seimbang (*balancing culvert*) supaya pengairan dan saliran tidak terganggu.
- ix. Menyediakan sistem perparitan jenis bertutup untuk mengelakkan parit tersumbat.
- x. Mewujudkan satu sistem pengurusan banjir bersepadu melibatkan agensi kerajaan, persatuan penduduk, ahli akademik dan NGO.
- xi. Pelbagai program kesedaran sivik hendaklah dipertingkatkan agar masyarakat awam tidak sewenang-wenangnya membuang sampah ke dalam parit.

Cadangan Projek / Program

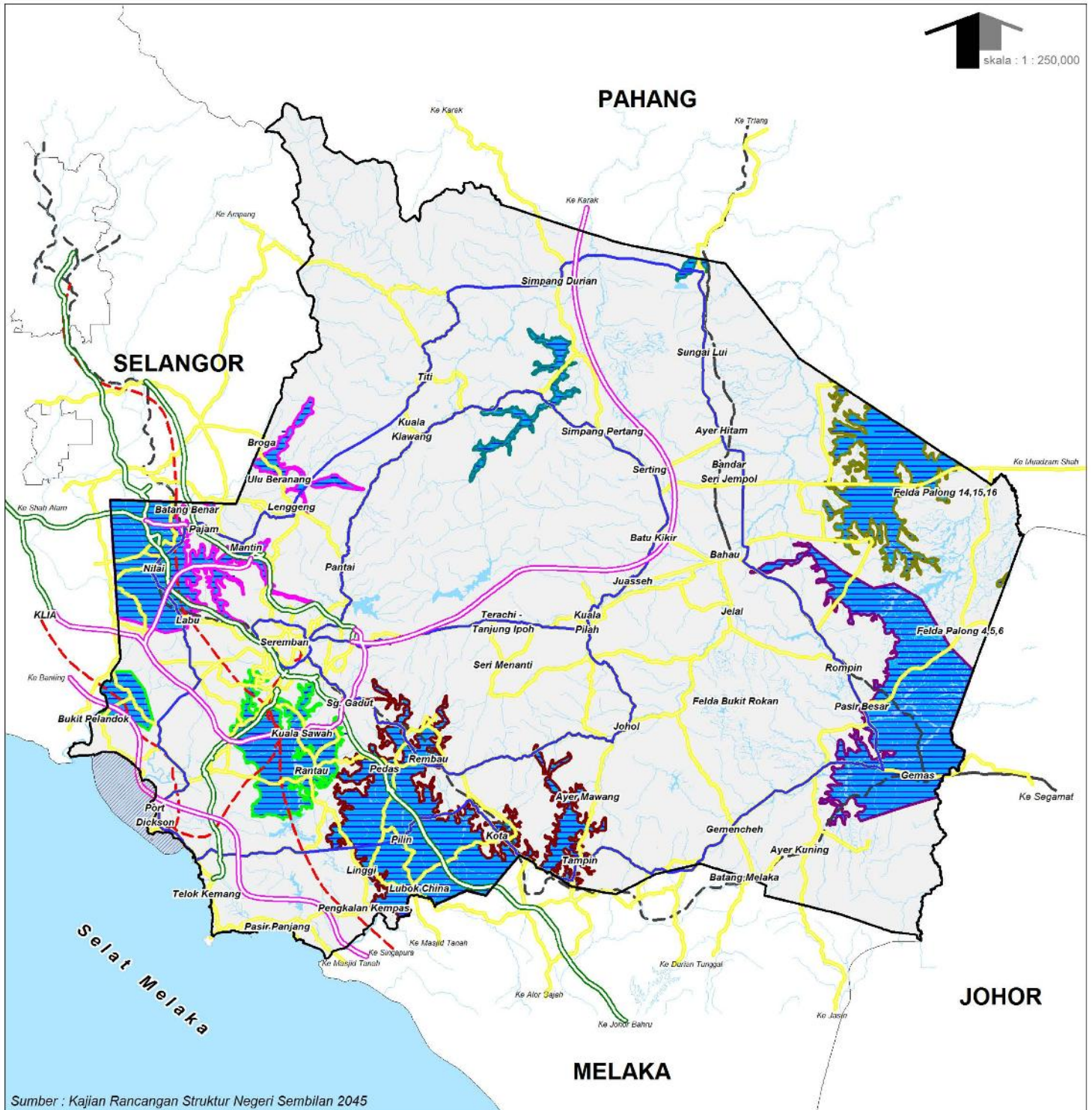
- i. Pelaksanaan projek pengindahan sungai dipertingkatkan mengikut garis panduan JPS.
- ii. Manual Pengurusan Air Bersepadu.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2030	2045
Jumlah lokasi kawasan banjir	100	70	40	20

Agensi Pelaksana

- i. JPS Negeri Sembilan
- ii. JKR Negeri Sembilan
- iii. SWCorp
- iv. PBT
- v. UPEN Negeri Sembilan

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045

Rajah 5.6
ZON MITIGASI BANJIR NEGERI SEMBILAN

Zon Mitigasi Banjir

- Tahun 2016 - Tahun 2020
- Tahun 2021 - Tahun 2025
- Tahun 2026 - Tahun 2030
- Tahun 2031 - Tahun 2035
- Tahun 2036 - Tahun 2040
- Tahun 2041 - Tahun 2045

Lain - Lain Petunjuk :

- Kawasan Banjir
- Badan Air
- Cadangan / Naik Taraf Jalan Raya
- Jalan Raya Utama Sedia Ada
- Cadangan Lebuhraya
- Lebuhraya Utama Sedia Ada
- Cadangan Laluan Keretapi
- Laluan Keretapi Sedia Ada
- Sempadan Negeri
- Zon Pembangunan Akan Datang

Dasar Strategik Pelaksanaan 8.3

Dengan cadangan kawasan pembangunan Agropolis yang merangkumi Daerah Jempol, Tampin, Rembau dan Kuala Pilah, sumber pengairan adalah kritikal untuk penghasilan hasil pertanian yang baik. Pengairan dan saliran pertanian adalah penting bagi membantu meningkat hasil pertanian yang merupakan salah satu aktiviti ekonomi utama di Negeri Sembilan. Pengairan ditakrifkan sebagai membekal air manakala saliran pertanian adalah bagi mengeluarkan air dari kawasan pertanian. Justeru, struktur dan infrastruktur serta pengurusan air perlu diperkasakan.

DSP 8.3

MENYEDIAKAN SISTEM PENGAIRAN YANG LEBIH LUAS BAGI MEMENUHI KEPERLUAN PENGAIRAN PERTANIAN

Langkah-langkah Pencapaian

Menaik taraf terusan-terusan di skim-skim pengairan sedia ada yang kurang mendapat bekalan air.

Cadangan Projek / Program

Projek meluaskan terusan-terusan air ke skim-skim penanaman padi di Negeri Sembilan.

Agensi Pelaksana

- i. JPS Negeri Sembilan
- ii. Jabatan Pertanian Negeri Sembilan

Dasar Strategik Pelaksanaan 8.4

Sehingga kini, penyaluran tenaga elektrik adalah mencukupi dan mempunyai lebihan keupayaan tenaga. Permintaan bekalan gas dari industri perkilangan juga dapat dipenuhi. Mengambil kira pembangunan masa hadapan, prasarana pembekalan perlu disediakan untuk memastikan perkembangan ekonomi yang produktif.

DSP 8.4

MENYEDIKAN KEMUDAHAN BEKALAN ELEKTRIK DAN GAS YANG MENCUKUPI UNTUK PERMINTAAN MASA HADAPAN

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Pelaksanaan kemudahan bekalan elektrik untuk kawasan koridor pembangunan baru.
- ii. Melaksanakan peningkatan kapasiti PMU sedia ada dan pembinaan PMU baru seiring dengan pertambahan permintaan bekalan.
- iii. Kecekapan perkhidmatan kepada kerosakan yang dinilai melalui Indeks SAIDI dipertingkatkan.
- iv. Memastikan pembekalan tenaga elektrik merangkumi kawasan petempatan Orang Asli.
- v. Menyediakan bekalan gas ke kawasan perindustrian berdasarkan keperluan pengusaha industri.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2030	2045
Tahap perkhidmatan bekalan tenaga elektrik	100%	100%	100%	100%
Indeks SAIDI (minit/pelanggan/tahun)	55	50	40	30

Agensi Pelaksana

- i. TNB
- ii. GAS Malaysia Berhad

Dasar Strategik Pelaksanaan 8.5

Kesampaian sistem telekomunikasi talian tetap adalah mencukupi. Perkembangan teknologi maklumat akan membantu masyarakat dalam memperolehi pengetahuan dan membantu di bidang-bidang sosial dan juga ekonomi. Dengan itu, penyediaan teknologi maklumat adalah penting sebagai pemangkin ekonomi dan menyumbang terhadap kemajuan penduduk.

DSP 8.5

MEMPERTINGKATKAN KEMUDAHAN TEKNOLOGI MAYA DAN JALUR LEBAR SELARAS DENGAN PERKEMBANGAN TEKNOLOGI SEMASA BAGI MEMENUHI PERMINTAAN PELANGGAN DAN PEMBANGUNAN MASA HADAPAN

Langkah-langkah Pencapaian

- Menyediakan program peningkatan talian berdasarkan keperluan dan cadangan pembangunan baru di samping kemudahan telefon awam di setiap petempatan desa.
- Menyediakan kemudahan Jalur Lebar Kelajuan Tinggi (HSBB) dan *Sub-Urban Broadband* di koridor pembangunan utama.
- Program Pemberian Perkhidmatan Sejagat (*Universal Service Provision - USP*) dan *Sub - Urban Broad Band (SUBB)* dilaksanakan di kawasan pinggir bandar dan pedalaman yang belum mendapat liputan telekomunikasi.
- Memperkenalkan teknologi perkongsian sistem antena - *Outdoor Distributed Antennae System (ODAS)* sebagai langkah menguatkan lagi isyarat liputan telefon selular dan dapat mengurangkan keperluan struktur menara telekomunikasi di atas bumbung bangunan.
- Menyediakan rizab struktur telekomunikasi selular di lokasi yang sesuai dan melaksanakan proses *fiberization*.

Cadangan Projek / Program

- Projek HSBB di bandar-bandar utama.
- Program USP di kawasan luar bandar dan pakej mampu milik.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2030	2045
Tahap penembusan jalur lebar per 100 isi rumah (ratio)	51.5%	80%	100%	100%

Agensi Pelaksana

- Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia
- UPEN Negeri Sembilan

Dasar Strategik Pelaksanaan 8.6

Secara amnya, loji rawatan berpusat terletak di kawasan bandar dan kawasan luar bandar kebanyakannya masih lagi menggunakan sistem tangki septik ataupun tandas curah. Terdapat loji pembetungan berpusat secara wilayah (*regionalized STP*) di Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson yang mempunyai keupayaan PE yang tinggi. Sistem berpusat memudahkan pengawalan terhadap pencemaran.

DSP 8.6

MEMPERLUASKAN PENGGUNAAN LOJI RAWATAN KUMBAHAN YANG BERSESUAIAN DENGAN KEADAAN SETEMPAT DAN MENINGKATKAN PENGAWALAN DARIPADA PENCEMARAN KUALITI AIR

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menyediakan sistem pembetungan berpusat.
- ii. Mengkaji dan melaksanakan program pembangunan sedia ada dan disambung kepada sistem rawatan kumbahan berpusat.
- iii. Meningkatkan kesedaran kepada pemilik untuk mendapatkan perkhidmatan membersih tangki septik dan loji kumbahan setempat dengan sempurna dan berkesan.
- iv. Semua hotel dan kemudahan penginapan di Port Dickson perlu membuat penyambungan kepada sistem pembetungan berpusat sedia ada.
- v. Pelepasan efluen ke badan air yang terletak di hulu titik pengambilan air dan kawasan tadahan air utama perlu mematuhi piawaian pelepasan 'A'.
- vi. Semakan / kawalan terperinci semasa di peringkat kebenaran merancang agar perancangan loji rawatan kumbahan tidak dilepaskan ke kawasan yang sensitif.
- vii. Efluen daripada pusat-pusat peranginan dan hotel-hotel sepanjang pantai Daerah Port Dickson hendaklah disalurkan ke loji rawatan berpusat sedia ada dan sebarang lepasan terus (*direct discharge*) tidak dibenarkan.
- viii. Rizab tanah untuk rawatan enap cemar (*sludge*) yang mencukupi disediakan di setiap daerah di Negeri Sembilan.

Cadangan Projek / Program

- i. Projek membina loji rawatan kumbahan separa berpusat (*semi-regional*) di Daerah Kuala Pilah, Jempol, Jelebu, Tampin dan Rembau.
- ii. Menyediakan Kemudahan Rawatan Enap Cemar di daerah-daerah di Negeri Sembilan.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2030	2045
Penggunaan Loji Rawatan Kumbahan	49%	60%	75%	90%

Agensi Pelaksana

- i. JPP Negeri Sembilan
- ii. SPAN

Dasar Strategik Pelaksanaan 8.7

Setiap daerah di Negeri Sembilan kini mempunyai tapak pelupusan sendiri. Terdapat juga tapak pelupusan yang sudah ditutup seperti tapak pelupusan Bukit Palong, Pajam dan lain-lain kawasan. Bagi mengatasi masalah pelupusan sisa pepejal, tapak pelupusan sanitari baru telah dibina di Tanah Merah yang mampu menampung sampah dari Port Dickson dan Seremban. Sementara itu, hampir semua tapak pelupusan sedia ada bukannya tapak pelupusan sanitari.

DSP 8.7

MENYEDIKAN PENGURUSAN SISA PEPEJAL BERSEPADU DENGAN SISTEM RAWATAN SISA BERLANDASKAN TEKNOLOGI DAN TUMPUAN KEPADA PENGAWALAN TERHADAP PENCEMARAN

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menutup tapak pelupusan bukan sanitari sedia ada dan membina tapak-tapak pelupusan tahap sanitari yang baru.
- ii. Memastikan semua tapak pelupusan mengawal pelepasan *leachate* dan gas metana.
- iii. Mengkaji keupayaan tapak pelupusan sedia ada menggunakan lepasan gas metana untuk penjanaan elektrik.
- iv. Menguatkuasakan program pengasingan sisa pepejal pada punca mengikut kategori sisa iaitu organik, kertas, plastik dan lain-lain.
- v. Program pengasingan sisa pepejal juga dilaksanakan di tapak pelupusan di samping *drop-off point*.
- vi. Mengkaji dan menyediakan program bersepadu tentang amalan kitar semula lengkap dengan rekod yang terperinci.
- vii. Meluaskan liputan kawasan kutipan sampah terutama di kawasan desa (berdasarkan kaedah kutipan yang bersesuaian).
- viii. Memastikan pematuhan kutipan sampah secara berkala.

Cadangan Projek / Program

- i. Projek tenaga diperbaharui (*renewable energy*) di bekas tapak pelupusan Pajam oleh Cypark Resources Berhad.
- ii. Menaik taraf tapak pelupusan sedia ada kepada sanitari.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2030	2045
Sisa pepejal yang dikitar semula (tan/hari)	Tiada dalam rekod	22% dari jumlah penjawatan	35% dari jumlah penjawatan	40% dari jumlah penjawatan

Agensi Pelaksana

- i. JPSPN (KPKT)
- ii. SW Corp
- iii. UPEN
- iv. PBT
- v. JAS
- vi. Pihak swasta

5.2 DASAR PERANCANGAN UTAMA DAN DASAR STRATEGIK PELAKSANAAN NEGERI SEMBILAN 2045 : OBJEKTIF 2

Bagi memastikan Objektif 2 iaitu "Memperkasakan ekonomi berasaskan sumber berpotensi yang inovatif, produktif dan kompetitif" dapat dicapai, sebanyak 5 DPU dan 22 DSP telah disediakan dengan perincian (**Jadual 5.12**) seperti berikut:

Jadual 5.12:
Rangka Kerja Dasar-Dasar Pembangunan Objektif 2

DPU	DSP
DPU 9: PENGUKUHAN ASAS EKONOMI NEGERI YANG BERDAYA SAING BERASASKAN SUMBER BERPOTENSI BAGI MENCAPAI KDNK PER KAPITA MELEBIHI RM 98,000 PADA TAHUN 2045	DSP 9.1: Menggunakan sepenuhnya kelebihan lokasi negeri yang bersebelahan dengan <i>Greater</i> Kuala Lumpur untuk mengukuhkan ekonomi Negeri Sembilan
	DSP 9.2: Menggalakkan pembangunan ekonomi tanpa sempadan di peringkat negeri, wilayah dan antarabangsa
	DSP 9.3: Mengukuhkan sektor perkhidmatan sebagai penyumbang utama terhadap KDNK negeri pada tahun 2045
DPU 10: MEMPERKUKUKAN PEMBANGUNAN PERDAGANGAN DAN PERKHIDMATAN MENGIKUT HIERARKI PUSAT PETEMPATAN YANG DITETAPKAN	DSP 10.1: Memperkukuhkan pembangunan perdagangan dan perkhidmatan di Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson
	DSP 10.2: Mempertingkatkan pembangunan perdagangan dan perkhidmatan di Daerah Rembau, Daerah Kuala Pilah, Daerah Tampin, Jempol dan Daerah Jelevu berdasarkan koridor perbandaran sedia ada
DPU 11: MEMPERKUKUKAN PEMBANGUNAN PERINDUSTRIAN DI DAERAH SEREMBAN DAN PORT DICKSON KhususNYA MELALUI PEMBANGUNAN BERSEPADU 'MALAYSIA VISION VALLEY' DAN SOKONGAN PADU INDUSTRI SOKONGAN BERASASKAN KONSEP AGROPOLIS DAN BIODIVERSITI DARI LAIN-LAIN DAERAH DI NEGERI SEMBILAN	DSP 11.1: Memperkukuhkan aktiviti perindustrian di koridor utama industri Seremban-Nilai-Port Dickson khususnya kluster industri berteras teknologi tinggi, mesra alam dan berintensif modal
	DSP 11.2: Membangun dan menggalakkan industri makanan dan aktiviti penyelidikan dan pembangunan di koridor industri sedia ada di Daerah Rembau, Kuala Pilah, Tampin, Jempol dan Jelevu khususnya koridor Simpang Pertang-Bahau-Kuala Pilah
	DSP 11.3: Mempertingkatkan kemahiran dan pengetahuan tenaga kerja industri selaras dengan perubahan orientasi, operasi dan teknologi industri

DPU	DSP
DPU 12: MEMBANGUNKAN PRODUK DAN PERKHIDMATAN PELANCONGAN NEGERI SEMBILAN SECARA BERSEPADU DI KORIDOR PERBANDARAN SEREMBAN-NILAI-PORT DICKSON DAN KORIDOR LUAR BANDAR NEGERI SEMBILAN	DSP 12.1: Memperkukuhkan pembangunan Daerah Seremban sebagai pusat perkhidmatan pelancongan negeri dan destinasi pelancongan bandar
	DSP 12.2: Memperkukuhkan pembangunan Daerah Port Dickson sebagai bandar pantai peranginan negara
	DSP 12.3: Memperkukuhkan pembangunan pelancongan Daerah Kuala Pilah sebagai pusat pelancongan kebudayaan, seni dan warisan sejarah
	DSP 12.4: Memperkukuhkan pembangunan pelancongan Daerah Jelevu sebagai pusat pelancongan eko negeri
	DSP 12.5: Membangunkan Daerah Tampin dan Jempol sebagai pusat pelancongan agro negeri
	DSP 12.6: Memperkukuhkan pembangunan pelancongan Daerah Rembau sebagai pusat tarikan kebudayaan dan warisan sejarah
	DSP 12.7: Mewartakan produk warisan dan sejarah Negeri Sembilan bagi tujuan pemeliharaan aset sedia ada
DPU 13: DAERAH JEMPOL, TAMPIN, REMBAU DAN KUALA PILAH DIBANGUN BERTERASKAN KONSEP AGROPOLITAN	DSP 13.1: Menjadikan Negeri Sembilan sebagai salah sebuah negeri pengeluar utama makanan hasil ternakan berasaskan daging dan telur
	DSP13.2: Mempergiatkan potensi pembangunan sektor akuakultur
	DSP 13.3: Memperkukuhkan pengurusan sumber perikanan tangkapan
	DSP 13.4: Meningkatkan hasil tanaman buah-buahan dan sayur-sayuran
	DSP 13.5: Mengekalkan kawasan tanaman padi dan meningkatkan produktiviti
	DSP 13.6: Meningkatkan penyediaan infrastruktur dan ruang kemudahan pemasaran produk agro

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

5.2.1 Dasar Perancangan Utama 9

Pada amnya Negeri Sembilan mengalami pertumbuhan ekonomi yang menggalakkan berasaskan pencapaian KDNK negeri iaitu daripada RM19,736 juta (2005) kepada RM28,691 juta (2013) dengan pertumbuhan pada kadar 4.8% setahun. Adalah dijangkakan pertumbuhan ekonomi Negeri Sembilan akan terus mengalami peningkatan selaras dengan strategi pembangunan negeri yang mantap bagi merangsang pembangunan dalam pelbagai sektor ekonomi terutama sektor pertanian, pembuatan, pelancongan dan perkhidmatan perdagangan.

DPU 9

PENGUKUHAN ASAS EKONOMI NEGERI YANG BERDAYA SAING BERASASKAN SUMBER BERPOTENSI BAGI MENCAPAI KDNK PER KAPITA MELEBIHI RM98,000 PADA TAHUN 2045

Dasar Strategik Pelaksanaan 9.1

Negeri Sembilan terletak dalam koridor pembangunan utama negara dan ia mempunyai kelebihan berdasarkan perletakannya berhampiran dengan Lembah Klang yang meliputi negeri maju khususnya Selangor dan Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur. Kepesatan tinggi pembangunan yang dialami oleh kawasan Lembah Klang membolehkan Negeri Sembilan memanfaatkan limpahan pembangunan dalam pelbagai sektor ekonomi serta perkembangan fizikal yang amat ketara melalui konurbasi Kuala Lumpur. Pelaksanaan projek mega negara khususnya MVM memberi kelebihan kepada Negeri Sembilan untuk berkembang pesat sebagai wilayah pertumbuhan transformasi baru.

DSP 9.1

MENGGUNAKAN SEPENUHNYA KELEBIHAN LOKASI NEGERI YANG BERSEBELAHAN DENGAN GREATER KUALA LUMPUR UNTUK MENGUKUHKAN EKONOMI NEGERI SEMBILAN

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Meningkatkan peranan Negeri Sembilan di dalam pembangunan Wilayah Tengah dan negara melalui perkembangan potensi ekonomi yang bernilai tinggi.
- ii. Meningkatkan kemudahan dan prasarana bagi menggalakkan perkembangan dan kerjasama ekonomi antara negeri dan wilayah dalam pelbagai sektor dan sumber.

- iii. Mengukuhkan kerjasama pembangunan sumber manusia dan pengurusan alam sekitar secara mampan antara negeri dan wilayah.
- iv. Mengukuhkan pembangunan perbandaran yang lebih terancang dan lestari dengan melengkapi konurbasi perbandaran negara.
- v. Meningkatkan pembangunan sumber manusia ke arah aktiviti ekonomi berintensif pengetahuan dan yang berkemahiran (TVET) bagi membentuk guna tenaga aktif yang berkualiti.
- vi. Menggalakkan pelaburan pelbagai sektor ekonomi yang dapat mewujudkan peluang-peluang pekerjaan berasaskan ekonomi seperti sektor ekonomi kreatif dan inovatif.
- vii. Menggalakkan pelaburan swasta serta mempelbagai peluang pekerjaan melalui pelaburan sektor industri dan awam.
- viii. Meningkatkan modal insan ke arah aktiviti penyatuan ekonomi.

Cadangan Projek / Program

- i. Membangunkan Daerah Seremban dan Port Dickson sebagai tunjang bagi melonjakan ekonomi Negeri Sembilan.
- ii. Membangunkan Daerah lain berdasarkan sumber jaya dan memperkenalkan asas ekonomi baru
- iii. Pelan Pembangunan Komprehensif Malaysia Vision Valley
- iv. Pembangunan pusat latihan dan kemahiran tinggi negeri.
- v. Peningkatan peranan IPTA/ IPTS tempatan

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Pembangunan kawasan pertumbuhan transformasi baru khususnya *Malaysia Vision Valley* sebagai perluasan Konurbasi Nasional.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Tahun	KDNK Perkapita
2005	21,768
2010	28,586
2020	51,773 (berdasarkan RMKe-11)

- i. Kadar pertumbuhan KDNK tahunan 2015-2015 : 6-7%
- ii. Unjuran KDNK pada harga malar 2010 dalam RMKe-11 : RM48,770 juta

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iii. Sekretariat MVV
- iv. Negeri Sembilan Investment Centre
- v. PKNNS
- vi. PBT
- vii. UKAS
- viii. Sektor swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 9.2

Model baru ekonomi yang didasarkan oleh negara, adalah selaras dengan potensi sektor K-ekonomi dan ekonomi kreatif yang amat bersesuaian di dalam konteks Negeri Sembilan yang mempunyai tanah pembangunan yang luas dan sumber semula jadi. Kesiediaan institusi pembangunan insan dan pendidikan di Negeri Sembilan ini membolehkan generasi K-ekonomi yang aktif dan berkeusahawanan dibentuk untuk membantu membangunkan negeri di dalam lingkungan ekonomi tanpa sempadan.

Asas dan prospek ekonomi Negeri Sembilan perlu berada di tahap yang lebih baik dan peluang-peluang pelaburan baru dalam aktiviti ekonomi dapat menjana KDNK serta membuka peluang pekerjaan dan mengurangkan kadar pengangguran.

DSP 9.2

MENGGALAKKAN PEMBANGUNAN EKONOMI TANPA SEMPADAN DI PERINGKAT NEGERI, WILAYAH DAN ANTARABANGSA

Langkah-langkah Pencapaian

- Memberi tumpuan kepada pelaburan yang mempunyai nilai tambah tinggi dan dapat membangunkan k-ekonomi yang strategik.
- Meluaskan pasaran ke tahap nasional dan antarabangsa.
- Menguatkan infrastruktur ICT dan telekomunikasi di seluruh negeri.

Cadangan Projek / Program

- Pembangunan projek MVV.
- Pembangunan projek infrastruktur dan perhubungan dalam kawasan MVV.
- High impact bio dan agro

Inisiatif Pembaharuan Strategik

- Galakan kerjasama swasta.
- Insentif untuk pelaburan.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Tahun	KDNK Perkapita
2005	21,768
2010	28,586
2020	51,773 (berdasarkan RMKe-11)

- Kadar pertumbuhan KDNK tahunan 2015-2015 : 6-7%.
- Unjuran KDNK pada harga malor 2010 dalam RMKe-11 : RM48,770 juta.

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iii. Sekretariat MVV
- iv. UKAS
- v. Negeri Sembilan Investment Centre
- vi. PKNNS
- vii. PBT
- viii. MITI
- ix. SMIDEC
- x. Kementerian Pendidikan Tinggi
- xi. Sektor swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 9.3

Pembangunan sektor tertiar khususnya perkhidmatan moden memainkan peranan penting di dalam usaha meletakkan sesebuah negeri / negara berada di tahap ekonomi yang lebih baik. Negeri Sembilan perlu menyusun semula struktur agihan KDNK dengan penumpuan perkhidmatan moden berbanding sektor pertanian atau pembuatan.

DSP 9.3**MEMPERKUKUHKAN SEKTOR PERKHIDMATAN SEBAGAI PENYUMBANG UTAMA KDNK NEGERI PADA TAHUN 2045****Langkah-langkah Pencapaian**

- i. Mengukuhkan struktur dan agihan pendapatan melalui penumpuan terhadap sektor perkhidmatan.
- ii. Menekankan pembangunan k-ekonomi dan berkemahiran di dalam semua sektor utama ekonomi.
- iii. Meningkatkan pembangunan modal insan ke arah aktiviti ekonomi berintensif pengetahuan dan berkemahiran.
- iv. Menggalakkan pelaburan swasta serta mempelbagaikan dan meningkatkan peluang pekerjaan dalam sektor perkhidmatan dan pembuatan.

Cadangan Projek / Program

- i. Pembangunan MVV.
- ii. Pengukuhan fungsi IPT dan pusat kemahiran untuk menghasilkan tenaga kerja mahir.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

- i. Pengukuhan penyediaan kemudahan infrastruktur, utiliti dan perkhidmatan sokongan.
- ii. Memperkasakan IPTA dan IPTS melalui jaringan pertalian sektor ekonomi dengan kerjasama agensi kerajaan dan swasta.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Sektor Pekerjaan	Semasa	2020	2030	2045
Primari	8.8	7.4	5.4	4.1
Sekunder	26.2	25.2	21.6	20.4
Tertiari	65.0	67.4	73.0	75.5

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iii. Negeri Sembilan Investment Centre
- iv. Sekretariat MVV
- v. Sektor swasta

5.2.2 Dasar Perancangan Utama 10

Sektor perdagangan memainkan peranan utama kepada pembangunan ekonomi Negeri Sembilan. Bagi tempoh 2005-2013, nilai sumbangan sektor perkhidmatan perdagangan kepada KDNK Negeri Sembilan merekodkan peningkatan daripada RM 7,046 juta (35.7%) pada tahun 2005 kepada RM 11,699 juta (40.8%) pada tahun 2013 dengan pertumbuhan purata pada kadar 6.5% setahun berbanding semua sektor ekonomi pada kadar 4.8% setahun. Menjelang tahun 2045, sumbangan sektor perkhidmatan perdagangan akan terus meningkat kepada 61.5% daripada jumlah KDNK. Peningkatan jumlah penduduk negeri yang dijangka menghampiri 2.95 juta menjelang tahun 2045 akan membantu memesatkan lagi pertumbuhan sektor perdagangan dan perkhidmatan di Negeri Sembilan.

DPU 10

**MEMPERKUKUHKAN PEMBANGUNAN
PERDAGANGAN DAN PERKHIDMATAN MENGIKUT
HIERARKI PUSAT PETEMPATAN YANG DITETAPKAN**

Dasar Strategik Pelaksanaan 10.1

Pembangunan perdagangan dan perkhidmatan di Daerah Seremban dan Port Dickson akan terus berkembang pesat hasil limpahan pembangunan daripada Lembah Klang dan perletakannya yang bersebelahan dengan Greater Kuala Lumpur. Perlaksanaan projek mega negara khususnya MVV yang melibatkan Daerah Seremban dan Port Dickson akan memberi impak tinggi

Negeri Sembilan khususnya pembangunan perdagangan dan perkhidmatan di koridor perbandaran sedia ada selain mewujudkan kawasan pertumbuhan transformasi baru. MVV juga merupakan sebahagian daripada kawasan koridor raya multimedia (MSC) dan ia memberi kelebihan kepada Negeri Sembilan untuk berkembang pesat sebagai pusat perdagangan dan perkhidmatan berasaskan teknologi maklumat dan multimedia.

DSP 10.1
MEMPERKUKUHKAN PEMBANGUNAN PERDAGANGAN DAN PERKHIDMATAN DI DAERAH SEREMBAN DAN DAERAH PORT DICKSON
Langkah-langkah Pencapaian

- i. Meningkatkan penyediaan kemudahan infrastruktur perhubungan, utiliti, jalur lebar dan telekomunikasi serta kemudahan sokongan yang secukupnya di koridor perbandaran sedia ada khususnya koridor Seremban – Mantin – Pajam – Nilai, koridor Seremban – Rantau – Lukut – Port Dickson dan koridor Nilai – Labu – Sendayan – Port Dickson.
- ii. Menggalakkan pembangunan perdagangan secara komprehensif di pusat bandar sedia ada dan baru.
- iii. Memastikan ruang lantai perdagangan (formal dan informal) disediakan mencukupi berdasarkan keperluan di rangkaian pusat bandar sedia ada dan baru.
- iv. Memastikan perkhidmatan perdagangan tahap sederhana dan tinggi dibangunkan mengikut hierarki pusat petempatan yang ditetapkan.
- v. Menggalakkan kepelbagaian aktiviti perdagangan dan perkhidmatan yang menyokong fungsi ekonomi.
- vi. Menarik lebih banyak pelaburan dalam sektor ICT dan multimedia di dalam perkhidmatan perdagangan.
- vii. Menggalak dan memperluaskan penggunaan e-dagang dan IT dalam semua urusan perdagangan oleh syarikat dan pertubuhan perdagangan.
- viii. Pengukuhan semula bandar bagi meningkatkan fungsi dan kegunaan ruang bandar lebih efisien.

Cadangan Projek / Program

Mempelbagaikan aktiviti perdagangan dan penyediaan ruang lantai tambahan (kompleks perdagangan bersepadu, rumah kedai, kedai pejabat dan pusat penjaja terancang) di pusat perdagangan utama.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Memperkukuhkan peranan pusat petempatan sedia ada sebagai pusat perdagangan utama yang kompetitif.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2045
Bilangan jenis perdagangan / jumlah pertubuhan	1 : 134	1 : 200	1 : 250
Nisbah guna tenaga / ruang lantai perdagangan	1 : 35 m.p	1 : 45 m.p	1 : 52 m.p
Peratus sumbangan sektor perdagangan kepada KDNK Negeri	42.1%	45.3%	61.5%
Hierarki pusat perdagangan			
• Pusat Separa Wilayah	430,000 m.p	530,000 m.p	610,000 m.p
• Pusat Petempatan Utama	>30,000 m.p	> 50,000 m.p	>70,000 m.p
• Pusat Petempatan Kecil	> 5,000 m.p	>30,000 m.p	>40,000 m.p

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PKNNS
- iii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iv. PBT
- v. Sekretariat MVV
- vi. UKAS
- vii. Sektor swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 10.2

Kepesatan pembangunan perdagangan dan perkhidmatan di Negeri Sembilan lebih banyak tertumpu di Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson. Faktor geografi, infrastruktur perhubungan yang baik dan taburan penduduk yang tinggi merupakan kelebihan kepada dua daerah ini. Tambahan pula perletakan yang bersebelahan dengan *Greater* Kuala Lumpur memberi banyak keistimewaan dan kelebihan untuk dua daerah ini berkembang pesat sebagai pusat perdagangan utama di Negeri Sembilan. Justeru, bagi merapatkan jurang perbezaan dengan daerah-daerah lain di Negeri Sembilan, pembangunan perdagangan perlu dipertingkatkan dengan mengembeling sumber-sumber aset yang dimiliki khususnya hasil pertanian dan perhutanan ke arah mewujudkan lebih banyak peluang-peluang perniagaan di rangkaian pusat-pusat petempatan sedia ada.

DSP 10.2

MEMPERTINGKATKAN PEMBANGUNAN PERDAGANGAN DAN PERKHIDMATAN DI DAERAH REMBAU, DAERAH KUALA PILAH, DAERAH TAMPIN, DAERAH JEMPOL DAN DAERAH JELEBU BERDASARKAN KORIDOR PERBANDARAN SEDIA ADA

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Meningkatkan penyediaan kemudahan infrastruktur perhubungan, utiliti dan jalur lebar dan telekomunikasi serta kemudahan sokongan yang secukupnya di koridor perbandaran sedia ada.
- ii. Memperluaskan kawasan perdagangan bagi menampung keperluan pelbagai sektor perkhidmatan perdagangan di masa hadapan.
- iii. Meningkatkan penyediaan ruang lantai perdagangan khususnya rumah kedai, kompleks perniagaan, arked membeli-belah dan pusat penjaja terancang.
- iv. Menggalakkan kepelbagaian aktiviti perdagangan dan perkhidmatan yang menyokong fungsi ekonomi di setiap pusat daerah khususnya bandar Tampin, Rembau, Kuala Pilah, Bandar Seri Jempol, Bahau dan Kuala Klawang.
- v. Memastikan perkhidmatan perdagangan tahap sederhana dibangunkan mengikut hierarki pusat petempatan yang ditetapkan.
- vi. Menggalakkan kepelbagaian aktiviti perdagangan dan perkhidmatan yang menyokong fungsi ekonomi.

Cadangan Projek / Program

Kompleks perniagaan pertanian dan kemudahan sokongan.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Memperkuhkan peranan pusat petempatan utama dan pusat petempatan kecil sebagai pusat perdagangan yang kompetitif.

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PKNNS
- iii. PBT
- iv. Sektor swasta

5.2.3 Dasar Perancangan Utama 11

Sepanjang tempoh perancangan, sektor perindustrian akan terus memainkan peranan utama yang akan memangkin pertumbuhan ekonomi yang mampan di Negeri Sembilan. Menjelang tahun 2045, sektor perindustrian dijangka akan menyumbang sebanyak 35 peratus daripada jumlah KDNK Negeri Sembilan.

Justeru, usaha giat dan gigih perlu dilaksanakan bagi memastikan Negeri Sembilan berkembang pesat sebagai salah satu pusat pembuatan utama di Wilayah Selatan Semenanjung Malaysia khususnya dalam memanfaatkan limpahan pembangunan perindustrian daripada Lembah Klang serta kelebihan lokasi yang dimiliki oleh Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson yang bersebelahan dengan Greater Kuala Lumpur.

DPU 11

**MEMPERKUKUKKAN PEMBANGUNAN PERINDUSTRIAN
DI DAERAH SEREMBAN DAN DAERAH PORT DICKSON
KHUSUSNYA MELALUI PEMBANGUNAN BERSEPADU
‘MALAYSIA VISION VALLEY’ DAN SOKONGAN PADU
INDUSTRI SOKONGAN BERASASKAN KONSEP
AGROPOLIS DAN BIODIVERSITI DARI LAIN-LAIN
DAERAH DI NEGERI SEMBILAN**

Dasar Strategik Pelaksanaan 11.1

Daerah Seremban merupakan kawasan tumpuan utama pelabur industri pembuatan di Negeri Sembilan di mana ia menerima sejumlah 448 projek pembuatan yang diluluskan oleh pihak MIDA bagi tempoh 2000-2014 dengan jumlah pelaburan sebanyak RM 24,866 juta dan sejumlah 46,428 peluang pekerjaan. Adalah dijangkakan dalam jangka panjang, Daerah Seremban akan terus menjadi tumpuan utama pelabur industri terutama dengan terlaksananya projek mega negara MVV yang melibatkan koridor perbandaran Seremban-Nilai-Port Dickson. Antara projek flagship berkaitan industri pembuatan ialah koridor Nilai-Sendayan khususnya ‘Edu-Tech Valley’ yang meliputi ‘Medi & Bio-Tech City’ dan ‘High Green Tech City’.

DSP 11.1

**MEMPERKUKUHKAN AKTIVITI PERINDUSTRIAN
DI KORIDOR UTAMA INDUSTRI SEREMBAN-NILAI-PORT DICKSON
KHUSUSNYA KLUSTER INDUSTRI BERTERAS TEKNOLOGI TINGGI,
MESRA ALAM DAN BERINTENSIF MODAL**

Langkah-langkah Pencapaian

- Mempertingkatkan pembangunan infrastruktur perhubungan dan utiliti, jaringan jalur lebar dan telekomunikasi yang menghubungkan koridor perbandaran sedia ada bagi meningkatkan pembangunan industri di Negeri Sembilan.
- Memastikan penyediaan kawasan industri terancang yang secukupnya di zon perindustrian yang ditetapkan bagi setiap koridor industri (Rujuk **rajah 5.7**)
- Memastikan penyediaan perkhidmatan sokongan dan kemudahan mencukupi berdasarkan keperluan industri.
- Bagi mencapai produk pembuatan bertaraf antarabangsa, amalan pembuatan terbaik (*best manufacturing practice*) perlu digalakkan dalam kalangan syarikat pengusaha industri di Negeri Sembilan. Mekanisme utama ialah melaksanakan amalan pengurusan dan pengeluaran mengikut piawaian antarabangsa.

Cadangan Projek / Program

- Pembangunan Bandaraya Biotek dan Perubatan, Nilai-Sendayan
 - Pusat Penyelidikan
 - Taman Industri Perubatan
 - Lembah Biotek
- Pembangunan Bandaraya Teknologi Hijau Tinggi
 - Taman Perindustrian

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Penyediaan kawasan industri terancang baru yang komprehensif dalam zon industri yang ditetapkan.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2045
% kawasan perindustrian yang diduduki	65%	75%	90%
Purata bilangan pekerja / hektar industri	40 pekerja / hektar	35 pekerja / hektar	25 pekerja / hektar
% sumbangan sektor perindustrian kepada KDNK Negeri	45%	40%	35%

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. Negeri Sembilan *Investment Centre*
- iii. PKNNS
- iv. *Malaysian Investment Development Authority (MIDA)*
- v. Sektor swasta
- vi. Usaha sama sektor awam/swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 11.2

Daerah-daerah Rembau, Kuala Pilah, Tampin, Jempol dan Jelebu mempunyai prospek yang baik bagi menggalakkan pembangunan industri berasaskan sumber khususnya hasil pertanian, perhutanan dan sumber mineral bukan logam. Selain mendalami kelompok industri kimia, getah dan plastik, elektrik dan elektronik serta kelompok industri binaan logam dan peralatan pengangkutan, Negeri Sembilan perlu memberi keutamaan kepada kelompok industri berasaskan sumber terutama industri berasaskan hasil pertanian, industri makanan dan minuman selain sumber jaya baru khususnya industri bioteknologi. Ia bertujuan mengoptimumkan penggunaan sumber-sumber asli sedia ada yang belum diterokai sepenuhnya. Ia adalah bersesuaian dengan usaha bagi membangunkan daerah-daerah ini sebagai kawasan pembangunan agropolis (Daerah Jempol, Daerah Kuala Pilah, Daerah Rembau dan Daerah Tampin) dan kawasan pembangunan biodiversiti (Daerah Jelebu) (**Rajah 5.7**).

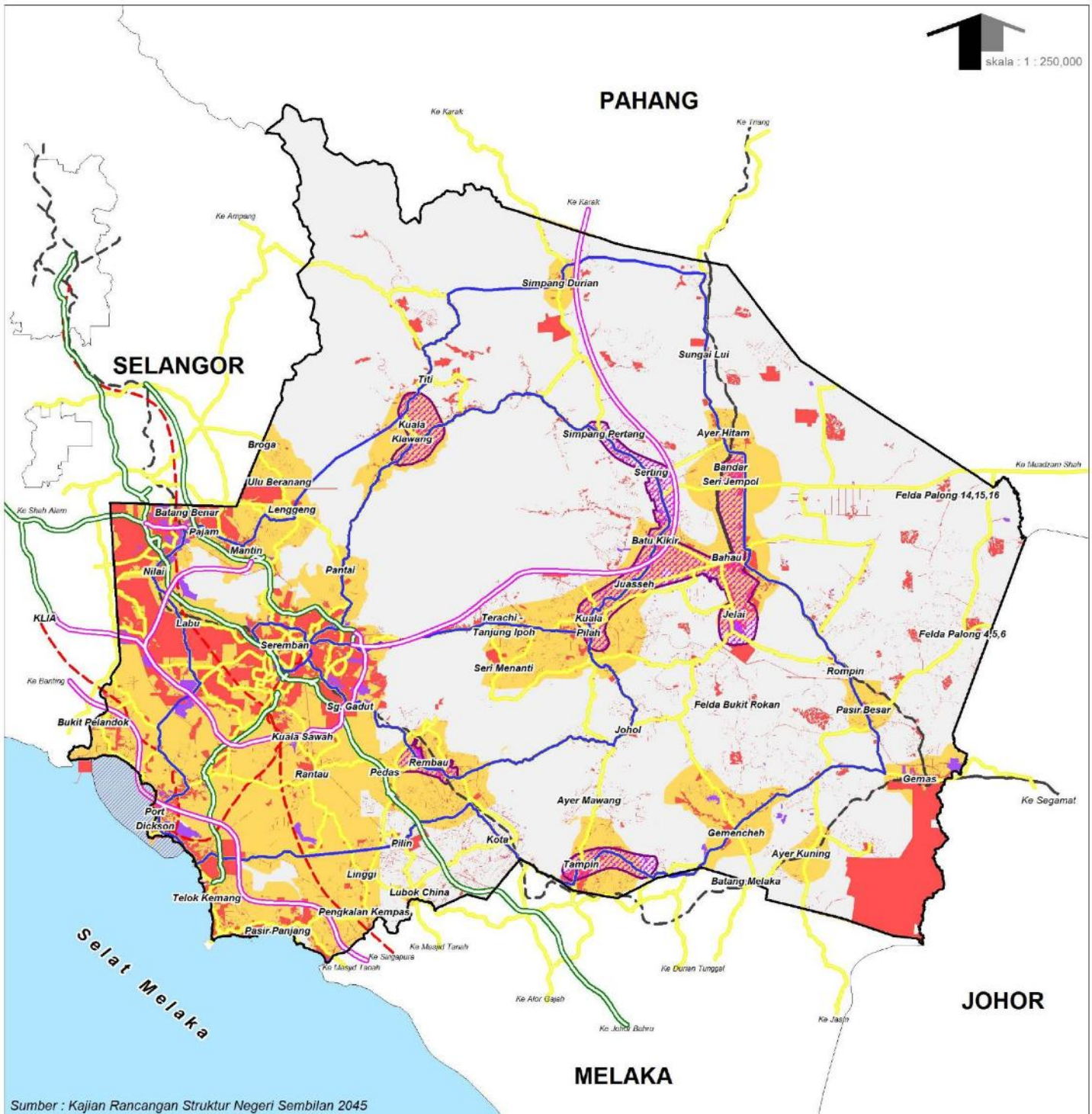
DSP 11.2

MEMBANGUN DAN MENGGALAKKAN INDUSTRI MAKANAN DAN AKTIVITI PENYELIDIKAN DAN PEMBANGUNAN DI KORIDOR INDUSTRI SEDIA ADA DI DAERAH REMBAU, DAERAH KUALA PILAH, DAERAH TAMPIN, DAERAH JEMPOL DAN DAERAH JELEBU Khususnya KORIDOR SIMPANG PERTANG-BAHAU-KUALA PILAH

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menggalakkan pembangunan pusat industri asas tani dan industri berasaskan sumber.
- ii. Menyediakan pelbagai kemudahan sokongan industri.
- iii. Pembangunan industri hub halal di Pedas-Rembau.
- iv. Pengukuhan penyediaan kemudahan infrastruktur, utiliti dan perkhidmatan sokongan
- v. Penyediaan kawasan industri terancang baru yang komprehensif dalam zon industri yang ditetapkan.

RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Rajah 5.7
KORIDOR PEMBANGUNAN PERINDUSTRIAN NEGERI SEMBILAN 2045

Petunjuk

- Kawasan Tepu Bina / Komited
- Kawasan Potensi Pembangunan 2045
- Kawasan Perindustrian
- Koridor Pembangunan Perindustrian

Lain - Lain Petunjuk :

- Cadangan / Naik Taraf Jalan Raya
- Jalan Raya Utama Sedia Ada
- Cadangan Lebuhraya
- Lebuhraya Utama Sedia Ada
- Cadangan Laluan Keretapi
- Laluan Keretapi Sedia Ada
- Sempadan Negeri
- Zon Pembangunan Akan Datang

Cadangan Projek / Program

- i. Cadangan pembangunan kompleks Bio-Valley di Daerah Jelevu serta pusat penyelidikan dan pembangunan bioteknologi.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2045
% kawasan perindustrian yang diduduki	65%	75%	90%
Purata bilangan pekerja / hektar industri	40 pekerja / hektar	35 pekerja / hektar	25 pekerja / hektar
% sumbangan sektor perindustrian kepada KDNK Negeri	45%	40%	35%

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. Negeri Sembilan Investment Centre
- iii. PKNNS
- iv. *Malaysian Investment Development Authority* (MIDA)
- v. Sektor swasta
- vi. Usaha sama sektor awam/swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 11.3

Negeri Sembilan sedang mengalami proses peralihan pembangunan daripada industri berintensif tenaga buruh kepada industri berteknologi tinggi berasaskan pengetahuan. Selaras dengan era globalisasi, pengautomasian operasi dengan teknologi terkini dan penggunaan modal yang tinggi menjadi keutamaan pelabur industri bagi meningkatkan produktiviti dan menghasilkan produk bermutu tinggi. Peningkatan nilai tambah setiap pekerja akan menjadi pengukur kemajuan sektor perindustrian di Negeri Sembilan.

DSP 11.3
MEMPERTINGKATKAN KEMAHIRAN DAN PENGETAHUAN TENAGA KERJA INDUSTRI SELARAS DENGAN PERUBAHAN ORIENTASI, OPERASI DAN TEKNOLOGI INDUSTRI
Langkah-langkah Pencapaian

- i. Memperkasa sistem pendidikan dan pendidikan kemahiran (TVET) yang komprehensif bagi mengoptimumkan potensi tenaga kerja industri melalui pengajian tinggi awam dan swasta serta institusi pembangunan kemahiran.
- ii. Menggalak dan meningkatkan latihan industri secara insitu (*industrial campus*) ke atas pelabur dan pengusaha industri.

- iii. Memperluaskan kemudahan latihan dalam institusi awam/ agensi kerajaan.
- iv. Menggalakkan lebih banyak aktiviti penyelidikan dan pembangunan dalam kalangan pertubuhan IKS.
- v. Memperkasakan peranan 'Negeri Sembilan Skill Development Centre' (NSSDC) bagi melahirkan lebih ramai tenaga kerja berkemahiran tinggi.

Cadangan Projek / Program

Cadangan Kompleks Pusat Keusahawanan dan Latihan Kemahiran Tinggi di Kuala Pilah dan Nilai

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Melahirkan kumpulan tenaga kerja industri berkemahiran tinggi, berpengetahuan dan terlatih.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2045
Purata bilangan pekerja / hektar industri	40 pekerja / hektar	35 pekerja / hektar	25 pekerja / hektar

Agensi Pelaksana

- i. MARA Negeri Sembilan
- ii. UPEN Negeri Sembilan
- iii. PKNNS
- iv. Negeri Sembilan Skill Development Centre (NSSDC)
- v. Sektor swasta

5.2.4 Dasar Perancangan Utama 12

Sektor pelancongan memainkan peranan utama di dalam meningkatkan tahap pembangunan ekonomi negeri ke peringkat antarabangsa. Program pelancongan mampan yang dirancang dengan baik dapat memberi peluang kepada pelancong untuk menikmati keindahan dan keunikan sumber-sumber pelancongan yang terdapat di Negeri Sembilan.

Pada tahun 2009, bilangan pelancong yang melawat Negeri Sembilan adalah 2.10 juta orang dan kadar penghunian hotel adalah 45.3%. Bagi memastikan Negeri Sembilan menjadi destinasi pilihan utama pelancong domestik dan antarabangsa, bilangan pelancong yang datang seramai 18.15 juta dan kadar penghunian hotel sebanyak 65% disasarkan pada tahun 2045.

Program transformasi ekonomi negeri dan pelaksanaan projek mega negara bertaraf tinggi khususnya MVV dijangka akan memberi impak tinggi kepada senario pembangunan ekonomi Negeri Sembilan dan antaranya adalah sektor pelancongan. Koridor perbandaran di Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson mempunyai kekuatan berasaskan perletakannya berhampiran Lembah Klang dan bersebelahan dengan *Greater* Kuala Lumpur. Manakala daerah-daerah lain di Negeri Sembilan mempunyai kelebihan sebagai pembangunan biodiversiti yang akan mempromosi Daerah Jelevu sebagai lembah biodiversiti dan pelancongan eko negeri. Pembangunan agropolis yang meliputi Daerah Tampin, Daerah Jempol, Daerah Kuala Pilah dan Daerah Rembau akan menyokong pencapaian Negeri Sembilan sebagai pengeluar makanan utama kepada Lembah Klang. Selain pelancongan eko, pelancongan agro akan turut menjadi teras pembangunan pelancongan terutama di Daerah Tampin dan Daerah Jempol.

DPU 12

**MEMBANGUNKAN PRODUK DAN PERKHIDMATAN
PELANCONGAN NEGERI SEMBILAN SECARA
BERSEPADU DI KORIDOR PERBANDARAN
SEREMBAN-NILAI-PORT DICKSON DAN KORIDOR
LUAR BANDAR NEGERI SEMBILAN**

Dasar Strategik Pelaksanaan 12.1

Daerah Seremban berperanan sebagai pusat pentadbiran, kebudayaan, pelajaran dan perkhidmatan perdagangan utama Negeri Sembilan. Bandar Seremban dengan penduduk melebihi setengah juta orang adalah ibu negeri Negeri Sembilan yang berperanan sebagai Pusat Wilayah Negeri. Salah satu kekuatan yang dimiliki oleh Bandar Seremban adalah dilengkapi dengan pelbagai kemudahan perbandaran seperti produk pelancongan bandar, pusat perkhidmatan agensi pelancongan, pusat penginapan, kemudahan pengangkutan awam, pusat teknologi maklumat dan multimedia dan lain-lain yang disediakan untuk kemudahan pelancong dan pengunjung.

Pelan Pembangunan MVV turut mengenal pasti Bandar Seremban sebagai Daerah Perdagangan Pusat (CBD) yang akan menawarkan pelbagai perkhidmatan perdagangan taraf tinggi bagi menyokong pembangunan di kawasan Konurbasi Kuala Lumpur. Justeru itu, adalah wajar untuk mengambil langkah-langkah bagi memperkukuhkan Daerah Seremban sebagai pusat perkhidmatan pelancongan negeri dan destinasi pelancongan bandar.

DSP 12.1

MEMPERKUKUHKAN PEMBANGUNAN DAERAH SEREMBAN SEBAGAI PUSAT PERKHIDMATAN PELANCONGAN NEGERI DAN DESTINASI PELANCONGAN BANDAR

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Meningkatkan dan memperkukuhkan produk tarikan bandar sedia ada di koridor Seremban-Nilai khususnya:
 - Produk pelancongan kebudayaan, seni dan warisan sejarah
 - Produk pelancongan makanan dan membeli-belah
 - Produk pelancongan kesihatan
 - Produk pelancongan pendidikan
 - Produk pelancongan sukan dan rekreasi
- ii. Penganjuran pelbagai program pelancongan bandar secara berkala (bulanan / suku tahunan / setahun) seperti acara berbasikal, pertandingan produk kraf dan seni lukis, acara kebudayaan dan adat resam Negeri Sembilan, program pelancongan makanan dan sebagainya.
- iii. Meningkatkan penyediaan kemudahan perbandaran taraf tinggi khususnya kemudahan penginapan, kemudahan mesyuarat dan pameran serta pusat membeli-belah dan makanan.
- iv. Meningkatkan penyediaan kemudahan pendidikan tinggi khususnya di koridor Seremban-Mantin-Nilai untuk menjadikan pelancongan pendidikan sebagai '*niche market*'.

- v. Meningkatkan penyediaan kemudahan pusat perubatan, penjagaan kesihatan dan kesejahteraan diri khusus di koridor Seremban-Nilai.
- vi. Mempertingkatkan promosi secara berterusan dan berkesan dengan memberi fokus kepada pasaran baru pelancong dari dalam dan luar negara.
- vii. Meningkatkan tahap kecekapan sistem teknologi maklumat (ICT) mengenai produk-produk pelancongan bandar dalam Daerah Seremban.
- viii. Meningkatkan tahap kecekapan, kemahiran dan hospitaliti tenaga kerja dalam industri pelancongan.
- ix. Meningkatkan penyediaan kemudahan sokongan untuk keselesaan pelancong dan pengunjung terutama pusat informasi pelancong, khidmat pengangkutan awam, landskap seni taman dan lain-lain.

Cadangan Projek / Program

- i. Hutan Simpan Galla sebagai Taman Wilayah
- ii. Mengukuhkan Bandar Nilai sebagai Lembah Ilmu dan Bandar Perubatan
- iii. Penjenamaan (branding)
- iv. Infrastruktur ICT

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2045
Jumlah pelancong Negeri Sembilan	5 juta	7.25 juta	18.15 juta
Kadar penghunian (occupancy rate) di hotel-hotel yang terdapat di Negeri Sembilan	43.6%	70%	85%
Jumlah bilik penginapan di Negeri Sembilan	7,993	11,037	16,528

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PKNNS
- iii. Lembaga Pelancongan Negeri Sembilan
- iv. PBT
- v. Jabatan Kesihatan Negeri Sembilan
- vi. Kementerian Pendidikan Tinggi
- vii. Sekretariat MVV
- viii. Lembaga Muzium Negeri Sembilan
- ix. IPTA/ IPTS
- x. NGO
- xi. Sektor swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 12.2

Daerah Port Dickson amat terkenal sebagai destinasi pelancongan pantai kepada penduduk di kawasan Lembah Klang dan wilayah tengah negara khususnya Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur dan Selangor. Bandar Port Dickson telah dikenal pasti sebagai bandar pelancongan pantai barat Semenanjung Malaysia seperti yang ditetapkan dalam kajian Rancangan Fizikal Negara (RFN) iaitu bandar ciri-ciri khas. Projek mega negara iaitu pelan pembangunan MVV turut menetapkan Daerah Port Dickson sebagai pusat pelancongan utama negeri bertemakan peranginan pantai dan kesejahteraan diri (wellness). Projek mega yang akan dilaksanakan dalam Daerah Port Dickson khususnya koridor Lukut-Port Dickson adalah pembangunan pesisiran pantai iaitu 'River & Eco Resort City', 'Waterfront City' dan 'International Resort & Leisure'. Maka adalah wajar untuk mengambil langkah-langkah bagi memperkukuhkan Daerah Port Dickson sebagai pusat pelancongan pantai barat negara dan destinasi pelancongan antarabangsa.

DSP 12.2

MEMPERKUKUH PEMBANGUNAN DAERAH PORT DICKSON SEBAGAI BANDAR PANTAI PERANGINAN NEGARA

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menyediakan Pelan Induk Pelancongan Daerah Port Dickson untuk perancangan dan pengurusan pembangunan pelancongan daerah.
- ii. Meningkatkan dan memperkukuhkan kekuatan produk tarikan pelancongan sedia ada di Daerah Port Dickson khususnya
 - Produk pelancongan eko khususnya rangkaian pantai-pantai, pulau-pulau dan kawasan hutan simpan.
 - Produk pelancongan agro
 - Produk pelancongan kebudayaan, seni dan warisan sejarah khususnya muzium dan kompleks sejarah
 - Produk pelancongan sukan dan rekreasi bertaraf antarabangsa
 - Produk pelancongan pendidikan
 - Produk pelancongan kesihatan
- iii. Mempertingkatkan penyediaan kemudahan penginapan pelbagai kategori dan berkualiti.
- iv. Meningkatkan penyediaan kemudahan mesyuarat, insentif, persidangan dan pameran (MICE) bertaraf tinggi.
- v. Menganjurkan pelbagai program kebudayaan dan kesenian sebagai tarikan pelancong.
- vi. Mempertingkatkan penyediaan kemudahan infrastruktur dan utiliti serta perhubungan antara Daerah Port Dickson dengan daerah dan negeri berjiran.

- vii. Mempertingkatkan dan menaik taraf kemudahan jeti sedia ada bagi menarik kedatangan pelancong tempatan dan asing terutama dari Indonesia dan Singapura.
- viii. Meningkatkan penyediaan kemudahan sokongan untuk keselesaan pelancong dan pengunjung terutama pusat informasi pelancong, khidmat pengangkutan awam, landskap seni taman dan lain-lain.
- ix. Meningkatkan penyertaan penduduk tempatan, sektor awam dan swasta secara bersepadu dalam membangunkan produk pelancongan.
- x. Menjalankan kerja-kerja pengindahan bandar dan pemeliharaan alam sekitar untuk tarikan pelancongan.
- xi. Meningkatkan tahap kecekapan, kemahiran dan hospitaliti tenaga kerja dalam industri pelancongan.
- xii. Meningkatkan promosi secara berterusan dan berkesan dengan memberi fokus kepada pasaran baru pelancong dari dalam dan luar negara.

Cadangan Projek / Program

- i. Pembangunan Kluster pelancongan berdasarkan Perancangan MVV

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2045
Jumlah pelancong Negeri Sembilan	5 juta	7.25 juta	18.15 juta
Kadar penghunian (<i>occupancy rate</i>) di hotel-hotel yang terdapat di Negeri Sembilan	43.6%	70%	85%
Jumlah bilik penginapan di Negeri Sembilan	7,993	11,037	16,528

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PKNNS
- iii. Lembaga Pelancongan Negeri Sembilan
- iv. MPPD
- v. Sekretariat MVV
- vi. Lembaga Muzium Negeri Sembilan

Dasar Strategik Pelaksanaan 12.3

Daerah Kuala Pilah telah dikenal pasti sebagai pusat kepada produk tarikan adat istiadat, sosiobudaya masyarakat dan sejarah Negeri Sembilan. Ia terletak di tengah-tengah koridor pelancongan adat, sosiobudaya masyarakat dan sejarah negeri khususnya koridor Rembau - Kuala Pilah - Ayer Hitam. Tumpuan produk kebudayaan dan warisan sejarah adalah di Bandar DiRaja Seri Menanti yang terkenal dengan tarikan adat istiadat DiRaja dan sejarah pentadbiran negeri. Sehubungan itu, langkah-langkah disediakan bagi memperkukuhkan Daerah Kuala Pilah sebagai pusat pelancongan kebudayaan, seni dan warisan sejarah.

DSP 12.3

MEMPERKUKUKKAN PEMBANGUNAN PELANCONGAN DAERAH KUALA PILAH SEBAGAI PUSAT PELANCONGAN KEBUDAYAAN, SENI DAN WARISAN SEJARAH

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Mengukuhkan tarikan produk adat istiadat, sosiobudaya dan cara hidup masyarakat negeri sebagai imej pelancongan serta *'niche product'* bagi Negeri Sembilan.
- ii. Membangunkan tahap kefahaman dan kecintaan masyarakat kepada budaya dan adat perpatih negeri dalam kalangan generasi sedia ada dan masa hadapan.
- iii. Meningkatkan dan mengukuhkan kekuatan produk tarikan sedia ada khususnya:
 - Warisan adat perpatih dan adat istiadat DiRaja
 - Perkampungan warisan budaya
 - Program inap desa dan acara pesta kebudayaan tahunan
 - Rangkaian muzium dan tapak sejarah
 - Tugu dan makam
- iv. Produk tarikan sokongan:
 - Produk pelancongan eko
 - Produk pelancongan agro
 - Produk pelancongan pendidikan
 - Produk pelancongan sukan dan rekreasi
- v. Mempertingkatkan kemudahan pelancongan pendidikan, mesyuarat, penginapan dan ruang pameran.
- vi. Mempertingkatkan kempen promosi secara berterusan dan berkesan dengan memberi fokus kepada pasaran baru pelancong dari dalam dan luar negara.
- vii. Meningkatkan kerja-kerja penyelenggaraan produk-produk pelancongan agar sentiasa bersih dan menarik.

- viii. Meningkatkan penyediaan kemudahan sokongan untuk keselesaan pelancong dan pengunjung terutama pusat informasi pelancong, khidmat pengangkutan awam, landskap senitaman, tandas awam dsbnya.
- ix. Meningkatkan tahap kecekapan, kemahiran dan hospitaliti tenaga kerja dalam industri pelancongan.
- x. Menganjurkan pelbagai program kebudayaan dan kesenian sebagai tarikan pelancong.

Cadangan Projek / Program

- i. Promosi Bandar Kuala Pilah dan Seri Menanti sebagai bandar tradisional dan kebudayaan warisan Negeri Sembilan.
- ii. Melancarkan festival kebudayaan dan adat istiadat perpatih Negeri Sembilan.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2045
Jumlah pelancong Negeri Sembilan	5 juta	7.25 juta	18.15 juta
Kadar penghunian (<i>occupancy rate</i>) di hotel-hotel yang terdapat di Negeri Sembilan	43.6%	70%	85%
Jumlah bilik penginapan di Negeri Sembilan	7,993	11,037	16,528

Agensi Pelaksana

- i. PBT
- ii. UPEN Negeri Sembilan
- iii. Lembaga Pelancongan Negeri Sembilan
- iv. Jabatan Warisan Negara
- v. Lembaga Muzium Negeri Sembilan
- vi. Sektor swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 12.4

53.3% daripada guna tanah Daerah Jelebu adalah kawasan hutan simpanan kekal yang membentuk sebahagian daripada banjaran utama *Central Forest Spine* Semenanjung Malaysia. Ia meliputi kawasan Hutan Simpan Kenaboi, Hutan Simpan Triang dan Hutan Simpan Berembun yang berperanan sebagai kawasan Hutan Tadahan Air, Hutan Perlindungan Hidupan Liar dan Hutan Simpanan Dara. Ia menyimpan pelbagai khazanah semula jadi dan hasil hutan yang perlu dipelihara secara mampan selaras dengan statusnya sebagai Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS).

Seiring dengan konsep pembangunan biodiversiti dan kekuatan aset semula jadi yang dimiliki, Daerah Jelebu amat sesuai untuk dibangunkan sebagai pusat ekopelancongan negeri. Ia akan dapat menggalakkan aktiviti ekopelancongan domestik dan antarabangsa tanpa menjejaskan keseimbangan biodiversiti negeri.

DSP 12.4

MEMPERKUKUHKAN PEMBANGUNAN PELANCONGAN DAERAH JELEBU SEBAGAI PUSAT PELANCONGAN EKO NEGERI

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Mempromosi Daerah Jelebu sebagai kawasan Lembah Biodiversiti dengan menggalakkan pembangunan pelancongan eko secara mampan.
- ii. Mengurus dan memelihara kelestarian sumber alam semula jadi sedia ada iaitu rangkaian hutan simpan kekal khususnya Hutan Simpan Kenaboi, Hutan Simpan Gapau, Hutan Simpan Berembun dan Hutan Simpan Triang.
- iii. Pematuhan kepada garis panduan Pelan Ekopelancongan Kebangsaan di dalam pembangunan produk tarikan dan kemudahan sokongan.
- iv. Memastikan sektor awam dan swasta yang terlibat dalam pembangunan pelancongan eko mendapat kelulusan kebenaran merancang termasuk penyediaan Laporan Penilaian Kesan Alam Sekitar kecuali pembangunan berskala kecil yang dilaksanakan oleh Jabatan Perhutanan di dalam kawasan Hutan Simpanan Kekal.
- v. Hanya pembangunan berskala kecil yang tidak merosakkan kestabilan ekologi dibenarkan.
- vi. Meningkatkan dan menaik taraf tahap aksesibiliti ke kawasan tarikan pelancongan eko sedia ada dan kemudahan tempat letak kereta.
- vii. Meningkatkan penyediaan kemudahan sokongan seperti pusat informasi pelancong, 'canopy walk', trek hutan, wakaf perhentian dan lain-lain.
- viii. Menyelenggara kemudahan rekreasi.
- ix. Mempertingkatkan kempen promosi secara berterusan dan berkesan dengan memberi fokus kepada pasaran baru pelancong dari dalam dan luar negara.
- x. Meningkatkan penyertaan penduduk tempatan, sektor awam dan swasta secara bersepadu dalam pembangunan produk dan promosi termasuk usaha pemeliharaan alam sekitar dan sumber semula jadi.
- xi. Meningkatkan kerjasama dengan daerah dan negeri bersempadan khususnya Daerah Bentong, Pahang dan Daerah Hulu Langat, Selangor dalam mengurus dan memelihara kawasan hutan simpan kekal bagi tujuan pengekalan dan aktiviti ekolancng.

- xii. Mengajukan pelbagai program berkaitan ekopelancongan sebagai tarikan pelancong.
- xiii. Meningkatkan tahap kecekapan, kemahiran dan hospitaliti tenaga kerja dalam industri ekopelancongan.

Cadangan Projek / Program

- i. Promosi pakej pelancongan 'Adventure Tourism'
- ii. 'Negeri Sembilan Regional Park'
- iii. 'Kenaboi World Biodiversity Centre'

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2045
Jumlah pelancong Negeri Sembilan	5 juta	7.25 juta	18.15 juta

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. Lembaga Pelancongan Negeri Sembilan
- iii. Majlis Daerah Jelebu
- iv. JAS
- v. Jabatan Perhutanan
- vi. Jabatan PERHILITAN
- vii. Pejabat Tanah dan Daerah Jelebu
- viii. Sektor swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 12.5

Daerah Tampin dan Daerah Jempol terletak dalam zon pertanian negeri di mana kedua-dua daerah tersebut mempunyai kawasan pertanian yang luas dengan penumpuan kepada aktiviti pertanian dan penternakan termasuk kawasan perladangan dan petempatan Felda. Malahan, koridor pelancongan negeri turut mengenal pasti kedua-dua daerah ini sebagai sebahagian daripada koridor pelancongan agro terutama dengan kewujudan produk tarikan pelancongan agro seperti Taman Pertanian Sri Repah, ladang temakan lembu Pasir Besar dan Ayer Kuning, Ladang Boer Den serta Ladang Temakan Rusa Londah dan Pasir Besar. Selaras dengan konsep pembangunan yang berteraskan pembangunan agropolis khususnya aktiviti pertanian yang dapat menyokong pencapaian Negeri Sembilan sebagai pengeluar makanan utama kepada Lembah Klang, adalah wajar bagi kajian ini mengambil langkah-langkah untuk membangunkan Daerah Tampin dan Daerah Jempol sebagai pusat pelancongan agro negeri.

DSP 12.5

**MEMBANGUNKAN DAERAH TAMPIN DAN JEMPOL SEBAGAI
PUSAT PELANCONGAN AGRO NEGERI****Langkah-langkah Pencapaian**

- i. Mengukuhkan produk tarikan pelancongan sedia ada di Daerah Tampin dan Jempol khususnya :
 - Produk pelancongan agro berasaskan aktiviti pertanian dan penternakan seperti ladang ternakan lembu di Serting Hulu dan Ayer Kuning, ladang ternakan rusa di Serting Hulu dan ladang Boer Den.
 - Produk pelancongan eko khusus hutan rekreasi
 - Produk pelancongan kebudayaan dan warisan sejarah khususnya homestay dan tapak sejarah
 - Produk pelancongan sukan dan rekreasi khususnya padang golf dan litar motor/ basikal
- ii. Penganjuran pakej pelancongan agro, eko dan warisan kebudayaan ke atas rangkaian destinasi pelancongan sedia ada di Daerah Tampin dan Jempol.
- iii. Mempertingkat kempen promosi secara berterusan dan berkesan dengan memberi fokus kepada pasaran baru pelancong dari dalam dan luar negara.
- iv. Meningkatkan kerja-kerja penyelenggaraan produk-produk pelancongan agar sentiasa bersih dan menarik.
- v. Meningkatkan penyediaan kemudahan sokongan di setiap kawasan tarikan untuk keselesaan pelancong dan pengunjung terutama pusat informasi pelancong, khidmat pengangkutan awam, landskap seni taman, pusat interpretasi, gerai cenderamata, tandas awam dan lain-lain.
- vi. Mewujudkan kerjasama dengan daerah dan negeri bersempadan terutama Daerah Bera, Pahang dan Daerah Segamat, Johor dalam penganjuran pakej pelancongan agro dan eko bersama agensi pelancongan di kedua-dua negeri tersebut.
- vii. Meningkatkan tahap kecekapan, kemahiran dan hospitaliti tenaga kerja dalam industri ekopelancongan.

Cadangan Projek / Program

- i. Kompleks pertanian bersepadu, kemudahan penginapan dan kemudahan sokongan
- ii. Membangunkan '*Negeri Sembilan Food Valley*' di Gemas dan Jempol.
- iii. Menyediakan tapak program '*Agriculture Fest*'.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2045
Jumlah pelancong Negeri Sembilan	5 juta	7.25 juta	18.15 juta

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. Jabatan Pertanian
- iii. Jabatan Perkhidmatan Veterinar
- iv. FELDA
- v. Majlis Daerah Tampin dan Majlis Daerah Jempol
- vi. Lembaga Pelancongan Negeri Sembilan
- vii. Sektor swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 12.6

Daerah Rembau telah dikenal pasti sebagai sebahagian daripada koridor pelancongan adat dan sosiobudaya masyarakat yang terletak dalam koridor Rembau - Kuala Pilah - Ayer Hilam. Daerah Rembau lebih tertumpu kepada tarikan gaya hidup masyarakat Negeri Sembilan yang mengamalkan adat perpatih berbanding adat istiadat DiRaja dan sistem pentadbiran negeri di Daerah Kuala Pilah. Justeru, adalah wajar bagi mengambil langkah-langkah untuk memperkukuhkan Daerah Rembau sebagai pusat tarikan kebudayaan dan warisan sejarah di Negeri Sembilan.

DSP 12.6
MEMPERKUKUKKAN PEMBANGUNAN PELANCONGAN DAERAH REMBAU SEBAGAI PUSAT TARIKAN KEBUDAYAAN DAN WARISAN SEJARAH
Langkah-langkah Pencapaian

- i. Mengukuhkan tarikan produk adat istiadat, sosiobudaya dan cara hidup masyarakat negeri sebagai imej pelancongan serta 'niche product' bagi Negeri Sembilan.
- ii. Meningkatkan dan mengukuhkan kekuatan produk tarikan sedia ada khususnya:
 - Warisan adat perpatih
 - Program inap desa dan acara pesta kebudayaan tahunan
 - Rangkaian muzium dan tapak sejarah
 - Tugu dan makam
 - Produk pelancongan eko
 - Produk pelancongan agro
 - Produk pelancongan sukan dan rekreasi

- iii. Mempelbagaikan kempen promosi secara berterusan dan berkesan dengan memberi fokus kepada pasaran baru pelancong dari dalam dan luar negara.
- iv. Menjalankan kerja-kerja penyelenggaraan produk pelancongan secara sistematik dan berterusan.
- v. Meningkatkan penyediaan kemudahan sokongan untuk keselesaan pelancong dan pengunjung terutama pusat informasi pelancong, khidmat pengangkutan awam, landskap seni taman dan lain-lain.
- vi. Mewujudkan kerjasama antara daerah dan negeri bersempadan terutama Negeri Melaka dalam penganjuran pakej pelancongan warisan sejarah dan sosiobudaya bersama agensi pelancongan Melaka.
- vii. Menganjurkan pelbagai program berkaitan ekopelancongan sebagai tarikan pelancong.
- viii. Meningkatkan tahap kecekapan, kemahiran dan hospitaliti tenaga kerja dalam industri ekopelancongan.

Cadangan Projek / Program

- i. Melancarkan acara tahunan seperti Negeri Sembilan *Cultural & Food Festival*, *Rembau Challenge*, *Jejak Raja Melewar* dan lain-lain yang bersesuaian dengan aset warisan dan budaya Negeri Sembilan.
- ii. Perkampungan Budaya Negeri Sembilan.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2045
Jumlah pelancong Negeri Sembilan	5 juta	7.25 juta	18.15 juta

Agensi Pelaksana

- i. Majlis Daerah Rembau
- ii. UPEN Negeri Sembilan
- iii. Lembaga Pelancongan Negeri Sembilan
- iv. Lembaga Muzium Negeri Sembilan
- v. Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negeri Sembilan
- vi. Sektor swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 12.7

Negeri Sembilan memiliki 290 bilangan produk warisan daripada seluruh daerah (**Rajah 5.8**). Hanya 1 produk yang telah diangkat oleh Jabatan Warisan Negara (JWN) sebagai produk Warisan Kebangsaan iaitu Istana Seri Menanti di Daerah Kuala Pilah. Manakala, terdapat 11 produk telah berdaftar sebagai Senarai Warisan di bawah JWN dan 7 produk warisan yang masih dalam permohonan kelulusan untuk diwartakan. Sektor Warisan dan Sejarah merupakan salah satu sektor yang menyumbang kepada pembangunan ekonomi Negeri Sembilan terutama kepada sektor pelancongan. Infrastruktur pelancongan juga perlu dibangunkan secara bersepadu bagi menyokong pembangunan produk-produk pelancongan agar lebih berdaya saing. Bagi menghargai produk warisan dan sejarah yang terdapat di Negeri Sembilan, usaha untuk memperkukuhkan nilai keunikan produk adalah dengan mewartakan serta memelihara keaslian warisan agar tidak luput ditelan zaman.

DSP 12.7

MEWARTAKAN PRODUK WARISAN DAN SEJARAH NEGERI SEMBILAN BAGI TUJUAN PEMELIHARAAN ASET SEDIA

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Mewartakan produk-produk warisan dan sejarah yang berkepentingan dan mempunyai nilai keunikan di kesemua daerah di Negeri Sembilan.
- ii. Mengenal pasti jenis dan lokasi produk warisan dan sejarah untuk diberi perhatian sebagai tumpuan utama.
- iii. Menjalankan kerja-kerja pemuliharaan dan produk warisan bagi memperkukuhkan tarikan pelancongan.
- iv. Menekankan setiap elemen keunikan produk warisan seperti reka dan rupa bentuk bangunan (kedai dan rumah), struktur bangunan / kawasan, serta usia bangunan / monumen tersebut.
- v. Mewujudkan rangkaian produk pelancongan warisan di antara keseluruhan daerah melalui pakej-pakej pelancongan yang bersepadu (*Heritage Trail*).
- vi. Mempromosikan keistimewaan produk warisan dan sejarah kepada pihak luar secara menyeluruh.
- vii. Memberi penekanan kepada elemen *tangible* bagi menggalakkan penonjolan keunikan warisan, kebudayaan dan cara hidup komuniti tempatan.
- viii. Mewujudkan sistem *revenue capture* yang berkesan supaya sebahagian daripada pendapatan yang diperolehi daripada pelancongan warisan dapat digunakan untuk mempertingkatkan kualiti persembahan / *tourist experience*.

- ix. Melaksana dan menguatkuasakan perundangan dan garis panduan yang berkaitan dengan pemeliharaan warisan.
- x. Memilih zon-zon tindakan pemuliharaan dan pemeliharaan yang melambangkan ciri-ciri dan kepentingan pada zon-zon tersebut.
- xi. Menghadkan pembangunan di dalam zon warisan sejarah berpandukan garis panduan pembangunan dalam kawasan konservasi.

Cadangan Projek / Program

- i. Menyediakan inventori produk warisan yang lengkap bagi memudahkan kerja-kerja pemeliharaan dijalankan.
- ii. Mewartakan Gua Pelangi yang terletak di kompartmen 81, Hutan Simpan Pasoh sebagai tapak arkeologi negeri.
- iii. Selain sebagai tapak arkeologi negeri, kawasan Gua Pelangi akan dikaji dan dipulihara sebagai kawasan Geopark Jelevu yang berstatus antarabangsa.
- iv. Satu pelan tindakan / Rancangan Kawasan Khas perlu disediakan khusus bagi pembangunan kawasan ini.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Mengezonkan Bandar Seri Menanti sebagai 'Bandar DiRaja'.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

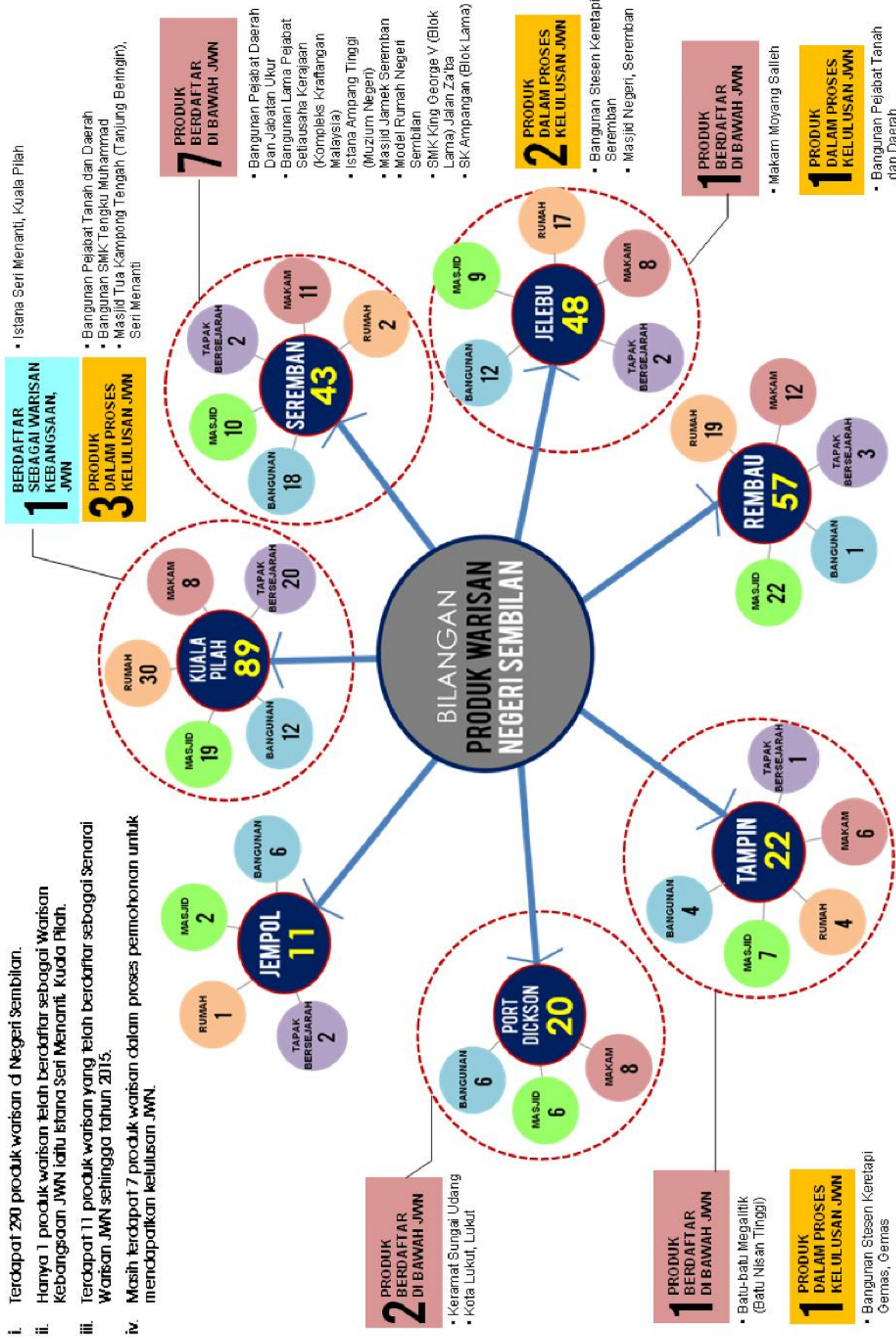
Daerah	Produk Semasa Yang Berdaftar Dengan JWN	Dalam Proses Kelulusan JWN	Cadangan Produk Untuk Diwartakan*						
			2020	2025	2030	2035	2040	2045	Jumlah
Seremban	7	2	2	2	2	2	2	3	13
Port Dickson	2	-	1	1	-	1	1	1	5
Rembau	-	-	1	1	1	2	2	2	9
Kuala Pilah	1	3	2	3	3	3	3	3	17
Jempol	-	-	-	2	1	1	1	1	6
Jelevu	1	1	1	2	2	2	2	2	11
Tampin	1	1	1	1	2	1	-	-	5
Jumlah	12	7	8	12	11	12	11	12	66

Perincian senarai produk warisan adalah seperti **Jadual 5.11**.

Agensi Pelaksana

- i. Jabatan Warisan Negara
- ii. Lembaga Muzium Negeri Sembilan
- iii. JMG Negeri Sembilan / Melaka
- iv. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- v. PBT mengikut daerah berkaitan

Rajah 5.8:
Taburan Produk Warisan di Negeri Sembilan

Jadual 5.13:

Senarai Produk Warisan Yang Berpotensi Untuk Didaftarkan di Bawah JWN

Daerah	Bangunan / Monumen	Masjid	Rumah	Makam	Tapak Bersejarah	Jumlah
Seremban	1. Mahkamah Sekyen Seremban 1912 2. Bangunan BSN (MPS) 1920 3. Bangunan JBA (Bombai) 1920 4. Bangunan Ban Joo Lee (Balai Polis Lama) 5. Stesen Keretapi Seremban 1910 6. Vivekananda Hall 1917	1. Masjid Kariah Pantai 1890 2. Masjid Jamek Dato Bandar Rasah 1875	1. Rumah Dato' Undang Kelana Maamor 1889	1. Makam Dato' Semerga 2. Makam Tuanku Tambusai 3. Makam Di Kawasan Masjid Jamek Dato' Bandar Haji Ahmad Bin Haji Ali Rasah	1. Stesen Keretapi Seremban 1901	13
Port Dickson	1. Kompleks Pengkalan Kempas 2. Muzium Kor Armor Di Raja 1952 3. Rumah Api Tanjung Tuan/Rumah Api Cape Rechado, Tanjung Tuan 1817	1. Masjid Kariah Jangling 1930	-	1. Makam Tn. Hj. Sheikh Jamaluddin 1920	-	5
Rembau	1. Replika Istana Raja Melewar, Kota Negeri Sembilan	1. Masjid Seberang Paya (Rembau) 1917 2. Masjid Kariah Nerasau 3. Masjid Lama Selamak 4. Surau Batu Undang Suluh, Kg.Gadong	1. Rumah Hajjah Maimunah 1900 2. Rumah Hajjah Saffiah 1926	1. Makam Dato' Ipap 2. Makam Raja Melewar	-	9

BAB 5 PELAN STRATEGIK PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

Daerah	Bangunan / Monumen	Masjid	Rumah	Makam	Tapak Bersejarah	Jumlah
Kuala Pilah	1. Bangunan Lama Stesen Minyak Shell 2. Tugu Marlin Lister, Kuala Pilah 3. Istana Besar Sri Menanti 4. Tokong Sim Tong 5. Kuil Sri Khanantasamy 6. Bangunan Kedai Jalan Yam Tuan Radin 7. Muzium Diraja Seri Menanti 1902 8. Istana Ampang Tinggi 9. Istana Lama Seri Menanti	1. Masjid Dato' Muar 1915 2. Masjid Lama Kampung Kuala Jempoh 3. Masjid Kariah Kuala Talang (Tuan Tulis)	1. Rumah Telapak YAM Dato' Kamat Bin Haji Sulaiman Undang Luak Johol Ke-9 (1918-1947) 2. Rumah Tuan Haji Salleh bin Abdul Wahab	-	1. Lembah Batu Megalitik 2. Tapak Megalith Kampung Gedang Terachi (Makam Tok Patah) 3. Tapak Megalith Kampung Terachi Batu 15 ½	17
Jempol	1. Balai Polis Lama Mahsan 1945 2. Istana Muda Serling 1931 3. Tugu Peringatan Sg. Lui 4. Bangunan Lama Sekolah Kebangsaan Serling Hilir, Batu Kikir	1. Masjid Bandar Seri Jempol	1. Rumah Pekerja Stesen Keretapi Bahau	-	-	6
Jelevu	1. Bangunan Balai Polis Lama Simpang Perfang 2. Bangunan Majlis Daerah Jelevu 3. Meriam Dato' Undang Abdullah	1. Masjid Lama Bunga Tanjung (Jelevu) 1920 2. Masjid Kuala Dulang 3. Masjid Lama Kampung Peradong	1. Rumah Tradisional Pak Itam 2. Rumah Tradisional Kg. Kampai 3. Rumah Penghulu Syed Ali 4. Rumah Haji Istanbul Bin Haji Pengeran 5. Rumah Haji Makmur	-	-	11
Tampin	1. Bangunan Stesen Keretapi, Tampin 2. Balai Rasmi Yang Teramat Mulia (YTM) Tunku Besar Tampin	-	1. Kediaman Rasmi Pegawai Daerah Tampin	1. Makam Dato' Nisan Tinggi, Kg. Seri Repah	1. Tugu Peringatan Perang Sg. Kelamah	5
Jumlah	28	14	12	7	5	66

Sumber: Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

5.2.5 Dasar Perancangan Utama 13

Pertumbuhan ekonomi yang rancak dan dinamik di bahagian barat Negeri Sembilan melalui MVV dan Konurbasi Kuala Lumpur secara keseluruhan akan meningkatkan permintaan ke atas pelbagai jenis bahan makanan, produk industri agro dan permintaan kawasan rekreasi, riadah dan pelancongan berasaskan agro. Kedudukan Negeri Sembilan yang hampir dengan pintu masuk utama negara (KLIA1 dan KLIA 2) dan pembinaan HSR dari Singapura ke Kuala Lumpur akan meningkatkan tahap kemudahan wilayah dan antarabangsa.

Hala tuju Kerajaan Negeri adalah untuk meningkatkan produktiviti pengeluaran makanan bagi memenuhi permintaan penduduk Negeri Sembilan dan kawasan sekitarnya. Sektor pertanian, penternakan dan perikanan dilihat memainkan peranan penting sebagai salah satu asas ekonomi utama yang dibangunkan untuk mencapai visi Kerajaan Negeri Sembilan iaitu 'Memakmurkan Negeri dan Mensejahterakan Rakyat'.

Berasaskan kepada hala tuju dan visi ini, secara reruag dan strategik, dicadangkan sebahagian kawasan timur Negeri Sembilan boleh berfungsi sebagai pusat dan wilayah pengeluaran makanan atau 'kitchen' kepada konurbasi perbandaran primer ini.

DPU 13

**DAERAH JEMPOL, DAERAH TAMPIN, DAERAH REMBAU
DAN DAERAH KUALA PILAH DIBANGUN BERTERASKAN
KONSEP AGROPOLITAN**

Dasar Strategik Pelaksanaan 13.1

Sektor penternakan Negeri Sembilan merupakan komponen agropolitan yang maju dan menjadi penyumbang terbesar kepada tahap sara diri (*self sufficient level*) negeri bagi sektor pengeluaran makanan. Hasil ternakan seperti telur, daging ayam dan susu segar mencapai SSL yang mencukupi dan mampu dibekalkan ke negeri-negeri lain.

DSP 13.1

MENJADIKAN NEGERI SEMBILAN SEBAGAI SALAH SEBUAH NEGERI PENGELUAR UTAMA MAKANAN HASIL TERNAKAN BERASASKAN DAGING DAN TELUR

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Mewujudkan kawasan / zon pengeluaran ternakan ruminan dan unggas di Daerah Kuala Pilah, Daerah Jelebu, Daerah Jempol, Daerah Tampin dan Daerah Rembau. Manakala Daerah Seremban dan Daerah Port Dickson sebagai kawasan pemasaran produk (**Rajah 5.9**).
- ii. Memastikan kawasan-kawasan ternakan sedia ada kekal mampan dan berdaya saing.
- iii. Membangunkan industri penternakan yang bersepadu, intensif dan berteraskan aplikasi teknologi moden bagi mengatasi masalah pencemaran, tenaga buruh dan kawasan penternakan yang semakin mengencil.
- iv. Memastikan industri ternakan ayam komersial kekal sebagai sumber protein murah dengan aplikasi sistem reban tertutup yang berteknologi tinggi dan bersih di Daerah Kuala Pilah, Daerah Jelebu, Daerah Jempol, Daerah Tampin dan Daerah Rembau.
- v. Menggalakkan penyertaan syarikat dan perladangan swasta dalam industri penternakan secara integrasi dengan tanaman komoditi di kawasan tumpuan sasaran seperti di Daerah Jelebu, Jempol dan Tampin.
- vi. Membangun dan mengeksplorasikan Negeri Sembilan sebagai hab pengeluaran hasil ternakan ruminan melalui penjenamaan semula Lembah Pedaging di Gemas dan Ladang Satelit Nasional sebagai Hab Pengeluaran Ruminan.
- vii. Menggalakkan pengusaha ternakan dan usahawan industri ternakan mengamalkan pengurusan yang baik bagi menghasilkan ternakan / produk yang berkualiti dalam kuantiti yang diperlukan dan mampu memenuhi piawaian yang diiktiraf.
- viii. Mengukuhkan program kawalan, pencegahan dan pembasmian penyakit ternakan dengan memperkasa kawalan pergerakan ternakan keluar / masuk ke Negeri Sembilan, aktiviti surveilans penyakit ternakan dan kempen-

kempen kesedaran penyakit kepada pengusaha ternakan dan orang awam.

- ix. Meningkatkan penghasilan produk-produk tambah nilai @ hiliran berasaskan ternakan yang diiktiraf dan mewujudkan pusat-pusat pembangunan usahawan terpilih bagi peningkatan pendapatan.

Cadangan Projek / Program

- i. Hab pengeluaran ruminan di Gemas
- ii. Ladang Satelit Nasional

Inisiatif Pembaharuan Strategik

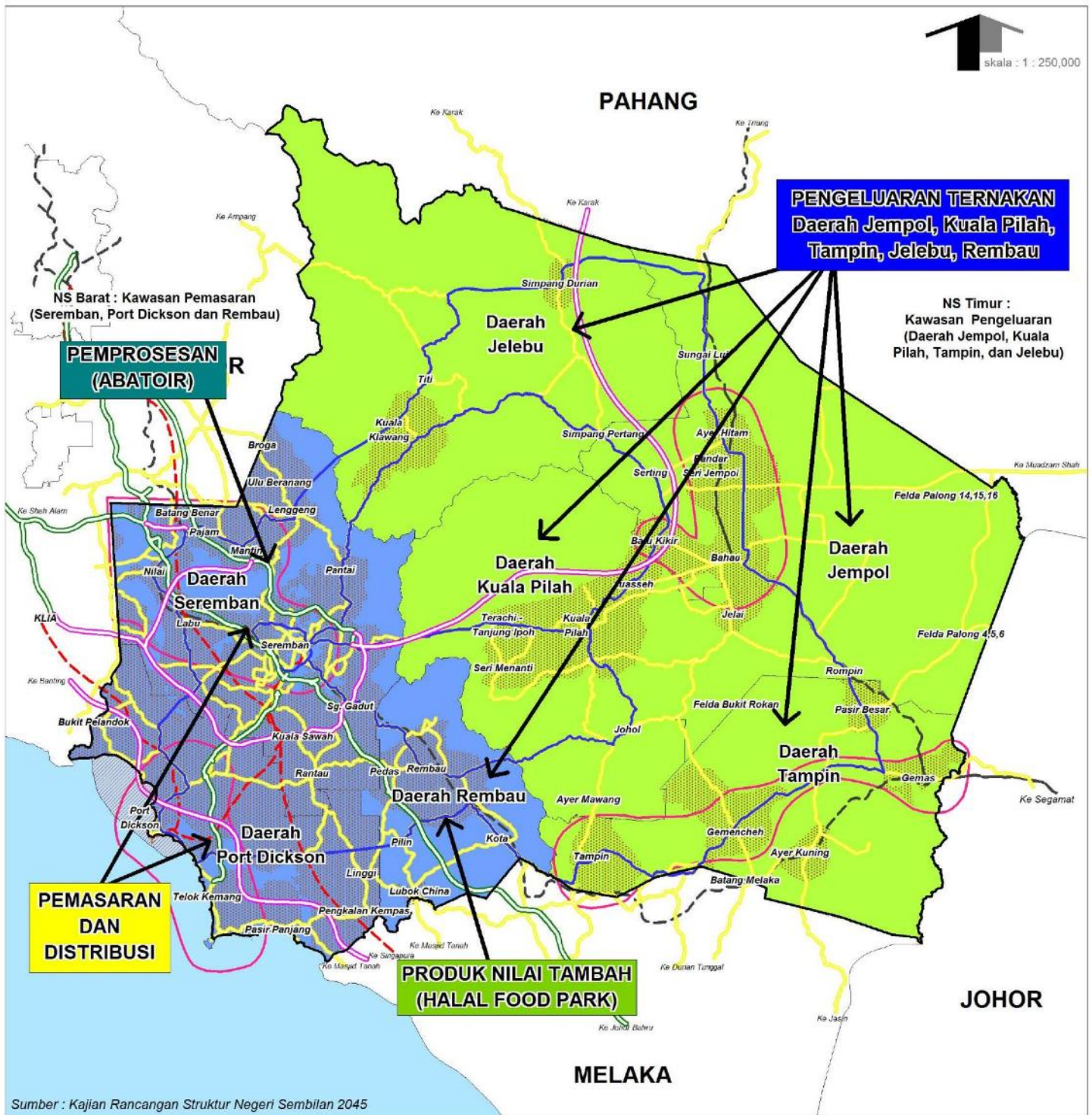
- i. Galakan aktiviti penternakan secara bersepadu
- ii. Galakan aktiviti penternakan secara intensif
- iii. Galakan aktiviti penternakan secara komersial
- iv. Mempelbagai jenis ternakan berpotensi dan bernilai tinggi di lokasi sesuai.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Self Sufficient Level (SSL) %	Semasa	2020	2045
Lembu / Kerbau	29.20	52.71	43.16
Kambing / Bebiri	23.8	41.00	16.17
Susu Segar	202.09	299.65	119.25
Ayam Daging	252.32	295.66	142.18
Ayam Telur	166.00	210.00	83.71

Agensi Pelaksana

- i. Jabatan Perkhidmatan Veterinar Negeri Sembilan
- ii. Jabatan dan agensi berkaitan
- iii. Pihak swasta

Rajah 5.9
KLUSTER PEMBANGUNAN PERTANIAN NEGERI SEMBILAN 2045

Petunjuk

- Kawasan Pemasaran
- Kawasan Pengeluaran
- Kawasan Potensi Pembangunan 2045
- Koridor Pembangunan Utama

Lain - Lain Petunjuk :

- Cadangan / Naik Taraf Jalan Raya
- Jalan Raya Utama Sedia Ada
- Cadangan Lebuhraya
- Lebuhraya Utama Sedia Ada
- Cadangan Laluan Keretapi
- Laluan Keretapi Sedia Ada
- Sempadan Negeri
- Sempadan Daerah
- Zon Pembangunan Akan Datang

Dasar Strategik Pelaksanaan 13.2

Peranan sektor akuakultur perlu dipergiatkan bagi memastikan tahap bekalan hasil perikanan dapat dipertingkatkan memandangkan perikanan tangkapan terutama di persisiran pantai Negeri Sembilan mengalami pelbagai cabaran dan tekanan terutama daripada sektor pelancongan dan perbandaran. Corak fizikal bahagian timur Negeri Sembilan mempunyai sumber air berkualiti dan mencukupi untuk aktiviti akuakultur.

DSP 13.2

MEMPERGIATKAN POTENSI PEMBANGUNAN SEKTOR AKUAKULTUR

Langkah-Langkah Pencapaian

- Membangunkan Negeri Sembilan *Food Valley* di Jempol.
- Membaikpulih / membangunkan kawasan tanah terbiar untuk projek akuakultur.
- Hasil aktiviti akuakultur akan dipertingkatkan.
- Menaik taraf sistem ternakan / hatcheri bagi kawasan-kawasan sedia ada.
- Sistem ternakan berteknologi baru akan diperkenalkan.
- Meningkatkan pengeluaran benih ikan dan udang.
- Usahawan akuakultur akan dibimbing dan disokong untuk memajukan sektor ini agar berada pada tahap yang lebih tinggi.
- Peralihan dari perikanan pantai kepada akuakultur.

Cadangan Projek / Program

Projek Akuakultur di Serdai (Jelebu), Kongkoi, Sg. Sepang dan Pasir Panjang

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Meningkatkan sumbangan ekonomi sektor akuakultur.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2045
Jumlah hasil penternakan akuakultur (tan metrik)	8,812.45	27,000	50,000.0
SSL (%)	17.1	70.8	100.0

Agensi Pelaksana

- Jabatan Perikanan Negeri Sembilan
- Pihak Swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 13.3

Perikanan tangkapan merupakan salah satu aktiviti yang agak penting di Negeri Sembilan dengan adanya persisiran pantai Port Dickson dan rangkaian sungai-sungai utama. Permintaan dari hasil tangkapan ikan dijangka meningkat dengan pertambahan penduduk dan pembangunan sektor pelancongan. Dengan itu, pengurusan sumber perikanan tangkapan ini perlu dilaksanakan dengan efisien dan mampan.

DSP 13.3

MEMPERKUKUHKAN PENGURUSAN SUMBER PERIKANAN TANGKAPAN

Langkah-Langkah Pencapaian

- i. Membangunkan Negeri Sembilan *Food Valley* di Jempol berasaskan akuakultur.
- ii. Meningkatkan pembinaan tukun tiruan konservasi.
- iii. Melaksanakan pembinaan tukun propagasi karang.
- iv. Pemuliharaan sumber ikan asli (santuari).
- v. Menaik taraf kemudahan Pusat Ikan Hiasan (PIH) Port Dickson.
- vi. Membina jeti perikanan rekreasi.
- vii. Mewujudkan penguatkuasaan bagi pemantauan perairan Negeri Sembilan.
- viii. Meningkatkan pengurusan perikanan tangkapan (Perikanan Darat).

Cadangan Projek / Program

- i. Projek pembinaan tukun di Telok Kemang, Tanjung Tuan dan Chuah.
- ii. Projek penanaman semula bakau di Jimah, Daerah Port Dickson.
- iii. Projek pemuliharaan sumber ikan asli di Jeram Janggut, Lembah Jemaloi, Glami Lemi dan Kg. Sungai Petai di Lenggeng.
- iv. Projek menaik taraf PIH Port Dickson.
- v. Negeri Sembilan *Food Valley* di Jempol.
- vi. Projek jeti perikanan rekreasi Telok Kemang.
- vii. Menyediakan peralatan lengkap untuk tugas penguatkuasaan dan pemantauan perairan Negeri Sembilan.
- viii. Mempergiatkan program perlepasan umum untuk spesies terpilih.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Meningkatkan sumbangan ekonomi sektor perikanan tangkapan.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Projek	Sasaran
Bilangan Tukun Tiruan Konservasi	200 unit
Bilangan Tukun Propagasi Karang	200 unit
Penanaman Semula Bakau	9,000 meter persegi
Projek Pemuliharaan Sumber Ikan Asli : • Santuari Ikan Jeram Janggut • Santuari Ikan Lembah Jemaloi • Santuari Ikan Glami Lemi • Santuari Ikan Kg. Sungai Petai	55,000 ekar 20,000 ekar 20,000 ekar 55,000 ekar
Projek Naik Taraf PIH Port Dickson	Siap 2020
Projek Jeli Perikanan Rekreasi Telok Kemang	Siap 2025
Penyediaan Peralatan Penguatkuasaan dan Pemantauan Perairan Negeri Sembilan	2016-2020
Program Pelepasan Benih Spesies Terpilih	2.5 juta ekor

Agensi Pelaksana

- i. Jabatan Perikanan Negeri Sembilan
- ii. Pihak Swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 13.4

Sektor kecil buah-buahan dan sayur-sayuran Negeri Sembilan juga diusahakan secara giat. Pisang, nangka, nenas, tembikai, durian belanda dan jambu batu antara jenis buah-buahan yang diberi tumpuan. Manakala, tanaman sayur-sayuran banyak diusahakan di Daerah Rembau dan Daerah Kuala Pilah untuk dipasarkan di seluruh Negeri Sembilan. Selaras dengan konsep Agropolitan, tanaman buah-buahan dan sayur-sayuran akan digalak dan dipergiatkan sebagai sumber bahan makanan yang dapat menampung keperluan penduduk dalam dan luar Negeri Sembilan.

DSP 13.4**MENINGKATKAN HASIL TANAMAN BUAH-BUAHAN DAN SAYUR-SAYURAN****Langkah-langkah Pencapaian**

- i. Meningkatkan keluasan tanaman sayuran melalui program pembangunan kawasan baru dan terbiar.
- ii. Meningkatkan pengeluaran dari kawasan sedia ada dan tambahan kawasan tanaman baru dan tanah terbiar untuk buah-buahan bernilai tinggi (**Rajah 5.9**).
- iii. Meningkatkan pengeluaran hasil tanaman dari kawasan sedia ada dan baru melalui:
 - Peningkatan kekerapan/ pusingan tanaman.

- Pemberian insentif (pembangunan infrastruktur, bahan input dan sistem pengairan).
- Pengamalan teknologi terkini dan amalan pertanian baik (APB) ke arah Pensijilan MyGAP dan SOM.
- Penggunaan mikrob berfaedah (EM.).
- Pemprosesan baja untuk kegunaan sendiri bagi mengurangkan kos.
- Memperlingkatkan perkhidmatan pengembangan melalui kursus, petak demonstrasi bagi tanaman terpilih dan lawatan khidmat nasihat kepada petani.

Cadangan Projek / Program

- i. Mewartakan lebih banyak Taman Kekal Pengeluaran Makanan
- ii. Menggalakkan perusahaan *veggie factory* (kilang pengeluaran sayuran)

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Meningkatkan sumbangan ekonomi sub sektor buah-buahan dan sayur-sayuran.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

SSL (%)	Semasa	2020	2045
Buah-Buahan	68	114	63.6
Sayur-Sayuran	44	73	48

Agensi Pelaksana

- i. Jabatan Pertanian Negeri Sembilan
- ii. Pihak Swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 13.5

Kawasan tanaman padi Negeri Sembilan perlu dipelihara daripada proses tukarguna sama ada kepada lain-lain tanaman mahupun untuk pembangunan perbandaran. Ini adalah untuk memastikan matlamat jaminan makanan negara peringkat Negeri Sembilan dapat dicapai dan dilaksanakan sebaik mungkin. Tahap produktiviti hasil padi perlu sentiasa berada di paras yang tinggi bagi memastikan sektor kecil ini kekal sebagai salah satu tanaman utama Negeri Sembilan dan dapat menarik golongan usahawan.

DSP 13.5

MENGEKALKAN KAWASAN TANAMAN PADI DAN MENINGKATKAN PRODUKTIVITI

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Untuk meningkatkan hasil padi negeri, beberapa tindakan dicadangkan untuk dilaksanakan seperti berikut:
 - Perataan tanah sawah
 - Pengamalan pakej tanaman padi
 - Pengurusan air yang baik
 - Pengurusan perosak bersepadu / penggunaan EM
 - Melaksanakan tanaman padi aerob
 - Mewartakan kawasan tanaman padi
 - Membangunkan pengurusan estet padi
- ii. Pematuhan senarai semak tanaman padi 'rice check'. 'Rice check' adalah panduan untuk menguruskan tanaman padi mengikut sasaran yang ditetapkan. Setiap check utama mesti ditepati untuk pertumbuhan yang baik ke arah penghasilan yang tinggi. Pemantauan dan pemerhatian pokok dan status ladang dari segi pertumbuhan, pengurusan air, pembajaan, serangan rumpai dan perosaktuaian adalah penting untuk mengenalpasti masalah dan mengambil tindakan penyelesaian masalah. Pertumbuhan tanaman perlu diperhati, diukur dan disimpan data untuk panduan pengurusan musim selanjutnya.
- iii. Kawasan tanah terbiar yang sesuai akan diusahakan
- iv. Kekerapan tanaman 4 kali 2 tahun mulai tahun 2016.
- v. Produktiviti yang disasarkan perlu mendapat kerjasama pengusaha
- vi. Memajukan kawasan-kawasan baru untuk tanaman padi.
- vii. Menubuhkan inkubator agar penyelidikan dapat dibuat untuk meningkatkan produktiviti tanaman.
- viii. Perubahan tanaman padi kepada jenis tanaman lain di kawasan-kawasan sedia ada tidak digalakkan.
- ix. Kerjasama dan tanggungjawab jabatan dan agensi berkaitan.

- x. Peranan Jabatan Pengairan dan Saliran
 - Pembangunan infrastruktur dan saliran
 - Penyelenggaraan infrastruktur pengairan dan saliran
 - Sistem pengairan lengkap dapat disediakan
 - Menaik taraf sistem pengairan padi
- xi. Peranan Lembaga Pertubuhan Peladang
 - Pemilikan jentera dan mekanisasi ladang
 - Penambahan unit jentera untuk pembajakan tanah sawah
 - Pemberian insentif
 - Pembekalan input pertanian seperti kapur, baja yang bermutu dan mengikut jadual tanaman
 - Pengurusan mini estet padi
- xii. Peranan MARDI dan Jabatan Pertanian
 - Meningkatkan penyelidikan teknologi benih dan mekanisasi pembangunan tanaman padi / kesesuaian tanah.
 - Memastikan bekalan benih padi yang berterusan dan mudah ditanam.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Projek mini estet padi. Yang merupakan gabungan usaha sama antara Jabatan Pertanian, MARDI, LPP dan JPS sebagai peneraju pembangunan kawasan padi Negeri Sembilan

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2045
Pencapaian SSL Padi (%)	11	16	9.2

Agensi Pelaksana

- i. Jabatan Pertanian Negeri Sembilan
- ii. MARDI
- iii. JPS Negeri Sembilan
- iv. LPP

Dasar Strategik Pelaksanaan 13.6

Penyediaan infrastruktur dan kemudahan pemasaran hasil agro tempatan di lokasi-lokasi strategik dan kawasan tumpuan awam di kawasan bandar dan luar bandar adalah amat penting. Langkah ini akan dapat membantu petani, penternak dan nelayan tempatan memasarkan terus hasil usaha mereka kepada pelanggan dengan harga yang berpatutan dan lebih murah. Selain itu, produk jualan yang masih segar, bersih dan berkualiti dapat dipasarkan kepada pelanggan.

DSP 13.6

MENINGKATKAN PENYEDIAAN INFRASTRUKTUR DAN RUANG KEMUDAHAN PEMASARAN PRODUK AGRO

Langkah-langkah Pencapaian

- Membangunkan kompleks atau ruang-ruang di lokasi yang strategik untuk pemasaran produk agro akan disediakan di setiap bandar dan pekan kecil.
- Menguatkan kerjasama dengan pasar raya besar untuk memasarkan produk agro.
- Meningkatkan infrastruktur dan ruang pemasaran produk agro tempatan.

Cadangan Projek / Program

- Kompleks pasar tani kekal.
- ruang pelbagai guna pekan kecil dan taman-taman perumahan.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Meningkatkan infrastruktur dan ruang pemasaran produk agro tempatan.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Projek	Sasaran
Komplek Pasar Tani Kekal	Bandar Utama
Ruang Pelbagai Guna	Pekan Kecil Taman Perumahan

Agensi Pelaksana

- FAMA Negeri Sembilan
- Jabatan dan Agensi Berkaitan
- Pihak Berkuasa Tempatan
- Pihak Swasta

5.3 DASAR PERANCANGAN UTAMA DAN DASAR STRATEGIK PELAKSANAAN NEGERI SEMBILAN 2045 : OBJEKTIF 3

Bagi memastikan Objektif 3 iaitu “Memelihara biodiversiti mampan sebagai aset semula jadi Negeri Sembilan” dapat dicapai, sebanyak 1 DPU dan 6 DSP telah disediakan dengan perincian (**Jadual 5.14**) seperti berikut:

Jadual 5.14:

Rangka Kerja Dasar-Dasar Pembangunan Objektif 3

DPU	DSP
DPU 14: PENGURUSAN ALAM SEKITAR MELALUI PERLINDUNGAN, PEMELIHARAAN DAN PENGAWALAN AKTIVITI PEMBANGUNAN GUNA TANAH DAN FIZIKAL	DSP 14.1: Memelihara sumber air, lembangan sungai, pesisiran pantai, <i>wetland</i> , sumber biologi dan kawasan sensitif alam sekitar
	DSP 14.2: Menjaga kepentingan kawasan sensitif alam sekitar (KSAS) dengan penekanan terhadap pemuliharaan, menghadkan dan pengawalan rapi terhadap pembangunan
	DSP 14.3: Pengurusan dan kawalan pesisiran pantai Port Dickson bagi tujuan pengekalan biodiversiti dan pemeliharaan aset semula jadi Negeri Sembilan
	DSP 14.4: Pengurusan lembangan sungai secara bersepadu untuk menjaga kualiti air yang menjadi sumber bekalan air kepada seluruh negeri
	DSP 14.5: Kawasan hutan simpan kekal dipelihara secara berkekalan
	DSP 14.6: Pengeluaran sumber mineral dan bahan batuan secara mampan

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

5.3.1 Dasar Perancangan Utama 14

Perancangan guna tanah negeri yang menekankan kepentingan pemeliharaan sumber-sumber semula jadi akan memastikan Negeri Sembilan dapat membangun secara mampan. Konsep pembangunan integrasi yang menjadikan sebahagian besar Negeri Sembilan sebagai Pembangunan Agropolis dan Pembangunan Biodiversiti menjurus kepada pengurusan sumber-sumber asli yang baik.

DPU 14

**PENGURUSAN ALAM SEKITAR MELALUI
PERLINDUNGAN, PEMELIHARAAN DAN
PENGAWALAN AKTIVITI PEMBANGUNAN
GUNA TANAH DAN FIZIKAL**

Dasar Strategik Pelaksanaan 14.1

Sumber-sumber semula jadi terdiri daripada sumber air, lembangan sungai, pesisiran pantai di samping sumber biologi. Dengan garis panduan yang bersesuaian, sumber-sumber ini dapat dipelihara.

DSP 14.1

**MEMELIHARA SUMBER AIR, LEMBANGAN SUNGAI, WETLAND,
PESISIRAN PANTAI, SUMBER BIOLOGI DAN KAWASAN SENSITIF
ALAM SEKITAR**

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Perancangan guna tanah yang tidak melibatkan kemusnahan sumber semula jadi.
- ii. Mengaplikasikan analisis tapak yang baik dengan mengambil kira ciri-ciri semula jadi tapak dari segi kesensitifan alam sekitar dan risiko geo-bencana bagi meminimumkan kesan dalam perancangan guna tanah dan fizikal.
- iii. Aktiviti yang mengeluarkan efluen, sisa pepejal, toksik dan bahan berbahaya perlu mengadakan kawalan pencemaran bermula dari punca (*at-source*) dan menggalakkan *technology green growth* bagi meminimumkan kesan pencemaran terhadap alam sekitar.
- iv. Semua bengkel-bengkel kenderaan dan restoran perlu memasang perangkap minyak dan gris serta mengaplikasikan konsep 'zero discharge' sebelum efluen dilepaskan ke sistem perparitan.

- v. Bagi rumah yang tidak bersambung dengan pembetulan berpusat terutama di bahagian muara sungai perlu disediakan tangki septik.
- vi. Sistem perparitan di kawasan perindustrian perlu dirancang mengikut keperluan JAS dan JPS agar tidak mencemarkan kolam takungan dan badan air.
- vii. Kawasan *wetland* yang telah dikenal pasti perlu dipulihara dan dipelihara bagi tujuan keseimbangan alam semula jadi dan rekreasi.
- viii. Tumpuan program pembaikan dan peningkatan kualiti air sungai perlu diberikan kepada sungai yang menjadi sumber / punca bekalan air minuman dan sungai yang semakin tercemar.

Cadangan Projek / Program

Pembangunan Agropolis dan Pembangunan Biodiversiti yang boleh menjadi perintis kepada projek yang menekankan pemeliharaan sumber-sumber asli.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

- i. Pengukuhan peranan pemeliharaan alam sekitar yang menuju ke arah pembangunan mampan di dalam semua projek.
- ii. Penyediaan Pelan Pemeliharaan Alam Sekitar yang merangkumi sistem ekologi seperti bakau, kehidupan laut untuk projek-projek utama di seluruh negeri termasuk Pembangunan MVV.

Agensi Pelaksana

- i. JAS Negeri Sembilan
- ii. Jabatan Laut Negeri Sembilan
- iii. JPS Negeri Sembilan
- iv. Pihak Berkuasa Tempatan

Dasar Strategik Pelaksanaan 14.2 dan 14.3

Beberapa Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS) dikenal pasti di semua daerah di Negeri Sembilan. Antaranya, ianya terdiri daripada kawasan Hutan simpan Kekal, kawasan tanah tinggi, kawasan tadahan air, *wetland* dan kawasan pesisiran pantai. Selain itu, terdapat juga sumber sejarah dan antikuiliti, bangunan warisan dan juga sumber mineral.

KSAS adalah sangat penting dari segi sumbangan terhadap kehidupan yang baik dan sihat dan ianya boleh menjadi tarikan pelancong. Tarikan terhadap KSAS boleh meningkatkan aktiviti ekopelancongan. Dengan itu, pengawalan yang rapi terhadap pembangunan di dalam KSAS perlu dilaksanakan.

DSP 14.2

MENJAGA KEPENTINGAN KAWASAN SENSITIF ALAM SEKITAR (KSAS) DENGAN PENEKANAN TERHADAP PEMULIHARAAN, MENGHADKAN DAN PENGAWALAN RAPI TERHADAP PEMBANGUNAN

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Perancangan guna tanah perlu dijalankan secara mampan dengan mengambil kira aspek kesensitifan KSAS bagi mengelakkan pengurangan nilai saintifik, ekonomik, estetika dan risiko bencana serta meminimumkan kesan negatif kepada ciri-ciri semula jadi dan ekosistem.
- ii. Perlindungan dan pengekalan sepenuhnya KSAS Tahap 1 dan tidak dibenarkan untuk sebarang pembangunan kecuali aktiviti penyelidikan dan pembelajaran tanpa melibatkan sebarang pembinaan struktur bangunan.
- iii. Pembangunan terhad di kawasan KSAS Tahap 2 di mana hanya aktiviti pembalakan dan pembangunan yang berkaitan dengan ekopelancongan dan rekreasi dibenarkan dengan syarat-syarat yang berkuatkuasa bagi mengelakkan risiko berlakunya bencana seperti di kawasan tanah tinggi (150m – 300m) dan bercerun curam (26° – 35°) yang di luar hutan simpan kekal serta kawasan *wetland*.
- iv. Pembangunan terkawal di kawasan KSAS Tahap 3 di mana pembangunan boleh dijalankan tetapi perlu mengambil kira syarat-syarat dan garis panduan yang ditetapkan seperti di kawasan tadahan untuk takat pengambilan air dan sumber air bawah tanah bagi Skim Perbekalan Air Negeri Sembilan.
- v. Kawasan tadahan air merupakan kawasan sensitif alam sekitar. Penguatkuasaan, pemantauan dan kawalan yang lebih ketat dan menyeluruh terhadap kawasan tadahan sungai-sungai utama perlu dipertingkatkan. Kawasan tadahan bagi sungai-sungai utama di Negeri Sembilan iaitu Sungai Linggi, Sungai Triang, Sungai Muar, Sungai Pedas, Sungai Chembong, Sungai Serting, Sungai Beranang dan Sungai Pajam perlu diberi perhatian yang lebih rapi untuk memastikan kualiti air mentah yang baik di samping melicinkan perjalanan semua LRA yang terdapat di sungai-sungai tersebut.
- vi. Selain daripada sumber terus daripada sungai, hampir separuh bekalan air adalah diperolehi daripada Empangan Sg. Terip, Teriang, Ulu Sepri, Pedas Lama, Gemencheh dan Talang. Empangan-empangan perlu dikawal daripada sebarang pencemaran dan perlu ada zon penampungan dengan kawasan pembangunan yang berhampiran.

Cadangan Projek / Program

Pengekalan dan perhutanan semula

Inisiatif Pembaharuan Strategik

- i. Mengenal pasti KSAS utama yang boleh menjadi tarikan di dalam negeri
- ii. Meningkatkan keupayaan negeri sebagai destinasi ekopelancongan.
- iii. Kajian terperinci serta prosedur ketat untuk projek membabitkan KSAS.

Agensi Pelaksana

- i. JAS Negeri Sembilan
- ii. Jabatan Laut Negeri Sembilan
- iii. JPS Negeri Sembilan
- iv. Jabatan Perhutanan Negeri Sembilan
- v. UPEN Negeri Sembilan
- vi. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- vii. PBT di daerah berkaitan

DSP 14.3

PENGURUSAN DAN KAWALAN PESISIRAN PANTAI PORT DICKSON BAGI TUJUAN PENGEKALAN BIODIVERSITI DAN PEMELIHARAAN ASET SEMULA JADI NEGERI SEMBILAN

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Semua pembangunan di pesisir pantai perlu mematuhi ISMP negeri, garis panduan sedia ada dan akan datang secara menyeluruh (**Rajah 5.10**).
- ii. Kajian hidrolik perlu dijalankan bagi setiap pembangunan yang hendak dilaksanakan di pesisiran pantai.
- iii. Pembangunan di kawasan pantai perlulah mengambil kira *coastal zone risk*, *coastal ESA* dan kesan ke atas sosioekonomi penduduk.
- iv. Hidupan marin, kawasan paya bakau dan dataran lumpur hendaklah dipelihara dengan pengawalan pembangunan. Ini penting bagi menjamin pengekalan ekosistem sedia ada.
- v. Usaha-usaha tebatan perlu dijalankan bagi kawasan pesisir pantai yang berada di dalam keadaan kritikal.
- vi. Langkah-langkah kejuruteraan bukan berstruktur perlu menjadi strategi utama dalam usaha-usaha pertahanan pantai.
- vii. Habitat pesisir pantai khususnya bakau, terumbu karang dan kawasan beting lumpur (*mudflat*) harus dipelihara. Struktur yang lebih mesra alam boleh dipraktikkan seperti penambahan pasir pantai, penanaman semula bakau, tiub geotekstil, saluran pantai dan penstabilan benteng.

- viii. Sekiranya, kejuruteraan bukan berstruktur tidak dapat dijalankan, struktur kejuruteraan yang lain boleh dilaksanakan.
- ix. Menyediakan anjakan pembangunan 60 meter bagi pantai berpasir yang diukur dari garisan air pasang perbani menghala ke darat dan 400 meter bagi pantai berlumpur yang ditumbuhi pokok bakau diukur dari pinggir laut paya / hutan paya bakau.
- x. Pembinaan perisai bagi mempertahankan garisan pantai pada tahap yang sedia ada dengan penanaman spesies-spesies paya laut.
- xi. Penstabilan pantai bagi memperlahankan proses hakisan dengan mengurangkan kehilangan sedimen.
- xii. Kawasan pesisiran pantai terutamanya kawasan yang mengalami hakisan pantai harus ditanam dengan pokok bakau dan spesies-spesies lain yang sesuai.
- xiii. Sebarang aktiviti penambakan dan tebus guna tanah tidak dibenarkan, kecuali di mana keperluan serta manfaat aktiviti tersebut dapat dibuktikan dengan jelas, iaitu:
 - Aktiviti yang dicadangkan hanya boleh dijalankan di kawasan pesisiran pantai (dan tidak di kawasan yang lain).
 - Aktiviti yang dicadangkan memberi sumbangan sosioekonomi yang signifikan kepada negeri (seperti pembangunan infrastruktur, jeti, pelabuhan dan lain-lain).
 - Penambakan dan tebus guna tanah tidak dijalankan di kawasan-kawasan berikut:
 - ❖ Kawasan hutan paya bakau dan tanah lembap yang telah diwartakan sebagai kawasan perlindungan.
 - ❖ Kawasan sensitif alam sekitar mengikut Garis Panduan Perancangan Pemuliharaan dan Pembangunan KSAS Pesisiran Pantai.
 - ❖ Kawasan-kawasan lain yang diiktiraf mempunyai nilai ekologi, kebudayaan dan ekonomi yang tinggi.
- xiv. Aktiviti penambakan dan tebus guna tanah yang dicadangkan perlulah dirujuk kepada Majlis Perancangan Fizikal Negara sebelum dijalankan.
- xv. Sekiranya dijalankan, pelan penambakan dan tebus guna tanah perlu disediakan supaya perancangan penambakan dan tebus guna tanah adalah jelas dan dikawal rapi.
- xvi. Selain daripada memenuhi syarat-syarat pembangunan sedia ada, perlu juga mengambil kira aspek-aspek berikut:
 - Impak perubahan iklim, termasuk kenaikan paras laut, bagi tempoh yang tidak kurang 100 tahun.
 - Kesesuaian reka bentuk dengan bentuk pesisiran pantai yang sedia ada.
 - Kegunaan bahan tebus guna yang tidak tercemar, yang mungkin memberi impak negatif kepada habitat-habitat semula jadi pesisiran pantai dan lautan.

- Kesyediaan laluan kepada penduduk tempatan ke kawasan pesisiran pantai (kecuali bagi kawasan yang terlarang).
- xvii. Sebarang aktiviti penambakan dan tebus guna tanah harus menghormati undang-undang antarabangsa dan mengambil kira impak-impak kepada negara berjiran.
- xviii. Pantai-pantai awam perlu diwartakan.
- xix. Mewartakan taman laut Negeri Sembilan.

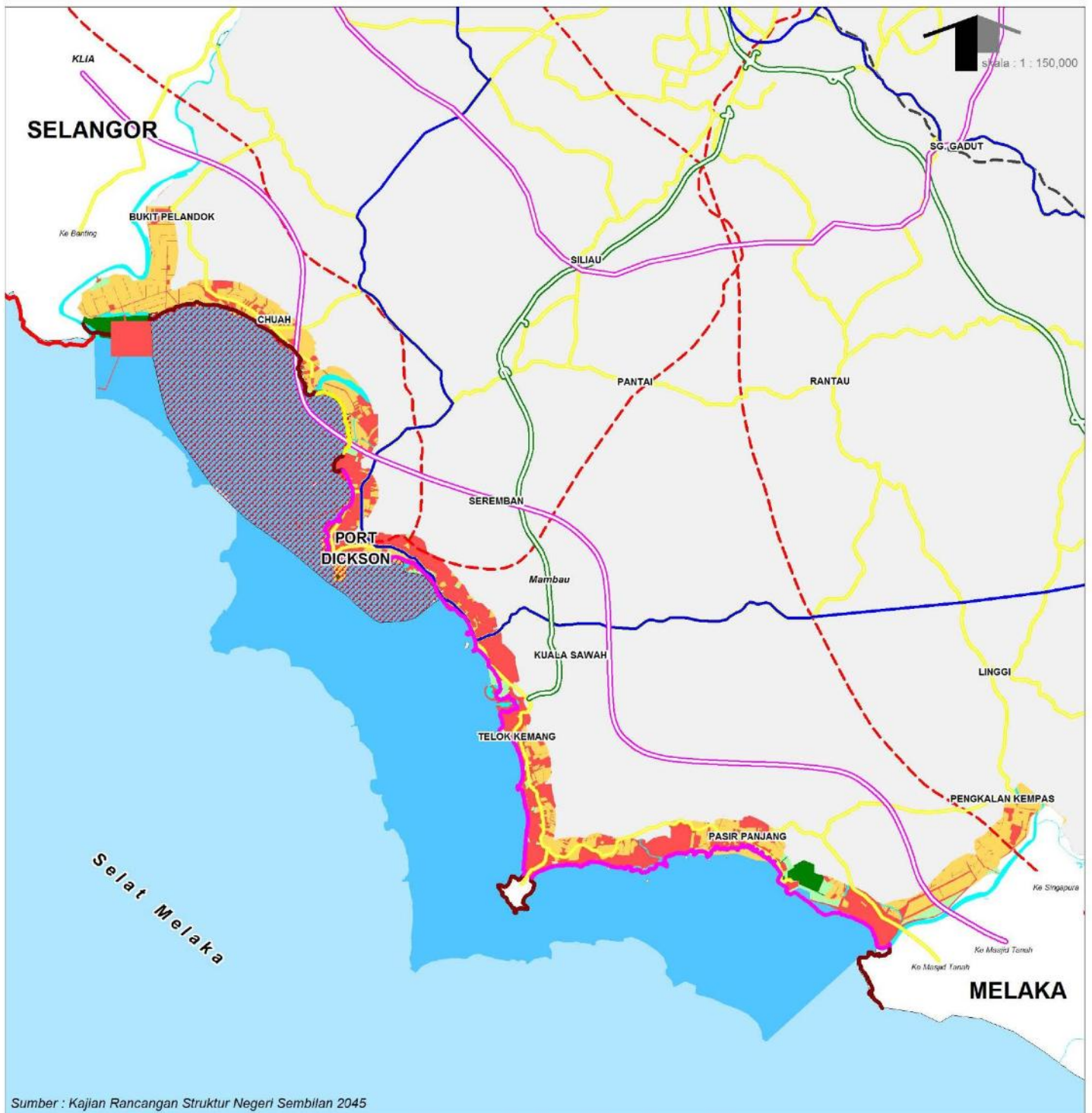
Inisiatif Pembaharuan Strategik

Penubuhan Jawatankuasa Kawalan Pembangunan Pesisiran Pantai

Agensi Pelaksana

- i. JPS Negeri Sembilan
- ii. Jabatan Laut Negeri Sembilan
- iii. JAS Negeri Sembilan
- iv. UPEN Negeri Sembilan
- v. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- vi. PBT di daerah berkaitan

RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Rajah 5.10
KAWASAN PERSISIRAN PANTAI NEGERI SEMBILAN

Kategori Hakisan

- Zon Kritikal
- Zon Stabil
- Zon Pemerhatian
- Zon Pengawalan

Petunjuk

- Kawasan Komited
- Kawasan Tepu Bina 2014
- Kawasan Potensi Pembangunan 2045
- Kawasan Pertanian Kelas 2
- Hutan Simpanan Kekal

Badan Air

Lain - Lain Petunjuk :

- Cadangan / Naik Taraf Jalan Raya
- Jalan Raya Utama Sedia Ada
- Cadangan Lebuhraya
- Lebuhraya Utama Sedia Ada
- Cadangan Laluan Keretapi
- Laluan Keretapi Sedia Ada
- Sempadan Negeri
- Zon Pesisiran Pantai

- Zon Pembangunan Akan Datang

Dasar Strategik Pelaksanaan 14.4

Bekalan air akan menjadi lebih penting dengan pertambahan penduduk dan juga pertumbuhan pembangunan. Dengan itu, adalah amat penting lembangan sungai dipelihara daripada punca-punca pencemaran yang boleh menjejaskan kualiti air. Kawasan tadahan perlu dipelihara dan tidak dibangunkan atau dijadikan ladang atau kawasan pertanian. Pengurusan lembangan sungai hendaklah melibatkan agensi-agensi yang berkaitan.

DSP 14.4

PENGURUSAN LEMBANGAN SUNGAI SECARA BERSEPADU UNTUK MENJAGA KUALITI AIR YANG MENJADI SUMBER BEKALAN AIR KEPADA SELURUH NEGERI

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Mewartakan kawasan tadahan air untuk bekalan air bersih ke empangan-empangan dan sungai-sungai sedia ada.
- ii. Penguatkuasaan terhadap aktiviti mencemarkan sungai.
- iii. Melaksanakan NBOS antara pelbagai agensi.
- iv. Melaksanakan tugas-tugas penguatkuasaan secara bersepadu ke atas punca-punca pencemaran di sepanjang badan air dan sungai berdasarkan peruntukan yang relevan.
- v. Agensi penguatkuasaan perlu dilengkapi dengan peralatan teknikal yang berkaitan, pengetahuan serta latihan kemahiran yang bersesuaian.

Cadangan Projek / Program

- i. Program pemantauan kualiti air di sungai-sungai utama.
- ii. Projek 'Bundle storage'.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Pengukuhan perkhidmatan agensi bertanggung jawab terhadap kawal selia lembangan sungai.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Sungai-sungai yang menjadi sumber bekalan air berada dalam kategori bersih, iaitu Indeks Kualiti Air pada 81-100 (berdasarkan JAS, Negeri Sembilan) dalam jangka 10 tahun

Agensi Pelaksana

- i. BKSA Negeri Sembilan
- ii. JAS Negeri Sembilan
- iii. JPS Negeri Sembilan
- iv. PBT di daerah berkaitan

Dasar Strategik Pelaksanaan 14.5

Kepentingan hutan sebagai sumber biodiversiti perlu dipelihara. Kadar pembangunan perbandaran dan pertanian yang pesat menyumbang kepada pengecilan saiz kawasan hutan. Kedudukan kawasan hutan utama Negeri Sembilan yang merentasi bahagian tengah negeri membentuk komponen utama sumber biodiversiti semula jadi. Ia merupakan gedung mega yang mengandungi sumber air dan pelbagai biologi flora dan fauna. Bagi mengukuhkan usaha memelihara biodiversiti semula jadi Negeri Sembilan.

DSP 14.5

KAWASAN HUTAN SIMPAN KEKAL DIPELIHARA SECARA BERKEKALAN

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Mengekalkan keluasan hutan simpanan kekal dan merumuskan Rancangan Pengurusan Hutan Negeri bagi menguruskan kawasan hutan simpanan kekal secara teratur dan intensif selaras dengan Konsep Pengurusan Hutan Secara Berkekalan.
- ii. Melaksanakan operasi pengusahaan hutan berdasarkan kepada sistem pengurusan hutan secara berkekalan dan sistem pengusahaan berimpak rendah (*reduced impact logging* (RIL)) serta pembukaan kawasan untuk usahakan mematuhi Catuan Tebangan Tahunan (CTT) yang ditetapkan.
- iii. Melaksanakan kerja-kerja pemulihan hutan asli secara teratur menerusi rawatan silvikultur ke arah mencapai produktiviti hutan yang maksimum dengan mempergiatkan usaha-usaha menghutan semula kawasan-kawasan hutan simpanan kekal yang kurang produktif dan tanah-tanah kerajaan yang terbiar.
- iv. Mengawal selia perjalanan industri berasaskan kayu ke arah mempertingkatkan kualiti dan kuantiti pengeluaran, meminimumkan pembaziran dan menggalakkan pertumbuhan industri hiliran berasaskan kayu.
- v. Memperkasa produk ekopelancongan melalui '*packaging*' dan '*marketing*'.
- vi. Melaksanakan aktiviti-aktiviti pengembangan, publisiti dan seranta kepada semua lapisan masyarakat untuk meningkatkan kesedaran awam tentang peranan dan perkhidmatan hutan serta meningkatkan kecekapan kakitangan menerusi program-program pembangunan kapasiti termasuk menyediakan latihan, kursus dan seminar untuk memberi pendedahan asas profesionalisme perhutanan.

- vii. Memperkasakan perundangan sedia ada melalui penguatkuasaan undang-undang berdasarkan peruntukan-peruntukan berkaitan seperti Akta Perhutanan Negara 1984 dan Akta Pemeliharaan Hidupan Liar 2010.

Cadangan Projek / Program

- i. Program menghutan semula kawasan terosot.
- ii. Pelaksanaan dan pemantauan serta pengubahsuaian Pelan Tindakan CFS Negeri Sembilan.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

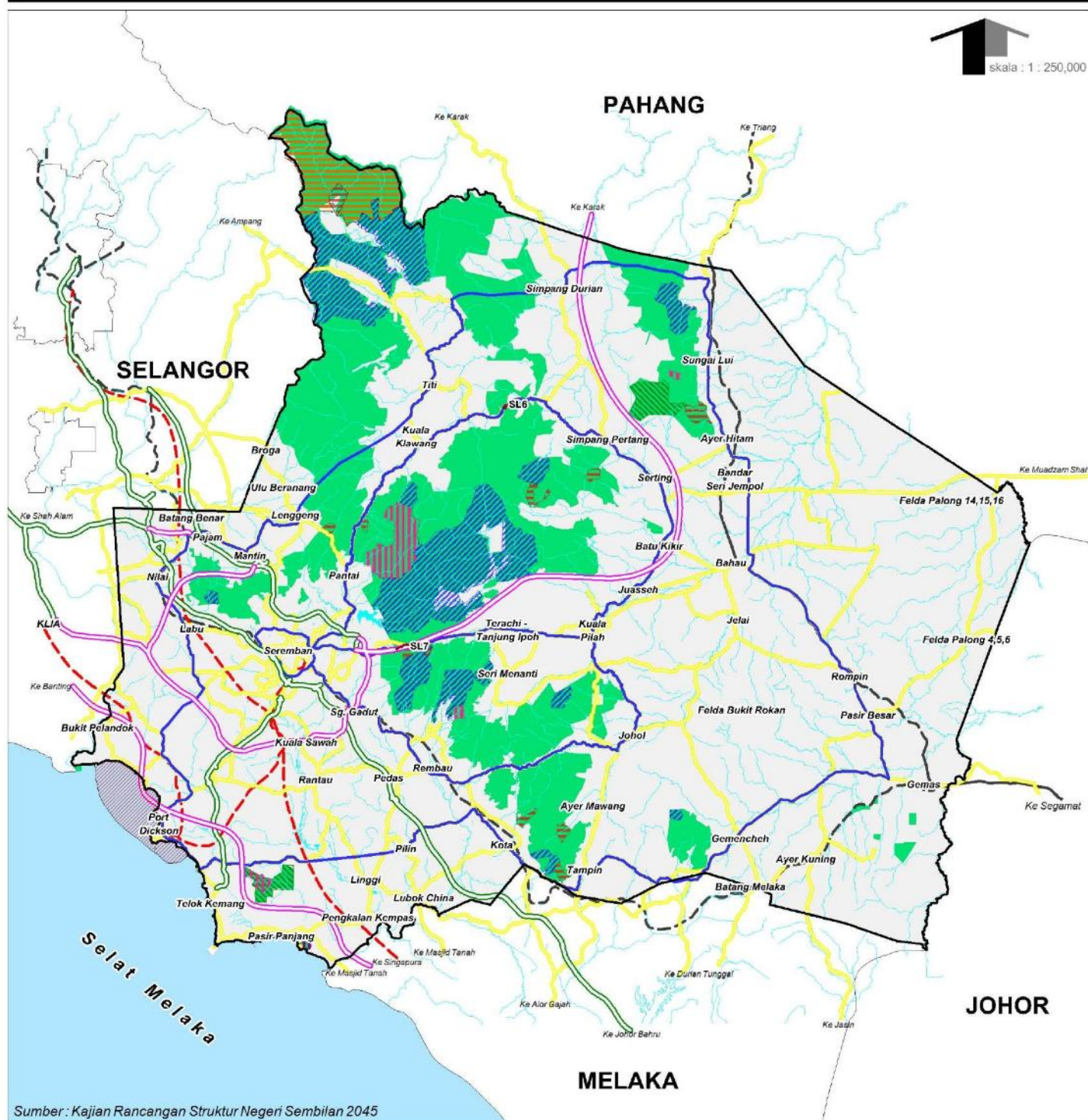
Memelihara HSK sebagai sumber biodiversiti negeri dan negara

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Pengekalan keluasan kawasan hutan simpanan kekal tidak kurang daripada 23% daripada keluasan tanah negeri.

Agensi Pelaksana

- i. Jabatan Perhutanan Negeri Sembilan
- ii. Pejabat Tanah dan Daerah di daerah berkaitan
- iii. UPEN Negeri Sembilan
- iv. Jabatan PERHILITAN

Rajah 5.11
HUTAN SIMPANAN KEKAL DAN JENIS PENGKELASAN

Jenis Pengkelasan		Lain - Lain Petunjuk :	
	Hutan Tadahan Air		Hutan Simpanan Kekal
	Hutan Dara		Central Forest Spine (SL6 dan SL7)
	Hutan Pelajaran		Badan Air
	Hutan Hidupan Liar		Cadangan / Naik Taraf Jalan Raya
	Hutan Penyelidikan		Jalan Raya Utama Sedia Ada
	Hutan Lipur		Cadangan Lebuhraya
			Lebuhraya Utama Sedia Ada
			Cadangan Laluan Keretapi
			Laluan Keretapi Sedia Ada
			Sempadan Negeri
			Zon Pembangunan Akan Datang

Dasar Strategik Pelaksanaan 14.6

Kepentingan sektor perlombongan sebagai asas ekonomi kepada Negeri Sembilan agak kecil kerana dijalankan secara kecil-kecilan dan jenis mineral yang terhad. Terdapat juga kawasan sumber mineral kini mengalami tekanan proses perbandaran. Sumber mineral yang telah dikenal pasti perlu dieksplotasi untuk menyumbang kepada hasil pendapatan Kerajaan Negeri dan seterusnya membangunkan aktiviti industri hiliran yang berkaitan.

DSP 14.6

PENGELUARAN SUMBER MINERAL DAN BAHAN BATUAN SECARA MAMPAN

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Setiap permohonan pembangunan baru terutama melibatkan kawasan yang dikenal pasti mempunyai sumber mineral yang berpotensi perlu dirujuk kepada pihak JMG terlebih dahulu. Pandangan dan khidmat nasihat pihak JMG akan memberi faedah kepada pelbagai pihak termasuk Kerajaan Negeri, PBT dan pemaaju.
- ii. Pihak JMG perlu mempergiatkan kajian dan aktiviti carigali untuk mengenal pasti sumber mineral baru yang terdapat di Negeri Sembilan. Langkah ini adalah bertujuan untuk memangkin semula pembangunan sektor perlombongan dan sub sektor pembuatan hiliran sebagai salah satu aktiviti ekonomi yang penting kepada negeri.
- iii. Kawasan dan tapak yang telah dikenal pasti mengandungi sumber mineral perlu dilindungi daripada lain-lain jenis pembangunan.
- iv. Setiap aktiviti perlombongan perlu mengikut kaedah SOP, dipantau dengan tegas dan mewujudkan kesan pencemaran alam sekitar yang minimum.
- v. Memastikan Pematuhan Pelan Penutupan Selamat ke atas semua lombong dan kuari sedia ada supaya kawasan tersebut tidak mengacau ganggu penduduk dan mendatangkan risiko kepada alam sekeliling.
- vi. Melaksanakan NBOS di pelbagai agensi dengan memberi penekanan kepada tugas-tugas penguatkuasaan secara bersepadu ke atas semua lombong dan kuari yang sedang beroperasi agar lebih berkesan dan intensif berdasarkan peruntukan yang relevan seperti Enakmen Mineral Negeri, Akta Pembangunan Mineral 1994, Kaedah Kuari Negeri serta peruntukan lain yang berkaitan.

Cadangan Projek / Program

Kajian Potensi Sumber Mineral Negeri Sembilan

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Meneroka dan mengeksplorasi potensi sumber mineral sebagai salah satu asas ekonomi negeri

Agensi Pelaksana

- i. JMG Negeri Sembilan / Melaka
- ii. Pejabat Tanah dan Galian Negeri Sembilan
- iii. Pejabat Tanah dan Daerah
- iv. Pihak Berkuasa Tempatan
- v. Pihak swasta

5.4 DASAR PERANCANGAN UTAMA DAN DASAR STRATEGIK PELAKSANAAN NEGERI SEMBILAN 2045 : OBJEKTIF 4

Bagi memastikan Objektif 4 iaitu “Membangunkan modal insan berkualiti dan berdaya saing” dapat dicapai, sebanyak 1 DPU dan 4 DSP telah disediakan dengan perincian (**Jadual 5.15**) seperti berikut:

Jadual 5.15:
Rangka Kerja Dasar-Dasar Pembangunan Objektif 4

DPU	DSP
DPU 15: SASARAN PENDUDUK NEGERI SEMBILAN 2.95 JUTA ORANG PADA TAHUN 2045	DSP 15.1: Menggalakkan pertambahan jumlah penduduk mencapai 2.95 juta orang pada tahun 2045 di Negeri Sembilan
	DSP 15.2: Meningkatkan pertumbuhan penduduk bagi membentuk masyarakat berdaya saing dan menyokong pencapaian matlamat pembangunan Negeri Sembilan 2045
	DSP 15.3: Meningkatkan taraf kehidupan golongan berpendapatan rendah kepada berpendapatan tinggi dan mencapai sasaran kemiskinan sifar pada tahun 2020
	DSP 15.4: Membangunkan dan meningkatkan kualiti institusi pengajian tinggi peringkat tertier bagi melahirkan modal insan berkualiti dan meningkatkan sumber ekonomi tempatan

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

5.4.1 Dasar Perancangan Utama 15

Berasaskan alternatif pilihan, unjuran penduduk mengikut daerah di Negeri Sembilan adalah seperti **Jadual 5.16**. Menjelang tahun 2045, Daerah Seremban akan kekal sebagai kawasan tumpuan utama penduduk di Negeri Sembilan iaitu sejumlah 1,701,902 penduduk dengan pertumbuhan purata 3.42% setahun. Manakala Daerah Jelebu dijangka mempunyai jumlah penduduk paling rendah iaitu berjumlah 76,993 dengan pertumbuhan purata 2.18% setahun. Selain Daerah Seremban, lain-lain daerah yang akan menjadi tumpuan penduduk adalah Daerah Port Dickson (371,230), Daerah Jempol (266,179) dan Daerah Tampin (210,731). Daerah Port Dickson dijangka merekodkan pertumbuhan penduduk paling tinggi iaitu pada kadar purata 3.86% setahun berbanding Daerah Jelebu dengan pertumbuhan penduduk paling rendah iaitu pada kadar purata 2.18% setahun.

Jadual 5.16 :
Unjuran Penduduk Mengikut Daerah, Negeri Sembilan, 2015-2045

Daerah	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	KPPT (%) 2015-2045
Seremban	620,100	801,603	991,980	1,229,192	1,488,324	1,595,465	1,701,902	3.42
Port Dickson	119,300	148,512	189,294	242,616	303,793	337,060	371,230	3.86
Jempol	115,600	124,770	155,785	193,866	232,105	248,730	266,179	2.82
Rembau	45,900	53,890	67,226	86,064	105,482	114,072	123,170	3.35
Kuala Pilah	67,100	77,121	101,185	134,742	170,616	186,874	204,312	3.78
Tampin	90,200	103,021	125,891	155,364	184,732	197,434	210,731	2.87
Jelebu	40,300	42,670	49,609	59,369	68,822	72,834	76,993	2.18
Jumlah	1,098,500	1,351,587	1,680,971	2,101,213	2,553,874	2,752,468	2,954,516	3.35

Sumber: Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

Alternatif ini dipilih berasaskan kepada faktor berikut:

- Projek mega MVV akan menjadi koridor pembangunan dengan asas ekonomi yang kukuh dan mampan yang akan menyokong dan menampung limpahan pembangunan daripada Greater Kuala Lumpur.
- MVV akan berperanan sebagai hub pembangunan pendidikan, pelancongan, perkhidmatan perdagangan, perindustrian dan bioteknologi dengan alam persekitaran kehidupan yang sejahtera. Kesemua aktiviti perbandaran tersebut yang akan dilaksanakan di MVV merupakan sektor utama yang akan memacu pertumbuhan ekonomi di Negeri Sembilan di masa hadapan. Sehubungan itu, perkembangan pesat bagi kesemua sektor tersebut dijangka akan dapat menyediakan

lebih banyak peluang-peluang pekerjaan dan seterusnya menarik penduduk masuk ke Negeri Sembilan.

- c. Projek MVV merupakan strategi pembangunan utama Kerajaan Negeri bagi menjadikan Negeri Sembilan secara keseluruhan sebagai pusat pertumbuhan ekonomi baru yang berdaya maju dan berdaya saing seiring dengan *Greater* Kuala Lumpur.

DPU 15

**SASARAN PENDUDUK NEGERI SEMBILAN 2.95 JUTA
ORANG PADA TAHUN 2045**

Dasar Strategik Pelaksanaan 15.1

Bagi tempoh 2000-2010, jumlah penduduk di Malaysia merekodkan pertambahan sebanyak 23.81% daripada 22.2 juta pada tahun 2000 kepada 27.5 juta orang pada tahun 2010. Ia mencatatkan pertumbuhan purata 2.16% setahun. Antara negeri yang merekodkan pertumbuhan penduduk melebihi peringkat nasional termasuklah Negeri Johor (2.25%), Melaka (2.70%), Pulau Pinang (2.17%), Selangor (3.06%) dan Sabah (2.36%). Pada amnya, negeri-negeri tersebut mengalami kepesatan pembangunan fizikal dan sosioekonomi yang amat pesat berbanding lain-lain negeri di Malaysia. Manakala lain-lain negeri merekodkan pertumbuhan penduduk di bawah 2.0% setahun.

Negeri Sembilan merekodkan pertumbuhan penduduk purata 1.74% setahun iaitu daripada 829,774 orang pada tahun 2000 kepada 986,204 orang pada tahun 2010. Dijangka dengan adanya perancangan MVV akan melonjakkan jumlah penduduk di Negeri Sembilan.

DSP 15.1

MENGREALISASIKAN PERTAMBAHAN JUMLAH PENDUDUK MENCAPAI 2.95 JUTA ORANG PADA TAHUN 2045 DI NEGERI SEMBILAN

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Mengurangkan kecenderungan migrasi keluar dan menggalakkan migrasi masuk melalui penyediaan peluang-peluang asas ekonomi baru dan persekitaran kehidupan berkualiti.
- ii. Cadangan pembangunan hendaklah mengambil kira potensi menggalakkan penduduk umur aktif yang bekerja di negeri bersebelahan tinggal di Negeri Sembilan (*commuters community*), dan ini boleh dicapai dengan penyediaan infrastruktur perhubungan yang baik.
- iii. Menjana penduduk perantaraan (*transient community*) bagi meningkatkan jumlah penduduk negeri melalui cadangan kemudahan seperti pendidikan, pelancongan dan perubatan. Golongan sasaran ialah pelajar IPT, peserta program 'My Second Home' dan tenaga kerja ekspatriat profesional dan berkemahiran. Namun, kemasukan warga asing perlulah berdasarkan penetapan dasar di peringkat negeri.
- iv. Menggalakkan penduduk perantaraan (*transient community*) seperti golongan penuntut IPT / Institusi Kemahiran untuk terus tinggal di Negeri Sembilan setelah menamatkan pengajian. Ini dapat dicapai melalui penyediaan kemudahan k-ekonomi rentas sempadan yang membolehkan mereka mendapat pekerjaan dan pendapatan yang baik serta bersaing di dalam bidang ekonomi.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

Memastikan pelaksanaan perancangan MVV

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2030	2040	2045
Penduduk	1.1 juta	1.35 juta	2.1 juta	2.75 juta	2.95 juta

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iii. PBT daerah berkaitan
- iv. Pihak Swasta

Dasar Strategik Pelaksanaan 15.2

Penumpuan perlu diberi kepada pembangunan dan pertumbuhan penduduk supaya mampu menyahut cabaran Pemodenan Negeri Sembilan menjelang tahun 2045. Perancangan teliti disediakan bagi memastikan sasaran yang ditetapkan dapat dicapai.

DSP 15.2

MENINGKATKAN PERTUMBUHAN PENDUDUK BAGI MEMBENTUK MASYARAKAT BERDAYA SAING DAN MENYOKONG PENCAPAIAN MATLAMAT PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN 2045

Langkah-langkah Pencapaian

- Pertumbuhan penduduk secara semula jadi melalui program-program kesihatan, pendidikan dan gaya hidup sihat yang boleh meningkatkan tahap kesuburan / kesihatan yang tinggi di dalam usaha meningkatkan kadar kelahiran.
- Pertambahan penduduk akibat migrasi ke Negeri Sembilan perlu juga diambil kira terutama dalam penyediaan pelbagai jenis kemudahan bagi meningkatkan kualiti hidup penduduk.
- Menyediakan kemudahan perubatan yang lengkap dan selesa bagi mengekalkan tahap kesihatan yang tinggi dan mengurangkan kadar kematian.
- Memastikan tahap kebersihan dan keselamatan dikekalkan dan dipertingkatkan bagi mengurangkan berlakunya penyebaran wabak penyakit dan kemalangan seterusnya mengurangkan kadar kematian.
- Memperkukuhkan peranan balai raya / dewan orang ramai / masjid sebagai pusat pertumbuhan pintar bagi menghasilkan modal insan berkualiti.

Kriteria Pemodenan Negeri Sembilan 2045

Kriteria	Semasa	2020	2030	2040	2045
Penduduk	1.1 juta	1.35 juta	2.1 juta	2.75 juta	2.95 juta

Agensi Pelaksana

- UPEN Negeri Sembilan
- PBT daerah berkaitan
- Jabatan Kesihatan Negeri Sembilan
- Jabatan Pendidikan Negeri Sembilan
- Lembaga Penduduk dan Pembangunan Keluarga Negara (LPPKN)

Dasar Strategik Pelaksanaan 15.3

Bilangan penduduk miskin terkini di Negeri Sembilan (2012) semakin berkurangan dengan hanya 0.5% dan miskin tegar 0.1%.

Jadual 5.17:
Kadar Kemiskinan dan Kemiskinan Tegar Mengikut Negeri dan Strata,
2009 dan 2012

Negeri	Kadar Kemiskinan (%)						Kadar Kemiskinan Tegar (%)					
	2009			2012			2009			2012		
	Jumlah	Bandar	Luar Bandar	Jumlah	Bandar	Luar Bandar	Jumlah	Bandar	Luar Bandar	Jumlah	Bandar	Luar Bandar
Johor	1.3	0.8	2.6	0.9	0.7	1.4	0.1	-	0.3	0.1	0.1	-
Kedah	5.3	2.2	7.6	1.7	1.1	2.6	0.8	0.2	1.3	0.1	-	0.4
Kelantan	4.8	3.1	5.8	2.7	1.8	3.4	1.0	0.5	1.3	0.3	0.2	0.4
Melaka	0.5	0.3	1.2	0.1	0.2	-	0.1	0.2	0.1	-	-	-
Negeri Sembilan	0.7	0.7	0.8	0.5	0.5	0.3	0.1	0.1	-	0.1	0.1	-
Pahang	2.1	0.7	3.5	1.3	1.1	1.4	0.3	-	0.5	0.2	0.2	0.2
Pulau Pinang	1.2	1.1	1.7	0.6	0.5	1.0	0.1	0.2	0.1	0.0	0.1	-
Perak	3.5	2.1	6.0	1.5	1.1	2.2	0.5	0.3	1.0	0.2	-	0.4
Perlis	6.0	4.1	7.3	1.9	0.9	2.6	0.8	0.5	1.0	0.5	0.2	0.6
Selangor	0.7	0.4	3.2	0.4	0.2	2.3	0.1	0.03	0.7	0.0	0.0	-
Terengganu	4.0	2.0	6.1	1.7	1.5	2.0	0.5	0.3	0.9	0.2	0.2	0.2
Sabah	19.7	9.8	32.8	8.1	5.3	12.7	4.8	2.0	8.5	1.6	0.6	3.2
Sarawak	5.3	2.3	8.4	2.4	1.1	4.0	1.0	0.1	2.0	0.3	0.3	0.4
Kuala Lumpur	0.7	0.7	-	0.8	0.8	-	0.1	0.1	-	0.1	0.1	-
W.P. Labuan	4.3	4.4	3.9	1.1	0.6	2.7	0.7	0.6	1.0	-	-	-
W.P. Putrajaya	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Semenanjung	2.0	1.0	4.7	1.0	0.7	2.0	0.3	0.1	0.8	0.1	0.1	0.2
Sabah & Labuan	19.2	9.5	32.2	7.8	5.1	12.5	4.7	2.0	8.3	1.6	0.6	3.2
Sarawak	5.3	2.3	8.4	2.4	1.1	4.0	1.0	0.1	2.0	0.3	0.3	0.4
Malaysia	3.8	1.7	8.4	1.7	1.0	3.4	0.7	0.2	1.8	0.2	0.1	0.6

Sumber: Jabatan Perangkaan Malaysia.

DSP 15.3

**MENINGKATKAN TARAF KEHIDUPAN GOLONGAN
BERPENDAPATAN RENDAH KEPADA BERPENDAPATAN TINGGI
DAN MENCAPAI SASARAN KEMISKINAN SIFAR PADA TAHUN
2020**

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menyelaras segala perancangan dan pelaksanaan program pembasmian kemiskinan.
- ii. Mengadakan usaha sama dengan institusi pengajian tinggi bagi menyediakan latihan dan kemahiran diri dalam bidang-bidang ekonomi baru dan sedia ada untuk menambah pendapatan isi rumah.
- iii. Pembiayaan kewangan / projek-projek melalui pinjaman jangka pendek dan sederhana, suntikan / bantuan modal serta usaha sama / perkongsian bijak dengan badan-badan korporat.
- iv. Menggalakkan kursus / latihan keusahawanan dan penghasilan produk.
- v. Menggalakkan usahawan menceburi dunia k-ekonomi dan ekonomi kreatif.

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iii. PBT daerah berkaitan
- iv. MARA
- v. KEMAS
- vi. JKM

Dasar Strategik Pelaksanaan 15.4

Kewujudan institusi pengajian tinggi awam dan swasta boleh membantu meningkatkan kualiti sumber manusia dan sumber ekonomi tempatan. Selain mengeluarkan lulusan yang berilmu dan berkemahiran, institusi pengajian tinggi melalui penyelidikan dan pembangunan (R&D) yang dijalankan, lebih-lebih lagi jika melalui jaringan industri dengan organisasi kerajaan dan sektor swasta tempatan boleh membantu memperolehi teknik dan pendekatan inovatif dalam menggerakkan sumber ekonomi tempatan.

DSP 15.4

MEMBANGUNKAN DAN MENINGKATKAN KUALITI INSTITUSI PENGAJIAN TINGGI PERINGKAT TERTIER BAGI MELAHIRKAN MODAL INSAN BERKUALITI DAN MENINGKATKAN SUMBER EKONOMI TEMPATAN

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menyediakan tapak yang dilengkapi kemudahan utiliti dan infrastruktur di lokasi yang sesuai untuk pembukaan universiti atau cawangan universiti / institusi pengajian tinggi tempatan dan luar negara dengan berfokuskan kepada bidang hospitaliti, bioteknologi dan agroteknologi.
- ii. Menggalakkan jaringan dan kerjasama antara universiti / institusi pengajian tinggi di Negeri Sembilan dengan organisasi / agensi kerajaan dan sektor swasta dalam membangunkan sumber ekonomi tempatan meliputi bidang agroteknologi, bioteknologi, perhutanan dan biodiversiti serta bidang-bidang lain yang berkaitan dengan ekonomi dan sumber di Negeri Sembilan.

Agensi Pelaksana

- i. Kementerian Pengajian Tinggi
- ii. UPEN Negeri Sembilan
- iii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iv. PBT daerah berkaitan

5.5 DASAR PERANCANGAN UTAMA DAN DASAR STRATEGIK PELAKSANAAN NEGERI SEMBILAN 2045 : OBJEKTIF 5

Bagi memastikan Objektif 5 iaitu “Memperkukuhkan sistem pengurusan dan pelaksanaan RSNS 2045 dapat dicapai, sebanyak 1 dasar perancangan utama dan 3 dasar strategik pelaksanaan telah disediakan dengan perincian (**Jadual 5.18**) seperti berikut:

Jadual 5.18:
Rangka Kerja Dasar-Dasar Pembangunan Objektif 5

DPU	DSP
DPU 16: PEMANTAPAN SISTEM PENTADBIRAN NEGERI DAN MEKANISME PELAKSANAAN DAN PEMANTAUAN RS BAGI MENCAPAI MATLAMAT PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN	DSP 16.1: Pemantapan sistem pengurusan dan pentadbiran Negeri Sembilan bagi melaksanakan keperluan RSNS 2045.
	DSP 16.2: Menambah baik sistem pelaksanaan dan pemantauan setiap dasar dan cadangan RSNS 2045 berdasarkan strategi kerjasama bersepadu setiap agensi pelaksana
	DSP 16.3: Menggalakkan konsep pelaksanaan projek secara ‘public-private partnership’

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045.

5.5.1 Dasar Perancangan Utama 16

Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045 (RSNS 2045) merupakan dokumen perancangan yang memandu dan mengawal pembangunan fizikal seluruh Negeri Sembilan sehingga tahun 2045. Kerjasama dan penglibatan penuh semua agensi di peringkat negeri adalah penting bagi memastikan dasar di dalam RS ini berdaya laksana.

DPU 16

PEMANTAPAN SISTEM PENTADBIRAN NEGERI DAN MEKANISME PELAKSANAAN DAN PEMANTAUAN RS BAGI MENCAPAI MATLAMAT PEMBANGUNAN NEGERI SEMBILAN

Dasar Strategik Pelaksanaan 16.1

Sistem pengurusan dan pentadbiran di Negeri Sembilan perlu dimantapkan terutamanya dari segi struktur organisasi, tahap profesionalisme, kualiti perkhidmatan dan kecekapan, interaksi dengan orang awam dan juga sumber kewangan bagi memastikan agenda pembangunan dapat dilaksanakan sebagaimana perancangan RSNS 2045. Penambahbaikan yang dicadangkan adalah melalui DSP berikut:

DSP 16.1

PEMANTAPAN SISTEM PENGURUSAN DAN PENTADBIRAN NEGERI SEMBILAN BAGI MELAKSANAKAN KEPERLUAN RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Memantapkan sistem pengurusan dan pentadbiran negeri melalui penambahbaikan kualiti perkhidmatan dan peningkatan interaksi dengan orang awam dan juga pengukuhan sumber kewangan setiap agensi pelaksana pembangunan.
- ii. Tahap kecekapan urus tadbir setiap jabatan / agensi dan PBT perlu dipantau berdasarkan sistem pemantauan KPI dari semasa ke semasa.
- iii. Menaik taraf tahap profesionalisme di setiap jabatan / agensi dan juga PBT terutamanya pengarah yang memerlukan penjawatan di tahap Jusa.
- iv. Meningkatkan aplikasi ICT dalam sistem pengurusan semua jabatan agensi dan PBT dalam Negeri Sembilan.
- v. Menguatkuasakan peruntukan dalam Akta 172 tanpa pengecualian kepada mana-mana pihak tertentu.

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iii. Pihak Berkuasa Tempatan
- iv. Semua jabatan dan agensi Negeri Sembilan

Dasar Strategik Pelaksanaan 16.2

Mekanisme pelaksanaan dan pemantauan RS perlu dimantapkan bagi mengatasi kelemahan-kelemahan mekanisme sedia ada dan memastikan agenda pembangunan dapat dilaksanakan sebagaimana perancangan dalam RS. Strategi kerjasama bersepadu antara setiap agensi pelaksana dibentuk bagi memantapkan penggunaan RS sebagai dokumen rasmi pembangunan Negeri. Penambahbaikan yang dicadangkan adalah melalui DSP berikut:

DSP 16.2

MENAMBAH BAIK SISTEM PELAKSANAAN DAN PEMANTAUAN SETIAP DASAR DAN CADANGAN RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045 BERDASARKAN STRATEGI KERJASAMA BERSEPADU SETIAP AGENSI PELAKSANA

Langkah-langkah Pencapaian

- i. Menubuhkan suatu jawatankuasa khas di peringkat Negeri dan juga PBT untuk menyelaras, memantau pelaksanaan dasar, program, projek dan unjuran yang dicadangkan oleh RS. Peranan Jawatankuasa ini:
 - Memastikan pemakaian RS sebagai dokumen rasmi pembangunan Negeri adalah menyeluruh.
 - Memastikan setiap agensi pelaksana adalah jelas dengan peranan dan tanggungjawab masing-masing dalam melaksanakan agenda pembangunan RS bagi mengelakkan konflik dan salah faham.
 - Meningkatkan kerjasama dan semangat '*ownership of the plan*' antara setiap agensi pelaksana dalam menyalurkan maklumat-maklumat penting sepanjang proses pelaksanaan RS.
 - Membuat hebahan secara berkala berkenaan status pemakaian dan pelaksanaan RS di setiap agensi pelaksana yang terlibat bertujuan untuk mendapatkan perkembangan terkini dan juga mencari penyelesaian secara rundingan bersama untuk sebarang kesulitan yang dihadapi sepanjang tempoh pelaksanaan.
- ii. Menyediakan '*benchmark*' atau kriteria tertentu sebagai pengukur tahap pencapaian pelaksanaan RS yang akan disemak dua tahun sekali dalam rangka kerja pemantauan. Sebarang kelemahan yang dikenal pasti perlu disediakan dengan langkah mitigasi.
- iii. Menyediakan Laporan Pemantauan Pelaksanaan RS Negeri Sembilan dengan membuat perbandingan terhadap '*benchmark*' yang telah ditetapkan dua tahun sekali.
- v. Meningkatkan promosi dan hebahan berkaitan projek - projek yang akan dijalankan / dilaksanakan di dalam RS bagi meningkatkan '*awareness*' dalam kalangan penduduk setempat.
- v. Menubuhkan satu Perbadanan Pembangunan Tanah Adat yang terdiri daripada ketua-ketua adat dan pegawai yang bertugas di Negeri Sembilan yang memahami sistem dan perundangan adat perpatih bagi memastikan pembangunan tanah adat yang berpotensi dimajukan adalah selaras dengan perancangan pembangunan fizikal yang komprehensif.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

- i. Menubuhkan Jawatankuasa Khas Pemantauan RSNS 2045.
- ii. Menubuhkan Perbadanan Pembangunan Tanah Adat.

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iii. Pihak Berkuasa Tempatan
- iv. Semua jabatan dan agensi Negeri Sembilan

Dasar Strategik Pelaksanaan 16.3

Konsep '*public-private partnership*' antara pihak kerajaan, pihak swasta dan juga orang awam dibentuk bagi menjalankan projek-projek pembangunan yang melibatkan kos yang tinggi melebihi bajet Kerajaan Negeri. Konsep ini telah diaplikasikan oleh beberapa negara maju sebagai pendekatan yang ideal bagi mengatasi isu kekangan sumber kewangan oleh pihak kerajaan untuk memajukan sesebuah kawasan dan juga isu polisi dan prosedur yang rumit membantutkan penglibatan pihak swasta dalam pembangunan tertentu. Penglibatan orang awam yang terlibat secara langsung dengan projek-projek tersebut juga lebih aktif dan sistematik melalui pendekatan ini. Penambahbaikan yang dicadangkan adalah melalui DSP berikut:

DSP 16.3**MENGGALAKKAN KONSEP PELAKSANAAN PROJEK SECARA 'PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP'****Langkah-langkah Pencapaian**

- i. Membentuk rangka kerja *Public-Private Partnership* yang melibatkan agensi / jabatan kerajaan, PBT, pihak swasta dan orang awam.
- ii. Menubuhkan suatu perbadanan khas yang mengaplikasikan konsep '*Public-Private Partnership*' bagi mana-mana projek pembangunan yang melibatkan kos pembangunan tinggi.

Inisiatif Pembaharuan Strategik

- i. Membentuk rangka kerja *Public-Private Partnership*.
- ii. Menubuhkan Perbadanan Khas bagi projek pembangunan kos tinggi.

Agensi Pelaksana

- i. UPEN Negeri Sembilan
- ii. PLANMalaysia@Negeri Sembilan (JPBD Negeri Sembilan)
- iii. Semua jabatan dan agensi Negeri Sembilan
- iv. Pihak swasta
- v. Orang awam

PROJEK BERIMPAK TINGGI

CADANGAN PROJEK BERIMPAK TINGGI

6

Selain projek-projek berimpak tinggi (*heartbeat and pulse projects*) untuk pembangunan MVV yang telah dikenal pasti oleh pihak Kerajaan Negeri Sembilan, terdapat 6 projek berimpak tinggi yang dicadangkan di dalam RSNS 2045 ini iaitu:

6.1 KENABOI WORLD BIODIVERSITY CENTRE DI TAMAN ALAM LIAR NEGERI, HUTAN SIMPAN KENABOI

Projek Kenaboi World Biodiversity Centre ini dicadangkan bagi mempromosikan pelancongan yang berkonsepkan mesra alam dan mampan. Projek ini dicadangkan di kawasan Taman Alam Liar Negeri, Hutan Simpan Kenaboi, Daerah Jelevu. Projek ini mampu menjadi tarikan pelancongan terbaru di Negeri Sembilan. Cadangan ini merupakan projek pertama yang mengintegrasikan pelancongan eko yang komprehensif iaitu merangkumi Zoo Negeri, Kawasan Perlindungan Hidupan Liar, Pusat Kajian dan Penyelidikan Perhutanan dan Hidupan Liar, Pusat Konservasi Tumbuhan, Pusat Rawatan dan Kesihatan Haiwan Liar dan Haiwan Peliharaan, dan Pusat Penyelidikan Biodiversiti Bertaraf Antarabangsa.

i. Taman Negeri (Zoo)

Cadangan pembangunan taman negeri ini adalah bagi menjadi sumber tarikan baru di Negeri Sembilan. Kawasan Hutan Simpanan Kenaboi merupakan kawasan hutan yang masih terpelihara tanpa sebarang pembangunan yang agresif. Oleh yang demikian, kawasan hutan ini dikenalpasti sebagai lokasi pembangunan Taman Negeri. Pembangunan yang dicadangkan memberikan kesan impak pembangunan yang minimum. Pelaksanaan pembangunan ini adalah secara mesra alam dan tanpa mengganggu kesejahteraan ekosistem sedia ada. Selain itu juga, "*carrying capacity*" juga akan diterapkan bagi memastikan kelestarian hutan sedia ada.

ii. Pusat Kajian dan Penyelidikan Perhutanan dan Hidupan Liar

Pusat Kajian dan Penyelidikan Perhutanan dan Hidupan Liar ini penting bagi menyokong pembangunan Kawasan Perlindungan Hidupan Liar. Pusat kajian dan penyelidikan ini membantu dalam mencari kaedah terbaik dalam usaha pemeliharaan dan pemuliharaan hutan dan hidupan liar. Ini termasuklah dalam menjalankan uji kaji bagi memformulasi ubat-ubatan yang lebih baik dan berkesan untuk haiwan serta baka tumbuhan hutan dan sekaligus membantu memastikan kelangsungan ekosistem hutan. Selain itu, pusat kajian ini mampu membawa Negeri Sembilan berada seiring dengan bandar-bandar besar seperti Toronto dan Leiden yang mempunyai pusat penyelidikan khas dan bertaraf antarabangsa. Pembangunan pusat kajian dan penyelidikan di dalam kawasan hutan simpan menjadikannya sangat unik dan berbeza pendekatannya berbanding pusat penyelidikan sedia ada kerana kebanyakannya berada di kawasan bandar dan bangunan konkrit. Pembangunan ini dilihat lebih mesra alam dan menarik.

iii. Pusat Konservasi Tumbuhan

Dari segi kekayaan sumber biodiversiti, Malaysia berada di kedudukan ke-12 di dunia (sumber: *United Nation*, 2015). Namun, usaha konservasi dan kesedaran masih rendah di kalangan masyarakat di mana banyak tumbuh-tumbuhan unik dan istimewa menghadapi masalah kepupusan dan kemusnahan dalam arus pembangunan sejagat hari ini.

Pusat Konservasi Tumbuhan ini dilihat sebagai satu usaha pembangunan yang dapat mengukuhkan pembangunan taman negeri ini. Ia merupakan pembangunan pertama seumpamanya diwujudkan di mana kebanyakan pusat perlindungan memberi tumpuan yang lebih kepada haiwan liar berbanding tumbuhan. Selain itu, pameran juga dapat diadakan dalam kawasan pusat konservasi tumbuhan ini sebagai satu usaha untuk memberi pendidikan dan kesedaran mengenai tumbuh-tumbuhan unik (seperti *rafflesia*) yang terdapat di Malaysia. Pusat ini boleh dijadikan contoh dalam memastikan kehijauan dan kepelbagaian tumbuhan di Malaysia terus terpelihara.

iv. Pusat Biodiversiti Bertaraf Antarabangsa

Pusat Biodiversiti ini akan dibangunkan sebagai ikon pembangunan utama di Negeri Sembilan dan dapat memberi pendidikan / kesedaran mengenai kepentingan pemeliharaan dan pemuliharaan biodiversiti.

6.2 NEGERI SEMBILAN CULTURAL CENTRE

Projek Negeri Sembilan *Cultural Centre* ini meliputi Wilayah Agropolis yang terletak di bahagian timur Negeri Sembilan dengan tema utama pelancongannya adalah warisan dan keindahan alam semula jadi. Projek ini menggalakkan usaha-usaha mempromosikan kekayaan produk warisan dan keindahan alam semula jadi yang terdapat di Negeri Sembilan di mana golongan sasaran adalah penduduk dari Lembah Klang dan kawasan sekitarnya. *Cultural Centre* ini menekankan kepada pelancongan bermaklumat, ketenangan, *privacy* dan budaya kekeluargaan. Dua strategi utama dibentuk iaitu:

i. Pelancongan Warisan dan Budaya

Keunikan seni bina di Negeri Sembilan dengan pengaruh Minangkabau merupakan produk pelancongan yang boleh dibangunkan melalui kaedah pemasaran yang lebih efektif selain meningkatkan usaha-usaha pemuliharaan. Terdapat pelbagai produk warisan terutama di Daerah Kuala Pilah yang sesuai dibangunkan secara menyeluruh (pakej).

Pembangunan *homestay* bukan sahaja berupaya mengetengahkan budaya Minangkabau, malahan secara tidak langsung meningkatkan sumber pendapatan penduduk tempatan. Selain itu, pembinaan *Negeri Sembilan Cultural Centre* mampu memperkukuhkan peranan Kuala Pilah sebagai pusat pelancongan warisan di Negeri Sembilan.

Komponen pembangunan ini termasuklah pembinaan replika monumen bangunan bersejarah di sekitar Negeri Sembilan. Selain itu, *cultural centre* ini juga dilihat akan berperanan sebagai Pusat Pameran dan Pentadbiran Kebudayaan Negeri yang dilengkapi dengan pelbagai kelengkapan pameran yang berteknologi tinggi bagi menarik kehadiran pelancong. *Live theatre* ini disediakan sebagai pentas bagi persembahan kebudayaan negeri termasuklah tarian, teater, alatan muzik dan karnival kesenian dan kebudayaan negeri. Perkampungan warisan disediakan untuk memberi peluang kepada pengunjung merasai dan mendalami kekayaan warisan dan kebudayaan rakyat dan perkampungan di Negeri Sembilan. *Heritage trail* turut dicadangkan sebagai daya tarikan ke pusat ini yang akan melibatkan lawatan ke beberapa kawasan warisan yang dikenali pasti dengan menaiki tram yang disediakan khas oleh pihak *cultural centre*.

Selain itu, pelbagai aktiviti bertemakan warisan dan kebudayaan seperti pesta makanan warisan dan lain-lain akan dianjurkan di sini. Penyediaan lampu yang menarik dan berwarna-warni mampu memberikan suasana kemeriahan di kawasan *cultural centre*. Pembangunan *cultural centre* ini dijangka memberi peluang pekerjaan dan perniagaan kepada penduduk setempat seperti restoran dan kedai cenderamata.

Negara jiran Malaysia iaitu Thailand menjadikan pelancongan sebagai suatu industri yang besar di mana ia menyumbang kepada pembangunan ekonomi negara. Kelebihan dan keunikan warisan dan budaya dipromosikan dengan bijak sebagai salah satu tarikan pelancongan. Festival yang diadakan seperti Festival Songkran dan Festival Tanglung Yi Peng, bangunan sejarah yang dipelihara seperti Angkor Watt dan aktiviti tradisional yang masih dipelihara seperti pasar terapung Pattaya telah menarik minat pelancong dari seluruh pelusuk dunia untuk melancong ke Thailand. Pendekatan yang digunakan oleh Thailand juga boleh diaplikasikan untuk pelancongan di Negeri Sembilan kerana kekayaan warisan dan budaya di negeri ini sekiranya tidak ditonjolkan akan dilupakan dan tenggelam dalam arus pemodenan.

Yi Peng Lantern Festival

Songkran Festival

Angkor Watt

Pasar Terapung Pattaya

ii. Penjenamaan Semula dan Pengukuhan Karektor Pelancongan Warisan di Kuala Pilah dan Bandar DiRaja Seri Menanti

Pelancongan warisan dan budaya adalah lebih menonjol di Daerah Kuala Pilah. Terdapat 89 produk warisan di Daerah Kuala Pilah dan jumlah ini adalah tertinggi berbanding daerah-daerah lain. Produk-produk warisan ini berpotensi untuk dipakejkan menjadi produk pelancongan dengan memperkenalkan 'Heritage Tour' atau 'Program Jejak Warisan' di Kuala Pilah. Fungsi Seri Menanti sebagai Bandar DiRaja kepada Negeri Sembilan akan diperkukuhkan dengan menaiktaraf Muzium DiRaja Seri Menanti, Perkampungan Budaya Terachi dan Galeri Bondang.

Komponen pelancongan yang bercirikan warisan dan budaya seperti pusat penjualan produk industri desa, pasar kraf tangan, muzium terbuka, program festival budaya, mercu tanda berimejkan DiRaja akan memperkukuhkan lagi karektor Bandar Diraja Seri Menanti.

Produk pelancongan eko di Bukit Lawang, Sumatra Utara

Konsep Negeri Sembilan Cultural Village

1 PERKAMPUNGAN WARISAN

- **RUMAH PENGINAPAN WARISAN (11 JENIS RUMAH)**
 - RUMAH MINANGKABAU, NEGERI SEMBILAN
 - RUMAH TIANG 12, KELANTAN
 - RUMAH MELAYU, MELAKA
 - RUMAH TRADISI PANTAI TIMUR
 - RUMAH SERAMBI, PAHANG
 - RUMAH BUMBUNG PANJANG, PERLIS
 - RUMAH LIMAS BUNGKUS
- **TAMAN REPLIKA BANGUNAN WARISAN**
 - MASJID JAMEK, SEREMBAN
 - WISMA NEGERI, SEREMBAN
 - RUMAH DAERAH KUALA PILAH
 - RUMAH DAERAH REMBAU
 - RUMAH DAERAH SEREMBAN

2 PUSAT PENTADBIRAN N9CC

- KAUNTER TIKET TRAM MIN DAN PENGINAPAN
- BILIK AUDIO VISUAL
- PUSAT INFORMASI N9 CULTURAL CENTRE
- KOMPLEKS CENDERAHATI

PROGRAM

- JEJAK WARISAN NEGERI SEMBILAN MENAIKI MINI TRAM
- PERTUNJUKAN AUDIO VISUAL MENGENAI SEJARAH NEGERI SEMBILAN YANG MERANGKUMI TEMPAT BERSEJARAH SERTA TOKOH-TOKOH WARISAN

3 MINANGKABAU STREET

- PUSAT JUALAN KRAFTANGAN
- PUSAT PEMBUATAN KRAFTANGAN
- PUSAT JUALAN MAKANAN TRADISIONAL
- PUSAT PEMBUATAN MAKANAN TRADISIONAL

PROGRAM

- JUALAN MAKANAN TRADISIONAL
- JUALAN KRAFTANGAN
- DEMONSTRASI CARA PEMBUATAN MAKANAN TRADISIONAL
- DEMONSTRASI CARA PEMBUATAN KRAFTANGAN TRADISIONAL

4 PUSAT KEBUDAYAAN

- N9 CULTURAL CENTRE SQUARE
- PUSAT PERMAINAN TRADISIONAL
- MUZIUM KEBUDAYAAN

PROGRAM

- EKSPLO KEBUDAYAAN NEGERI SEMBILAN
- PERSEMBAHAN KEBUDAYAAN (NYANYIAN, MUZIK, TEATER)
- PERTANDINGAN PERMAINAN TRADISIONAL
- PAKAIAN BERAGAM TRADISIONAL

6.3 NEGERI SEMBILAN FOOD VALLEY

Cadangan Pembangunan Negeri Sembilan *Food Valley* ini melibatkan kawasan pembangunan sedia ada di Gemas dan Jempol. Pembangunan Negeri Sembilan *Food Valley* di Gemas adalah dicadangkan untuk menjadi *Beef Valley* dan pusat industri tenusu negeri. Hasil pengeluaran bersumberkan hasil ternakan dan tenusu ini bakal menjadi bekalan makanan untuk Lembah Klang. Pembangunan *food valley* di Gemas ini juga melibatkan kawasan pertanian dan ladang buah-buahan dan sayuran. Selain itu, cadangan pembangunan ini berada dalam kawasan Pembangunan Agropolis yang dicadangkan dalam Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045 ini.

Jempol juga telah dikenalpasti sebagai salah satu kawasan yang akan terlibat dalam pembangunan Negeri Sembilan *Food Valley*. Aktiviti di Jempol ini akan melibatkan perternakan akuakultur dan ikan air tawar. Selain itu, pembangunan di Jempol juga akan melibatkan kawasan ladang buah-buahan dan sayur-sayuran yang akan ditentukan mengikut kesesuaian. Cadangan ini bukan hanya tertumpu kepada sektor penternakan tetapi juga mengintegrasikan sektor pertanian. Penanaman sayur-sayuran, buah-buahan dan tumbuhan herba menjadi fokus utama dalam memberi nilai tambah kepada pembangunan Negeri Sembilan *Food Valley*.

Hasrat kerajaan negeri untuk menjadikan Negeri Sembilan sebagai dapur bagi kawasan Lembah Klang juga akan mampu dicapai dengan adanya pembangunan ini. Negeri Sembilan *Food Valley* bukan sahaja memberi kesan positif kepada ekonomi negeri tetapi juga memberi limpahan pembangunan kepada kawasan setempat dengan wujudnya peluang pekerjaan dan peluang penjana ekonomi penduduk.

Konsep Gemas Food Valley

1 KEMUDAHAN

- **PUSAT INFORMASI**
 - INFO KAWASAN
 - INFO SEWAAN DAN JENIS KENDERAAN
- **TEMPAT LETAK KERETA, BAS DAN MOTORSIKAL**
 - MENYEDIAKAN CAJ TEMPAT LETAK KENDERAAN PERCUMA
 - MEMBERI CENDERAHATI KEPADA PENGUNJUNG
 - MEMBERI INFORMASI KAWASAN MELALUI PETA
 - MENYEDIAKAN CAJ TIKET SEWAAN KENDERAAN MAMPU MILIK

2 TAMAN SAYUR-SAYURAN

- **TANAMAN SAYURAN (RUMAH PLASTIK)**
 - TANAMAN HIDROPONIK
 - TANAMAN ATAS TANAH
- **PUSAT PEMBELAJARAN TANAMAN SAYUR-SAYURAN**
- **KAWASAN PENGINAPAN UNTUK PENYELIDIK DAN PELANCONG**
- **GERAI-GERAI JUALAN MAKANAN VEGETARIAN DAN HERBA**
- **TAMAN HERBA**
- **WAKAF CENDERAHATI**

PROGRAM

- PUSAT PEMBELAJARAN BAGI SEMUA GOLONGAN
- MENYEDIAKAN PELBAGAI GAMESHOW
- MENGADAKAN PROGRAM FOOD FAIR SETIAP TAHUN UNTUK TARIKAN PENGUNJUNG
- MENYEDIAKAN TEMPAT SEMINAR DAN PENYELIDIKAN KEPADA ORANG TEMPATAN DAN LUAR NEGARA

3 TAMAN BUAH-BUAHAN

- **TANAMAN BUAH-BUAHAN**
 - BUAH-BUAHAN TEMPATAN
 - BUAH-BUAHAN ANTARABANGSA
- **PUSAT PEMBELAJARAN TANAMAN BUAH-BUAHAN**
- **DATARAN MINI**
- **GERAI-GERAI JUALAN JUS BUAH-BUAHAN**
- **TAMAN PERMAINAN KANAK-KANAK (KONSEP BUAH-BUAHAN)**
- **WAKAF MAKAN BUAH-BUAHAN**

PROGRAM

- PUSAT INFORMASI BUAH-BUAHAN TEMPATAN DAN ANTARABANGSA BAGI SEMUA GOLONGAN
- MENYEDIAKAN PELBAGAI AKTIVITI SEMASA MUSIM BUAH
- MENGADAKAN PROGRAM FOOD FAIR SETIAP TAHUN UNTUK TARIKAN PENGUNJUNG
- PROGRAM MEMETIK BUAH-BUAHAN DAN MEMBUAT JUS

4 PUSAT KAJIAN DAN PENYELIDIKAN

- PUSAT KAJIAN DAN PENYELIDIKAN SAYUR-SAYURAN
- PUSAT KAJIAN DAN PENYELIDIKAN SAYUR-SAYURAN
- PUSAT KAJIAN DAN PENYELIDIKAN SAYUR-SAYURAN
- PUSAT KAJIAN DAN PENYELIDIKAN SAYUR-SAYURAN
 - PUSAT PENYELIDIKAN
 - MAKMAL
 - PUSAT INFORMASI

PROGRAM

- MENYEDIAKAN INFORMASI TERKINI MELALUI KAJIAN DAN PENYELIDIKAN UNTUK ORANG RAMAI
- MEMBERI SAMPEL HASIL PRODUK YANG TERBAIK

5 PUSAT INDUSTRI TENUSU

- LADANG TERNAKAN LEMBU, KAMBING BIRI-BIRI DAN KAMBING
- PUSAT PEMBELAJARAN PENTERNAKAN
- PUSAT PEMPROSESAN TENUSU
- KANDANG TERNAKAN LEMBU, KAMBING BIRI-BIRI DAN KAMBING

PROGRAM

- SEMINAR PROSES PENYEDIAAN TENUSU
- PENDEDAHAN INFORMASI HAIWAN TERNAKAN
- TUNJUK AJAR CARA MENDAPATKAN SUSU
- INFORMASI HASIL PRODUK DARI TENUSU

6 PUSAT PENTERNAKAN DAN PEMPROSESAN DAGING

- PUSAT PEMBELAJARAN PEMPROSESAN DAGING TERNAKAN
- LEMBU

- LADANG LEMBU
- KANDANG LEMBU
- PEMPROSESAN DAGING LEMBU

PROGRAM

- SEMINAR CARA PENJAGAAN TERNAKAN
- PAMERAN DARI TERNAKAN SEHINGGA MENJADI PRODUK DAGING UNTUK DIPASARKAN
- PENDEDAHAN KEPADA SEMUA GOLONGAN KHASIAT PEMAKANAN DAGING DAN PEMPROSESANNYA

Konsep Jempol Food Valley

i. Pelancongan Agro Negeri

Pembangunan Negeri Sembilan *Food Valley* ini akan memberi kesan positif kepada pembangunan ekonomi negeri bukan sahaja sebagai pembekal makanan malahan berpotensi menjadi produk pelancongan baru di Negeri Sembilan bertemakan pelancongan agro. Di Malaysia, pelancongan agro ni masih belum mencapai tahap yang boleh dibanggakan tetapi sedang meningkat naik dan mendapat tempat di kalangan pelancong tempatan dan luar negara. Oleh yang demikian, peluang ini seharusnya dimanfaatkan oleh kerajaan negeri bagi menarik lebih ramai pelancong dengan mempelbagaikan produk pelancongan negeri dan sekaligus mengukuhkan sektor ekonomi negeri.

Syamille Agro Farm @ Resort, Kuala Kangsar merupakan salah satu lokasi pelancongan agro yang berjaya di Malaysia. Pembangunan resort ini dilihat sangat menggalakkan dan memberi perkembangan positif kepada ekonomi negeri dan setempat. Produk pelancongan yang ditawarkan di resort termasuklah lawatan ke ladang ternakan kambing, rusa, arnab dan lebah kelulut. Selain itu, ladang buah-buahan juga ditawarkan kepada pengunjung. Ini satu usaha yang baik bagi memberi peluang kepada masyarakat untuk mendekati alam semula jadi.

Produk pelancongan agro di Syamille Agro Farm and Resort

ii. Pusat Penyelidikan dan Kajian Berasaskan Makanan

Penyediaan Pusat Penyelidikan dan Kajian Berasaskan Makanan ini merupakan satu usaha untuk memberi inovasi kepada pembangunan sektor pertanian dan sumber makanan negeri yang membantu dalam meningkatkan kualiti dan kuantiti pengeluaran hasil pertanian negeri. Di Malaysia, masih belum ada pusat kajian berasaskan makanan yang komprehensif dan berskala besar dibina. Oleh yang demikian, projek ini bakal menjadi projek perintis dan ikon negeri untuk Negeri Sembilan. Pusat penyelidikan makanan di Malaysia kebanyakannya tertumpu di pusat-pusat pengajian tinggi dan masih tiada pusat kajian khas bagi menambahbaik teknologi dan pengeluaran hasil makanan iaitu dari segi pertanian dan penternakan itu sendiri.

Selain itu, pembangunan pusat penyelidikan dan kajian ini bakal membantu dalam perkembangan bidang pertanian dan perladangan. Generasi baru kurang berminat untuk menceburi dan melibatkan diri dalam bidang pertanian dan perladangan. Namun, dengan penubuhan pusat penyelidikan dan kajian berasaskan makanan ini mampu mengubah persepsi mereka terhadap bidang ini. Peluang pekerjaan dalam bidang ini juga masih kurang kerana tiada sokongan dari pihak kerajaan mahupun swasta. Pusat ini bakal membuka peluang pekerjaan yang lebih besar dengan cabang penyelidikan yang pelbagai.

China merupakan sebuah negara yang bergiat aktif dalam membangunkan penyelidikan dan kajian makanan. Pertambahan penduduk yang meningkat saban hari telah menyebabkan kerajaan China berusaha untuk meningkatkan pengeluaran hasil pertanian dan penternakan bagi memenuhi keperluan rakyat. Banyak pusat kajian dan penyelidikan makanan telah diperkenalkan di China termasuklah *Minhang Agriculture Park* di Shangha dan *Shanghai Sunbridge Agriculture Park*.

Berdasarkan *United Nations Conference on Trade and Development*, China merupakan pengeksport hasil pertanian kelima terbesar di dunia pada tahun 2013 dengan nilai eksport 60.6 billion USD. Ini menunjukkan bahawa penyelidikan dan kajian terhadap produk berasaskan makanan dan pertanian bukan sahaja memberi kebaikan kepada ekonomi negeri malah, turut membantu dalam menyumbang kepada perkembangan ekonomi negara.

Minhang Agriculture Park di Shanghai

Shanghai Sunbridge Agriculture Park.

6.4 INTERNATIONAL COASTAL SPORT & TOURISM

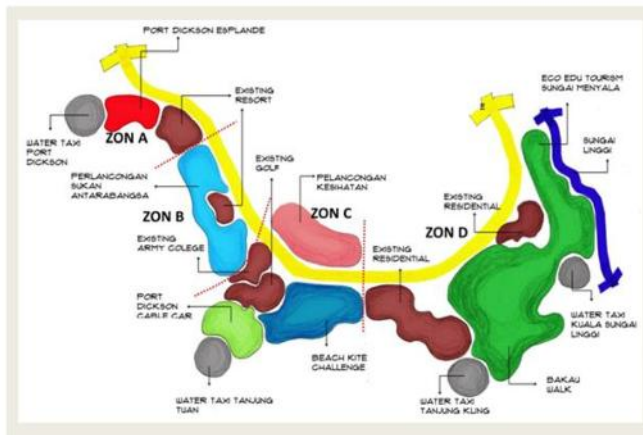
Cadangan *International Coastal Sport and Tourism* merupakan salah satu usaha dalam menambah baik sektor pelancongan di Daerah Port Dickson. Pembangunan ini melibatkan kawasan antara Port Dickson-Teluk Kemang-Tanjung Tuan-Linggi yang sememangnya terkenal sebagai lokasi peranginan dan pelancongan pantai di Malaysia. Penduduk setempat dapat meningkatkan sumber pendapatan dengan memanfaatkan pembangunan pelancongan di Port Dickson.

i. Penganjuran Sukan Antarabangsa Berasaskan Pantai

Penganjuran sukan antarabangsa berasaskan pantai merupakan satu pendekatan untuk menyokong pembangunan *International Coastal Sport and Tourism* di Port Dickson. Penganjuran ini mampu menarik pelancong dari dalam dan luar negara sekaligus membawa nama Negeri Sembilan ke peringkat antarabangsa seiring dengan bandar pelancongan pantai lain di serata dunia. Penyertaan peserta dari luar negara merupakan satu impian bagi memperkenalkan potensi negeri dan mempromosikan kekuatan pelancongan Negeri Sembilan. Selain itu, dengan penganjuran sukan antarabangsa ini dapat membantu dalam menyokong pembangunan sektor pelancongan negeri dengan menyediakan pakej bukan sahaja di Port Dickson tetapi juga ke sekitar kawasan pelancongan lain di Negeri Sembilan. Pakej yang menarik dan berpatutan akan menggalakkan kehadiran pelancong ke Port Dickson.

Antara sukan antarabangsa yang dicadangkan termasuklah Festival Layang-Layang Antarabangsa Negeri Sembilan, *ATV Sport*, *Slacklining*, *Bungee Jumping* dan sukan air yang berprestij seperti polo air dan ski air. Selain itu, cadangan *water taxi* bakal menjadi satu tarikan baru di Port Dickson kerana ianya mampu memberi impak yang besar. Pembinaan hotspot terminal di lokasi yang dikenali pasti bakal memberi kesan positif kepada kawasan tersebut. Antara *water taxi* yang menjadi tumpuan pelancong adalah *Melaka River Cruise* dan *Cruise Tasik Putrajaya*.

Konsep International Coastal Sport and Tourism di Port Dickson

1 ZONE A

- **WATER TAXI PORT DICKSON**
 - PERKHIDMATAN TEKSI AIR
- **PORT DICKSON ESPLANADE**
 - PD WALK
 - RESTORAN
 - WATER FRONT
 - FERRIS WHEEL

2 ZONE B

- **PELANCONGAN SUKAN ANTARABANGSA**
- AKTIVITI**

- BOLA SEPAK PANTAI
- POLO AIR
- BANANA BOAT
- JET SKI
- FESTIVAL LAYANG-LAYANG
- BOLA TAMPAR
- KAYAK
- ISTANA PASIR

3 ZONE C

- **PELANCONGAN KESIHATAN DAN PD CABLE CARS**
- AKTIVITI**

- C (i)**
 - CABLE CAR PORT DICKSON
 - CORRIDOR VIEW
 - JET SKI CHALLENGE
 - ATV CHALLENGE
- C (ii)**
 - PUSAT REFLEKSOLOGI
 - PUSAT FISIOTERAPI
 - PUSAT PEMULIHAN KESIHATAN

4 ZONE D

- **ECO-EDU TOURISM DAN BAKAU WALK**
- KEMUDAHAN**

- D (i)**
 - RUMAH POKOK
 - RUMAH RAKIT
 - RUMAH BOT
- D (ii)**
 - BAKAU TRAIL
 - GAZEBO
 - WATER TAXI

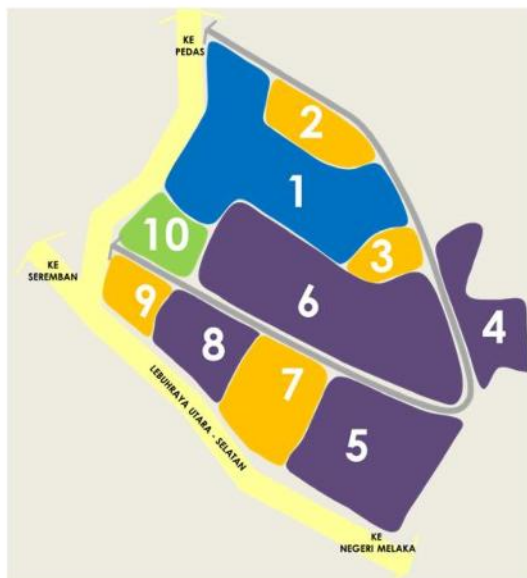
6.5 REMBAU HALAL HUB

Idea asal pembangunan Rembau Halal Hub ini merupakan usaha kerajaan Negeri Sembilan dalam usaha menjadikan Negeri Sembilan sebagai hub makanan halal di Semenanjung Malaysia. Rembau Halal Hub ini telah pun dibina oleh pihak kerajaan negeri di kawasan Pedas, Rembau. Cadangan penambahbaikan ini melibatkan pembesaran kawasan untuk mempelbagaikan aktiviti. Salah satu komponen yang dilihat dapat mengangkat Rembau *Halal Hub* sebagai pusat halal Malaysia adalah dengan penubuhan Pusat Kajian dan Penyelidikan Makanan Halal. Usaha ini dilihat perlu disokong dengan usahasama bersama JAKIM dan SIRIM. Ini bagi memastikan kualiti setiap produk yang dihasilkan akan mencapai status halal dan kualiti yang ditetapkan. Selain itu, produk-produk makanan yang dihasilkan adalah berkualiti dan mampu dipasarkan di peringkat antarabangsa. Selain tu, Rembau *Halal Hub* ini juga bakal menjadi pusat pemasaran dan pembungkusan produk yang dihasilkan oleh pengusaha industri kecil dan sederhana.

Pada masa kini, syarikat yang telah pun mengambil tempat dalam Rembau *Halal Hub* ialah syarikat Ayam A1, MARA dan Kerabat. Namun, dengan skala penghasilan yang kecil tidak mampu untuk menarik pelabur untuk melabur di kawasan ini. Oleh yang demikian, penjenamaan semula oleh Kerajaan Negeri mampu memberi nilai tambah kepada Rembau *Halal Hub*.

Rembau *Halal Hub* ini juga akan menjadi pusat penyimpanan sejuk beku bekalan makanan seperti sumber daging, sayur-sayuran dan buah buahan sebelum diagihkan ke kawasan Lembah Klang mahupun ke seluruh negara.

Konsep Rembau Halal Hub

1 KAWASAN PERNIAGAAN

- PUSAT GASTRONOMI (DAPUR MALAYSIA)
- PUSAT PENTADBIRAN
- PUSAT JUALAN PRODUK IKS
- PUSAT JUALAN BARANGAN BORONG
- BILIK PAMERAN PRODUK IKS
- PERKHIDMATAN BANK

PROGRAM

- LAWATAN SAMBIL BELAJAR
- LATIHAN INDUSTRI
- PAMERAN BARANGAN IKS
- JUALAN TERBUKA BARANGAN IKS
- JUALAN BARANGAN BORONG
- JUALAN BARANGAN
- PASAR MAKANAN MALAYSIA
- PASA BASAH DAN KERING
- KIOSK JUALAN MAKANAN MALAYSIA (TERBUKA)

2 KEMUDAHAN SOKONGAN

- TEMPAT LETAK KENDERAAN
- KIOSK
- CAFE
- TANDAS AWAM
- SURAU

3 KEMUDAHAN SOKONGAN

- TEMPAT LETAK KENDERAAN (PEKERJA)
- KIOSK
- CAFE
- TANDAS AWAM

4 PUSAT PENYEMBELIHAN

- PUSAT SEMBELIH (ZON A)
- PUSAT SEMBELIH (ZON B)

5 PUSAT SIMPANAN MAKANAN

- SIMPANAN BAHAN KAJIAN
- MAKANAN MENTAH (ZON A)
- MAKANAN KERING (ZON B)

6 HALAL HUB

- PUSAT PENYELIDIKAN PEMBANGUNAN MAKANAN HALAL
- MAKMAL UTAMA 1 & 2
- PUSAT PEMPROSESSAN MAKANAN
- PUSAT PEMBUNGKUSAN MAKANAN

7 KEMUDAHAN SOKONGAN

- TEMPAT LETAK KENDERAAN (LORI)
- RUANG PEMUNGGAHAN BARANG
- CAFE

10 TAMAN POKET

- TAMAN PERMAINAN
- KIOSK
- CAFE

8 PUSAT INDUSTRI KECIL SEDERHANA (IKS)

- PEJABAT PENGURUSAN
- IKS (ZON A)
- IKS (ZON B)
- IKS (ZON C)

PROGRAM

- LAWATAN SAMBIL BELAJAR
- LATIHAN INDUSTRI
- PAMERAN BARANGAN IKS
- PAMERAN MERASA PRODUK IKS SECARA PERCUMA
- JUALAN TERBUKA BARANGAN IKS

9 KEMUDAHAN SOKONGAN

- PUSAT INFORMASI
- TEMPAT LETAK KENDERAAN

6.6 PEMBANGUNAN SEMULA WET WORLD AIR PANAS, PEDAS

Wet World Air Panas, Pedas telah dibangunkan pada tahun 1999. Kini, jumlah pengunjung ke kawasan pelancongan ini semakin menurun kerana promosi dan publisiti yang dijalankan tidak begitu berkesan. Masalah ini telah mendapat perhatian daripada Kerajaan Negeri Sembilan kerana kawasan ini mempunyai potensi yang besar untuk dijadikan kawasan tarikan pelancongan negeri. Cadangan pembangunan semula ini juga dapat mengurangkan pembukaan tanah baru sehingga memberi kesan kepada kestabilan alam semula jadi dan ekosistem.

Selain dari itu, Pembangunan Taman Tema ini merupakan pembangunan yang bersifat inklusif kerana menawarkan pelbagai kemudahan lain termasuklah kemudahan penginapan, spa dan kesihatan, restoran dan kemudahan untuk aktiviti majlis perkahwinan dan sambutan hari jadi. Pembangunan ini digabungkan menjadi satu entiti yang diberi nama Atlantis The Palm, Dubai. Pembangunan seperti ini seharusnya menjadi salah satu contoh yang baik untuk diterapkan ke dalam pembangunan Taman Tema Air di Pedas ini.

Konsep Pembangunan Semula Wet World Air Panas, Pedas

1 RESORT DAN PEJABAT PENGURUSAN

- ↳ KEMUDAHAN RESORT DAN PENGINAPAN
- ↳ PUSAT INFORMASI DAN KAUNTER
- ↳ TIKET MASUK
- ↳ PEJABAT PENTADBIRAN DAN PENGURUSAN
- ↳ STESEN MULA REL DAN PINTU MASUK/KELUAR UTAMA KE KAWASAN TAMAN TEMA

PROGRAM

- PAMERAN BERKAITAN TAMAN TEMA AIR

2 RESTORAN DAN ONE STOP POINT

- ↳ KEMUDAHAN PELBAGAI JENIS RESTORAN
- ↳ KEDAI CENDERAMATA
- ↳ TAMAN PERMAINAN
- ↳ SPA DAN WELLNESS CENTRE

PROGRAM

- SAMBUTAN HARI JADI
- MENDAPATKAN CENDERAMATA

3 GARDEN BY THE PARK

- ↳ TAMAN DAN LANDSKAP BUNGA
- ↳ KEMUDAHAN BEREHAT
- ↳ TAMAN PERMAINAN
- ↳ SPA DAN WELLNESS CENTRE

PROGRAM

- SLIDES IN THE GARDEN
- AKTIVITI KELUARGA

4 WATER SLIDES PARK

- ↳ PELBAGAI KEMUDAHAN WATER SLIDE (EXTREME)
- ↳ TEROWONG LALUAN AIR
- ↳ WATER FLYING FOX
- ↳ BADE POOL

PROGRAM

- MELUNCUR AIR SECARA EXTREME
- FLYING FOX MELINTASI KOLAM

5 MEGA STORM BEACH

- ↳ MEGA STORM HOOP/LOOP
- ↳ WATER BOBSLEIGH
- ↳ TUBE RIDE

PROGRAM

- FAMILY TUBE RIDES
- ROUNDED TUBE RIDES

6 RIVER SLIDES ADVENTURES

- ↳ WILD BLASTER
- ↳ EXTREME ZIGZAG WATER SLIDE
- ↳ WATER WHEEL RIDES

PROGRAM

- WATER ROLLER COASTER
- WATER WHEEL RIDES

7 RIVER SLIDES ADVENTURES

- ↳ ADULT POOL
- ↳ NEPTUNE SLIDES
- ↳ SLIDE BY THE HOUSE

8 GARDEN BY THE PARK

- ↳ TAMAN DAN LANDSKAP BUNGA
- ↳ KEMUDAHAN BEREHAT
- ↳ TAMAN PERMAINAN

PROGRAM

- AKTIVITI KELUARGA
- SLIDES IN THE GARDEN

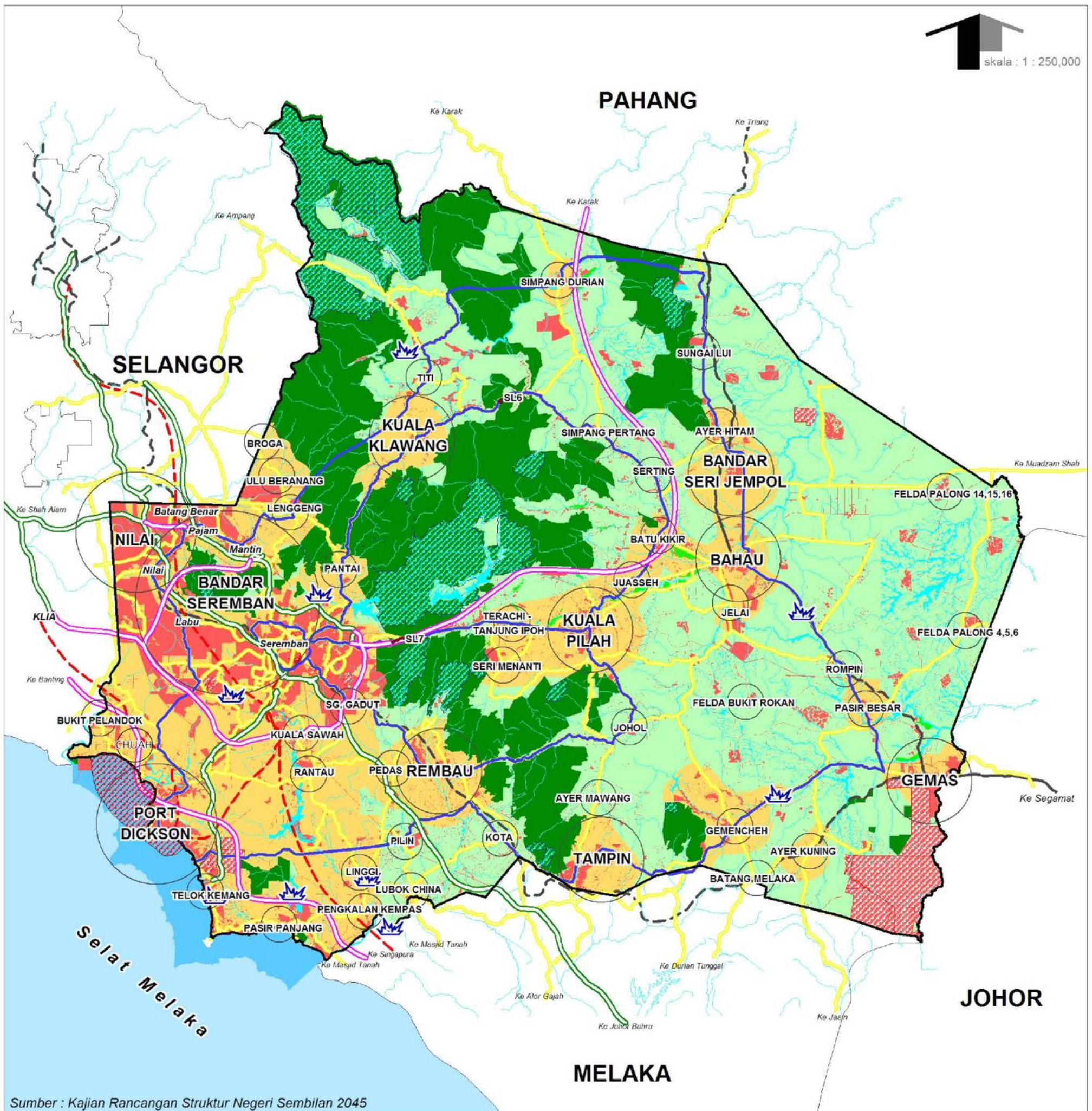

9 KEMUDAHAN MELETAK KENDERAAN

- ↳ TEMPAT MELETAK KERETA
- ↳ TEMPAT MELETAK MOTOSIKAL
- ↳ KEMUDAHAN SURAU
- ↳ PUSAT PENJANAAN ELETRIK
- ↳ KIOSK

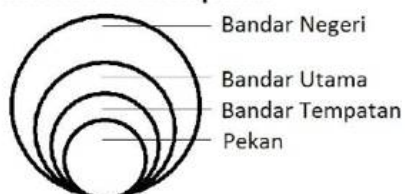
RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Negeri Sembilan 2045

Rajah 4.1
GAMBARAJAH UTAMA NEGERI SEMBILAN 2045

Hierarki Petempatan

Petunjuk

- Kawasan Tepu Bina / Komited
- Kawasan Potensi Pembangunan 2045

Kawasan Pembangunan Terkawal

- Kawasan Keselamatan
- Kawasan Pertanian Kelas 2
- Kawasan Pesisir Pantai / Laut
- Kawasan Tanah Wetland
- Badan Air
- Kawasan Pengekalan dan Pemeliharaan
- Hutan Simpanan Kekal
- Kawasan Tadahan Air
- Kawasan Tanaman Padi
- Central Forest Spine (SL6 dan SL7)

Lain - Lain Petunjuk :

- Cadangan / Naik Taraf Jalan Raya
- Jalan Raya Utama Sedia Ada
- Cadangan Lebuhraya
- Lebuhraya Utama Sedia Ada
- Cadangan Laluan Keretapi
- Laluan Keretapi Sedia Ada
- sempadan Negeri
- Zon Pembangunan Akan Datang

RANCANGAN STRUKTUR NEGERI SEMBILAN 2045

